

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

**Реалізація сучасних освітніх практик
при підготовці кваліфікованих робітників**

Матеріали

Регіонального науково-практичного семінару

(16 квітня 2020 року, м. Горішні Плавні Полтавської обл.)

БІЛА ЦЕРКВА – 2020

Рекомендовано Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України (протокол № від 29 квітня 2020 року).

Науковий редактор:

Єрмоленко Андрій Борисович,
завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "Університет менеджменту освіти" НАПН України,
кандидат політичних наук, доцент

Рецензенти:

Сидоренко Вікторія Вікторівна, директорка Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО "Університет менеджменту освіти" НАПН України, докторка педагогічних наук, професорка

Закапко Ірина Сергіївна, директорка Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області

Р 31

Реалізація сучасних освітніх практик при підготовці кваліфікованих робітників : електронний зб. матеріалів Регіон. наук.-практ. семінару, м.Горішні Плавні, 16 квітня 2020 р. / за заг. ред. В. С. Кулішова, І. В. Арестової. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. 299 с. URL:

У збірнику представлено тези доповідей учасників Регіонального науково-практичного семінару «Реалізація сучасних освітніх практик при підготовці кваліфікованих робітників» (16 квітня 2020 року, м.Горішні Плавні Полтавської обл.). У ході роботи семінару було розглянуто ряд актуальних питань, пов'язаних з сучасною навчально-організаційною та науково-методичною діяльністю педагога професійної школи, перспективними напрямками співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти з ключовими стейкхолдерами, впровадженням сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників, розробленням сучасного навчально-методичного супроводу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, особливостями реалізації дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітників, ефективністю впровадження новітніх виробничих технологій у професійну підготовку кваліфікованих робітників, особливостями організації та проведення позаурочних навчальних заходів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, тощо.

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, методистам, старшим майстрам, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори тез.

ЗМІСТ

1. Інформаційне повідомлення	7
2. Гриженко Віктор Васильович ..... Підвищення ефективності методичної роботи як фактор оновлення освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.	9
3. Арестова Інна Валеріївна ..... Методика проведення позаурочних навчальних заходів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.	15
4. Арнаут Ірина Олексіївна ..... Популяризація бренду «ВПУ №7» м. Кременчука через соціальну мережу «Інстаграм» як один із інструментів профорієнтаційної роботи	24
5. Балим Катерина Миколаївна ..... Інтерактивне навчання – сучасний урок з професійної підготовки	29
6. Барбарош Ірина Вікторівна ..... Кейс-технологія та її використання на уроках теоретичного навчання при викладанні предмету «Спецтехнологія токарної обробки»	36
7. Безклинська Катерина Сергіївна ..... Впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників	40
8. Бойко Наталія Валеріївна ..... Впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Полтавської області.	44
9. Буренкова Тетяна Миколаївна ..... Впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників	48
10. Гаман Лариса Владиславівна ..... Розвиток цифрової компетентності сучасного педагога професійної освіти	52
11. Ганонченко Інна Юріївна ..... Майстер-клас як засіб до підвищення професійних знань кухарів	58
12. Гошкодеря Ірина Михайлівна ..... Особливості навчання дорослих в статусі «безробітний».	63
13. Грицак Людмила Іванівна ..... Творча дипломна робота як показник спільної педагогічної та навчальної діяльності.	69
14. Данілейко Алла Геннадіївна ..... Використання мультимедійних технологій у професійній підготовці.	73
15. Данілець Євген Олександрович ..... Сучасні методи пошуку інформації в системі інтернет.	79

16. Дмитренко Тетяна Володимирівна	87
Впровадження дуальної освіти у заклади професійної (професійно-технічної) освіти Полтавської області.	
17. Дудка Катерина Миколаївна, Шкреба Лілія Олександрівна	94
Упровадження сучасних технологій навчання в професійну підготовку кваліфікованих робітників.	
18. Дяченко Марина Володимирівна	100
Використання ігрових технологій на уроках перукарської справи.	
19. Ємельянов Ігор Григорович	105
Впровадження інноваційних технологій навчання у професійно-практичну підготовку.	
20. Жила Лілія Алімовна, Жила В'ячеслав Валентинович	109
Впровадження дуальної форми професійної освіти як умова підготовки конкурентоспроможних кваліфікованих робітників.	
21. Зайченко Наталія Олексіївна	116
Сучасна навчально-організаційна та науково-методична діяльність педагога професійної школи. Впровадження економічних підходів у діяльність ЗП(ПТ)О.	
22. Зайченко Ростіслав Миколайович	121
Сучасна навчально-організаційна та науково-методична діяльність педагога професійної школи. Використання swot – аналізу у закладах освіти.	
23. Карпенко Лідія Анатоліївна	127
Профілактика булінгу в освітньому середовищі ЗП(ПТ)О.	
24. Клиш Наталія Григорівна	132
Тези до уроку лабораторно-практичної роботи з теми «технологія приготування страв з круп, бобових, макароних виробів. правила подачі».	
25. Кобцева Наталя Володимирівна	137
Особливості реалізації дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітників.	
26. Кононенко Алла Юріївна	142
Шляхи підвищення конкурентоспроможності випускника закладу професійної (професійно-технічної) освіти в сучасних умовах.	
27. Костенко Оксана Василівна	149
Упровадження інформаційно-цифрової системи у навчальну, дослідницьку та інноваційну діяльність вищого професійного училища №7 м. Кременчука Полтавської області.	
28. Кривенко Олексій Іванович	154
Використання інформаційно-комп'ютерних технологій на уроці з професійної підготовки у вищому професійному гірничо-будівельному училищі.	
29. Крохмаль Світлана Григорівна	160
Дуальна форма навчання як запровадження ефективної організації виробничого навчання.	
30. Кругліковська Надія Анатоліївна	164
Сучасний ефективний урок. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому процесі.	

31. Лукашенко Тетяна Вікторівна	170
Соціальні інтернет-мережі як один із можливих сучасних методів навчання.	
32. Мазур Тетяна Борисівна	176
Впровадження сучасних технологій дистанційного навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників	
33. Малига Ася Олегівна	180
Досвід проведення позаурочного заходу – засідання гуртка в системі ЗП(ПТ)О.	
34. Медвідь Віктор Андрійович	186
Використання квест-технології на уроках виробничого навчання.	
35. Микитін Андрій Васильович	192
Проведення позаурочних навчальних заходів – формування поваги до майбутньої професії.	
36. Нестерова Ірина Володимирівна	201
Методика проведення сучасного уроку з професійної підготовки.	
37. Ніколайчук Тетяна Миколаївна	206
Методика проведення сучасного уроку з професійної підготовки.	
38. Онiпко Олексiй Васильович	211
Реалізація інтерактивних форм і методів у професійно-практичну підготовку.	
39. Павлушенко Катерина Валеріївна	216
Портфоліо педагога професійної школи.	
40. Павлушенко Леонід Миколайович	222
Розвиток педагогічної майстерності викладача ЗП(ПТ)О.	
41. Пазич Ірина Олексіївна	226
Методичний супровід проєктної діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти.	
42. Петренко Надія Анатоліївна	232
Педагогічні засади ефективного ділового спілкування учасників освітнього процесу.	
43. Петрова Ольга Олександрівна	239
Урок, як засіб впровадження сучасних технологій навчання при підготовці кваліфікованих робітників за професією «Електрозварник ручного зварювання».	
44. Печорських Олена Анатоліївна	242
Особливості реалізації дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітників.	
45. Рикова Зоя Олексіївна	247
Методика проведення сучасного уроку теоретичного навчання при підготовці кваліфікованих робітників.	
46. Селіванова Світлана Володимирівна	254
Тези до уроку лабораторно-практичної роботи з теми «технологія приготування бутербродів, салатів із сирих та варених овочів»	
47. Скапа Тетяна Олександрівна	259
Методика підготовки майстра виробничого навчання до занять.	

48. Старинська Лілія Анатоліївна	262
Тези до уроку з теми «фритюрниці для смаження продуктів».	
49. Тимошук Микола Костянтинівч	267
Використання сучасних інформаційних технологій у освітньому процесі.	
50. Ткаченко Алла Іванівна	272
Соціальне партнерство – важливий фактор підготовки висококваліфікованих робітників.	
51. Ткаченко Сергій Сергійович	277
Впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників кваліфікованих робітників з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».	
52. Федина Тетяна Григорівна	280
Ефективність впровадження новітніх виробничих технологій у професійну підготовку кваліфікованих робітників.	
53. Цугуй Ольга Сергіївна	285
Впровадження сучасних освітніх технологій в дистанційне навчання.	
54. Шелепко Раїса Олексіївна	288
Компетентісний підхід при впровадженні сучасних технологій навчання з професії «Секретар керівника (підприємства, організації, установи)».	
55. Ярина Олена Юріївна	292
Особливості організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників відповідно до державної політики у галузі освіти.	

Інформаційне повідомлення

16 квітня 2020 року на базі Вищого професійного гірничо-будівельного училища (м. Горішні Плавні Полтавської обл.) відбувся Регіональний науково-практичний семінар **«Реалізація сучасних освітніх практик при підготовці кваліфікованих робітників»**.

Даний захід було проведено у рамках співпраці Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін) та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області. Цей захід був логічним завершенням III-го підсумково-рефлексійного етапу курсів підвищення кваліфікації для викладачів професійно-теоретичної підготовки та майстрів виробничого навчання і мав на меті обговорення організаційно-методичних засад у професійній діяльності робітничих кадрів за сучасними моделями навчання та обмін педагогічним досвідом щодо реалізації сучасних освітніх практик у професійну підготовку кваліфікованих робітників.

У роботі науково-практичного семінару взяли участь педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти Полтавської, Київської, Херсонської областей, а також м. Києва. Загальна кількість учасників склала 54 особи, представлено 54 статті та 12 виступів на пленарному засіданні.

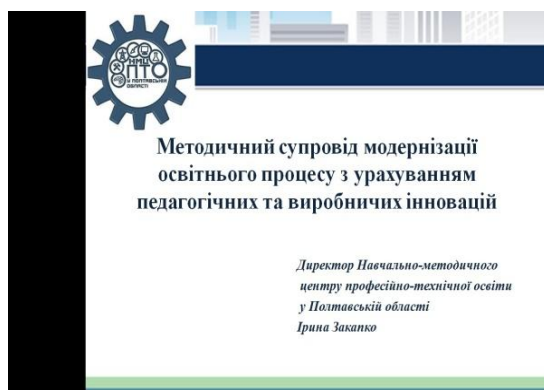
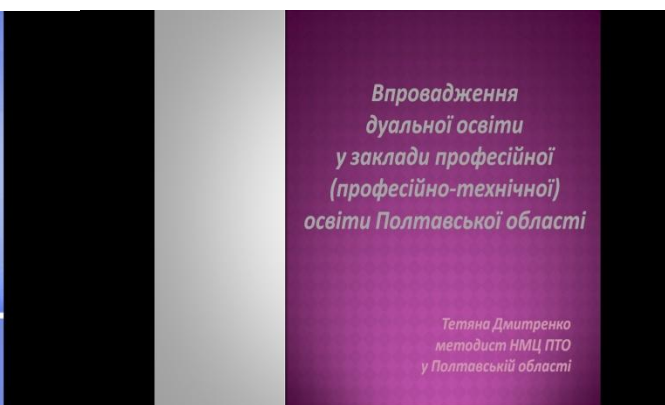
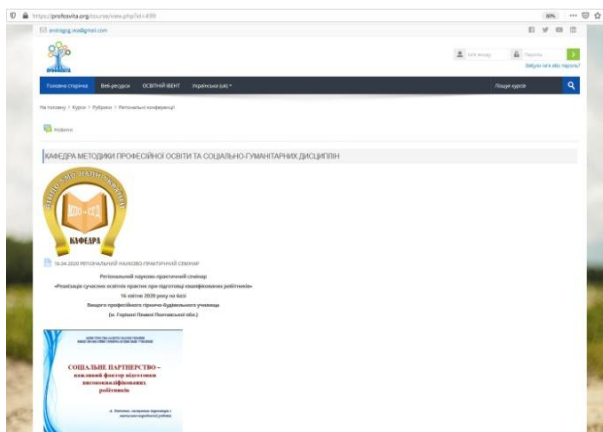
У ході роботи семінару було розглянуто ряд актуальних питань, пов'язаних з сучасною навчально-організаційною та науково-методичною діяльністю педагога професійної школи, перспективними напрямками співпраці закладів професійної (професійно-технічної) освіти з ключовими стейкхолдерами, впровадженням сучасних технологій навчання та новітніх виробничих технологій у професійну підготовку кваліфікованих робітників, розробленням сучасного навчально-методичного супроводу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, ефективністю реалізації дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітників, особливостями організації та проведення позаурочних навчальних заходів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти тощо.

У нинішніх реаліях, зумовлених обмежувальними карантинними заходами, проведення даного семінару було чудовою нагодою, що дала можливість педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О з різних куточків України згуртуватись і дистанційно поспілкуватись на професійну тематику, дізнатись щось корисне для своєї діяльності. Карантин не є перешкодою для підвищення рівня своїх компетентностей та обміну досвідом.

За результатами семінару буде видано електронний збірник тез, а всі учасники семінару отримують сертифікати про участь.

Ознайомитись із матеріалами Регіонального науково-практичного семінару можна на освітньому ресурсі Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти за посиланням:

<https://profosvita.org/course/view.php?id=499>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ ТРИМІСЯЧНЕ ВДІВІЛЬНЕ УЧИЛИЩЕ

**СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО –
важливий фактор підготовки
висококваліфікованих
робітників**

*А. Ткаченко, заступник директора з
навчально-виробничої роботи*

ДНЗ «Херсонського вищого професійного училища
ресторанного господарства»

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ
ПОЗАУРОЧНОГО ЗАХОДУ –
ЗАСІДАННЯ ГУРТКА В СИСТЕМІ
ЗП(П)ТО.

Крутий стіл
за тематикою:
«Подорож млинів навколо світу»

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЯК ФАКТОР ОНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Гриженко В. В., заступник директора з методичної роботи Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області

Методична робота закладів професійної (професійно-технічної) освіти є невід'ємним складником освітньої діяльності, а методична робота викладачів та майстрів виробничого навчання – невід'ємним складником їхньої професійно-педагогічної роботи, у ході якого розв'язуються різноманітні щоденні навчально-практичні завдання та проєктується навчально-виробничий процес. Методична робота тісно взаємопов'язана з навчальною, відтак, у науково-педагогічній літературі, як правило, використовується терміносполучення «навчально-методична робота». У зв'язку з цим методична робота розглядається в ракурсі навчально-організаційної діяльності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Визначення вказаної сфери освітнього процесу в світлі оновлення професійно-технічної освіти потребує деяких уточнень. Аналітичне осмислення напрацювань учених та власний багаторічний досвід методичної роботи у системі професійної (професійно-технічної) освіти дав можливість зробити такі уточнення наступним чином: *методична робота в закладі професійно-технічної освіти* є цілісною, заснованою на досягненнях науки та передової педагогічної практики системою взаємопов'язаних дій і заходів, спрямованих на безперервне підвищення кваліфікації, розвиток фахових компетентностей і професійної майстерності педагогічних працівників, та досягнення позитивних результатів у процесі удосконалення навчально-виробничого процесу.

Слід відмітити, що предметом методичної роботи можна визначити ще не завершену професійно-педагогічну діяльність викладача та майстра виробничого навчання яку методист проєктує, спрямовує, керує нею, а за потреби – коригує, а також сприяє поширенню позитивного педагогічного

досвіду викладачів. Відтак, змістова структура методичної роботи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти є, насамперед, суб'єктно орієнтованою.

Нормативною документацією, правовим підґрунтям, яке регламентує методичну роботу в закладі професійної (професійно-технічної) освіти є: Положення про методичну роботу (Наказ МОН № 582 від 12.12.2000 року «Про удосконалення методичної роботи в системі професійно-технічної освіти»), а також Конституція України, Закони України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998, зі змінами та доповненнями від 2019 р.), статuti закладів професійно-технічної освіти, інші нормативні документи (внутрішні – закладу професійно-технічної освіти та зовнішні – департаменту освіти і науки, МОН України) у галузі професійно-технічної освіти.

Методичну роботу можна розглядати як систему аналітичної, організаційної, діагностичної та науково-практичної діяльності заснованої на досягненнях науки та передового педагогічного досвіду. В нормативних документах визначаються і її основні принципи, завдання, організаційна структура, організація та планування, права та обов'язки учасників освітнього процесу.

Не дивлячись на широкий спектр факторів, які формують ці ключові положення, їх змістового наповнення, кола повноважень учасників, можна виокремити узагальнюючі складники, які характеризують сучасний стан методичної роботи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти – основні напрями:

- 1) перспективне та поточне планування;
- 2) створення навчально-методичних матеріалів для забезпечення викладання усіх дисциплін із урахуванням сучасних вимог щодо підготовки кваліфікованих робітників за професіями;
- 3) пошук шляхів удосконалення навчальних програм підготовки кваліфікованих робітників за професіями;

4) пошук шляхів удосконалення самостійної роботи учнів, підготовка методичних рекомендацій щодо планування, організації і контролю самостійної роботи учнів;

5) організація у закладі професійно-технічної освіти системи підвищення викладацької майстерності педагогічних працівників (викладачів та майстрів виробничого навчання);

6) аналіз забезпеченості навчально-виробничого процесу навчально-методичними матеріалами, основними засобами навчання для реалізації навчальних планів підготовки кваліфікованих робітників;

7) вивчення, узагальнення й поширення позитивного досвіду педагогічних працівників, передових методик проведення уроків та різноманітних організаційних форм навчання учнів;

8) здійснення моніторингу методичної роботи в закладі професійно-технічної освіти.

Один із напрямів методичної роботи в закладі професійно-технічної освіти – організація системи підвищення педагогічної майстерності викладачів та майстрів виробничого навчання – можемо вважати ключовим для розвитку фахових компетентностей педагогічних працівників в умовах методичної роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Водночас слід відмітити, що її основні складники (атестація, традиційне підвищення кваліфікації, стажування, самоосвіта), усталені на сьогоднішній день у практиці освітньої діяльності, не у повній мірі забезпечують ефективність цього процесу.

У сучасній вітчизняній педагогічній практиці актуальним залишається питання щодо підходів до виявлення критеріїв якості методичної роботи закладу професійно-технічної освіти, механізмів моніторингу та процесів його використання; відсутні технології здійснення оперативного зворотного зв'язку. Постійно діючий моніторинг ще не став складовою системи діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Серед цілого ряду перспективних педагогічних напрацювань щодо моніторингових дослідженнях якості освіти в останні десятиліття (Н. Кононец (2012, 2016), О. Локшина (2004), О. Ляшенко

(2004)) все ж актуальною залишається проблема всебічного його освоєння на всіх рівнях.

Особливого значення набувають в закладах професійної (професійно-технічної) освіти моніторингові дослідження, адже ефективність управління навчальним закладом залежить від того, наскільки система моніторингу й оцінювання якості освіти учнів певної професії, а також методичної роботи викладачів, від якої і залежить якість підготовки учнів, чутлива до цілей і завдань, що стоять перед керівництвом і наскільки управлінські рішення, що приймаються, адекватні результатам досліджень та спостережень.

Моніторинг слід використовувати як систему збору, опрацювання й поширення інформації про стан методичної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, якість методичної роботи викладачів та майстрів виробничого навчання, що забезпечує безперервне відстеження її стану і прогнозування розвитку.

Аналізуючи стан методичної роботи, необхідно враховувати сучасні тенденції розвитку освітнього моніторингу, які засвідчують про перевагу комплексного підходу у виборі об'єктів моніторингових процедур.

Суб'єктами моніторингу методичної роботи є викладачі, методисти, адміністрація, яким належить активна роль у процесі моніторингових досліджень.

Послугуючись дослідженнями Н. Кононец (2012, 2016), моніторинг методичної роботи в закладах професійно-технічної освіти здійснюється у 4 основних категоріях:

ресурсна категорія – категорія, що містить ресурсні аспекти, тобто ресурси (кадрові, навчально-методичні, матеріально-технічні тощо), якими володіє заклад професійної (професійно-технічної) освіти та методична служба (кабінет), особливо, кількісно-якісний склад педагогічних працівників;

категорія процесу – категорія, яка об'єднує аспекти, що стосуються освітнього процесу в закладі професійної (професійно-технічної) освіти;

категорія результатів – категорія, до якої входять об'єкти, що належать до результатів освітнього процесу (результати навчання контингенту учнів та результати підвищення кваліфікації педагогічних працівників);

категорія контексту – зв'язок між потенціалом педпрацівника та його фаховими компетентностями й педагогічною майстерністю (Н. Кононец, 2012, Н. Кононец, 2016).

Показником ефективності методичної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти є співвідношення зростання педагогічної майстерності викладачів та майстрів виробничого навчання, розвитку їхньої фахової компетентності з кінцевою метою методичної роботи – підвищенням якості та ефективності освітнього процесу. Саме системна діяльність методичної роботи з удосконалення фахової та професійної майстерності педагогічних працівників сприятиме створенню умов для успішної реалізації стратегічних завдань педагогічної діяльності у галузі вітчизняної професійної (професійно-технічної) освіти.

Наприкінці зазначимо, що з'ясування та об'єктивна оцінка якості методичної роботи педагогічних працівників ЗП(ПТ)О дозволяє визначити конкретні шляхи її удосконалення, що в кінцевому результаті позитивно вплине на здійснення освітнього процесу в цілому.

Література

1. Кононец Н. В. (2012). Електронний моніторинг навчально-методичної роботи при організації ресурсно-орієнтованого навчання в коледжі. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди», 27, VII (40), 607–618.

2. Кононец Н. В. (2016). Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів) : монографія. Полтава : ПУЕТ. 506 с.

3. Локшина О. І. (2004). Становлення та розвиток моніторингу якості освіти: світовий вимір. *Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи*. Київ. 28–39.

4. Ляшенко О. І. (2004). Концептуальні засади моніторингу якості освіти. *Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи*. Київ. 21–27.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАУРОЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАХОДІВ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Арестова І. В., старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква Київської обл.)

Сутність позаурочної освіти та виховання як складової частини системи освіти України визначають специфічні умови її функціонування: диференційованість, динамічність, гнучкість, мобільність, варіативність, доступність тощо. [3]. Згідно своєї мети, змісту і методів позаурочна робота наближена до навчального процесу і є його продовженням у позаурочний час. Вона являється складовою частиною виховної роботи і спрямована на досягнення загальної мети навчання і виховання – засвоєння необхідного для життя в суспільстві соціального досвіду та формування прийнятої суспільством системи цінностей.

Позаурочна робота – це форма організації здобувачів освіти для виконання ними після уроків обов'язкових практичних робіт за індивідуальними або груповими завданнями педагога. За змістом ця робота збігається з навчальними заняттями, і її результати оцінюються.[5]

У навчально-виховному процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти використовуються наступні види позаурочної навчальної діяльності:

1) Семінарські заняття

Тема, мета і завдання семінару визначається викладачем заздалегідь. Він формулює основні та додаткові питання з тем; розподіляє завдання між здобувачами освіти, враховуючи їх індивідуальні можливості; добирає літературу, проводить групові та індивідуальні консультації; перевіряє конспекти. Семінарська форма занять передбачає обговорення проблем, що

стосуються раніше прочитаної лекції чи розділу курсу. При підготовці до семінару здобувачі освіти можуть працювати над повідомленнями з окремих питань, проводити спостереження, збирати певний фактичний матеріал, відвідувати підприємства-соціальні партнери, читати додаткову літературу, знайомитися з технічною та нормативною документацією. [1, 3]

Під час заняття певні здобувачі освіти виступають з доповідями та повідомленнями, а інші – доповнюють їх виступи, ставлять запитання, беруть участь у дискусії. Викладач спрямовує обговорення доповідей, ставить проблемні питання, які викликають обмін думками, дискусію. Семінарське заняття можна організувати й таким чином: всі готують питання і виступають з повідомленнями за бажанням або за викликом. Викладач також заохочує їх до пошуку додаткових матеріалів з теми, дослідницької роботи. На завершення викладачем аналізується та оцінюється зміст доповідей, стисло характеризується виступ, за потреби робляться доповнення і виправляються помилки. [1, 3]

У залежності від методів проведення виділяють декілька видів семінарських занять.

- *Семінар-бесіда* – проводиться у формі розгорнутої бесіди за планом, із стислим вступом і висновками викладача. Підготовка здобувачів освіти здійснюється за попередньо виданими їм питаннями плану семінару. По ходу семінару активно обговорюється тема, шляхом заслуховування виступів, доповненням інформації, рецензуванням виступів. [5]

- *Семінар з елементами проблемності* - робота здобувачів освіти скеровується викладачем шляхом заздалегідь підготовлених проблемних питань (ситуацій), що спонукає їх самостійно відшукувати відповіді на поставлені питання. Методичні прийоми викладача при застосуванні проблемних методів можуть бути такими: описати протиріччя, які зустрічаються у практичній діяльності; викласти різноманітні точки зору на одне питання; запропонувати розглянути питання з різноманітних позицій, (наприклад: виконавця, автора, споживача тощо); запропонувати зробити

порівняння, узагальнення, висновки, зіставити факти. Постановка проблемних питань і створення проблемних ситуацій висувають додаткові вимоги до наукової ерудиції, методичної майстерності самого педагога. [5]

- *Семінар із використанням методу «мозкового штурму»* - формулюється проблема, що підлягає рішенню, визначаються умови колективної роботи, оголошуються правила поведження учасників у пошуку рішення, формуються робочі групи, ставляться задачі тощо. Вибираються «експерти», які вивчають, співставляють, оцінюють висунуті ідеї. Кращі з ідей обговорюються. Учасники семінару попередньо розподіляються на дві групи: «генератори ідей» та «експерти». При правильній організації семінар із застосуванням методу «мозкового штурму» сприяє формуванню комунікативної культури учнів, умінь обґрунтувати і захистити свою точку зору. Застосування цього методу найбільш ефективно на семінарах міжпредметного характеру. [5]

- *Семінар із використанням методу «круглого столу»* – це різновид діалогу. Керівник «круглого столу» (не обов'язково викладач) повинен забезпечувати дотримання взаємної інтелектуальної толерантності і довіри учасників, об'єктивності, активності, відвертості, визначеного рівня емоційної напруженості, розумної частки гумору. Порядок підготовки та проведення «круглого столу» заключається у завчасно повідомленій темі, часу початку, тривалості семінарського заняття. Здобувачам освіти пропонується підготувати питання, які їх цікавлять у межах теми. Також розробляється план, відповідно до якого орієнтовно визначаються можлива послідовність, зміст і регламент виступів. «Круглий стіл» може проводитися за участю як викладачів, так і запрошених спеціалістів виробництва. [5]

- *Семінар із використанням методу аналізу конкретних ситуацій* – викладачем створюються конкретні ситуації відповідно до майбутньої фахової діяльності здобувачів освіти. Цей метод дозволяє реалізувати декілька функцій: формування прийомів дослідження, самооцінки і самоконтролю, навчання, розвитку, виховання.

Суттєвою складністю використання цього методу може бути пошук сюжетів, що відповідають темі заняття, а також *вибір методу* презентації ситуації. Після розробки сюжету необхідно сформулювати питання-завдання. Приклади постановки питань до навчальних ситуацій: «Як Ви оцінюєте те, що відбулося в запропонованій Вам ситуації? Наскільки вона типова? Чи мали Ви можливість стикатися з подібними явищами раніше? Які помилки і ким допущені в даній ситуації? Яка причина цих помилок? Якими директивними документами або нормативними актами повинні були керуватися учасники даної ситуації? Що б порадили Ви учасникам ситуації, якби стали її свідками? Які рішення, дії, кроки Ви б застосували у даних обставинах? Поясніть свої дії». Завдання до ситуації повинно містити в собі не більш п'яти-семи запитань. У процесі проведення всього семінарського заняття рекомендується розв'язувати дві-три ситуації. [5]

- *Семінар із заслуховування та обговорення доповідей і рефератів.* Даний семінар передбачає попередній розподіл питань між здобувачами освіти та підготовку ними доповідей і рефератів. За тривалістю доповідь не повинна перевищувати 15-20 хвилин. Особлива увага приділяється змісту доповіді та переконливості висновків доповідача. Головними етапами семінару цього виду є обговорення доповідей, постановка запитань доповідачу, рецензування та доповнення доповідей. [5]

- *Семінар-диспут (дискусія)* організовується з метою колективного обговорення проблеми для встановлення шляхів її рішення. Таким чином формуються уміння вести полеміку, захищати власні погляди і переконання, стисло та ясно викладати свої думки. Питання семінару, що пропонуються для дискусії, повинні бути складними, професійно значущими, припускати наявність альтернативних рішень. [5]

2) *Практикум* передбачає самостійне виконання здобувачами освіти практичних і лабораторних робіт, застосування знань, умінь і навичок. Для зручності їх поділяють на групи. На практикум відводиться 10-15 год. навчального часу протягом 2-3-х тижнів. Для його проведення складають

графік, згідно з яким здобувачі освіти почергово виконують завдання, спостереження, експерименти із своїх фахових дисциплін або інших предметів в яких практикум передбачений навчальною документацією. Завдання можуть бути однаковими й різними для різних груп. Практикумами завершують вивчення великих тем курсу тому їх проводять переважно наприкінці півріччя або року. Головною метою практикуму є практичне застосування сформованих раніше умінь і навичок, узагальнення та систематизація теоретичних знань, засвоєння елементарних методів дослідницької роботи з предмету. Проводять його у такій послідовності: повідомлення теми, мети і завдання; актуалізація опорних знань, навичок і вмінь учнів; мотивування їх навчальної діяльності; ознайомлення учнів з інструкцією; добір необхідного обладнання та матеріалів; виконання роботи під керівництвом викладача; складання звіту, обговорення і теоретична інтерпретація отриманих результатів. [1, 3]

3) *Факультативне навчання* підпорядковане меті і завданням професійно-технічної освіти, тому його загальні функції збігаються із функціями обов'язкового навчання та із розвивальною, освітньою і виховною метою. Щоб реалізувати першу та третю з цих функцій, факультативні заняття мають більше потенційних можливостей, ніж обов'язкові, що обумовлено передусім їх організаційними особливостями (добровільність вибору, порівняно малий кількісний склад груп, психолого-педагогічні особливості учнів, широкий контингент керівників занять тощо). [1, 3]

4) *Експерсії*, які залежно від місця у навчальному процесі поділяють: за відношенням до навчальних програм (програмні та позапрограмні); за змістом (тематичні та комбіновані); за часом проведення щодо матеріалу, який вивчається (вступні, поточні, підсумкові); щодо навчального предмета (ботанічні, зоологічні, хімічні, фізичні та ін.) [1]

На підприємство (сферу послуг) для здобувачів освіти організовується *оглядова експерсія*, яка можлива за умови, коли у закладу професійної (професійно-технічної) освіти склалися і підтримуються ділові відносини з підприємствами-замовниками, на яких організовується і проводиться

виробниче навчання, виробнича і передвипускна практика, подальше працевлаштування випускників. Для проведення такої екскурсії необхідно ретельно продумати її маршрут, попередньо домовитися з керівниками підрозділів про алгоритм проведення екскурсії, зміст бесід із працівниками підприємства, підготуватися до проведення заключної бесіди із здобувачами освіти за підсумками екскурсії. У ході екскурсії проводиться огляд основних цехів, дільниць, робочих місць, де буде проходити професійно-практична підготовка; ознайомлення із продукцією підприємства, новою технікою, технологією; проведення зустрічей із передовиками виробництва, колишніми випускниками навчального закладу, що працюють на даному підприємстві. [5]

5) *Предметні гуртки*, учасники яких беруть участь у масових виховних заходах, тематичних вечорах, конкурсах, олімпіадах, тижнях і місячниках знань, випускають стіннівки та альманахи. Це сприяє поглибленню знань і підвищує інтерес до навчальних предметів. Технічні гуртки допомагають здобувачам освіти оволодіти певними видами практичної діяльності, набути професійних знань та навичок. Предметні, технічні і спортивні гуртки є позаурочними організаційними формами навчання. Їх завдання — поглиблення набутих на уроках знань, розвиток інтересів і здібностей. Організуюючи роботу гуртків, педагог не повинен забувати про моральне, трудове, естетичне та фізичне виховання здобувачів освіти; має дбати про високу організованість і дисципліну під час занять; залучати до роботи гуртків якомога більше учасників; забезпечувати їх активність і самостійність під час занять. [3]

б) *Фестиваль* – масове святкове дійство, що включає огляд чи демонстрацію досягнень у певних видах мистецтва. Такий захід допомагає шліфувати фахову творчість як одну з граней професійної компетентності. Він є практико орієнтованим, тому здобувачі освіти охоче залучаються до співпраці та взаємодії, а невимушені обставини, у яких відбуваються такі заходи, сприяють розвитку творчого потенціалу, що підвищує їх ефективність. Підготовка та участь у таких дійствах поглиблює знання та удосконалює уміння здобувачів освіти, спонукає їх до творчості, дає можливість

продемонструвати свої здібності та унікальність. Водночас, фестиваль як організаційна форма навчання, має пізнавальний характер. Здобутий досвід під час підготовки та участі у заході, учасники можуть застосовувати у своїй майбутній професійній діяльності, адже основною метою фестивалю є – демонстрація досягнень. [2]

7) *Майстер-клас* є ще однією популярною формою, за допомогою якої відбувається поглиблення професійних знань, умінь, навичок та дослідження інновацій. Під час проведення цього заходу відбувається передавання досвіду, майстерності шляхом демонстрації прийомів роботи з паралельним коментуванням виробничого процесу. Перевагою цієї форми є інтерактивність: можливість вивчати і розповсюджувати методичні розробки згідно теми заходу, брати участь в обговоренні одержаних результатів, отримувати консультації, висловлювати свої пропозиції тощо. Він забезпечує формування мотивації та пізнавальної активності здобувачів освіти. [2]

8) *Конкурс фахової майстерності* – це організаційна форма навчання, яка передбачає змагання, демонстрацію здібностей, впровадження передових прийомів і методів праці, нової техніки і прогресивної технології, підвищення рівня професійної підготовки, виявлення кращих індивідуальних показників, підвищення інтересу до професії та її популяризації. Основними завданнями конкурсів фахової майстерності серед здобувачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти є: стимулювання власного творчого самовдосконалення; розвиток творчих здібностей; підвищення інтересу до поглибленого вивчення навчальних, спеціальних і фахових дисциплін, формування навичок дослідницької роботи; моніторинг і підвищення рівня викладання навчальних, спеціальних і фахових дисциплін; активізація всіх форм позакласної та позашкільної роботи; відбір учасника чи формування команд для участі в міських, обласних і Всеукраїнських конкурсах. Зазвичай конкурс фахової майстерності серед здобувачів освіти ЗП(ПТ)О складається із теоретичного та практичного турів, його умови та критерії оцінювання чітко

окреслені і документально зафіксовані. Зміст і складність завдань відповідають професії та рівню кваліфікації учасників. [2]

9) *Виставка* як організаційна навчальна форма, активізує інтелектуально-творчі можливості здобувачів освіти, спонукає до пізнавальної активності, виконує розвивальну та виховну функції. Підготовка та участь у такому заході відбувається у позаурочний час, його особлива атмосфера надає можливості експериментувати, виявляти творчість, безмежну фантазію, втілювати свої ідеї, реалізовувати себе як професіонала.

Із сучасним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій популярними стали *віртуальні виставки*, які презентуються у веб-просторі, надають можливість постійно оглядати експонати за умови наявності Інтернету. [2]

Отже, у процесі вдосконалення професійної діяльності майбутніх фахівців застосовуються урочні та позаурочні організаційні форми навчання. Особливостями позаурочних організаційних форм є те, що вони: орієнтовані на творчий розвиток майбутніх фахівців, поглиблюють знання та удосконалюють уміння; досліджують інновації у фаховій діяльності; спонукають здобувачів освіти підвищувати свою майстерність; дають їм можливість продемонструвати власні здібності та унікальність; накопичують практичний досвід. Тому позаурочна робота є надзвичайно важливим компонентом навчального процесу, під час якого відбувається взаємодія розуму, волі, емоцій здобувачів освіти і яка вимагає чіткої організації. Вона дає широкі можливості для розвитку творчої активності здобувачів освіти, їх здібностей та інтересів.

Література

1. Біленко Л. В. Методика організації та проведення позаурочного навчального заходу. URL: <https://vseosvita.ua/library/metodika-organizacii-ta-provedenna-pozaurocnogo-navcalnogo-zahodu-129759.html>. (дата звернення: 29.03.2020).

2. Вдовенко О. І. Використання позаурочних форм навчання у процесі професійної підготовки майбутніх кухарів-кондитерів. Вісник Чернігівського

національного педагогічного університету. Серія «Педагогічні науки». 2018. Вип. 151(2). С. 93-96. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2018_151(2)_22). (дата звернення: 30.03.2020)

3. Говор К. В. Позаурочні навчальні заходи у професійно-теоретичній підготовці URL: https://botana.biz/prepod/vospitatelnaya_rabota/ofsfzob3.html (дата звернення: 18.03.2020).

4. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII (Редакція станом на 18.03.2020) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 29.03.2020).

5. Сілаєва І. Є., Шевчук С. С., Заславська С. О. Методика професійного навчання : метод. посіб. Донецьк : ІПО ІПП УМО, 2014. 292 с.

**ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ БРЕНДУ «ВПУ №7» м. КРЕМЕНЧУКА
ЧЕРЕЗ СОЦІАЛЬНУ МЕРЕЖУ «ІНСТАГРАМ»
ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Арнаут І. О., майстер виробничого навчання II категорії Вищого професійного училища № 7 (м. Кременчук)

У статті розглянуто питання сучасних підходів в профорієнтаційній роботі педагога, а саме – популяризація бренду навчального закладу серед учнівської молоді через соціальну мережу «Інстаграм».

Профорієнтаційна робота педагога – один із головних аспектів професійної діяльності, спрямованої на підготовку учнів до свідомого вибору професії, визначення свого місця у суспільстві.

Профорієнтаційна робота у Вищому професійному училищі №7 м. Кременчука як невід’ємна складова функціонування навчального закладу має кілька пріоритетних завдань, зокрема:

- організація агітаційно-роз’яснювальної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах;
- рекламно-інформаційна діяльність у засобах масової інформації;
- участь у виставках, конкурсах, ярмарках, презентаціях;
- проведення Днів відкритих дверей, майстер-класів, спортивних заходів;
- зустрічі із старшокласниками загальноосвітніх закладів районів;
- презентації навчального закладу у загальноосвітніх закладах на батьківських зборах;
- співробітництво за договорами з організаціями, установами, підприємствами, навчальними закладами.

Поширення інформації про діяльність навчального закладу забезпечується шляхом:

- розповсюдження інформаційних матеріалів поштою та електронною поштою у загальноосвітніх закладах регіону, на підприємствах, у організаціях;
- проведення екскурсій у ВПУ №7, а саме – кімнату-музей «Голокосту та Другої світової війни», музею «АТО / ООС»;
- організації пробного ЗНО та ЗНО на базі училища;
- проведення професійних майстер-класів для учнів шкіл;
- розміщення листівок про навчальний заклад у громадському транспорті міста – тролейбусах, маршрутних таксі; аудіо та відеоматеріалів – в магазинах, на регіональному радіо та телебаченні;
- публікації інформації у загальноукраїнських та регіональних довідниках для абітурієнтів, на сайтах, у тому числі офіційному сайті ВПУ №7, у друкованих ЗМІ, в газетах замовників кадрів;
- участі у регіональних заходах освітньої спрямованості, зокрема, у рамках Міжрегіональної виставки «Освіта і кар'єра», на корисному просторі у виборі майбутньої професії «Веселка робітничих професій»;
- інформаційно-профорієнтаційних бесід з учнями 9-11 класів шкіл громадськими консультантами, з числа працівників училища, та учнями навчальних груп та випускників училища;
- висвітлення інформації про діяльність навчального закладу на сторінках соціальних мереж «Фейсбук», «Інстаграм», відеохостингу «Ютуб» – ютуб-канал (створення бренду «ВПУ №7» м. Кременчук).

При проведенні профорієнтаційних заходів використовуються різноманітні друковані (буклети, плакати, оголошення тощо) та відео інформаційні матеріали, матеріально-технічні інструменти (робототехнічні комплекси, токарні міні-станки, програмовані світлодіодні конструкції тощо).

Особливої популярності серед учнівської молоді набирає популяризація бренду Вищого професійного училища №7 м. Кременчука через соціальну мережу «Інстаграм». Чому саме інстаграм?

Близько 90% користувачів інстаграм – люди віком до 35 років. Тут найефективніше просувати бренд, який орієнтовано на молоду аудиторію. Основний контингент Вищого професійного училища №7 складає молодь віком від 14 років до 20 років. Наша профорієнтаційна робота спрямована на учнів шкіл. Сучасна молодь постійно «зависає» в соціальних мережах, а саме в Instagram, і ми через створений обліковий запис презентуємо свій навчальний заклад.

На своїй сторінці ми інформуємо здобувачів освіти в різних напрямках (рис. 1).

Рис. 1 Сучасні діти – сучасні методи

У профорієнтаційній роботі педагога при популяризації бренду «ВПУ №7» ми залучаємо теперішніх здобувачів освіти, випускників минулих

років, всіх працівників. Весь педагогічний колектив працює над створенням та популяризацією нашого бренду.

Профорієнтаційна робота через інстаграм – справа непроста. Створити обліковий запис недостатньо, потрібно, щоб він був цікавий аудиторії, і люди на цей акаунт підписувалися. Особистий бренд в даному випадку все спрощує.

Декілька слів про особистий бренд ВПУ №7 м. Кременчук.

Вище професійне училище №7 м. Кременчука Полтавської області створено в 1979 році. Саме з цього моменту і розпочалося створення і популяризація нашого бренду. Педагогічний колектив училища створює систему навчання, яка б задовольняла кожного учня відповідно його схильностей, інтересів і можливостей. Вище професійне училище №7 м. Кременчука визнано атестованим з наряду професій, за якими здійснюється підготовка кваліфікованих робітників. Навчальний заклад пройшов акредитацію та ліцензування. Забезпечується високий рівень методичної роботи училища, впроваджуються сучасні педагогічні технології. Проте найбільший показник популярності бренду – наші випускники та переможці міжнародних конкурсів – висококваліфіковані робітники. Випускники ВПУ №7 м. Кременчука мають попит на ринку праці не тільки в Україні, а й за її межами.

Наш бренд – наша особистість – це те, що не вкрати і не скопіювати. Всі ми унікальні. Розповідаючи в акаунті про життя нашого навчального закладу, в тому числі і закулісся, від першої особи, набагато простіше запам'ятатися і виділитися на тлі однакових стандартних презентацій про професії. Для зацікавленості сучасною молоддю нашим брендом «ВПУ №7», ми повинні бути кращі, цікавіші за інших: смішніші, екстравагантніші, обізнані, професійніші, досвідченіші ... Якщо розміщати заїжджу стандартну інформацію з профорієнтації навчального закладу як і всі інші, то просувати нічого. Ви не зацікавите свою цільову аудиторію.

Наші здобувачі освіти безпосередньо приймають участь в профорієнтаційній роботі навчального закладу через популяризацію бренду

«ВПУ №7», а саме: щоденно постять свої фото в соціальній мережі «Інстаграм» про навчальний процес, підготовку до концертів, свою участь в спортивних змаганнях, репетиції, знімають сторіси з виробничого навчання.

Важливо запам'ятати: не можна проводити профорієнтацію бренду навчального закладу, публікуючи картинки з інтернету і розтиражовані рекламні слогани. У особистого бренду повинен бути свій власний голос, своя думка і своє обличчя. І основне в профорієнтації педагога через інстаграм: учні завжди будуть «іти» (підписуватися) на учнів. Ми презентуємо навчальний заклад в своєму акаунті з позиції здобувача освіти. Абітурієнти будуть більше сприймати інформацію від своїх однолітків, ніж від профорієнтаторів з великим досвідом роботи – це аксіома сьогодення.

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ – СУЧАСНИЙ УРОК З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Балим К. М., викладач професійно-теоретичної підготовки Регіонального центру професійно-технічної освіти №1 м. Кременчука

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень у вчитель є рівноправними суб'єктами навчання. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Серед інтерактивних методів широко використовуються такі як: мозковий штурм, мікрофон, коло ідей, робота в малих групах, займи позицію, пресс-метод, акваріум, подорож роліві ігри та інші.

Використання QR- кодів на уроках. Як це працює?

Сучасні учні практично не уявляють життя без смартфона. Адже з його використанням сучасними підлітками здійснюються більшість повсякденних дій: спілкування у соціальних мережах, переглядання фільмів, розваги, пошук потрібної інформації, прослуховування музики тощо. Тому залучення технологій з використанням мобільного телефону на уроках додатково заохотить учнів до вивчення предмету.

За допомогою QR-кодів можна урізноманітнити навчальний процес наступним чином:

- кодування посилань на домашні завдання чи практичні роботи (наприклад, якщо їх виконання передбачає використання гугл-форми, гугл-диску тощо);
- проведення квесту, підказки до кожної схованки якого будуть зашифровані у вигляді відповідного QR-коду;

- організація виставки у класі чи коридорами школи, інформацію до експонатів якої можна отримати після сканування відповідного QR-коду.
- розміщення коридорами школи відповідних кодів, кожний з яких буде містити посилання на непересічні факти, цікаві статті тощо;
- розміщення кодів на підручниках чи книгах у бібліотеці з посиланнями доступу до електронної версії відповідного видання.

Переваги QR кодів:

- програма безкоштовна;
- інтуїтивно зрозумілий інтерфейс;
- функція комбінування кольорів фону та кодованого зображення;
- можливість обрання розміру та кута повороту QR-коду.

Використання відеоматеріалів на уроках. Як це працює? Навіщо створювати освітнє відео разом з учнями?

Насамперед, відео дає *можливість сприймати інформацію кількома каналами*: візуальним та слуховими. Оскільки це активізує різні ділянки кори головного мозку та сприяє утворенню більшої кількості нейронних зв'язків, матеріал засвоюється ефективніше. Отже, набагато краще учні сприйматимуть ролик із поясненням правил охорони праці під час відпрацювання навиків, ніж розділ у підручнику про це.

Використання рефлексії на уроках.

Є 9 сфер застосування рефлексії (фіксування стану розвитку). Вони присутні в кожному колективі:

- Емоційно-чуттєва (позитивні або негативні емоції: радість, смуток, почуття розчарування, успіх тощо).
- Потребно-пасивна або активний стан з прагненням, бажанням до діяльності, саморозвитку тощо.
- Мотиваційна (наскільки діяльність виявилася особистісно значущою, зовнішні й внутрішні мотиви).
- Сфера інтересів (які інтереси з'явилися, на що вони спрямовані, рівень інтересу).

- Сфера ціннісних орієнтацій (що стало особистісною цінністю, як збагатився спектр цінностей, у чому виявилася цінність).
- Діяльнісна сфера (яку діяльність ця взаємодія провокує, яку коригує, від якої змушує відмовитися, наскільки збагачує досвід діяльності).
- Гностична сфера (що сталося зі знаннями (чи відбулося їх нарощування, поглиблення, систематизація), що нового дізналася людина).
- Сфера свідомості (чи відбулося усвідомлення своєї діяльності, чи усвідомлює себе суб'єктом діяльності / взаємодії, як змінилася “Я-концепція” (система уявлень про себе), самооцінка своєї діяльності).
- Сфера вмінь (яких вмінь набула/не набула людина, як змінився рівень умінь).

Використання на уроці

Кожен учень промовляє початок речення, отриманий від вчителя

- «Найбільш важливе, що я почерпнув з уроку, це...»,
- «Мені найбільше сподобалось...»
- «Я найкраще запам'ятав...» і завершує особистим міркуванням

Підсумовуючи, можна зробити наступні висновки

Використання таких методів у навчальному процесі:

- створює комфортні умови для навчання;
- кожний учасник має змогу повірити в свої сили при створенні відеоматеріалу;
- усі учасники мають змогу зробити свій індивідуальний внесок у загальну справу унеможлиблюється домінування одного учасника навчального процесу над іншим;
- кожен має змогу розвивати свої індивідуальні здібності;
- формує навички кооперації та співробітництва, відгукта роботи в команді. Слабкі учні почувуються більш комфортно;
- сприяє розвитку критичного мислення;

- використання ІКТ уможливило фахове вдосконалення, спрямовує учителя на навчання, сприяє зростанню професійної майстерності вчителя.

Література

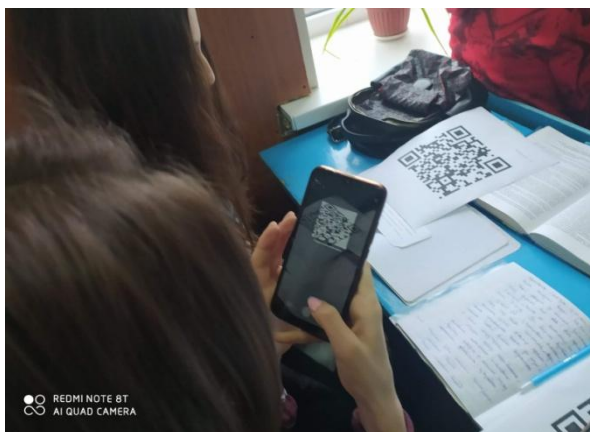
1. Коваленко, Л.А. Інтерактивні змагання – мотивація для // Педагогічна майстерня. – 2016. – № 12. – С. 24–28.

2. Творчий підхід до організації методичної роботи,
www.teacherjournal.com.ua/.../

3. РОЛЬ АКТИВНИХ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ, http://ua-referat.com/Роль_активних_та_інтерактивних_форм_і_методів_навчання_в_удосконаленні_педагогічного_процесу

Додатки

1. Учні співпрацюють з викладачем та інтерактивним методом.

2. Демонстрація створеного разом з учнем відеоролика

3. Використання рефлексії на уроці

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТУ «СПЕЦТЕХНОЛОГІЯ ТОКАРНОЇ ОБРОБКИ»

Ірина Барбарош, *викладач Державного навчального закладу
«Полтавський політехнічний ліцей»*

Сучасний педагог повинен володіти здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнитися системністю і ефективністю дій в ринкових інтеграційних та глобалізаційних умовах. Тому у процесі професійної підготовки важливо застосовувати інтерактивні методи та інноваційні технології навчання, що сприятимуть формуванню активної життєвої позиції, професійних вмінь, загальнолюдських цінностей. Серед значної кількості моделей інтерактивних технологій варто виокремити технології ситуативного моделювання, зокрема метод аналізу ситуацій – кейс-метод, що дозволяє вести навчання в режимі діалогу, під час якого відбувається взаємодія учасників педагогічного процесу з метою формування взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистісних якостей учасників.

Існують різні позначення даної технології навчання, хоча це різниця в нюансах. У зарубіжних публікаціях доводилося зустрічатися з такими підходами, як метод вивчення ситуацій (case studies), ділових історій (case stories) і, нарешті, просто метод кейсів (case method). Батьківщиною кейс-методу є Сполучені Штати Америки, а саме Школа бізнесу Гарвардського університету, де 1910 році окрім традиційних занять - лекцій та практикумів – введено в навчальний процес додаткові, що проводяться у формі дискусії зі студентами з розбору конкретної, реальної управлінської ситуації. [1].

Кейс-технологія — це загальна назва технологій навчання, що представляють собою методи аналізу. Відзначимо, що кейс-метод – це навчальні конкретні ситуації, які спеціально розробляються на основі фактичного матеріалу з метою подальшого розбору на навчальних заняттях.

Сутність методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів які називають «кейсами») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певного розділу навчання предмету.

Цінний даний метод тим, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Цілі, на які спрямовано використання кейс-методу, залежить від типу конкретної ситуації. [2]

Мета кейсів – детальний аналіз, а не оцінювання (особливо, завчасне оціню-вання). Ціллю їх є не презентація специфічних «правильних шляхів», а допомога у набутті навичок аналізу. Разом з вдосконаленням аналітичних навичок метод ситуаційних вправ стимулює розвиток проникливості, є формою перевірки знань, розвиває здатність відокремлювати важливе від тривіального, виховує почуття відповідальності в процесі навчання. Коротко кажучи, кейс-підхід має сприяти вдосконаленню здатності ізолювати проблеми та приймати ефективні рішення. Крім цього, такий метод вчить учнів аналізувати та розробляти програми дій, що, в свою чергу, мотивує їх до правильної поведінки у разі, коли настане час діяти в реальній ситуації.

Також кейси допомагають у перенесенні навчального середовища з аудиторії на робочі місця. Особливо це можливо з огляду на те, що учні:

- а) краще усвідомлюють власні пріоритети та цінності, які мають відношення до їх професійної діяльності;
- б) навчаються визначати класи більш чи менш типових ситуацій;
- в) розвивають в собі ширші можливості для аналізу, оцінюють наслідки різних рішень. [3]

Проектування і конструювання кейсів є досить складним процесом. Для створення якісного кейса насамперед необхідно сформулювати вимоги до них. У світовій практиці склалися два підходи до конструювання кейсів: творчий і

технологічний, відмінність яких полягає в алгоритмізації процесу створення кейсів. Кожний з цих підходів має як переваги, так і недоліки. Творчий змушує розглядати створення кейса як творчий процес побудови унікальних творів методичної аналітики. Технологічний підхід передбачає розроблення технологічної схеми, процесу, реалізація яких і забезпечує створення кейса.

Кейси можуть виконувати різні функції.

На наш погляд, важливими домінуючими функціями кейс-методу є:

-навчання - навчальний тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: отримання знання щодо динамічних стохастичних об'єктів;

-виховання – виховний тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: формування професійних компетенцій;

-тренінг – тренувальний тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: тренування тих, хто навчається, з метою отримання навичок діяльності в умовах постійних змін;

-аналіз - аналітичний тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: вироблення вмінь та навичок аналітичної діяльності;

-дослідження - дослідницький тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: отримання принципово нового знання щодо динамічних стохастичних об'єктів;

-систематизація - систематизуючий тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: систематизація ситуаційного знання;

-прогнозування - прогностичний тип кейсу - характеристикою функції кейсу є: отримання інформації про майбутнє стохастичної системи. [4]

Кейс-метод дозволяє зацікавити учнів процесом навчання, формує сталий інтерес до конкретної навчальної дисципліни, сприяє активному засвоєнню знань та навичок.

Даючи учням завдання у формі кейсів, ми відкриваємо їм значно більшу можливість поділитися своїми знаннями, досвідом і уявленнями, тобто навчитися не тільки у викладача, а й один у одного. Такий метод піднімає впевненість учнів у собі, у своїх здібностях. Вони активно навчаються слухати

один одного і точніше висловлювати свої думки. Найголовнішою навичкою, яку здобуває учень під час навчання, повинно стати вміння під професійним кутом зору сприймати будь-яку наочну, вербальну інформацію, самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення. [3]

Оскільки кейс-метод потребує активної участі, то учень має: регулярно відвідувати заняття, бути завжди готовим приймати участь у дискусіях, розглядати проблему у широкому аспекті, дотримуватися теми обговорення.

У свою чергу викладач фокусує увагу, залучає учнів, акцентує навчальний процес на загальних концепціях, грає роль захисника (займає контр-позицію).

При розробці уроку було застосовано декілька типів кейс-методу, а конкретно: за формою подання - паперовий кейс; за структурою - структурований кейс: містить мінімум інформації. Завжди має оптимальне рішення, для рішення необхідно знати визначену формулу, структуровані кейси включають стислий і точний виклад ситуації з конкретними цифрами і даними, може існувати певна кількість правильних відповідей, до яких можна прийти, опанувавши одну формулу, навик, методику в якійсь галузі знань; за складністю - навчальні ситуації з формулюванням проблеми - діагностування ситуації і самостійне прийняття рішення із зазначеної проблеми.

Пропоную фрагмент уроку з елементами кейс-методу.

План уроку

Тема програми 12: Вибір і розрахунок раціональних режимів різання

Тема уроку: Практична робота №4 Розрахунок режимів різання при обробці деталі на токарному верстаті

Виконуючи практичну роботу учні повинні знати: елементи режимів різання, формули розрахунку режимів різання, їх розрахунок та раціональний вибір при обробці деталей на токарному верстаті.

Виконуючи практичну роботу учні повинні вміти: відтворювати та застосовувати набуті знання у практичній діяльності, проводити розрахунки та

обирати раціональні режими різання при обробці деталі на токарному верстаті, володіти системою знань, навичок і умінь, необхідних у повсякденному житті, майбутній трудовій діяльності, достатніх для вивчення інших спецдисциплін та продовження професійної освіти та самоосвіти, дотримуватися правил безпечної роботи на верстаті в процесі обробки деталі за обраними режимами різання.

Обладнання уроку: картка – кейс, креслення деталі, довідник, навчальний посібник, зошит для практичних робіт, калькулятор, ручки, паспорт верстата.

Хід уроку

Епіграф

Набув знань – пристосуй до діла,
знання без діла – тяжка ноша.

К.Д. Ушинський.

1. Організаційні заходи.

2. Інструктаж по проведенню практичної роботи:

- Пояснення теми роботи.

- Поділ учнів на групи для роботи з кейсами.

- Пояснення послідовності виконання практичної роботи.

- Правила безпечної роботи під час виконання практичної роботи.

3. Виконання практичної роботи.

3.1. Підготовка до роботи групи з кейсами.

- Визначити організатора в групі, перед яким буде стояти завдання керування групою.

- Визначити помічника організатора, який буде фіксувати подані рішення ситуації в групі.

- Уважно вивчити матеріал кейсу.

- Обговорити вивчену інформацію.

- Виробити рішення поставленого завдання.

3.2. Робота групи з завданням кейса.

- Скласти маршрут обробки поданої деталі за кресленням.

- Обрати заготовку, інструмент для обробки деталі за кресленням.
  - Визначити коефіцієнт різання, КПД двигуна за довідником.
  - Розрахувати режими різання, силу різання, потужність верстата, момент різання, машинний (основний) час.
  - Оформити проект роботи.
- 3.3. Представлення результатів роботи: виступ учнів від кожної групи, подання звітів роботи.
4. Підсумок уроку: обговорення кожного виступу, оголошення та коментування оцінок.

Література

1. Товканець Г.В. Особливості застосування кейс-методу у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця [Електронний ресурс]. - Режим доступу: URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/>
2. Романюк І. Упровадження інноваційної освітньої діяльності у навчально-му закладі / Ірина Романюк // Практика управління закладом освіти. – 2016. – № 2. – с. 23–33.
3. Гребенькова Г.В. Кейс-метод у професійному навчанні [Електронний ре-сурс].- Режим доступу: URL:<http://docus.me/d/904577/>
4. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні [Електрон-ний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Безклинська К. С., викладач інформаційних технологій Регіонального центру професійно-технічної освіти № 1 м. Кременчука

В даний час йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий освітній простір. Цей процес супроводжується суттєвими змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу.

Відбувається модернізація освітньої системи - пропонуються інший зміст, підходи, поведінка, педагогічний менталітет. Поряд з традиційними методами викладання останнім часом широко використовують інноваційні методи.

Найбільшою проблемою традиційного навчання є низька динаміка, та часткова відсутність елементів інтерактивності та наочності. Сучасні інформаційні технології дозволяють нейтралізувати усі ці недоліки. Крім того, дидактичні можливості комп'ютера сприяють зацікавленості учнів до навчання.

Інтерактивність, інтенсифікація процесу навчання, зворотний зв'язок – помітні переваги інформаційно-комунікаційних технологій, котрі зумовили необхідність їх застосування у різних галузях людської діяльності, насамперед у тих, які пов'язані з освітою та професійною підготовкою.

Застосування інноваційних технологій у процесі навчання дозволяє викладачеві відмовитися від традиційного задиктовування матеріалів, надає можливість зосередити увагу на обговорення ключових питань уроку, перетворити урок в дискусію, дозволяє учням прилучатися до комп'ютерної грамотності, готує їх до життя серед техніки, що є дуже цінним для одержання роботи в сучасному інформаційному суспільстві.

У багатьох навчальних закладах є комп'ютери, є доступ до Інтернету, все більше комп'ютерів купується в сім'ях учнів. Це сприяє впровадженню нових педагогічних технологій в навчально-виховний процес.

Інформаційні технології як предмет, який з'явився порівняно недавно, від самого початку орієнтований на форми та методи роботи, притаманні інноваційним технологіям. Інтерактивні форми та методи є невід'ємною частиною роботи викладача інформаційних технологій. Індивідуальна робота кожного учня на персональному комп'ютері поєднується із груповою роботою під час вивчення нового матеріалу, роботи над проектами, роботи в мережі. Використання комп'ютерної техніки та мультимедійних засобів, які рекомендовані на інших предметах, є звичайними засобами навчання на уроці інформаційних технологій.

Намагаючись підвищити ефективність уроків, я використовую наступні інноваційні технології:

- нестандартні уроки;
- інтерактивне навчання;
- проблемне навчання;
- проектну технологію;
- інформаційні технології.

Метод проектів дозволяє учням оволодіти вмінням побудови ланцюжка: від ідеї до реалізації та публічного захисту проекту. В основі проектної діяльності учнів лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, знайти шляхи вирішення і вирішити проблему.

Короткочасні проекти можна використовувати в межах одного уроку, наприклад, при вивченні теми «Інформаційні технології у суспільстві», коли за обмежений час учні повинні створити статтю в газету з певної теми та оформити її засобами Microsoft Word. Проекти довготривалі пропонуються як залікова робота в кінці певної теми. Використання методу проектів сприяє забезпеченню умов для розвитку індивідуальних здібностей та нахилів дитини, учить творчо мислити та інтелектуально вдосконалюватись.

Основною метою *проблемного навчання* є забезпечення активного ставлення учнів до оволодіння знаннями, вміннями і навичками, інтенсивного

розвитку їхньої самостійної пізнавальної діяльності та індивідуальних творчих здібностей за допомогою розв'язування пізнавальних навчальних завдань або проблемних ситуацій, які не до кінця визначені.

Під час роботи учнів за комп'ютерами проблемні ситуації виникають постійно. Тому доцільно організувати пошуково-дослідницьку діяльність учнів з їх розв'язання. Для досягнення цієї мети використовуються можна використати: навчання у грі, мозковий штурм, робота в групах тощо.

На уроках інформаційних технологій викладач часто цілеспрямовано створює невеликі проблемні ситуації, для вирішення яких не обов'язково потрібно багато часу. Ці завдання сприяють активізації мислення учнів, формують вміння побачити проблему, сформулювати, висунути гіпотезу, запропонувати і спробувати різні способи вирішення цієї проблеми, а також до активного засвоєння нових знань.

Інтерактивні методи навчання скомпонували низку цікавих, раніше чужих учням правил. Наприклад, кожна думка важлива; не бійся висловитись; ми всі – партнери; обговорюємо сказане, а не людину; обдумав, сформулював, висловив; кажи чітко, ясно, красиво; наводь тільки обґрунтовані докази; умій погодитись і не погодитись; важлива кожна роль.

Сучасна методика має багатий арсенал прийомів інтерактивного навчання від найпростіших ("Робота в парах", "Карусель", "Мікрофон") до складних ("Мозаїка", "Мозковий штурм", "Аналіз ситуації", "Ажурна пилка"), а також імітаційні ігри, дискусії, дебати.

Використання інтерактивних технологій не самоціль, а засоби створення атмосфери доброзичливості й порозуміння, зняття з душі дитини почуття страху, зробити її розкутою, навіяти впевненість у своїх силах, налаштувати на успіх, виявити здібність до творчості.

Інформаційні технології підвищують інформативність уроку, ефективність навчання, надають уроку динамізм і виразність.

Комп'ютерні технології на уроках інформаційних технологій це

- використання мультимедіа-технологій при вивченні навчального матеріалу (презентації, відео уроки);
- реалізація міжпредметних зв'язків інформаційних технологій з іншими навчальними предметами;
- пошук та обробка інформації в рамках досліджуваного матеріалу з використанням Інтернет;
- використання електронних таблиць для вирішення завдань;
- проведення практичних робіт;
- використання комп'ютерного тестування для перевірки знань учня.

Незамінними помічниками у навчанні сьогодні є інтерактивні дошки, або як їх ще називають мультимедійні дошки. Вони дозволяють проводити цікаві, насичені інтерактивні заняття та вдало використовувати методичні прийоми.

Впровадження інноваційних технологій у навчальному процесі під час уроків інформаційних технологій допомагає підвищити рівень професійної підготовки знань учнів, активізувати та зацікавити їх, сформувані потребу у самоосвіті, самовихованні.

Література

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. — К.: Академвидав, 2004. — 352 с
2. Загіка О.О. Оновлення змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників в сучасних умовах / О.О. Загіка // Професійно-технічна освіта. – 2012. – № 4 (57). – С.25-29.
3. Інноваційні педагогічні технології навчання професії: Монографія / Нікуліна А.С., Максименко Ю.Б., Матвеев Г.П., Заславська С.А., Сілаєва І.Є., Костюченко М.П., Молчанов В.М. [За ред. Нікуліної А.С.] – Донецьк: Донецький інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників, 2005. – 385с.
1. Паржницький В.В. Інноваційні педагогічні технології та шляхи впровадження їх у навчальний процес ПТНЗ / В. В. Паржницький //

Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи // Наук.-метод.
зб. [Упорядник Н.І. Бугай]. – Вип.1. – К., 2005. – 236 с. – С. 63-70.

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ
У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Бойко Н. В., *методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області*

Сучасний ринок праці вимагає максимальної готовності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до повноцінної професійної діяльності на виробництві. Сьогодні роботодавець не бажає «доучувати» нашого випускника у себе на підприємстві. У результаті недостатній рівень готовності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до успішної адаптації в умовах ринкових відносин вступає в суперечність з потребами сучасного суспільства. Компромісним рішенням у цьому випадку є розробка нових підходів до підготовки кваліфікованих робітничих кадрів, що забезпечують випускникам формування високої професійної мобільності, Комп'ютерні технології дають змогу активізувати розумову діяльність учнів, створити зацікавленість у вивченні предметів професійно-теоретичної підготовки. Активна дієва позиція учня на уроці стимулює розвиток мислення та уяви, а це, відповідно, сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

У професійній (професійно-технічній) освіті наразі існує нагальна проблема нестачі сучасної нової літератури для забезпечення якісного викладання предметів професійно-теоретичного циклу. Майстрам виробничого навчання і викладачам самотужки доводиться знаходити навчальний матеріал, фотоматеріали, відеоролики до уроків, а також знімати та монтувати ці відеоролики. Таким чином, у педагогічних працівників накопичується початковий матеріал вже не у форматі книги, а у електронному вигляді. На разі постає проблема створення нових освітніх продуктів у вигляді електронних ресурсів, яка безумовно є перспективною для суспільства та розвитку освіти. Вона не є новою, проте пошук шляхів її реалізації не втрачає своєї актуальності

і сьогодні. Зараз не достатньо бути на уроці актором, режисером, діловодом, диригентом, дипломатом, психологом, новатором і компетентним фахівцем - треба розуміти, що сучасний викладач має знати більше ніж його учні.. Він має бути в курсі передових технологій навчання, орієнтуватися в сучасній політиці, економіці, мати знання в різних сферах суспільного життя тощо. Педагог повинен постійно самовдосконалюватися, а для цього зараз існує дуже багато різних онлайн-курсів, навчальних вебінарів, семінарів-практикумів з оволодіннями новими прогресивними технологіями навчання.

Щороку до нас приходять нові учні, які несуть із собою новий етап розвитку суспільства. Модель сучасного вчителя передбачає готовність до застосування нових освітніх ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. Сучасні учні вже не хочуть навчатися за підручником їм потрібно щось нове та прогресивне, те, що спонукатиме їх до активної пізнавальної діяльності на уроці. Від обізнаності та майстерності викладача залежить успіх та результат проведеного заняття.

Одним із пріоритетних напрямків інноваційної діяльності є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що впливає на вдосконалення навчально-виховного процесу, підвищує доступність та ефективність навчання. Комп'ютерні технології дають змогу активувати розумову діяльність учнів, зацікавити їх до вивчення предметів професійно-практичної підготовки. Комп'ютер став невід'ємною частиною помічником викладача при подачі нового матеріалу, при опитуванні та оцінюванні знань учнів.

Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Полтавській області наказом НМЦ ПТО у Полтавській області впродовж трьох років 4 від 04.01.2017 успішно здійснювалася експериментальна робота регіонального рівня під назвою «Системний підхід до створення електронних засобів навчального призначення педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів області». Основна мета якої: оновлення методів навчання, підвищення якості освіти учнів закладів професійної (професійно-

технічної) освіти області, стимулювання педагогічних працівників до самоосвіти та постійного професійного зростання, підвищення їх інформаційної компетентності. Планом реалізації експериментальної роботи було визначено сім основних етапів: I етап – підготовчий, II етап – виявлення передового педагогічного досвіду на регіональному рівні, III етап – створення ЕЗНП, IV етап – впровадження передового педагогічного досвіду (створених ЕЗНП) у ЗП(ПТ)О області, V етап - аналіз результатів впровадження, VI етап – затвердження створених ЕЗНП, VII етап – завершальний етап.

Слід зазначити, що в ході реалізації експериментальної роботи етапи перемішалися між собою: хтось почав працювати відразу, хтось через певний проміжок часу; комусь треба було побачити результати роботи колег, щоб оцінити свої можливості, деякі шукали собі однодумців для роботи, багатьом потрібна була методична допомога.

Звісно, що ефективно здійснювати експериментальну роботу без належної її популяризації на кожному етапі практично неможливо.

На сайті Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області створена відповідна вкладка http://nmc-poltava.at.ua/index/sistemnij_pidkhid_do_stvorennja_elektronnikh_zasobiv_navchalnogo_priznachennja/0-131. Тут можна познайомитися із основними етапами реалізації експериментальної роботи та результатами її здійснення. А також Реєстром електронних засобів навчального призначення, розроблених педагогічними працівниками ЗП(ПТ)О області з період здійснення даної експериментальної роботи <https://docs.google.com/spreadsheets/d/19z66ABZXfsLdUHmVSitXpSOerRZtwWsSi2H3f6P0eRU/edit#gid=0>.

Хотілося б відмітити загальну зацікавленість педагогічних працівників у реалізації даної експериментальної роботи, оскільки – це реальна можливість отримати нові знання і вміння, які неодмінно стануть їм у нагоді при здійсненні професійних обов'язків. Доречі, дані електронні посібники, підручники та

засоби навчального призначення наразі активно використовуються педагогами під час здійснення навчання з використанням дистанційних технологій.

Література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII.

2. Діденко О.В., Сучасні вимоги щодо розробки та впровадження електронних підручників у систему професійно-технічної освіти/ Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. №4(69), 2013р.

3. Про затвердження Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки [Електронний ресурс]: постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 №495// комп'ютерна інформаційно-правова система «Ліга»- режим доступу: www.liga.net

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Буренкова Т. М., *майстер виробничого навчання Професійно-технічного училища №26 м. Кременчука(м. Кременчук, Полтавська область)*

Однією з найважливіших особливостей нашого часу є перехід розвинутих країн світу від постіндустріального до інформаційного суспільства, а тому, питання інформатизації всіх сфер суспільного життя є одним з пріоритетних завдань професійно-технічної освіти та держави в цілому.

До найважливіших стратегій розвитку молоді відноситься, зокрема, інформаційні технології, підготовка молодих професійних кадрів до життя у інформаційному суспільстві і створення умов до вдосконалення та накопичення знань, умінь. Наскільки успішно буде вирішено це завдання визначною мірою залежить розвиток країни і її місце у світовій спільності.

У сучасному професійному суспільстві життя без використання сучасних інформаційних технологій немислимо. Професійні знання в різних галузях діяльності: сфери послуг, харчової промисловості, спеціальних дисциплін, металообробних професій, загальноосвітніх дисциплін, електротехнічних дисциплін та інших. Кожен день впроваджуються різні сучасні системи сучасного автоматичного керування, робототехніка та електроніка, сучасні Smart технології, штучний інтелект, автоматизовані системи керування виробничими процесами. Ці системні процеси і сучасні пристрої, їх методи і прийоми використання постійно оновлюються. Тому, потрібно постійно вдосконалювати свої знання, крокуючи з сучасними оновленнями в виборі своєї професії.

Професійна підготовка кваліфікованого робітника — це найвищий освітньо-кваліфікаційний рівень, який складається на протязі життя і основою якого є повна або базова загальна та середня освіта.

Кваліфікований робітник здобув спеціальні професійні знання та уміння, має відповідний досвід роботи та застосовує набуті знання для вирішення професійних завдань у певній галузі професійної діяльності.

Тому, впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників відіграє важливу роль, яка спрямована на розвиток і покращення положення на ринку праці конкурентоспроможних працівників, які крокують в ногу з прогресивними, сучасними інформаційними технологіями.

Сучасний кваліфікований робітник повинен на високому рівні володіти не тільки теоретичним матеріалом, а виконувати на сучасному обладнанні з використанням нових високоефективних та надсучасних технологій виробничі процеси.

В сучасному світі випускники професійно – технічних навчальних закладів в умовах швидкого розвитку технологій та впровадження в робочий процес знань, засвоєних у професійно – технічних навчальних закладах мають затребуваність на ринку праці. Тому, що у всіх навчальних закладах освіти (професійно – технічних навчальних закладах) створені всі умови для підготовки кваліфікованого робітника в умовах сьогодення.

Для того, щоб здобувач освіти був всебічно розвинутий, мав змогу швидко адаптуватися до умов в різних галузях професійної діяльності, педагогічними працівниками створюються варіанти та креативні подачі інформації на високо сучасних технологіях та новітніх програмних засобах теоретичного та практичного матеріалу.

Найбільша особливість сьогодення це впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників, на етапі євроінтеграції є впровадження електронних (а саме презентації, відеоматеріали, аудіо оформлення, створення ІТ програмних засобів, смартфони, смарт апаратура, кабінети STEM навчання) в освітній простір сучасних здобувачів освіти професійно – технічної діяльності і здобуття вмінь, які необхідні освіченій і сучасній людині.

Сучасний здобувач освіти – це саме майбутній кваліфікований робітник, повинен на всіх етапах свого навчання розвивати: медіа грамотність, здатність творчо і критично мислити, глобально і само усвідомлено, формувати готовність працювати у команді однодумців.

Для того, щоб автоматизувати ІТ процеси, потрібні фахівці, у тому числі консультанти, кваліфіковані робітники (випускники професійно – технічних навчальних закладів), які зможуть професійно поради або порекомендувати найбільш ефективні програмні засоби, які зможуть вирішати проблемні моменти на виробництві. При цьому не слід забувати, що прийняті рішення не завжди залежать від інформаційної системи, а від керівництва підприємством. Тому інформаційні системи служать лише для обробки і зберігання даних і для підтримки прийнятих рішень з керівництвом управління на виробництві.

Взагалі, автоматизація системи управління вимагає ретельного розгляду основних її забезпечуючих підсистем – все це обов'язок кваліфікованого робітника з інформаційних технологій.

Кваліфікований робітник з ІТ – це професійний фахівець високого рівня підготовки, який постійно самовдосконалюється з різних областей професійних знань.

Важливість консультування на підприємстві кваліфікованим робітником полягає в тому, що вчасно отримана інформація дозволить оптимальним шляхом застосувати ІТ та різко підвищити динамічність виробничого процесу і скоротити час та тривалість роботи висококваліфікованого персоналу.

Основні і додаткові консультативні послуги висококваліфікованого працівника полягають в:

- проектуванні і впровадженні корпоративних інформаційно - технологічних систем;
- це технічна підтримка та консультування з комп'ютерних мереж, включаючи обчислювальні системи, локальні мережі, системи телекомунікацій на виробництві;

- інтеграція програмних продуктів, запуск та обслуговування таких систем;
- комплексні аналітичні дослідження в області виробництва високотехнологічної продукції;
- організація семінарів, вебінарів для працівників замовника на виробництві для ефективного використання технологій у відповідній професійній галузі;
- допомога замовнику у виборі ефективної, дієвої стратегії для своєї професійної області.

Таким чином, найпродуктивнішим та найефективнішим каналом інформації та ІТ технологій у світі для кваліфікованого робітника з будь-якої сфери професійної діяльності є глобальна мережа Інтернет, що дає змогу ефективно використовувати її для впровадження інновацій у різних сферах професійної діяльності.

Література

2. Енциклопедія освіти / Академ. пед. Наук України:[гол. ред. В.Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040с.
3. Андрущенко В.П. Проблеми і перспективи розвитку вищої освіти в Україні на зламі століть // Директор школи. — 2000. — № 42, 43. — С. 1-2, С. 8-
4. Гриценко В.Г. Інформаційна технологія управління навчальним навантаженням у вищих навчальних закладах. / В.Г.Гриценко // Інформаційні технології в освіті. - 2010. - № 8. - С. 61-68.
5. https://studme.com.ua/12980108/menedzhment/konsultirovanie_informatsionnyy_tehnologiyam.htm
6. <http://careerhub.in.ua/wp-content/uploads/2018/02/Tvoie-maybutnie-u-sferi-IT-Karta-profesiy.pdf>

РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Гаман Л. В., *викладач професійно-теоретичної підготовки ПТУ № 26 м.
Кременчука (м. Кременчук Полтавська область)*

Учитель лише до тих пір здатний виховувати
і навчати, поки сам працює над
власною освітою та вихованням
Дистерверг

Цифрова компетентність - це набір знань, умінь, ставлень, що необхідні для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою виконання завдань; вирішення проблем; спілкування; управління інформацією; співробітництва; створення і поширення змісту ефективно, результативно, відповідно, критично, творчо, самостійно.

У цілому цифрова компетентність педагога передбачає його здатність та вміння систематичного, логічного та системного використання ІКТ, що розкриває доступ до застосування та, можливо, і розроблення сучасних педагогічних технологій.

Утім запровадження сучасних ІКТ має бути виваженими, доцільними та підпорядкованими меті і змісту освітнього процесу. Хочу навести слова відомого програміста, засновника теорії штучного інтелекту Сеймура Пайперт: «Справжня комп'ютерна грамотність означає не тільки вміння використовувати комп'ютер і комп'ютерні ідеї, а й знання, коли це слід робити».

Цифрова компетентність педагога - один з основних показників професіоналізму, а також необхідна умова для формування та розвитку цифрової компетентності учнів.

Педагоги повинні бути здатними не тільки до передавання навчального матеріалу, а й уміти організувати пізнавальну діяльність учнів, розвивати їх самостійність та творчість через використання ІКТ. Саме тому, педагог повинен безперервно підвищувати свій рівень цифрової компетентності – якості,

сформованість якої дозволяє педагогу на високому професійному рівні використовувати ІКТ з метою пошуку, логічного відбору, систематизації, використання навчального матеріалу та організації результативного освітнього процесу.

Яким же чином формується цифрова компетентність?

Формування цифрової компетентності педагога:

- самоосвіта та саморозвиток
- очна та дистанційна форми підвищення кваліфікації
- комплексна система регулярної підтримки педагога в області застосування ІКТ, але на даний час, педагог не завжди має потрібні технічні засоби.

Педагог повинен постійно підвищувати свій професійний рівень, а саме, розвивати цифрові компетентності.

Шляхи розвитку цифрової компетентності педагога:

удосконалення КМЗ, що виконується з використанням ІКТ:

- використання інформаційних карт;
- проектування завдань для учнів, що передбачають використання ІКТ та пов'язані з пошуком та відбором інформації в Інтернеті;
- тестовий контроль знань;
- участь у професійних конкурсах;
- участь в онлайн-форумах та вебінарах;
- забезпечення використання ресурсів Інтернету: он-лайн тести, інтерактивні вправи, засоби візуального аналізу текстів, редактор пазлів онлайн та ін.;

- спілкування та розповсюдження власного педагогічного досвіду на методичних порталах;
- розробка власних електронних посібників.

Я хочу зупинитися на деяких прийомах, які можна використовувати при різних методах навчання з застосуванням різних сервісів Інтернету.

Дидактичні ігри.

Почнемо з використання на уроках дидактичних ігор, а саме, ребусів.

Створення і відгадування ребусів на уроках активізує розумову та пізнавальну діяльність учнів, формує їх творче, нестандартне мислення; допомагає в ігровій формі перевірити знання учнів із попередньої теми, засвоїти складні поняття з предмету, покращити сприйняття нового матеріалу за рахунок наочності, збільшити обсяг самостійної роботи учнів на уроці. Мета використання ребусів на уроці – організація самостійної роботи учнів на уроці, створення умов для їх самонавчання, розвитку ініціативи та логічного мислення.

Використання ребусів можливе на всіх етапах уроку - це моя улюблена методика. Це дозволило мені створити електронний посібник «Світ ребусів», в якому систематизовано за темами ребуси з предмету електротехніка.

Для створення ребусів можна використовувати сервіс Інтернету <http://rebus1.com/ua/>

Засоби візуального аналізу текстів.

Хмара слів (хмара тегів, або зважений список) – це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні. За допомогою хмар слів можна візуалізувати термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.

Залучення цього методу доречно на уроках з будь-якої навчальної дисципліни.

Хмару слів можна легко згенерувати власноруч з використанням спеціальних програм, а саме:

- <http://wordcloud.pro/>;
- <https://wordart.com/>;
- <https://www.jasondavies.com/wordcloud/>.

Можливості використання хмари слів у навчанні пов'язані з тим, що:

- в «хмару» можна записати тему уроку, яку учні повинні визначити; попросити скласти пропозиції з певної теми, «хмара» виступає в якості опорного конспекту;
- можна запропонувати учням прочитати в «хмарі» головне питання, на яке необхідно знайти відповідь протягом уроку;
- скласти пропозиції або розповідь, використовуючи якомога більше слів із «хмари».

На мій погляд, використання «хмари слів», так само, як і ребусів, допустимо на всіх етапах роботи на уроці: на початковому етапі, на етапі закріплення та контролю. Також, викладач може організовувати роботу над хмарою фронтально, індивідуально і по групах.

Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ LearningApps.

LearningApps.org - онлайнний сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Їх можна використовувати в роботі з інтерактивною дошкою, або як індивідуальні вправи для учнів.

На сайті доступна велика база завдань, розроблених учителями з різних країн для усіх предметів. Кожен із ресурсів можна використати на своєму уроці, змінити під власні потреби, розробити схожий чи зовсім інший навчальний модуль.

Вправи на сайті подаються у зручному візуальному режимі сітки зображень, вказавши на які можна побачити тип вправи та її рейтинг на сайті (залежить від кількості переглядів та оцінок користувачів).

Клацнувши на зображенні значка вправи, відбувається перехід у режим її виконання. На передньому плані видно завдання, сформульоване викладачем, яке закривається після клацання кнопки ОК, що дозволяє перейти до безпосередньої роботи із вправою.

Виконання вправи полягає в інтерактивній роботі з об'єктами, розміщеними на екрані.

Після виконання вправи потрібно клацнути напис Перевірити рішення: відповіді буде перевірено і вказано на можливі помилки. Далі можна внести виправлення і знову перевірити рішення.

Сервіс онлайн пазл Jigsaw Planet.

Використовуючи цей сервіс ви можете без реєстрації створити свій пазл з будь-якого зображення, наприклад це може бути хмара слів. Пазл можна збирати як на самому сайті, так і вставити код пазла на свій сайт, щоб пограти могли ваші учні та відвідувачі.

Успіх педагога залежить не тільки від його професійних компетентностей, але й від забезпеченості засобами ІКТ. Якщо в країнах Європи на кожного учня припадає 5 одиниць мультимедійної техніки, то в Україні поки що одна (переважно це ПК). Ще існує проблема в тому, що частина технічних засобів застаріла або несправна.

Успіх впровадження ІКТ залежить від здатності педагога:

- створювати нетрадиційну атмосферу навчальних занять, нову педагогіку, що спирається на застосування нових технологій
- розвивати соціально активну робочу обстановку на уроці, засновану на колективній роботі, освоєнні знань у співпраці з іншими, груповій роботі.

Принципово важливими для майбутнього є такі якості, як здатність розробляти інноваційні методи використання техніки з метою активізації пізнавальної атмосфери, заохочувати підвищення рівня технічної грамотності, поглиблення знань і їх створення.

Сучасному педагогу недостатньо бути технологічно грамотним і вміти формувати відповідні технологічні вміння і навички у своїх учнів. Сучасний

педагог повинен бути здатний допомогти учням використовувати ІКТ для того, щоб успішно співпрацювати, виконувати завдання, освоювати навички навчання і в підсумку стати повноцінним громадянином сучасного інформаційного суспільства.

Закінчити я хочу словами В.Я. Брюсова:

Якщо можеш, йди вперед століття,
якщо не можеш, йди зі століттям,
але ніколи не будь позаду століття.

Література

1. Гаврілова Л. Г. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени / Л. Г. Гаврілова , Я. В. Топольник // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2017. - Т. 61, № 5. - С. 1-14. - Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1744/1243>
2. Карташова, Л. А. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти / Л. А. Карташова, Н. В. Бахмат, І. В. Пліш // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2018. - Т. 68, № 6. - С. 193-205. - Режим доступу: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/2543/>
3. <http://pedsovet.su/publ/44-1-0-4075>
4. <http://dystosvita.blogspot.com/2014/04/learningappsorg.html>
5. <http://rebus1.com/ua/>
6. <http://wordcloud.pro/>
7. <https://wordart.com/>
8. <https://www.jasondavies.com/wordcloud/>
9. <https://worditout.com/>

МАЙСТЕР-КЛАС ЯК ЗАСІБ ДО ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗНАНЬ КУХАРІВ

Ганонченко І. Ю., *майстер виробничого навчання Вищого професійного гірничо-будівельного училища (м. Горішні Плавні Полтавської обл.)*

У статті проаналізована одна із популярних форм, за допомогою якої відбувається поглиблення професійних знань, умінь, навичок під час професійної підготовки фахівців кулінарного профілю - майстер-клас. Це сучасний інноваційний метод при професійній підготовці учнів з професії кухар та при вдосконаленні роботи майстрів виробничого навчання.

У статті йдеться про організацію та проведення майстер-класів майстрами, учнями-випускниками, шеф-кухарями у Вищому професійному гірничо-будівельному училищі м. Горішні Плавні Полтавської області.

Основний виклад матеріалу

Кухар – це в першу чергу творець. Творець прекрасного, смачного, привабливого. Кухар – це винахідник, який все життя перебуває в пошуку. Щоб стати кухарем, необхідно мати гарний смак, творчу натуру, а також професійні знання. Підготовка майбутнього кухаря до творчості у професійній діяльності починається під час вивчення загально-професійних і спеціальних дисциплін, зміст яких орієнтовано на розвиток творчої активності. Продумана система підготовки учнів до творчості забезпечує формування в них підвищеної мобільності, самостійності, ініціативності, здатності до швидкої зміни виду професійної праці, а також підвищеного рівня мотивації до постійного вдосконалення професійної майстерності. Оскільки така підготовка до творчості потребує створення певної системи навчання, то необхідно визначити ті проблеми, які перешкоджають цьому процесу.

Домінування традиційних методів навчання в навчальному процесі зумовлює виникнення низки проблем, головними з яких є: низький рівень навичок спілкування учнів; неможливість одержати детальну відповідь учнів із власною оцінкою даного питання (низький рівень рефлексивної діяльності);

недостатня активність учнів у загальному обговоренні відповідей. При цьому традиційні навчальні технології, побудовані на пояснювально-ілюстративному способі навчання, не дають належного ефекту. Нові ж педагогічні технології, такі як майстер-класи, уроки-змагання, диспути, семінари тощо, змінюють роль інформації в навчанні учнів, спрямовують її на використання з метою створення ними власного творчого продукту.

Слово «майстер-клас» прийшло до нас з англійської мови, а саме master (майстер, людина, що володіє знаннями і досвідом у певній галузі) і class (заняття, урок). Це сучасна форма проведення навчального заняття для відпрацювання практичних навичок за різними методиками і технологіями з метою підвищення професійного рівня та обміну передовим досвідом учасників. Під час проведення цього заходу відбувається передавання досвіду, майстерності шляхом демонстрації прийомів роботи з паралельним коментуванням виробничого процесу.

Основний принцип майстер-класу: Я знаю, як це зробити, і я навчу вас.

Переваги використання майстер-класу при підготовці учнів з професії кухар:

- ✓ новий підхід до навчання, ламає встановлені стереотипи;
- ✓ створення умов для включення усіх в активну діяльність;
- ✓ постановка проблемного завдання і вирішення його через програвання ситуації;
- ✓ нова форма взаємодії-співробітництва(за таким методом працюють більшість кулінарних шкіл світу);
- ✓ обмін досвідом з метою підвищення професійної майстерності працівників;
- ✓ ознайомлення учнів та педагогічних працівників з новітніми виробничими технологіями в кулінарії;
- ✓ підвищення якості знань учнів та їх професійної компетентності.

Для реалізації такої форми роботи методична комісія з професії «кухар, офіціант» розробила та впровадила інноваційний проект на тему «Майстер-клас

як засіб до підвищення професійних знань кухарів». Яким чином це відбувалося?

1. Розробили план роботи над проектом.
2. Проводили уроки виробничого навчання у формі майстер-класу.
3. Залучили кращих учнів та педагогічних працівників для проведення майстер-класів.

4. Запросили до проведення майстер-класів працівників підприємств громадського харчування міста та випускників нашого закладу.

Майстер-клас для учнів з приготування «Судака у вершково-шпинатному соусі та овочами лінгвіні» провела шеф-кухар ресторану «Хутірець» Таміла Михайлюк

Майстер-клас з приготування стейку провела випускниця нашого закладу, учасниця Майстер Шеф 7 Вероніка Шлендик

Методика проведення майстер-класу не має якихось строгих і єдиних норм. Для себе ми з'ясували, що майстер-клас – це особливий жанр вивчення як фахового, так і педагогічного досвіду. Тому і містить він два напрямки: фаховий і педагогічний, які постійно перемежуються і доповнюють один одного. Наші майстер-класи з кулінарії - це не просто «показовий виступ» майстра перед учнями, це - насамперед урок, на якому найпильніша увага приділяється технології приготування страв з усіма нюансами, про які учні не прочитають в кулінарних книгах і не побачать навіть у кулінарних шоу.

Під час проведення майстер-класів з кулінарії учні не тільки готують страви, але ще й навчаються майстерності подачі, підбору правильного посуду, знайомляться з історією страви.

Майстер-класи проходять як у формі вивчення страв національної кухні будь-якої країни світу, так і в формі навчання приготування конкретної страви.

Форма проведення майстер-класу може бути будь-яка.

Це може бути класичний майстер-клас від майстра за мотивами кухні будь-якої країни світу. Це може бути інтерактивний майстер-клас із залученням будь-якого охочого спробувати себе в ролі кулінара.

Ще одна форма проведення майстер-класу - змагальна, коли після демонстраційного показу від майстра, учні пробують повторити «страву від майстра». Майстер-клас забезпечує формування мотивації та пізнавальної активності учнів. Учням такі заходи допомагають досконало розібратися в особливостях алгоритму виробничого процесу приготування, оформлення, презентації страви чи кондитерського виробу. Під час проведення професійного тижня учні із задоволенням проводять майстер-класи із складання серветок, сервірування столу, приготування різних салатів.

Через рік реалізації нашого проекту про нас почули в місті, і на прохання відділу освіти м. Горішні Плавні мною, спільно з ученицею Пасько Вікторією, було проведено майстер-клас з карвінгу для вихователів та кухарів дитсадків.

Окрім цього, ми рекомендуємо учням, які за підсумками навчання досягли високого рівня знань, проводити майстер-клас з приготування позапрограмних страв з меню фірмових страв підприємств нашого міста, де вони проходили практику.

Майстер-клас – це той інноваційний метод, який можна найчастіше застосувати в практиці професійного навчання не тільки кухарів а й інших професій.

Отже, на основі вище сказаного, я прийшла до висновку, що всі інноваційні методи, які приводять до позитивних результатів і спрямовані на формування професійних умінь і навичок мають право на їх використання як на уроках виробничого навчання, так і в позакласній роботі.

Література

1. Висоцька, Л. Формування професійної культури майбутніх фахівців кулінарного профілю у вищих професійних училищах : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Л. Є. Висоцька. — Київ, 2011.
2. Селевко Г.К. Альтернативні педагогічні технології. – М.: НДІ шкільних технологій, 2005.
3. <http://dou.edu.ru>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ У СТАТУСІ «БЕЗРОБІТНИЙ»

Гошкодеря І. М., *викладач ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»*

Ідея освіти впродовж всього життя стара як світ. Вона зафіксована в прислів'ях, які виражають мудрість народів: українського («Вік живи – вік учись»), англійського («Знання, які не поповнюються щодня, зменшуються з кожним днем»), китайського («Не бійся, що не знаєш, – бійся, що не вчишся») та інші.

Народна мудрість набагато випередила теорію про визнання важливості освіти «довжиною в життя». Усвідомлення її ролі в житті людини і суспільства, зв'язку з іншими елементами культури, аналіз внутрішньої структури відбувається значно пізніше тих питань, які людина починає собі задавати. Широкі можливості здобуття освіти відкривають для людей доступ до інтелектуальних, культурних цінностей, що розширюють їхній світогляд, поглиблюють професіоналізм, збагачують компетенціями, а в кінцевому підсумку допомагають у працевлаштуванні, кар'єрному зростанні.

Сучасний рівень соціально-економічного розвитку людства, темпи науково-технологічного прогресу та змін ноосфери вимагають від людини не просто відносно однорідної підготовки до виробничого та соціального життя, а різноманітної і багатогранної, багаторівневої і різноспрямованої підготовки, що дає змогу індивідам із мінімальними затратами адаптуватися до швидких і часом різких змін в економічному, суспільному, політичному, культурному житті.

Основними напрямками розвитку освіти дорослих є:

- ✓ розвиток правової основи освіти дорослих;
- ✓ формування національної державно-суспільної системи керування освітою дорослих;

✓ розширення доступності загальної та професійної освіти, а також реалізації інших освітніх програм для різних груп населення, в т. ч. безробітних, осіб з обмеженими можливостями, мігрантів, осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі, пенсіонерів;

✓ активізацію просвітницької діяльності, спрямованої на підвищення загальної культури й соціальної активності населення шляхом поширення наукових знань і досягнень культури; поліпшення умов і якості навчання дорослих: створення умов для вираження потреб людини у навчанні; забезпечення доступності та якості;

✓ поліпшення умов для професійного розвитку фахівців з освіти дорослих: сприяння розвитку освіти дорослих, орієнтованої на практичну діяльність; сприяння розвитку наукових досліджень із навчання дорослих;

✓ навчання дорослих у зв'язку з проблемами довкілля, охорони здоров'я й народонаселення;

✓ навчання дорослих через надання їм суттєвих можливостей для доступу до всіх культурних установ, засобів масової комунікації та нових інформаційних технологій.

Головним завданням освіти дорослих в сучасних умовах стає створення необхідних умов для навчання людини, що є засобом реалізації її життєвих цілей з огляду на суспільні умови і завдання.

Зважаючи на тенденції розвитку сучасного виробництва та з метою зменшення рівня безробіття, назріла необхідність у здійсненні системних змін, спрямованих на модернізацію професійнотехнічної освіти та впровадження нових механізмів її взаємодії із світом праці, залученні соціальних партнерів до процесу формування і реалізації політики в галузі освіти та професійного навчання безробітних зокрема.

Згідно з Законом України «Про зайнятість населення» безробітними визнаються працездатні громадяни працездатного віку, які через відсутність роботи не мають заробітку або інших передбачених законодавством доходів і зареєстровані у державній службі зайнятості як такі, котрі шукають роботу,

готові та здатні приступити до підходящої роботи. Отже, доцільно розглядати безробітного як дорослу працездатну людину, що до певного часу мала соціальний статус у суспільстві, який змінився докорінно всупереч її бажанням.

У психологічних дослідженнях, безробітний — це людина, яка не має чітких уявлень про свій соціальний статус, не знає, як себе поводити, усвідомлює та сприймає себе негативно, втрачає оптимістичні погляди на життя, впевненість у своїх силах, а також фокусує увагу на пошуках причин такого стану. Окрім того, що безробіття є причиною багатьох негативних соціальних наслідків, насамперед, воно травмує психологічний стан людини. На думку психологів, у такої категорії людей спостерігається швидке зростання рівня стурбованості, незадоволення собою та навколишнім середовищем. Відповідно, виокремлюють три провідні особистісні риси безробітного: емоційну, поведінкову та соціальний статус, які характеризують безробітного як особистість емоційно неврівноважену, неспокійну, з низьким рівнем самоконтролю та заниженою самооцінкою.

Усе зазначене зумовлює комплекс особистісних, психологічних проблем, характер яких необхідно враховувати у процесі професійного навчання цієї категорії громадян. Наявність таких емоцій, почуттів, психологічного стану свідчать про необхідність психологічної підтримки слухачів у процесі навчання. Виходячи з наведеного, необхідно допомогти безробітним усвідомити ситуацію, в якій вони опинилися, здійснити об'єктивне оцінювання власного рівня конкурентоспроможності, сформувані готовність до зміни професії, визначивши найбільш прийнятну сферу діяльності, та змінити установки щодо навчання й працевлаштування.

Таким чином, слід відзначити, що безробітні як учасники професійного навчання є особливою категорією дорослих, які навчаються. Окрім вищезазначених, можна виділити інші характерні риси, що має ця категорія: це дорослі, які вивільнені зі сфери праці; це робітники і спеціалісти, що мають досвід фахової й освітньої діяльності; це потенційні працівники, що стоять перед проблемою вибору нової спеціальності й нового фахового старту; це

особи, які мають різноманітні соціально-демографічні характеристики, але перебувають у психічній і фаховій кризі.

Говорячи про особливості дорослих як суб'єктів навчання, варто зазначити, що у дорослому віці вже сформувалися певні ціннісні орієнтири життя й змінити їх досить складно. У зв'язку з цим потреба в знаннях у дорослих людей супроводжується страхом перед знаннями, тривогою щодо власної безпеки. Прагнення досягти намічених цілей, змінити своє життя на краще в них вступає в суперечку з невпевненістю у власних можливостях, необхідністю змінити свою поведінку та негативним навчальним досвідом.

Це зумовлює додатковий психологічний стрес, що проявляється в негативному сприйнятті процесу навчання. Серед основних чинників, що зумовлюють формування психологічних бар'єрів у навчанні безробітних, науковці називають такі: невпевненість у власних силах та зниження самооцінки; збереження стереотипів попередньої професійної діяльності, згідно з якими вони вважають, що нові знання їм не потрібні; втрата навичок навчальної діяльності. Безробітні як суб'єкти навчання мають свої особливості сприйняття, пам'яті, уваги, мислення, що важливо враховувати у процесі викладання.

Організуюючи навчання у закладі для дорослого населення, яким є наш центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості, слід звертати увагу на отриману раніше освіту та професійний досвід, що мають слухачі. Досить часто в групі слухачів, що отримають одну професію, знаходяться люди з різним соціальним (колишні військові, біженці, переселенці, слабо- захищені категорії населення), освітнім (середня початкова освіта, середня професійна освіта, вища освіта), професійним (робітник, службовець, інженер, керівник) статусом, відношенням до колективу, звичками, стереотипами. Без вивчення статусного складу групи навіть кваліфікований педагог може зіткнутися зі слабкою активністю, нерозвиненістю вольових рис, відсутністю цілеспрямованості, заниженою самооцінкою, і в цілому негативним ставленням до перенавчання, навіть в перспективі.

З огляду на специфіку контингенту безробітних, поділяємо думку провідних вчених, що врахування цих особливостей потребує використання провідних андрагогічних принципів навчання дорослих при організації їх професійної підготовки, в тому числі, на виробництві. Так, академік Н. Ничкало пропонує розглядати професійне навчання на виробництві як педагогічну систему, в основу якої покладено принципи андрагогіки і наголошує, насамперед, на необхідності диференціації, врахування індивідуальних і вікових особливостей працівників — дорослих учнів, їхнього попереднього соціального і професійного досвіду.

Грунтовний аналіз андрагогічних принципів навчання дорослих, якими є безробітні, знаходимо в дослідженнях С. Змейова, Л. Лук'янової, Л. Сігаєвої, М. Ноулза, Дж. Кіддата та ін. Отже, до основних андрагогічних принципів навчання дорослих людей, обумовлених їх особливостями і специфікою умов навчання, віднесемо такі:

- пріоритет самостійної діяльності слухача,
- спільної діяльності слухача з викладачем,
- опора на досвід слухача,
- індивідуалізація,
- системність,
- контекстність,
- елективність,
- усвідомленість навчання,
- актуалізація результатів навчання, розвиток освітніх потреб.

Отже, одним із факторів підвищення ефективності професійного навчання безробітних є врахування їх індивідуальних особливостей як суб'єктів навчання, а саме: різного професійного статусу, рівня професійної підготовленості й освіти, різний віковий склад групи, особливості цільових очікувань. З урахуванням зазначеного, слід зазначити, що організація професійного навчання безробітних має базуватися на адаптивних педагогічних теоріях підготовки кваліфікованих фахівців, освіти дорослих, з урахуванням

їхнього морально-психологічного стану, що зумовлений новим статусом безробітних, та їх індивідуальних особливостей. З огляду на особливості контингенту слухачів, освітній процес у системі професійної підготовки безробітних має ряд особливостей, а саме: необхідність швидкого і гнучкого реагування на потреби ринку праці шляхом введення нових професій; оперативне оновлення змісту навчання; оптимальні терміни навчання; жорсткий відбір і структурування навчального матеріалу; орієнтація на формування у слухачів навичок і вмінь, необхідних для успішної трудової діяльності; висока інтенсивність подачі навчального матеріалу; використання різних психологічних прийомів, що забезпечують ефективність навчального процесу; розробка нових дидактичних матеріалів; постійний контроль результатів проміжних етапів навчання.

Література

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 року № 803-ХІІ // В редакції Закону № 662-ІV від 03.04.2003. – 12с.
2. Лук'янова Л. Б. Провідні особливості навчання дорослих / Л.Б. Лук'янова // [Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи](#). - 2009. - Вип. 1. - С. 72-80.
3. Синявський В. В. Психологічні основи професійної консультації безробітних: навч. метод. посіб. – К.: ІПК ДСЗУ, 2011. - 80 с.
4. Сінгаєва Л.Є. Андрагогіка в професійному навчанні: (методичні рекомендації) / Л.Є. Сінгаєва.-К.: ПП»ЕКМО», 2003.-100с.
5. Капченко Л.М. Формування системи професійного навчання безробітних –веління часу / Л.М. Капченко// Професійно технічна освіта. - 2011. - С. 39-42.

ТВОРЧА ДИПЛОМНА РОБОТА ЯК ПОКАЗНИК СПІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Грицак Л. І., майстер виробничого навчання Професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука Полтавської області.

Розвиток індивідуальних здібностей учнів є невід'ємною складовою у роботі з учнями. Для цього необхідно системно й послідовно розкривати природні здібності учнів, доповнювати й збагачувати їх, використовувати різні прийоми, методи та нестандартні підходи в розвитку мислення.

Робота з майбутніми фахівцями потребує якісних нововведень. В нашому навчальному закладі це використання творчих дипломних робіт, які відбивають рівень теоретичних знань і практичних навичок випускника, його здатність до професійної діяльності в умовах сучасного виробництва.

Завершальним етапом навчального процесу є державна кваліфікаційна атестація яка проводиться державною кваліфікаційною комісією з метою визначення рівня кваліфікації та підготовки випускників до самостійної роботи з обраної професії чи спеціальності, вміння орієнтуватися в різних виробничих ситуаціях.

Державна кваліфікаційна атестація включає:

- кваліфікаційну пробну роботу;
- дипломну роботу (або творчу роботу, що її замінює).

Творча дипломна робота – це вид роботи, при виконанні якої учень (декілька учнів) систематизує та поглиблює теоретичні і практичні знання з обраної професії конкретного рівня кваліфікації, удосконалює або набуває досвіду самостійної творчої роботи, розвиває навички самоосвіти.

Виконання дипломних творчих робіт сприяє кращому опануванню учнями матеріалу, набуттю навичок аналітичного мислення під час вивчення досвіду роботи підприємств, самостійності у роботі зі спеціальною літературою, логічності у побудові висновків та пропозицій. Саме творча

робота розвиває креативне мислення майбутнього фахівця та зорієнтована на практичний результат.

До того ж це ефективний спосіб поповнення комплексно-методичного забезпечення та матеріально-технічної бази навчального закладу з окремих професій необхідним устаткуванням, навчально-наочними посібниками, діючими моделями, тренажерами, макетами тощо.

У процесі виконання творчої дипломної роботи виділяють такі етапи:

- вибір і обґрунтування теми разом з керівником творчої роботи,
- отримання завдання на дипломну творчу роботу,
- складання разом з керівником роботи календарного графіку з вказівкою строку завершення окремих етапів,
- формування учнем інформаційної бази для виконання роботи,
- вивчення й систематизація зібраних матеріалів,
- уточнення окремих питань у консультанта й керівника дипломної творчої роботи,
- подання тексту роботи на перевірку керівнику по мірі написання окремих розділів, за графіком,
- письмовий виклад результатів дослідження й формулювання висновків,
- виконання практичної творчої роботи,
- подання творчої роботи на рецензування,
- доопрацювання творчої роботи відповідно до рекомендацій (зауважень) рецензента,
- підготовка до захисту творчої роботи,
- захист творчої роботи.

Важливим підготовчим етапом виконання творчих робіт є складання обґрунтованої тематики таким чином, щоб було встановлено взаємозв'язок між професіями, а учні при їх виконанні могли продемонструвати свій професійний рівень за всіма напрямками.

Структура творчої дипломної роботи включає:

- Пояснювальну записку.
- Результат виконання технологічної частини завдання.

В результаті виконання технологічної частини завдання до творчої дипломної роботи передбачалось здійснення такої роботи :

1. Створення стенду зі схематичним відображенням обраної теми.
2. Складання звіту про виконання творчої роботи.

Виконання такої роботи потребує великого проміжку часу і має бути рівномірно розподілено впродовж усього терміну навчання, тому учням було запропоновано поетапне виконання творчих дипломних робіт. Виконавши певний етап своєї роботи, учень переходив до наступного, оцінивши результат попереднього етапу. Також це дало змогу педагогу-консультанту здійснювати поетапний контроль за ходом виконання творчої роботи та підготовки учнів до державної кваліфікаційної атестації.

Оцінювання виконаних учнями творчих робіт проводиться поетапно відповідно до розроблених критеріїв оцінювання:

- Визначення актуальності обраного матеріалу.
- Відповідність схематичного матеріалу.
- Змістовність схематичного матеріалу.
- Послідовне та розміщення матеріалу на стенді.
- Визначення практичної значимості створеного стенду.
- Естетичне оформлення схематичного матеріалу.
- Робота з офісною технікою.

Під час захисту творчих робіт враховується: оцінка рецензента, рівень знань учнів в межах досліджуваної теми, творчий підхід до виконаної роботи, відповіді на додаткові запитання.

Але, в той же час, під час організації роботи учнів над виконанням творчих робіт виникають проблеми:

– не з всіх інтегрованих професій можна підібрати наскрізну тематику творчих дипломних робіт;

– виконання натуральних зразків як форми творчої роботи часто вимагає значних матеріальних витрат;

– значно збільшується обсяг часу на консультування виконання творчих дипломних робіт;

– різноманітність творчих дипломних робіт не дозволяє сформулювати єдині універсальні вимоги до їх виконання.

У той же час, виконання дипломної роботи – головний етап у самостійній роботі учнів на конкретному або завершальному етапі навчання. Її рівень і якість – основний показник спільної педагогічної та навчальної діяльності.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Данілейко А. Г., майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Полтавський професійний ліцей транспорту»

Мультимедіа (англ. multimedia, від лат. multum - багато та англ. medium - засіб, спосіб) - інформаційна технологія, яка поєднує в одному програмному продукті різноманітні види інформації: текст, ілюстрації, аудіо- і відеоінформацію тощо). Завдяки новому рівню інтерактивного спілкування „учень-комп'ютер" ця технологія сприяє поліпшенню умов навчання.

Використання мультимедійних технологій дає змогу, заощаджувати час, підвищує дієвість навчальних матеріалів. Мультимедійна інформація виділяється чіткістю, лаконічністю, доступністю. Якщо застосування мультимедійних технологій добре продумане, заняття буде образним, наочним, цікавим, життєвим, допоможе розвивати в учнів уміння працювати в парах і групах.

Види презентацій/

Одним із актуальних і поширених напрямів використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі ПТНЗ є навчальні презентації (НП). Це ефективний й функціональний наочний (навчальний) засіб, що є сукупністю різних засобів подання інформації (текст, зображення, звук, анімація тощо), який забезпечує одночасний вплив на зір та слух учнів, що дає змогу досягти максимальної ефективності сприйняття навчального матеріалу.

Термін «презентація» має кілька визначень:

- 1) представлення громадськості нової фірми, компанії, навчального закладу, твору, журналу тощо;
- 2) документ, створений за допомогою спеціальних комп'ютерних програм.

Синоніми терміну «презентація» в даному розумінні є поняття «комп'ютерна презентація», «електронна презентація» і «мультимедійна презентація».

Залежно від способу реалізації на комп'ютері презентацій їх розрізняють за видами: *зі сценарієм; інтерактивні; автоматичні.*

Презентація зі сценарієм — це традиційний і найпоширеніший вид мультимедійної презентації зі слайдами, доповнена засобами показу кольорової графіки й анімації з виведенням відеоматеріалу на великий екран або монітор. У ній є можливість під час показу вносити зміни у процес демонстрації, а також використовувати титри, що переміщуються на екрані й містять додаткові пояснення. Використання анімаційного тексту, діаграм, графіків та ілюстрацій дає змогу зосередити увагу слухачів і сприяє кращому запам'ятовуванню інформації. Озвучує матеріал, як правило, ведучий.

Інтерактивна презентація — це діалог користувача з комп'ютером. Інформацію можна подавати графічно, у текстовому вигляді, за допомогою анімації або відео кліпів, як читання тексту «від автора» з використанням звукових ефектів, так і у вигляді різноманітних поєднань згаданих елементів. Користувач під час виступу за допомогою миші або клавіатури вирішує, який матеріал для нього важливий й обирає на екрані потрібний об'єкт. Комп'ютер видає інформацію, на яку надійшов запит.

Такий вид презентації дає змогу здійснювати пошук інформації і заглиблюватися в неї настільки, наскільки це передбачено розробником. Характерне те, що інтерактивна презентація здатна легко захоплювати увагу користувача й підтримувати в ньому зацікавленість матеріалом.

Автоматична презентація — закінчений інформаційний продукт, який можна перенести на відеоплівку, дискету, компакт-диск і розіслати потенційним споживачам.

Для розроблення презентацій існує безліч програм, серед них такі як: Microsoft Office PowerPoint, Adobe Flash, OpenOffice.org Impress, Powerbullet Presenter, ProShow Producer, PPT CREATE, Quick Slide Show, MySlideShow,

Corel Presentations, Macromedia Flash та інші. Найпопулярнішою серед педагогів професійного навчання ЗП(ПТ)О є програма PowerPoint, яка входить до пакета прикладних програм Microsoft Office.

Особливості мультимедіа - технології:

- якість зображення – яскраве, чітке і кольорове зображення на екрані;
- зручне пояснення виду роботи з різним приладдям та розгляд складних технологічних процесів;
- легке усунення недоліків і помилок у слайдах;
- детальне пояснення матеріалу або розгляд лише базових питань теми залежно від підготовленості учнів;
- коригування темпу й об'єму навчального матеріалу;
- значне підвищення рівня використання наочності на заняттях;
- зростання продуктивності заняття;
- встановлення інтеграції;
- можливість організації проектної діяльності під керуванням майстрів;
- зміна ставлення до ПК: учні починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь-якій області людської діяльності, а не лише як засіб для гри.

До переваг навчальних презентацій можна зарахувати:

- забезпечення групового або індивідуального перегляду (на настінному екрані, на комп'ютері);
- використання як для занять з безпосередньою участю педагога професійного навчання, так і без його участі (наприклад, для самоосвіти);
- інтерактивність мультимедійної презентації дає змогу адаптувати її під особливості сприйняття учнями навчального матеріалу;
- часова інтерактивність дає можливість учневі самостійно визначати початок, тривалість процесу навчання, а також швидкість просування по навчальному матеріалу;

- інтерактивність при доборі потрібної послідовності відображення навчальної інформації забезпечує вільне визначення чергувань використання фрагментів інформації;
- змістова інтерактивність дає змогу змінювати, доповнювати чи зменшувати обсяг змістової інформації;
- легкість тиражування, демонстрація на будь-якому комп'ютері також є корисним засобом аудіовізуальної підтримки будь-якої доповіді або звіту перед навчальною аудиторією;
- використання ресурсів мережі Інтернет, сучасних мультимедійних енциклопедій та електронних підручників;
- доповнення новими матеріалами для вдосконалення, тим більше, що сучасні програмні та технічні засоби дають змогу легко змінювати зміст презентації та зберігати великі її обсяги.

Етапи створення презентації

I. Планування презентації (складається з визначення мети, формування структури й логіки подачі матеріалів, визначення аудиторії, збирання інформації, визначення основної ідеї презентації, добирання додаткової інформації, планування виступу, створення структури презентації, перевірка логіки подачі матеріалів, підготовка висновків);

II. Розробка презентації (структурування навчального матеріалу; складання сценарію презентації; підготовка медіафрагментів (аудіо, відео, анімація, текст); визначення кольору або дизайну слайдів і самої презентації; створення (підготовка) слайдів презентації (заповнення слайдів інформацією, включаючи вертикальну й горизонтальну логіку; відповідність текстової та графічної інформації змістові презентації; перший слайд - це титульний, на якому треба представити: назву, прізвище, ім'я, по-батькові доповідача); налаштування анімацій);

III. Репетиція презентації (перевірки на працездатність усіх елементів презентації, редагування створеної презентації (відпрацювання хронометражу,

виправлення помилок, перевірка роботи всіх гіперпосилань, запис презентацій на носій інформації, збереження шаблону презентації).

Розробка сценарію мультимедійної презентації

При створенні схеми сценарію та складанні текстового супроводу до мультимедійної презентації слід керуватись такими засадами:

- презентація повинна бути короткою, доступною та композиційно цілісною;
- тривалість презентації за сценарієм повинна складати не більше 20-30-ти хвилин;
- при викладанні матеріалу слід виділити декілька ключових моментів і в ході демонстрації час від часу повертатись до них, щоб висвітити питання з різних сторін. Це гарантує належне сприйняття інформації вашими слухачами. Не бійтесь повторити свою думку, якщо хочете, щоб її засвоїли.

Склад презентації та розробка слайдів

Мультимедійні презентації можна створювати в декількох напрямках:

- як демонстраційна презентація;
- презентація для узагальнення знань;
- комбінована;
- презентація для контролю знань.

Презентація складається із набору слайдів навчального характеру, які можуть бути зведені у три групи:

- титульний слайд;
- слайди з інформацією;
- завершальний слайд.

Розробка слайду презентації здійснюється у наступній послідовності:

- вибір фону слайду;
- вставка заголовку слайду;
- вставка тексту;
- вставка ілюстрацій;
- вставка формул;

- вставка кнопок керування;
- анімація об'єктів слайду;
- звуковий супровід анімації.

Висновки

Досвід використання мультимедійних технологій на заняттях показав, що вони дозволяють підвищити ефективність навчання. Ці технології скорочують час підготовки завдань відповідного рівня, враховують індивідуальні особливості учнів, підтримують необхідний темп навчання тощо. Вони відкривають нові шляхи для розвитку мислення учнів, надають можливості для активного навчання.

Мультимедійна підтримка заняття може бути різноманітною, зокрема:

- відео- й анімаційні фрагменти демонстрації фізичних явищ, технологічних процесів, робочих прийомів тощо;
- проблемні завдання для самостійної та групової роботи із зразками розв'язувань і можливістю перевірки результатів;
- включення в хід заняття довідкового, табличного матеріалу;
- набори нестандартних творчих завдань креативного типу, для виконання яких учням потрібно мати можливість проводити додатковий пошук та здійснювати перетворення інформації;
- анімаційні демонстрації, які використовуються в процесі пояснення, закріплення, систематизації навчального матеріалу.

Таким чином, у ході дослідження визначено дидактичні функції мультимедійних технологій у процесі організації навчальної та самостійної пізнавальної діяльності учнів. Основними з них є такі: інформаційно-ілюстративні, когнітивні, регулятивні, функції діалогу, функції індивідуалізації процесу навчання.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ІНТЕРНЕТ

Данілець Є. О., майстер виробничого навчання ДПТНЗ «Полтавський професійний ліцей транспорту»

Розвиток суспільства в ХХІ ст. характеризується переходом в інформаційну цивілізацію, що зумовлює динамічний процес наукового знання та його зростання. Обсяг наукової, політичної, культурологічної та іншої інформації зростає досить швидкими темпами, що ставить перед людиною проблему виживання в інформаційних потоках.

Розв'язання цієї проблеми можливе за умов технологізації інформаційних процесів, під якими розуміють виникнення, передачу, нагромадження, пошук та оброблення інформації. Технологізація інформаційних процесів актуалізує методи й методики пошуку інформації в новому інформаційному середовищі – Інтернеті, які відрізняються від традиційних, і мають іншу класифікацію.

За деякими оцінками, число документів перевищило 65 млн. і продовжує стрімко зростати. Такий обсяг інформації вимагає правильної організації процесу пошуку і застосування спеціальних технічних засобів, таких як пошукові машини. Простий пошук за досить поширеної ключовим словом дає зазвичай від десятків тисяч до декількох мільйонів посилань.

Досвідчений користувач мережі може з легкістю сказати: «прощавай» громіздким паперовим виданням.

Загальні відомості про пошукові системи

Пошук інформації в Інтернеті відбувається за каталогами, в яких сторінки (сайти Інтернету) розкладені за темами (рубриками), за гіперпосиланнями, за ключовими словами. Ідея пошуку потрібної сторінки за ключовими словами в індексі й стала основною ідеєю, на основі якої створені Інтернет-пошуковики.

Найбільш популярними пошуковими системами в російсько та україномовному Інтернеті є Яндекс і Google (Гугл). Останній тримає першість

не лише у нас, але і у всьому світі. Є, звичайно, і інші гідні пошукові системи, але ці є лідерами.

<http://www.google.ru/>

Лідер пошукових машин Інтернету, Google займає більше 90% світового ринку. Зараз реєструє щодня близько 50 млн пошукових запитів та індексує більше 8 млрд веб-сторінок. Google може знаходити інформацію на 115 мовах.

За однією з версій, Google – перекручене написання англійського слова googol. «Googol (гугол)» – це математичний термін, що позначає одиницю зі 100 нулями. Цей термін був придуманий Мілтоном Сіроттой, племінником американського математика Едварда Кайзера, і вперше описаний в книзі Каснера і Джеймса Ньюмена «Математика і уява» (Mathematics and the Imagination). Використання цього терміну компанією Google відображає завдання організувати величезні обсяги інформації в Інтернеті.

Інтерфейс Google містить досить складну мову запитів, що дозволяє обмежити область пошуку окремими доменами, мовами, типами файлів і т.

<http://www.yandex.ru/>

Яндекс – російська система пошуку в Мережі. Сайт компанії, Yandex.ru, був відкритий 23 вересня 1997 року. Головний офіс компанії знаходиться в Москві. У компанії є офіси в Санкт-Петербурзі, Єкатеринбурзі, Одесі та Києві. Кількість працівників перевищує 700 осіб.

Слово «Яндекс» (що складається з букви «Я» і частини слова index; обіграний той факт, що російське займенник «Я» відповідає англійському «I») придумав Ілля Сегалович, один із засновників Яндекса, зараз займає посаду технічного директора компанії.

Пошук Яндекса дозволяє шукати по Рунету документи російською, українською, білоруською, румунською, англійською, німецькою та французькою мовами з урахуванням морфології російської та англійської мов і близькості слів у реченні. Відмітна особливість Яндекса – можливість точної настройки пошукового запиту. Це реалізовано за рахунок гнучкого мови запитів.

Час від часу алгоритми Яндекс, що відповідають за релевантність видачі, змінюються, що призводить до змін в результатах пошукових запитів. Зокрема, ці зміни спрямовані проти пошукового спаму, що приводить до нерелевантних результатів по деяким запитам.

<http://uk.search.yahoo.com/>

Yahoo і Microsoft – запізно вступ в гру. Yahoo і Microsoft не мали власних пошукових технологій до 2004 року. Yahoo Search використовував дані AltaVista і Inktomi, і навіть деякий час – Google. MSN Search (тепер Live Search) пройшов схожий шлях, хоча і не вдавався до послуг Google. Власну технологію пошуку Microsoft запустив лише в 2005 році (бета-версія з'явилася в 2004).

Принцип роботи пошукових систем

Технології, що використовуються пошуковими системами, пройшли складну еволюцію і сьогодні продовжують удосконалюватися. Яндекс і Google є популярними в першу чергу завдяки гнучкості і високій якості своїх пошукових алгоритмів, які максимально враховують інтереси користувача і забезпечують надання йому дійсно адекватних відповідей на кожен його запит.

Механізм роботи сучасної пошукової системи полягає приблизно в наступному. Основною її частиною є пошуковий робот - апаратно-програмний комплекс, який безперервно обходить і сканує сайти. Результатом відвідування сайту роботом є поміщення інформації про зміст його сторінок у базу (індекс) пошукової системи. Цей процес називається індексацією.

Далеко не усі сторінки сайту потрапляють в індекс пошукової системи, навіть якщо робот на них заходив. Неякісні і некорисні матеріали зазвичай відсіюються. Усупереч думці деяких недосвідчених користувачів, пошукова система при виконанні запиту не сканує Інтернет (це, враховуючи величезні його масштаби, нереально), а видає результати зі згаданої вище пошукової бази. База ця - текстова, і саме текст має вирішальне значення для пошукових систем. Від частоти відвідування сайту роботом залежить актуальність інформації про нього у базі пошукової системи. Тому іноді можна зіткнутися з ситуацією, коли пройшовши по посиланню в результатах пошуку, ми не виявляємо відповідної

інформації, оскільки зміст сторінки сайту з часу останнього її відвідування роботом змінився.

За спостереженнями, пошукові роботи "самонавчаються", встановлюючи індивідуальну періодичність індексації для кожного сайту залежно від середньої частоти зміни його контенту (зміст). Це дозволяє мінімізувати кількість подібних непорозумінь.

Знайти якусь сторінку в Інтернеті можна тільки за словами, що містяться на ній. Якщо вам потрібно щось знайти в Інтернеті, постарайтеся точно сформулювати запит. Подумайте, які слова повинні міститися в заголовках потрібної сторінки, і шукайте за цими словами. У разі пошуку в Інтернеті висловлювання про те, що правильне питання - це вже половина відповіді, повністю відповідає дійсності.

Пошукові системи відбирають зі своєї бази сторінки, які містять необхідні дані, і розміщують їх в пошуковій видачі по мірі їх релевантності (відповідності) пошуковому запиту. Релевантність сторінок визначається згідно зі спеціальними алгоритмами, детальна побудова яких зберігається в таємниці.

Проте відомо, що на позиції сайту у видачі значною мірою впливає його якість, PR, ТІЦ і деякі інші показники. PR і ТІЦ - схожі за своєю суттю поняття. Це числові відображення авторитетності сайту в Інтернеті, що визначаються якістю і кількістю інших сайтів, які на нього посилаються. Поняття ТІЦ для сайту введене і враховується Яндексом, PR - Google. Ці значення в розмовній мові часто називають "пузомірками" сайту.

Достовірність та надійність інформації

При пошуку та обробці інформації потрібно дотримуватись усіх вимог і стандартів представлення інформації:

1. Достовірність, повнота, релевантність викладених матеріалів з додаванням експертних висновків авторитетних фахівців.
2. Дотримання законодавства України про інформацію та ЗМІ:

– у Законі України «Про інформацію» (ст. 28) підкреслюється, що «інформація не може бути використана для закликів до повалення конституційного ладу, порушення територіальної цілісності України, пропаганди війни, насильства, жорстокості, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини»;

– забезпечення авторського права з обов'язковим зазначенням імені автора та джерела запозичення (Закон України «Про авторське право і суміжні права»);

– дотримання моральних, етичних еталонів. Так, у Законі України «Про інформаційні агентства» (ст. 3) вказано, що «інформаційні агентства згідно із законодавством України про мови поширюють свою продукцію державною мовою, російською, іншими регіональними мовами або мовами меншин, а також іншими мовами, дотримуючись загальноновизнаних етично-моральних норм слововживання» тощо.

Як стверджує Г. Рейнгольд, експерт у сфері електроніки та комп'ютерних комунікацій, уся потрібна інформація є в Інтернеті, треба лише знати, як знайти її й підтвердити її достовірність, освоїти ази перевірки інформації на достовірність легше, ніж завчити таблицю множення. Значно важче, звісно, виробити звичку їх застосовувати.

Він стверджує, що треба поставити декілька правильних запитань і проаналізувати відповіді. Наприклад, на ключове питання «Хто автор?» алгоритм перевірки на достовірність може бути таким:

– якщо автор відсутній, то треба подивитися, хто володіє сайтом чи зазначено його власника;

– наявність електронної пошти або можливість коментування – у такому разі рівень довіри до тексту зростає;

– наявність освіти, наукового ступеня додає довіри джерелу;

– визначивши автора, треба за допомогою пошукових систем перевірити його ім'я, щоб оцінити, як про нього відгукуються інші;

– з'ясувати, хто ці люди. Якщо відгуки опубліковані на сайтах державних чи освітніх установ, то можна довіряти їм більше.

– чи наводить автор джерело викладеної ним інформації або посилається на якісь публікації як джерела наведених ним фактів;

– наскільки авторитетними є ці джерела;

– чи посилаються інші сайти на цю сторінку? Якщо так, то які, наскільки вони авторитетні;

– чи посилалися на цей сайт у сервісі соціальних закладок?

Відповіді на ці питання показують авторитетність джерела.

Важливим також є індекс наукової продуктивності (scholarly productivity index). Це – показник для кожного науковця на основі його публікацій, посилань у роботах інших учених, грантів, відзнак і нагород.

Для оцінки достовірності та надійності інформації беруться також до уваги такі параметри веб-сторінок:

– навігація та зручність використання (карта сайту, меню, гіперпосилання);

– рейтинг сайту;

– дата розміщення матеріалів та оновлення сайту;

– URL-адреса сайту (.gov, .com, .edu, .org);

– наявність граматичних та орфографічних помилок.

Багато дослідників доходять висновку, що в процесі пошуку інформації для подальшої аналітичної обробки варто звертати увагу на ті сайти, де інформація характеризується високою якістю, унікальністю, посиланням на надійні джерела:

– сайти інформаційних агентств світового рівня,

– сайти державних установ (центральної, регіональної влади структур);

– сайти міжнародних організацій;

– сайти бібліотек;

– сайти наукових конференцій, семінарів та інших заходів;

– сайти вищих навчальних закладів.

Ефективним є спосіб паралельного відбору інтернет-інформації, особливо коли йдеться про необхідність здійснення аналізу інформації на достовірність викладення фактів, подій. Метод полягає в тому, що дослідник для пошуку інформації використовує одну з обраних пошукових систем (Google, Yandex тощо) у поєднанні з раніше напрацьованим переліком авторитетних, релевантних джерел інформації (адрес, посилань на сайти).

Паралельний пошук не тільки надає можливість перевірки достовірності знайденої інформації, точності передачі фактів, а й створює умови для доповнення початкової інформації, розширює кордони її пошуку. Також цей метод часто є єдиним можливим варіантом на заключних етапах інформаційного пошуку, коли проводиться глибокий аналіз для відбору достовірної інформації для подальшої її аналітичної обробки.

Існує багато критеріїв оцінки сайтів, джерел інформації на достовірність, корисність, але деякі автори вважають, що «не існує єдиної методики визначення надійності джерела, не існує “детектора брехні”». І додають, що більш надійним захистом для споживачів є вироблення власного «фільтра», тобто розвитку «навичок оцінювання різних джерел інформації і вмінь розпізнавати намагання маніпулювати їхньою свідомістю».

Висновок

Останнім часом індустрія інформації перетворилася в нову галузь світової економіки, вона стала невід’ємною складовою сучасних процесів глобалізації, що відкриває широкий доступ до сучасних технологій, науки та культури і водночас впливає на трансформацію людства.

Цілком закономірно, що за таких глобалізаційних процесів Інтернет став найпопулярнішим джерелом інформації та набув у суспільстві оцінки найавторитетнішого ресурсу, оскільки пошук даних у мережі зручний, простий, потребує значно менше часу, ніж інший спосіб пошуку необхідної інформації без допомоги електронних ресурсів (паперові матеріали, що зберігаються в бібліотеках, архівах тощо).

В Інтернеті дуже багато різноманітної інформації і з кожним днем їх кількість зростає. Дані по одному конкретному питанню можуть перебувати на тисячах різних сайтів. Знайти найбільш підходящі з них нам допомагають пошукові системи Інтернету.

Розберіться, як працюють ці системи, і ви зможете знайти в мережі все, що завгодно!

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ У ЗАКЛАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Дмитренко Т. В., *методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області*

Сучасна освіта вимагає нових освітніх технологій, форм та інновацій, здатних забезпечити високу якість підготовки кваліфікованих робітників, а також адаптації змісту освітніх планів і програм підготовки фахівців до інноваційних процесів, що відбуваються в галузях. Ринок праці в свою чергу диктує необхідність перегляду традиційних підходів у системі освіти адже під час прийому на роботу роботодавці все більше цікавляться готовністю випускників ЗП(ПТ)О до професійної діяльності. Відповідно постає головне завдання професійної освіти – удосконалення системи підготовки кваліфікованих робітників та забезпечення успішної адаптації випускників до професійної діяльності. Виникає необхідність запровадження нових підходів в організації підготовки робітників на основі соціального партнерства роботодавців і закладів професійної освіти, одним з яких є впровадження дуальної системи освіти.

Термін «дуальна система» був введений у педагогічну термінологію в середині 60-х років минулого століття у ФРН – як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання, подвійний вид освіти, при якій навчання осіб у закладах освіти проходить на підприємствах.

Дуальна форма здобуття освіти – це спосіб, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших об'єктах освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору [2].

Дуальна форма здобуття освіти передбачає, насамперед, модернізацію освітніх програм, підвищення якості освіти, посилення мотивації до навчання

серед здобувачів освіти, наближення освіти до сучасних вимог ринку праці, зростання ролі роботодавців у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників, підвищення конкурентоспроможності випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

На сьогодні впровадження дуальної освіти в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників України регламентується низкою нормативних документів і законодавчих актів, зокрема: Законом України «Про освіту»; наказами Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 №298 «Про проведення дослідно-експериментальної роботи за темою «Професійна підготовка кваліфікованих робітників із використанням елементів дуальної системи навчання» на базі закладів професійно-технічної освіти», від 23.06.2017 №916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у підготовку кваліфікованих робітників», від 20.08.2019 № 1132 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 26.06.2017 №916 та визнання такими, що втратили чинність, наказів Міністерства освіти і науки України від 15.05.2018 №473і від 24.05.2019 №735» та від 12.12.2019 № 1551 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти»; Концепцією підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти [1].

Наказом Міністерства освіти і науки № 916 від 23.06.2017 року «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» затверджений перелік ЗП(ПТ)О для впровадження упродовж 2017-2020 років елементів дуальної форми навчання з визначених робітничих професій. Всього 49 закладів та 62 професії: 41 – моно та 21 – інтегровані. Одним з таких закладів став Міжрегіональний центр професійної підготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Хорол Полтавської області, в якому з 1 вересня 2017 року здійснюється підготовка кваліфікованих робітників з елементами дуальної форми навчання за професією «Кухар».

Для якісної організації та впровадження у освітній процес елементів дуальної форми навчання були видані відповідні накази Департаменту освіти і

науки Полтавської обласної державної адміністрації та Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області. Останнім затверджені план заходів методичного супроводу упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників та склад робочої групи з питань модернізації змісту навчальних планів та програм, графіку освітнього процесу до якого увійшли представники Міжрегіонального центру м. Хорол, НМЦ ПТО у Полтавській області та шеф-кухар ТОВ «У сестер».

Процес розроблення програмної документації є одним з головних передумов якісного впровадження дуальної освіти, який повинен відбуватися у тісній співпраці з представниками роботодавців та з урахуванням їх потреб та можливостей використання їхньої матеріально-технічної бази та виробничих технологій у освітньому процесі.

Робочий навчальний план для підготовки першої пілотної в області групи (професія «Кухар» кваліфікація 3,4,5 розряди на базі повної загальної середньої освіти, термін навчання 1 рік 10 місяців) був розроблений педагогічними працівниками Міжрегіонального центру професійної підготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Хорол спільно з методистами НМЦ ПТО у Полтавській області та із залученням роботодавців, а саме кафе «У сестер» та «Наталка Полтавка». Під час його розробки були витримані основні вимоги дуальної форми освіти: поєднання в освітньому процесі професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в обсягах 31% теоретичних занять 69% практичних занять, а проведення виробничого навчання та виробничої практики заплановано здійснювати безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства.

Наступним етапом було підписання тристоронніх договорів між роботодавцями (кафе «У сестер», «Наталка Полтавка» та «У тещі»), Міжрегіональним Центром м. Хорол та здобувачами професійної освіти.

У вересні 2017 року було розпочато навчання експериментальної групи з

професії «Кухар». Порівняльні результати навчання здобувачів освіти, які навчалися за дуальною формою та за Державним стандартом професійно-технічної освіти після 1-го навчального року були наступними:

Вид підготовки	Успішність, %		Якість знань, %	
	За ДСПТО (2016/17 н.р.)	За дуальною формою навчання (2017/18 н.р.)	За ДСПТО (2016/17 н.р.)	За дуальною формою навчання (2017/18 н.р.)
Професійно-теоретична	100	100	49,1	52,5
Професійно-практична	100	100	50,0	84,6

Отримані показники були поштовхом до продовження такої роботи в закладі освіти і у вересні 2018 року у Міжрегіональному Центрі м. Хорол розпочинають навчання 17 здобувачів освіти з професії «Кухар».

Позитивним досвідом впровадження елементів дуальної форми навчання педагогічні працівники Міжрегіонального Центру м. Хорол неодноразово ділилися з колегами області та України:

- червень 2018 року засідання регіональної ради професійної освіти (ради стейкхолдерів), виступ директора В. Зайця «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників з професії «Кухар» у Міжрегіональному центрі професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м. Хорол Полтавської області»;

- червень 2018 року вебінар НМЦ ПТО у Полтавській області «Впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників закладів професійної (професійно-технічної) освіти Полтавської області», виступ методиста Л. Мельник «Про стан впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників з професії «Кухар» у Міжрегіональному центрі»;

- січень 2019 року вебінар НМЦ ПТО у Донецькій області «Реалізація дуальної освіти при підготовці кваліфікованих робітничих кадрів у ЗП(ПТ)О України», виступ старшого майстра О. Семенюти «Дуальна форма навчання –

запорука успішної підготовки кваліфікованих робітників»;

– червень 2019 року засідання Навчально-методичної ради НМЦ ПТО у Полтавській області, доповідь методиста Л. Мельник «Про результати впровадження елементів дуальної форми навчання в освітній процес Міжрегіонального Центру м. Хорол».

Успішна апробація елементів дуальної форми навчання у Міжрегіональному Центрі м. Хорол дала поштовх до впровадження дуальної освіти у інших ЗП(ПТ)О Полтавської області. У лютому 2018 року Департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України були надані пропозиції щодо переліку освітніх закладів, професій та роботодавців, які повинні були впроваджувати елементи дуальної форми навчання у освітній процес з 1 вересня 2018 року. Загалом цей перелік включав 6 ЗП(ПТ)О Полтавської області, 5 інтегрованих та 3 монопрофесії. Відповідно до поданого списку педагогічні працівники даних закладів спільно з методистами НМЦ ПТО у Полтавській області розпочали роботу щодо розробки робочих навчальних планів та створення навчально-програмної документації для нової форми навчання.

Та тільки на перший погляд робота видавалася легкою адже необхідно було витримати основні вимоги дуальної освіти на підготовчому етапі та найголовніше зацікавити майбутніх здобувачів освіти і здійснити набір груп за відповідними професіями та рівнями кваліфікацій. Не всі ЗП(ПТ)О витримали даний іспит адже: серед професій були інтегровані, що ускладнило процес розробки програмної документації; термін навчання для здобувачів освіти на базі базової загальної середньої освіти 2 роки 10 місяців не дає в повному обсязі оцінити переваги дуальної форми, бо великий відсоток навчального процесу відводиться на опанування загальноосвітніми предметами, що не задовольняє потреби роботодавців у швидкій підготовці нових робітників; розроблена навчальна документація не в повній мірі враховувала особливості базового підприємства, яке в свою чергу не могло забезпечити 100% виконання програм ДСПТО.

У підсумку, з вересня 2018 року розпочалася підготовка кваліфікованих робітників тільки з професії «Зварник» на базі Вищого професійного училища №7 м. Кременчука, але з вересня 2019 року до цього процесу приєдналися ДНЗ «Решетилівський професійний аграрний ліцей ім. І.Г. Боровенського» з професією «Садовод» та «ДНЗ «Полтавський центр професійної технічної освіти державної служби зайнятості» професія «Слюсар з механоскладальних робіт».

Враховуючи досвід ЗП(ПТ)О Полтавської області щодо впровадження дуальної освіти можна визначити ряд її переваг та недоліків для всіх учасників такого освітнього процесу.

До труднощів та проблем варто віднести:

- відсутність мотивації роботодавців (податкові пільги, дотації, компенсації тощо) для сприяння організації і проведення ними на своїх базах дуальної освіти, різних видів навчально-виробничої діяльності, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників ЗП(ПТ)О;
- відсутність навчально-методичної підготовки майстрів підприємства, які проводять навчання учнів;
- відсутність на підприємствах системи стимулювання оплати керівникам професійно-практичної підготовки, наставникам;
- неповна відповідність видів виконання учнями робіт на підприємствах із змістом навчальних програм, а відповідно забезпеченість учнів реальною роботою, а не тільки статусу спостерігача;
- не визначено чіткі функції майстра виробничого навчання під час опанування учнями практичних навичок в умовах виробництва
- дуальна форма навчання адаптована до підготовки за монопрофесіями (в той час як ринок праці вимагає фахівців з інтегрованих професій).

Основними перевагами є:

- для ЗП(ПТ)О – адресна, цільова підготовка робітничих кадрів для конкретних підприємств та використання їхньої матеріально-технічної бази; більш високий відсоток працевлаштування випускників за обраною професією;

додаткові можливості підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників на виробництві;

– для здобувачів освіти – навчання в реальних виробничих умовах; формування широкої професійної компетентності, необхідної для успішної професійної діяльності; посилення мотивації до отримання знань;

– для роботодавців – отримують компетентних випускників, що точно відповідають їх вимогам; економія на витратах щодо пошуку і підбору працівників, їх перенавчання та адаптації; контролюють процес професійно-практичної підготовки.

Та все ж ЗП(ПТ)О області, які впроваджують дуальну освіту в навчальний процес, виконують її головну мету – усунути основний недолік традиційних форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників – розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом та підвищити якість підготовки конкурентоспроможних робітників, здатних задовольнити вимоги загальнодержавного та регіонального ринків праці, забезпечити гнучкість та мобільність організації освітнього процесу, оновлення змісту освіти.

Література

1. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80>.

2. Про освіту: Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL :

<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Дудка К. М., бібліотекар ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»
(теоретична частина);

Шкреба Л. О., майстер виробничого навчання ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» (практична частина)

Сучасний урок, якісний урок, якісна та ефективна освіта – всі ці питання постійно хвилюють не тільки педагогів, а й випускників закладів освіти, їх обговорюють роботодавці. Виходячи з нових реалій і потреб суспільства, ми розуміємо та відчуваємо на практиці: особливістю сучасності стає те, що людина для самореалізації в суспільстві має набути вміння самостійно, усвідомлено робити вибір, активно діяти та природно сприймати зміни, вміти структурувати свій життєвий простір і вчитися протягом життя.

Державний навчальний заклад «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» – це заклад освіти для дорослого населення. Основою професійного навчання дорослого населення є орієнтація слухачів на нові сфери трудової діяльності, їх соціальна адаптація, наступність навчання з урахуванням наявного освітнього рівня та професійного досвіду, багатоваріантність методів, форм та засобів навчання. Оскільки специфіка навчання дорослих висуває свої вимоги до викладачів, майстрів виробничого навчання та до стилю викладання ними навчального матеріалу, то вони повинні орієнтуватися на діалоговий стиль спілкування зі слухачами; враховувати їх попередній досвід; обов'язково повинні володіти сучасними технологіями навчання, максимально використовувати досягнення сучасної педагогічної науки, щоб забезпечити індивідуальний підхід до кожного слухача, надати йому необхідну допомогу і дійсно підготувати висококваліфікованого конкурентоспроможного робітника. Саме тому в процесі викладання спеціальних дисциплін та проведення уроків виробничого

навчання викладачі та майстри в/н нашого центру здійснюють творчий підхід до вибору сучасних технологій навчання, які не тільки підвищують інтерес здобувачів освіти до навчання, але й забезпечують глибину вивчення навчального матеріалу.

Найпопулярнішими серед педагогів навчального закладу є: діяльнісні технології, що спрямовані на підготовку професіонала, здатного кваліфіковано розв'язувати виробничі завдання. Ці технології передбачають проведення аналізу виробничих ситуацій, розв'язання ситуативних виробничих завдань, ділові ігри, моделювання професійної діяльності в освітньому процесі, організацію професійно спрямованої дослідницько-пошукової роботи тощо; розвивальні технології, спрямовані на професійний розвиток майбутнього фахівця, здатного творчо працювати, самостійно визначати способи і засоби вирішення проблемних виробничих ситуацій тощо. До цих технологій відносяться: проблемне навчання, навчальні дискусії, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідницької діяльності; особистісно орієнтовані технології, метою яких є формування активної, творчої особистості майбутнього професіонала, здатного самостійно будувати і коригувати свою навчально-пізнавальну діяльність. До цих технологій відноситься аудиторна і позааудиторна самостійна діяльність слухачів, робота за індивідуальним планом, дослідницька робота, метод проєктів тощо.

Будуючи освітній процес відповідно до вимог сучасності, викладачі спеціальних дисциплін та майстри в/н нашого навчального закладу проводять для майбутніх швачок, кравців, закрійників уроки-екскурсії, творчі лабораторії майстрів, круглі столи, а також цікавими та результативними є майстер-класи.

Майстер-клас – це форма ефективного професійного навчання. Завдання майстер-класу:

- передача майстром свого досвіду шляхом прямого і коментованого показу послідовності дій, методів, прийомів і форм педагогічної діяльності;
- спільне відпрацювання методичних підходів майстра і прийомів вирішення поставленої в програмі майстер-класу проблеми;

- рефлексія власної професійної майстерності учасниками майстер-класу (слухачами);

- надання допомоги слухачам у визначенні завдань саморозвитку і формуванні індивідуальної програми самоосвіти та самовдосконалення.

У ході майстер-класу слухачі:

- вивчають розробки за темою майстер-класу;
- беруть участь в обговоренні отриманих результатів;
- задають питання, отримують консультації;
- пропонують для обговорення власні проблеми, питання, розробки;
- висловлюють свої пропозиції щодо вирішення обговорюваних проблем.

Безперечно дієвими були майстер-класи на уроках виробничого навчання, зокрема майстер-клас на тему: «Виготовлення асортименту постільної білизни з декоративно-художніми елементами на універсальному та спеціальному швейному обладнанні», мета якого – популяризація професії «Швачка» в професійному та суспільному самовизначенні дорослого населення; наочний показ фахової майстерності по виготовленню наволочки з використанням декоративно-художнього оздоблення Полтавського регіону. Практична робота даного майстер-класу – це пошиття оксфордської наволочки з елементами декору (машинна вишивка).

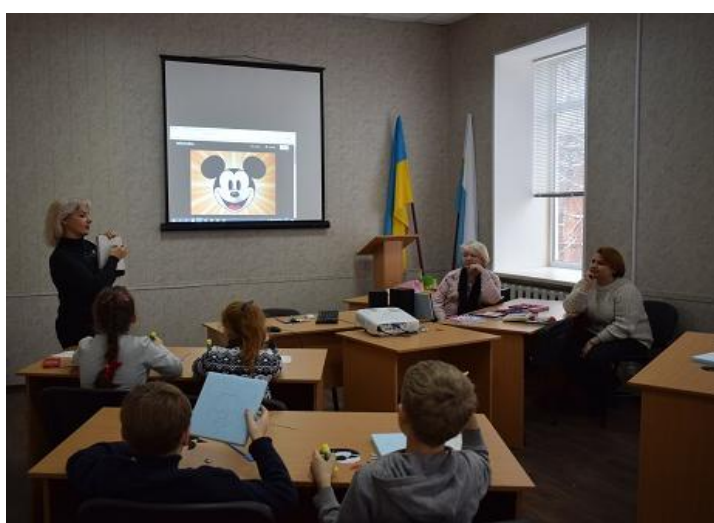
На практичних заняттях зі спеціального малювання викладачі проводять майстер-класи на тему: «Створення панно у техніці кінусайга» (кінусайга – техніка мозаїчної клаптикової аплікації). Такі майстер-класи допомагають слухачам отримати знання щодо структури та властивостей тканин; збагачувати сенсорні враження; оперувати палітрою кольорів та поєднувати їх між собою; розвивати окомір, точність, акуратність при складанні викрійки та розмітки.

У ході проведення майстер-класів проявляються особисті якості педагога: комунікативність, інтелігентність, світогляд, переконання, характер, темперамент тощо. Майстер-клас мотивує здобувачів освіти до освоєння навчального матеріалу, підвищує відповідальність за своє навчання, формує

системне мислення. Завдяки такій формі навчання слухачі не пасивно отримують нові знання, а проявляють пізнавальну і творчу активність.

Крім безпосереднього освітнього процесу, майстер-класи з виготовлення панно в техніці кінусайга доцільно проводити і з профорієнтаційною метою для різних категорій населення. Наприклад, для гостей закладу – керівників відділів організації профорієнтації регіональних центрів зайнятості під час семінару: «Сучасні тенденції розвитку професійної орієнтації населення»:

Майстер-класи для учасників Дня відкритих дверей – дорослого безробітного населення:

Майстер-клас для учнів молодших класів закладів освіти м. Полтава:

Тож можемо впевнено стверджувати, що однією з технологій професійної підготовки кваліфікованих робітників є майстер-клас як особлива форма передачі досвіду авторських розробок.

Отже, застосування сучасних технологій навчання сприяє поліпшенню якості навчання дорослого населення.

Пам'ятаймо, що сучасний здобувач освіти – це партнер педагога на уроці, а навчання – співробітництво, співтворчість педагога та здобувача освіти.

Література

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 176 с. – (Серія «Золота педагогічна скарбниця»).

2. Красовицький М., Белкіна О. Сучасні уроки (інноваційні технології: тренінги, інтерактивні форми навчання, критичне мислення) // Завуч. – 2002. – № 35. – С.6.

3. Креслення, рисунок, композиція: навч. Посібник/ Т.М. Клименюк. – Львів: видавництво Львівської політехники, 2018. – 300с.

4. Пометун О. Технологія інтерактивного навчання як інноваційне педагогічне явище / Олена Пометун // Рідна школа.-2006.-червень.- С. 50-52

5. <http://bezlichporad.in.ua/pechvork-bez-golky-abo-yaponska-tehnika-kinusajga-efektni-klaptevi-panno.html>

ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ ПЕРУКАРСЬКОЇ СПРАВИ

*Дяченко М. В., викладач професійно-теоретичної підготовки
Полтавського професійного ліцею сфери послуг*

Будьте самі шукачами, дослідниками.

Не буде вогника у вас – вам ніколи

не запалити його в інших

Василь Сухомлинський

На сьогоднішній день проблема використання на уроках ігрових технологій є особливо актуальною, оскільки неможливо вчити всіх учнів однаково, потрібно знайти підхід до кожної дитини – старанної і не дуже, обдарованої і лінивої, лідера і виконавця. Які ж вони різні, зовсім не схожі один на одного! Лише вчитель, який пропрацював багато років, може впевнено сказати, що серед тисячі учнів не було і двох схожих. Необхідно відмітити це правильне спостереження, яке говорить про високий педагогічний рівень. Небагато вартий педагог, якому всі його вихованці здаються однаковими. Колись французький філософ Паскаль відмітив, що лише люди обмежені не помічають різницю між людьми.

Всі – різні. А в той же час як вони схожі один на одного!

Вік робить їх схожими, індивідуальність – різними.

Для підготовки кваліфікованого перукаря пред'являються високі вимоги. Адже сучасний майстер повинен бути всесторонньо розвинутим, технічно освіченим, культурним, повинен володіти професійною майстерністю, новітніми технологіями в перукарській справі.

Важливо навчити дитину самостійно здобувати знання і вміти їх обробляти. Тільки так може з'явитися справжній інтерес до оволодіння навичками професії. Сьогодні вже недостатньо просто передавати учням

певний масив знань. На перший план виходить нове завдання – навчити їх учитися, тобто вони самі мають цього захотіти.

Досягнути гармонії у взаємостосунках з учнями нелегко. Усьому педагогічному колективу доводиться чимало працювати з учнями, долати багато перешкод, щоб допомогти кожному відчувати себе, в першу чергу, особистістю, а вже потім - фахівцем своєї справи. Перешкод багато, починаючи з незацікавленості учнів до професії, якої їх навчають, порушень дисципліни, закінчуючи звичайними лінощами.

Найчастіше і досить прогнозовано на запитання «Навіщо ти ходиш до ліцею?» учні відповідають: «Навчатися професії!». Справді, інший варіант важко передбачити. Таку відповідь учень вважає єдино правильною, навіть якщо справжня мета його перебування у навчальному закладі далека від пізнання нового. Варто пам'ятати, сенс слова «навчатися» в учнівському розумінні може бути значно ширшим, ніж просто набуття знань. Бажання побачити друзів, побігати з ними на перерві, обмінятися інформацією – ці поняття учень також включає в поняття навчання. Якщо такі бажання у дитини реалізувати не виходить, професійна освіта може втратити для неї свою привабливість і перестане цікавити.

Відповідно до психологічної формули «інтерес – стимул - реакція на стимул - мотив дії -сама дія», позбавивши учня стимулу, не варто чекати від нього успішного розв'язання навчальних завдань.

Причин небажання навчатися може бути багато, але одна з них (і основна!) - «нудно», «нецікаво». Учня необхідно зацікавити. Як цього досягти? Напевно, у кожного вчителя є арсенал власних прийомів.

Гра як метод навчання

З переходом із умов гри до умов навчальної діяльності настає в житті дитини переломний момент. Нове становище дитини в суспільстві визначається не тим, що вона просто йде з дитячого садка до школи, потім до ПТНЗ, а тим, що навчання для неї стане віднині обов'язковим.

За результат свого навчання дитина нестиме відповідальність перед вчителем, навчальним закладом й своєю сім'єю. Тепер дитина мусить дотримуватись однакових для всіх учнів правил. І тут на допомогу учням і вчителям знову приходить гра.

Гра залишається важливим засобом не лише відпочинку, а й творчого пізнання життя. Ігрова позиція – могутній засіб виховного впливу на дітей. В. Ф. Шатанов зазначає «Придивіться: чи не дуже рано згасає наш педагогічний інтерес до ігор, які вірою і правдою завжди служили і покликані служити розвиткові кмітливості та пізнавальної цікавості дітей на всіх, без винятку, вікових рівнях». Відомо, що ті учні, з яких на уроці й слова не витягнеш, в іграх активні. Вони можуть повернути хід гри так, що деякі відмінники тільки руками розведуть. Їхні дії відзначаються глибиною мислення.

У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, учні не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні. Коли викладач використовує на уроці елементи гри, то в групі створюється доброзичлива обстановка, бадьорий настрій, бажання вчитися. Плануючи урок, учитель має уважати на всіх учнів, добирати ігри, які були б цікаві й зрозумілі.

А. С. Макаренко писав: “Гра має важливе значення в житті дитини... Якою буде дитина в грі, такою вона буде і в праці, коли виросте. Тому виховання майбутнього діяча відбувається перш за все в грі...” Дійсно, це так! І професія «перукаря» - тому яскравий приклад. Отже, гра, її організація – ключ в організації виховання.

У грі формується багато особливостей особистості учня. Гра – це своєрідна школа підготовки до праці. У грі виробляється спритність, витримка, активність. Гра є найприроднішою і найпривабливішою діяльністю на уроці. Це К. Д. Ушинський писав: “Зробити серйозне заняття для дитини цікавим – ось завдання навчання. Кожна здорова дитина потребує діяльності і до того ж серйозної діяльності... З перших же уроків привчайте дитину полюбити свої обов'язки й знаходити приємність в їх виконанні”.

У процесі проведення уроків перукарської справи з елементами гри реалізуються ідеї співдружності, змагання, самоуправління, виховання через колектив, відповідальності кожного за результати своєї праці, а основне – формується мотивація навчальної діяльності й інтерес учнів до обраної професії.

Можна прийти до висновку, що потреба у грі ніколи не зникне в людини. Для дитини особлива цінність гри полягає не тільки в тому, що вона дає їй можливість як загального, так і фізичного, духовного зростання, а й у плані підготовки до різних сфер життя.

Гра — це потужний стимул до оволодіння професією. Розвиваюче значення гри закладено самою природою, оскільки гра — це завжди емоції, а там, де емоції, там активність, там уява, там працює творче мислення.

Понад дві тисячі років тому видатний китайський філософ Конфуцій сказав: «Те, що я чую, я забуваю. Те, що я бачу, я пам'ятаю. Те, що я роблю, я розумію.» Ці три прості твердження обґрунтовують необхідність використання активних методів навчання. Багато досліджень, присвячених грі як формі пізнання світу, доводять її ефективність і при навчанні спецдисциплін.

Нерідко переможцями та найактивнішими учасниками ігор стають учні з низькою успішністю. У ході ігрової діяльності у них виявляється терпіння і наполегливість, тобто ті якості, які їм необхідні для систематичної підготовки домашніх завдань. Учні непомітно для себе поступово включаються в процес вивчення матеріалу. Важливо створити такі умови, при яких зацікавленість учнів у грі поступово перейде у навчальне заняття.

Таким чином, використання ігрових технологій на уроках перукарської справи впливає на розумовий розвиток дітей, удосконалює їх мислення, увагу, творчі здібності, забезпечуючи навчання у співпраці. Ігрові технології не є другорядним видом діяльності, це необхідна, всеосяжна частина вивчення потрібної інформації. У той же час, маючи за ціль отримати певну мовну користь і досягти бажаного навчального результату, ігрові технології необхідно ретельно добирати, планувати, готувати та керувати ними.

Творчий пошук завжди зобов'язує людину відмовитися від загальних схем і шаблонів, зосередивши свою увагу на особистості дитини, авансом сприймаючи її як творчо обдаровану. Такий підхід до особистості дитини має бути провідним у роботі викладачів та майстрів виробничого навчання ПТНЗ.

Додаток

Методики проведення ігор на уроках перукарської справи

Вправа «Поміняйтесь місцями»

Мета: зняти психологічне напруження, підняти настрій, закріпити знання по визначенню індивідуальних особливостей людини.

Опис гри. Встаньте і поміняйтесь місцями ті, у кого шкала глибини кольору волосся становить 3/0, 7/0, хто має круглу форму обличчя, сині очі, високий зріст...

Ознаки підбираються під кожен групу.

Вправа «Я — успішна людина»

Мета: проаналізувати передумови успішної професійної діяльності перукарів.

Опис гри. На витинанці учасники записують складові успіху. Переверніть витинанку і на звороті запишіть перелік перешкод.

- Наскільки зменшуються шанси на успіх?
- Від чого це залежить?

Висновок: ваш успіх залежить від вас самих, від ставлення до себе й обставин.

Гра «Професійні терміни»

Мета: розвивати пам'ять учнів, активізувати мислення.

Опис гри. Учні сидять у колі. Викладач називає який-небудь професійний термін, наприклад, *стрижка*. Перший із учасників гри повинен пригадати слово на останню літеру названого терміну, у цьому випадку це А. Наприклад, він називає *активатор*, наступний учень повинен згадати слово на букву Р і т. д.

Якщо хтось із учнів назвав слово, що закінчується літерою, з якої не починається назва жодного професійного терміну, або не може згадати слова, він вибуває з гри.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ

Ємельянов І. Г., *майстер виробничого навчання професійно – технічного училища №26 м. Кременчука (м. Кременчук Полтавської області)*

У сучасних умовах для якісної підготовки майбутніх робітників на базі професійно – технічних училищ всім інженерно – педагогічним працівникам необхідно володіти не тільки традиційними, а й інноваційними методами і засобами навчання та виробничими технологіями.

Сучасні методи навчання повинні надавати здобувачеві освіти не тільки базові знання з професії, а й розуміння всіх процесів виробництва та його складових, формувати необхідні професійні компетентності та розвивати творчі навички. Сучасні технології навчання дозволяють педагогам підвищувати інтелектуальний рівень учнів, що дозволить їм в майбутньому гідно конкурувати на ринку праці не тільки в Україні, але й за кордоном.

На сьогоднішній день викладач або майстер вже не може бути для учнів єдиним джерелом інформації. Завдяки новітнім технологіям здобувач освіти може сам знайти необхідний матеріал. Завдання педагога – допомогти осмислити нові знання, надихнути учня до творчої роботи, пояснити терміни та визначення. Отже, сучасні інноваційні технології навчання дають змогу зацікавити здобувачів освіти та підняти мотивацію до оволодіння обраною професією.

Основними принципами сучасних технологій навчання є принципи модульного навчання та результативності, які показують залежність наступних знань від попередніх.

Інноваційні методи навчання дають змогу педагогу моделювати професійну діяльність здобувачів освіти у відповідності до вимог виробництва та використовувати на уроках спецтехнології чи виробничого навчання елементи передових технологій, які є на базових підприємствах.

Безумовно, окрім технологій, велике значення для підготовки майбутнього кваліфікованого робітника є професійна майстерність педагога, його вміння подати матеріал, доскональне знання предмету.

Як показав досвід ефективною є технологія «педагогіка партнерства», що дає можливість викладачу та учням бути партнерами в освітньому процесі, мотивує здобувачів освіти до творчої діяльності та пошуку нестандартних рішень, створює комфортні психологічні умови для розвитку особистості учня.

Також, ефективною є технологія інтерактивного навчання. Вона дає змогу залучити до співпраці всіх учнів. Як правило, на уроці немає «байдужих» та «відпочиваючих», всі здобувачі освіти виявляють активність. Це дає змогу учням почуватися на уроці впевнено, не боятися помилитися. Є багато прийомів інтерактивного навчання. У своїй роботі я використовую технології:

- дискусій: дебати, прес та інші;
- моделювання: «мікрофон», «мозковий штурм», «дерево рішень» та інші;
- кооперативного навчання : робота в парах, «карусель», «акваріум» та інші;
- групового навчання : громадські слухання, рольові ситуації та інші.

При застосуванні на уроці інтерактивного навчання, я виступаю у ролі організатора та моделюю ситуації, які учні можуть розв'язати спільно або індивідуально. При такій організації роботи мої учні вчаться правильно спілкуватися, дослухатися до думки кожного, поважати думку кожного. А також діляться між собою набутими професійними чи життєвими навичками. Учні, в деякій мірі, конкурують між собою, і це спонукає їх більш ретельно та зацікавлено готуватися до уроків. Вони мають змогу проявити себе, що підвищує їх самооцінку та мотивацію до навчання. І таким чином, використовуючи дані прийоми, підвищується активність учнів на уроці. І як наслідок – підвищується якість знань.

Як показує мій досвід роботи - інтерактивне навчання вимагає від викладача або майстра досконалого знання його технологій та вміння ними користуватися. Головне – не перевантажувати учнів зайвими завданнями,

достатньо використати на уроці 1 – 2 вправи, щоб концентрація думок та увага були максимальними.

Безумовно, сучасне навчання не може обійтись без використання мультимедійних технологій. Вони дають можливість надавати великий об'єм необхідної інформації.

Я переконався, що систематичне використання мультимедійної технології сприяє: посиленню мотивації навчання учнів; формуванню творчих компетентностей; зростанню якості навчання і виховання; підвищенню інформаційної культури учнів; підвищенню якісного рівня використання наочності на уроці; зростанню продуктивності уроку; реалізації між предметних зв'язків.

До переліку комп'ютерних технологій, які використовую на уроках, відносяться:

- ▶ відеоролики;
- ▶ відеофільми;
- ▶ проекти;
- ▶ презентації;
- ▶ робота з Інтернет - джерелами.

Окремо хочу зупинитися на методі проектів, адже він вимагає від викладача пошукових та творчих методів підготовки до уроку. Проектна технологія стимулює учнів до вивчення теми, підвищує їх мотивацію та інтерес до навчання. Коли учні самі готують проекти, то вони застосовують набуті теоретичні знання та практичні навички. Перевага цього методу полягає в тому, що учень повинен виконати конкретне завдання: проект, презентація і т.д. Цей метод дає можливість викладачу замінити традиційні уроки на нові, більш якісні та ефективні. Як приклад, проводжу уроки – презентації, на яких всі види діяльності підкріплені мультимедійним матеріалом.

За допомогою комп'ютера я створюю на уроці віртуальний об'єкт (складальну одиницю) та показую учням технологію складання і принцип дії.

Це надає можливість учням більш досконало опрацьовувати необхідний матеріал, який буде в подальшому застосовуватися на виробничому навчанні.

Окремо хочу наголосити на використанні мультимедійних технологій під час дистанційного навчання учнів адже воно дає змогу не припиняти навчальний процес у разі виникнення непередбачуваних ситуацій, що є актуальним для сьогоднішнього дня. Так я використовую: соціальні мережі, Skype, YouTube, Viber, електронну пошту, освітні відео уроки. Це дає можливість донести до учнів необхідний матеріал та за допомогою зворотного зв'язку виявити рівень його засвоєння.

Таким чином, впровадження сучасних технологій навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників є вкрай необхідним. Адже саме вони дають змогу викладачам та майстрам виробничого навчання готувати високоякісних майбутніх робітників, що будуть конкурентоспроможні на ринку праці, мислитимуть креативно та вирішуватимуть нестандартні ситуації, а також будуть соціально адаптованими членами суспільства.

Література

1. Десятов Т.М. Сучасний зміст освіти – головна мета професійно-технічної освіти / Т.М. Десятов // Пробл. інж.-пед. освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2005. – Вип. 10. – С. 91-96.

2. Курбатов О. П. Інноваційні технології навчання при підготовці кваліфікованих робітників в системі професійно-технічної освіти [Текст] / О. П. Курбатов // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х., 2005. – Вип. 10. – С. 163–171.

3. Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. Теорія і методика професійного навчання(Розділ 3. Методика навчання Інформаційно – телекомунікаційних технологій) навчальний посібник (видання друге, доповнене). – Вінниця: ТОВ «Компанія «Зорг». – 2007. – 164с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Жила Лілія Алімовна, *методист першої категорії ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»*

Жила В'ячеслав Валентинович, *інженер-електронік ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»*

З початку дев'яностих років минулого століття професійно-технічна освіта поступово втрачає свій імідж. А наслідки кризових явищ нульових років не можна подолати без структурних перетворень у сфері професійної підготовки кадрів. Серед основних проблем, які потребують термінового вирішення, нагальними є запровадження гнучкої системи управління галуззю, започаткування в рамках державно-приватного партнерства нових підходів до мотивування роботодавців з метою підготовки висококваліфікованих робітників. Сьогодні найвідоміший світовий бренд у професійній освіті – дуальне навчання, яке застосовує Німеччина та інші країни. Розробка основ та адаптація елементів дуальної освіти з урахуванням соціально-економічних особливостей України є актуальним завданням для науковців і практичних працівників.

За останні роки в системі ПТНЗ спостерігалися негативні тенденції: скорочення мережі та контингенту учнів, повільне оновлення переліку напрямів професійної підготовки, зменшення обсягів державного замовлення та фінансування професійної освіти. Якість професійної підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів в Україні здебільшого перестала відповідати вимогам сучасного ринку праці. У країні існує незадоволений попит з боку роботодавців на професії високого рівня кваліфікації: металістів (токарів, фрезерувальників, слюсарів, водіїв

автотранспорту, робітників з ремонту електричного обладнання та ін.). Потреба в робочій силі в більшості областей України задовільнена лише на 30–37%. Машинобудування потребує робітників 5–6 розрядів, тоді як випускники профтехосвіти здебільшого мають третій розряд. Особливо гостро кваліфікаційний дисбаланс у підготовці робітників відчувається на металообробних підприємствах.

Дефіцит висококваліфікованих робочих кадрів є однією з ключових перешкод, що заважає українським підприємствам оновлювати технологію виробництва, а територіальним утворенням – забезпечувати умови для інвестиційної привабливості регіонів. Подолання інерційності ПТНЗ полягає в переході від традиційної до цільової моделі підготовки робітників. Це підтверджується зарубіжним досвідом функціонування професійної освіти у форматі мережевої взаємодії освітніх закладів і підприємств у реалізації програми розвитку нових форм навчання.

«Дуальна система» як наукова дефініція – це основний принцип здійснення перетворень у системі професійної освіти, який установлює взаємодію між органами державної влади, підприємствами і освітніми закладами через механізм державно-приватного партнерства. В Україні кадрова політика на основі дуальної методології стає ключовим пріоритетом з 19 вересня 2018 року, коли Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. А вже 12 грудня 2019 року Міністерство освіти і науки України Наказом № 1551 затвердило Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, яке визначає підстави, умови та порядок здобуття професійної (професійно-технічної) освіти (далі – професійна освіта) за дуальною формою в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» – спеціалізований навчальний заклад сучасного європейського рівня для дорослого населення, який створений для

ефективної підготовки висококваліфікованих робітників шляхом професійного навчання, перепідготовки та підвищення кваліфікації. Тому впровадження елементів дуальної форми навчання – це системний крок у роботі закладу для підвищення конкурентоспроможності випускників на ринку праці, закріплення їх на виробництві. Наказом Міністерства освіти і науки України № 735 від 24.05.2019 «Про внесення змін до переліку закладів професійної (професійно-технічної) освіти для впровадження елементів дуальної форми здобуття освіти» наш навчальний заклад отримав дозвіл на підготовку кваліфікованих робітників за професіями :

- Електромеханік торговельного та холодильного устаткування для підприємств ПАТ «Полтавахолод» та ТОВ «Геріон-Сервіс»;

- Слюсар з механоскладальних робіт для ПАТ «Полтавамаш».

Для здійснення підготовки на належному рівні були розроблені та затверджені відповідно до чинного законодавства робочі навчальні плани ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти ДСЗ» з елементами дуальної форми навчання для професійно-технічного навчання кваліфікованих робітників, з числа осіб незайнятого населення, за професіями: 7241 Електромеханік торговельного та холодильного устаткування, кваліфікація – електромеханік торговельного та холодильного устаткування 3 розряду та 7233 Слюсар з механоскладальних робіт 2 розряду.

Дуальна система навчання, за своїм змістом, означає паралельне навчання в освітньому закладі та на виробництві. За основу цієї системи покладено принцип взаємного зв'язку теорії з практикою, що дозволяє слухачам не лише знайомитися з виробництвом, але й засвоювати прийоми та навички роботи на робочих місцях підприємств. Висока життєздатність цієї системи пояснюється тим, що вона відповідає інтересам усіх учасників цього процесу: держави, навчального закладу, підприємств та слухачів. Для

підприємств – це можливість підготовки робітничих кадрів, безпосередньо, під своє виробництво, виробничі технології та обладнання, максимальна відповідність корпоративним інтересам, економія часу та коштів на пошук та підбір робітників, їх перенавчання та адаптацію до умов конкретного підприємства. До того ж у підприємства з'являється можливість перспективного планування заміни робочих ресурсів та відбору кращих слухачів, так як за час навчання можна виявити їх сильні та слабкі сторони. Добре навчені молоді робочі кадри швидко пристосовуються до робочого ритму виробництва, витрачаючи мінімум часу для адаптації, що позитивно відображається на іміджі підприємства та навчального закладу.

Відповідно до програми дуальної системи навчання викладачі та майстри виробничого навчання забезпечують слухачів теоретичними знаннями, достатньою професійною орієнтацією та подальшим працевлаштуванням. Нижче наведено розподіл годин та різницю між годинами ДСПТО та РНП за дуальною формою навчання з професії:

Професія: Електромеханік торговельного та холодильного устаткування

Кваліфікація: 3 розряд

<i>№ з/п</i>	<i>Предмети</i>	<i>Держ. стандарт, год.</i>	<i>Дуальна система, год.</i>	<i>Різниця, год. (%)</i>
1	Загальнопрофесійна підготовка	74	72	- 2 (9,7 %)
2	Професійно-теоретична підготовка	400	400	-
3	Професійно-практична підготовка	538	540	+ 2 (9,7%)
4	ДКА (ПКА)	7	7	-
5	Консультації	30	30	-
6	<i>Загальний обсяг навчального часу (без п.5)</i>	<i>1019</i>	<i>1019</i>	-

Професійно-технічне навчання складається із загально-професійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовок.

Для вивчення навчальних дисциплін професійно-теоретичної підготовки відводиться 472 годин, що складає 46,3 % від загальної кількості навчальних годин. Для професійно-практичної підготовки відводиться 540 годин, що складає 52,9% від фонду навчального часу. Виробнича практика на робочих місцях на виробництві здійснюється протягом 240 годин, що складає 44,4% від фонду навчального часу професійно-практичної підготовки.

Професійно-практична підготовка здійснюється в навчальній майстерні центру та на робочих місцях підприємств – замовників кадрів. Виробнича практика проводиться безпосередньо на робочому місці на підприємстві – замовнику кадрів. Навчальні предмети з професійно-теоретичної підготовки вивчаються за робочими навчальними програмами, розробленими на основі типових навчальних програм та містять регіональні компоненти, які відображають зміни даної галузі на сучасному етапі розвитку. Тематика регіонального компонента розробляється викладачами спеціальних предметів та майстрами виробничого навчання, розглядається на засіданні відповідної методичної комісії та узгоджується з підприємством – замовником кадрів.

У плані навчального процесу передбачено 15 годин на вивчення предметів, які викладаються за рахунок резерву часу. У якості предметів за рахунок резерву часу вивчаються наступні: Техніка пошуку роботи в обсязі 6 годин; Ділова етика та культура спілкування в обсязі 7 годин.

Державна кваліфікаційна атестація здійснюється у формі вихідного контролю та включає: кваліфікаційну пробну роботу, яка відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника за професією Електромеханік торговельного та холодильного устаткування; державний кваліфікаційний іспит. Перелік та складність кваліфікаційної пробної роботи відповідає рівню освітньо-кваліфікаційної характеристики професії, яку здобувають слухачі. На консультації відведено 30 годин.

Особам, які завершили курс професійно-технічного навчання та успішно пройшли кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво встановленого зразка про присвоєння робітничої кваліфікації відповідного розряду.

Слухачі за дуальною системою ґрунтовно набувають професійні знання, прийоми та навички роботи, самостійність і безболісну адаптацію до роботи в умовах виробництва, в них з'являється впевненість у завтрашньому дні.

Тож дуальна освіта дає плюси одним та іншим: підприємства отримують кваліфіковані кадри, здобувачі освіти – роботу. Нова форма покликана поліпшити діалог між освітянами та ринком праці. Перед ПТНЗ та підприємством ставиться одне спільне завдання – рівень професійної компетенції і підготовки кваліфікованих робітників не повинен поступатися рівню працівників даного підприємства.

Перші кроки щодо підготовки кваліфікованих робітників за дуальною формою навчання доводять, що саме використання елементів дуальної форми організації освітнього процесу дозволяє його учасникам здійснювати, відповідно до потреб роботодавців, адресну, цільову підготовку робітничих кадрів; залучати роботодавців до створення навчальних планів і програм; навчальним закладам економити й заощаджувати ресурси; використовувати матеріально-технічну базу сучасних підприємств для здійснення освітнього процесу; відкривати додаткові можливості для підвищення кваліфікації та стажування педагогів професійного навчання на виробництві; сприяти швидшому професійному становленню слухачів; забезпечувати тісніший взаємозв'язок й взаємовплив різних систем (науки, освіти, виробництва).

Література

1. Амеліна С. М. Особливості дуальної системи вищої професійної освіти у навчальних закладах Німеччини / С. М. Амеліна // Зб. наук. праць «Проблеми трудової і професійної підготовки». – 2010. – Вип. 15 – С. 107–112.

2. Закон України «Про освіту», стаття 8.
3. Наказ МОН від 12.12.2019 р. № 1551 «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти».
4. Наказ МОН від 23.06.2017р. №916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників».
5. Наказ ДОН Полтавської ОДА від 10.08.2017 №319 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників».
6. Наказ НМЦ ПТО у Полтавській області від 18.08.2017 №17 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників».
7. Романов, С. П. Дуальная система инженерно-педагогического образования / С. П. Романов // Образование и наука. – 2007. – № 5. – С. 54–63.
8. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду на період 2017-2020р., розділ III «Розвиток людського капіталу», підрозділ 8: «Модернізація професійно-технічної освіти».

СУЧАСНА НАВЧАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПІДХОДІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ ЗП(ПТ)О

Зайченко Н. О., *методист професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука (м. Кременчук Полтавської області)*

Реформування системи освіти на економічних засадах є критичною необхідністю сучасної України, оскільки більшість сфер економіки були реформовані, та перейшли на ринкові засади протягом 1990-2000-их років. Система освіти залишилася функціонувати на старих, жорстко централізованих засадах, що призвело до розривів між очікуваннями учнів, їх батьків і пропозицією закладів освіти, між потребами роботодавців і реальним станом підготовки фахівців, між дефіцитом на затребувані бізнесом, але не підтримувані державою спеціальності, і надлишком підготовлених фахівців по держзамовленню, але безробітними у подальшому.

Ці процеси відбуваються, оскільки у системі освіти відсутні механізми саморегуляції і розуміння реального клієнта, свого продукту і необхідних ресурсів для повноцінного функціонування. На жаль, для 92-93% опитуваних освітян (протягом 2015-2019 років було охоплено більше 4,5 тисяч, з яких 1,7 тисяч — управлінський склад) учень залишається об'єктом освітнього процесу, а не рівноправним суб'єктом, клієнтом закладу освіти, який має власні освітні потреби і запити, свою індивідуальну траєкторію розвитку. Але ж про це чітко прописано у новому Законі України «Про освіту». [4]

Одним із ключових завдань у процесі впровадження інструментів бізнесу у діяльність закладу освіти є їх адаптація до постійного щоденного використання керівниками закладів освіти, які у своїй більшості є найманими управлінцями з базовою педагогічною освітою і досвідом управління в умовах централізованої системи управління освіти. Труднощі у тому, що трансформація має відбутися за короткий термін. Отже, більшість керівників

закладів освіти були сформовані як виконавці рішень начальника департаменту освіти і всіх вище стоячих органів управління без широких прав на коригування подібних рішень. На сьогодні ж, той же керівник-виконавець має стати ініціативним, самостійним управлінцем, який несе повну відповідальність за отримані результати.

Популяризація економічних підходів, формування підприємливих підходів в управлінців, переведення закладів освіти в повноцінні неприбуткові юридичні особи із самостійними бюджетами (які, в основному, продовжують наповнюватися з державного і місцевих бюджетів), дозволить оперативно реагувати на запити абітурієнтів, їх батьків і роботодавців, і пропонувати актуальні освітні послуги (освітні програми).

Як побудувати та втілювати економічну модель функціонування закладу освіти? Проблема актуальна, але недостатньо методичної та практичної розробленості. Тому, необхідно ознайомити керівні педагогічні кадри закладів ЗП(ПТ)О з сучасними напрямками впровадження економічних підходів у діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти і здійснення стратегічної аналітики внутрішнього і зовнішнього середовища закладу освіти.

Для такої адаптаційної зміни процесів функціонування закладу освіти варто використовувати економічні підходи для формування якісного освітнього контенту, який відповідатиме мінливим умовам ринку освітніх послуг.[1]

Економічна модель функціонування закладу освіти базується на класичній моделі підприємства, але з адаптацією під умови існування закладу освіти. Економічну модель можна представити так: її елементами є вхідні ресурси, власники й керівництво, процес надання послуг, продукт, клієнти, конкуренти. На рівні директорів – управління закладом освіти на економічних засадах; на рівні заступників – управління бізнес-процесами; на рівні викладачів - гідна мотивація праці, частина команди закладу освіти; на рівні учнів – надавання якісних освітніх послуг.[2]

Функціонування закладу освіти при впровадженні економічних підходів забезпечуватиметься:

1) наявністю фінансування як за рахунок державного бюджету, так і за рахунок додаткових освітніх послуг, грантових і благодійних коштів на капітальні витрати тощо;

2) формуванням і підтримкою високого рівня матеріально-технічного забезпечення класних кімнат і приміщень закладів освіти;

3) розвитком нематеріальних активів, зокрема, отримання авторських прав на програми, методичні розробки;

4) забезпечення на достатньому рівні поточних матеріалів для організації освітнього процесу: підручники, канцелярія, розхідні матеріали тощо;

5) поширення інформації закладом освіти серед усіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів) про наявний рівень якості освіти відбувається через традиційні інформаційні канали (ЗМІ, Інтернет, соціальні мережі), так і через механізми співпраці із закладами вищої, професійної освіти, місцевими органами, громадськими організаціями, бізнесом тощо;

6) конкурентна боротьба відбувається саме у площині якості надання освітніх послуг і формуванні необхідного комплексу умов для отримання освіти між іншими закладами України і світу, дистанційною освітою.

Клієнти, продукт, ціннісна пропозиція ЗП(ПТ)О. [3]

Проте найголовнішою частиною всієї економічної моделі закладу освіти є клієнти. Основними групами клієнтів для закладів освіти виступають:

1) учні — ті, хто безпосередньо отримують освітні послуги, мають свої потреби і бачення щодо свого особистісного і фахового розвитку. Учні можуть змінювати свою думку щодо отриманої якості освітніх послуг, продовження навчання у даному закладі освіти, що впливає як на наповненість закладу освіти, так і на його фінансовий стан, рівень в пізнаваності бренду, імідж, перспективність;

2) батьки, опікуни, рідні — є непрямими клієнтами, оскільки не отримують освітніх послуг, але здійснюють оплату освітніх послуг (за рахунок

механізму сплати податків) за своїх дітей і рідних, а також впливають на вибір закладу освіти.

Серед непрямих клієнтів варто виділити бізнес, роботодавців. На них у закладах освіти часто дивляться як на джерела фінансових ресурсів і спонсорської/благодійної допомоги. Проте бізнес для закладів освіти є основним «споживачем» підготовлених кадрів (їх підготовка починається з школи). Також роботодавці, компанії можуть ставати джерелом практичного досвіду і драйвером профорієнтаційної роботи. [5]

Окреме місце в економічній моделі займає розуміння продукту школи в економічному сенсі — як результат діяльності організації, який може бути відчужений і переданий клієнту за матеріальну винагороду. Часто під результатом діяльності закладів освіти сприймається випускник (для 92-95% директорів освітніх закладів учень є «сировиною»), його рівень знань, успішності, реалізованості, результати ЗНО, подекуди атестат, сертифікати тощо. Проте всі ці позиції не є власністю закладу освіти на момент передачі клієнту, і не можуть отримати фінансової оцінки.

Продуктом школи є урок (для закладів середньої освіти), освітні програми (для закладів професійної і вищої освіти), під час якого відбувається передача знань, формується освітнє середовище для формування компетентностей, освіченої і фахової особистості.

Ціннісна пропозиція для закладу професійної (професійно-технічної) освіти обґрунтовується на основі таких питань:

1. Чому Ви маєте бути?

2. Що Ви несете своїм клієнтам:

- учневі, батькам;
- місцевій громаді, органам влади;
- бізнесу?

3. Які ресурси необхідні для закладу професійної (професійно-технічної) освіти щоб надавати якісні послуги?

4. Що станеться, якщо Ви зникнете?

У висновку, хочеться відмітити, що впровадження економічних підходів в систему освіти і перетворення закладів освіти на повноцінних економічних суб'єктів перебуває в активній фазі і йде пошук механізмів такої трансформації. Але варто вже сьогодні займатися даним питанням і почати дивитися на свій заклад освіти з економічної точки зору, а не тільки з педагогічної і господарської.

Література

1. Banshchykov P. Simulation technology in entrepreneur ship education of Ukraine / Petro Banshchykov, Vitalii Pazdrii // Стратегія підприємства: підприємницький контекст : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 листоп. 2017 р. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – Київ : КНЕУ, 2017. – С. 260–262. <http://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/23772>
2. Vitalii Pazdrii, Banschykov Petr, Victoria Kosyk, Irina Tropina. Simulation System in Educational and Career Guidance State Policy of Ukraine// <https://easychair.org/publications/preprint/XVS2> (ICTERI-2019)
3. Банщиків П.Г., Паздрій В.Я. Оцінювання економічних компетентностей на основі бізнес-симуляції “VaAl+” // Бухгалтерський облік і аудит. Науко-практичний журнал № 12 2017 с. 20-28 – Фахове видання.
4. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Іванюта С. М. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : навч. посібник / С. М. Іванюта, В. Ф. Іванюта, 2007. - 288 с.

СУЧАСНА НАВЧАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ ВИКОРИСТАННЯ SWOT – АНАЛІЗУ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Зайченко Р. М., *директор професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука (м. Кременчук Полтавської області)*

Останнім часом проведено чимало досліджень за напрямками досягнення ефективності управління закладом освіти, задоволення освітніх потреб учнів і студентів, виконання усіх вказівок суб'єктів освітньої політики. Але, головного фундаменту — запровадження повно функціональної економічної моделі діяльності закладів освіти не було здійснено і навіть не планувалося. Пострадянська концепція діяльності освітньої системи не дозволяла розглядати самі заклади освіти як повноцінні суб'єкти господарювання, суб'єкти економіки

На мою думку, така позиція на сьогодні призвела до самоізоляції освітньої системи і різних рівнів освіти. Сама ідея впровадження бізнес-підходів у діяльність закладу освіти сприймається насторожено і відсторонено. Серед аргументів, якими обґрунтовується не можливість впровадження традиційних для економічного середовища управлінських інструментів, називається непідготовленість директорів, різність між бізнесом й освітою, різною ментальністю тощо. Такі аргументи не витримують перевірки практикою. Ще до прийняття нового Закону України «Про освіту» існували вхідні ресурси, процеси надання освітніх послуг, описуваний результат, були всі основні складові бізнес-моделі. Єдиного чого не було у закладах освіти — самостійності в прийнятті більшості рішень - що і заважало дивитися на заклади освіти як на повноцінні господарські суб'єкти.

Визнання закладів освіти як суб'єктів господарювання дозволило їх у повній мірі розглядати як економічних суб'єктів. Відповідно, самі заклади освіти можуть використовувати адаптований аналітичний, управлінський інструментарій для надання кращих послуг і досягнення економічної

ефективності своєї діяльності. Розглянемо впровадження управлінських бізнесових технологій у щоденну практику керівництва закладами освіти.

У процесі реалізації дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою: «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва», затвердженої Наказом МОН України №1221 від 07.10.2016 [2], було запропоновано і проведено курс тренінгів для керівників і заступників керівників закладів дошкільної, середньої, професійно-технічної і вищої освіти за темою: «Впровадження економічних підходів в управління закладами освіти».[3] Під час тренінгів керівникам закладів освіти було запропоновано застосувати ряд аналітичних інструментів для своїх закладів освіти. Зокрема, було запропоновано використати PEST-аналіз, SWOT-аналіз, VRIO -аналіз. Це було здійснено для того, щоб керівники могли ідентифікувати і звернути увагу на сильні і слабкі сторони їх закладів освіти, зовнішні можливості і загрози, наявні / не наявні стратегічні ресурси для напрацювання тактичних і стратегічних кроків. Питанням використання аналітичних інструментів приділено значної уваги у публікаціях Махині Т.А. [5], а загалом питанням стратегічного планування й управління у працях Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікової, Л. Калініної, Л. Карамушки, В. Колпакова, Т. Орлова, О. Мармази, В. Мельник, З. Рябової.

У публікації Махині Т.А., як і в інших, досить детально висвітлено організаційні аспекти проведення SWOT-аналізу для навчального закладу, але є ряд нюансів, які не враховані для закладу освіти, який функціонує як суб'єкт господарювання. Увагу більше приділено на освітній процес і все, що пов'язано з цим. На мою думку, це вірний шлях, оскільки освітня діяльність, згідно Закону України «Про освіту», є основною. Але, якщо розглядати заклад освіти як економічний суб'єкт, то варто буде розширити охоплення аналітичних інструментів, як це відбувається у бізнесовій сфері.

Під час проведення тренінгу учасникам було запропоновано класичну модель SWOT-аналізу, без використання підходів SNW-аналізу. Оскільки для напрацювання дій варто уникати суб'єктивного судження: позитивний,

нейтральний чи негативний вплив на діяльність закладу освіти. У праці Фляйшера К. також, запропоновано табличну форму SWOT- аналізу з кількісною оцінкою кожного фактору внутрішнього і зовнішнього середовища. Для повноцінного його використання необхідна наявність сильної експертної підтримки [6, с. 131].

За результатами проведення тренінгів варто пропонувати адаптовану версію 9-чарункової матриці SWOT-аналізу. Оскільки 4-пальна матриця, яка досить поширена у публіцистичній літературі в Інтернеті, фіксує лише наявний стан. А робота над SWOT- аналізом полягає саме у напрацюванні стратегічних дій. У написанні назв кожної чарунки варто ввести зміни. Зокрема, клітинку Weaknesses (Слабкі сторони) варто пропонувати як «Сторони, які варто покращити». Це необхідно для того, щоб змінити сприйняття самих керівників. Адже у силу багатьох обставин не кожен керівник готовий працювати із «слабкими сторонами». А ось те, що варто покращити позитивно сприймається.

Рис. 1. Адаптована форма заповнення SWOT-аналізу закладу освіти (адаптовано автором за [4])

	<i>О Можливості</i> <i>O1</i> <i>O2</i> <i>On</i>	<i>Т Загрози</i> <i>T1</i> <i>T2</i> <i>Tn</i>
<i>S Сильні сторони</i> <i>S1</i> <i>S2</i> <i>Sn</i>	<i>SO</i> <i>Дії для</i> <i>використання</i> <i>можливостей</i>	<i>ST</i> <i>Дії для</i> <i>зменшення/ уникнення</i> <i>впливу загроз</i>
<i>W Сторони, які</i> <i>варто покращити</i> <i>W1</i> <i>W2</i> <i>Wn</i>	<i>WO</i> <i>Дії</i> <i>для</i> <i>вдосконалення «слабких»</i> <i>сторін</i>	<i>WT</i> <i>Наслідки її</i>

Ще одна досить кардинальна зміна також пов'язана з представленням останньої клітинки перетину загроз і слабких сторін (WT). Згідно підходів дослідників дана клітинка має відображати найбільш існуючі небезпеки для закладу освіти [5]. Для приватного бізнесу попадання у ситуацію поєднання

зовнішніх загроз з внутрішніми слабкими сторонами (які не встигли покращити) — це найбільш гірша позиція, чого варто уникати [6]. Керівники закладів освіти не завжди готові чесно і в повній мірі визначати небезпеки і формувати стратегії реакції на подібні дії. У відповідь на виниклі труднощі проведення SWOT-аналізу на тренінгах було запропоновано поділити клітинку WT на дві частини: наслідки і дії для уникнення цих наслідків. У такому форматі стає легше формувати потенційні загрози і найважчі сценарії, а, відповідно, формувати можливі стратегії відповіді.

При заповненні SWOT-аналізу варто дотримуватися ряд обов'язкових технологічних вимог:

1.Обов'язково необхідно шифрувати всі позиції сильних і «слабких» сторін для подальшої роботи з ними, як це вимагається усіма традиційними підходами. Це здійснюється для того, щоб можна було чітко поєднувати фактори зовнішнього і внутрішнього середовища для напрацювання дій. При подальшій реалізації дій буде швидка можливість пояснити, які фактори були використані.

2. При заповненні сильних сторін і сторін, які варто покращувати, необхідно дотримуватися підходу, що сильних сторін має бути більше, ніж слабких. Оскільки, на сьогодні, керівники закладів освіти більше педагогічні керівники, ніж управлінці економічних суб'єктів і вони не завжди готові без емоційно сприйняти критику. Хоча для традиційного бізнесу саме ідентифікація умов, які треба покращити, є запорукою подальшого розвитку.

3. Для заповнення SWOT- аналізу необхідно виділяти достатню кількість часу і мати можливість для тренера-консультанта підійти і поспілкуватися з кожним учасником, якщо у нього є бажання.

4. Дотримуватися режиму конфіденційності. Часто учасниками робочих груп можуть бути керівники сусідніх або взаємопов'язаних закладів освіти, і/або представники департаментів освіти, що не сприяє відкритості і готовності визначати проблемні місця. Також, психологія і практика підготовки управлінця у пострадянській освітній системі сприяла приховуванню і/або

зменшенні обсягу реальних проблем. Такі обставини є неприйнятними для бізнесу, якому точно треба бути чесним із самим собою, але в освітній системі повна правдивість може бути зменшеною.

Керівники закладів освіти, в основному, не мають труднощів з визначенням сильних і слабких сторін.

Завершальним етапом заповнення SWOT-таблиці для керівників закладів освіти пропонується сформулювати засади стратегічного, тактичного й оперативного планів. Пропонується заходи, які записані у частині SO «Можливість - сильна сторона», вносити в оперативні плани. Єдиним питанням є розставлення пріоритетів у поточній діяльності закладу освіти. Заходи щодо покращення внутрішніх сторін закладу освіти і/або зменшення впливу зовнішніх загроз (дії у клітинках WO і ST) є основою для тактичних планів закладу освіти. А ось можливі дії щодо запобігання прояву загроз у поєднанні із «слабкими» сторонами» (чарунка WT) можуть стати основою для формування стратегічних планів функціонування закладу освіти. При додаванні позитивних стратегічних сценаріїв до вже сформованих стратегічних планів з клітинки WT надає можливість визначити стратегічну ціль для розвитку закладу освіти на 10-12 років, виходячи із сучасного стану внутрішнього і зовнішнього середовища. У подальшому підбираються тактичні під цілі (дії з клітинок WO і ST) і відповідні оперативні завдання (клітинка SO). Таким чином, проведений SWOT-аналіз може бути доданою дією у вже прийняті і реалізовані плани, так і стати основою для розробки нового стратегічного плану.

Література

1. Колот В.М., Щербина О.В. Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К.:КНЕУ, 2003.

2. Конкурентні моделі управління якістю вищої освіти: колективна монографія / [за заг. ред. Лук'яненка Д.Г., Антонюк Л.Л.] – К.: КНЕУ, 2018. – 531 с. 3. Банщиков П.Г., Паздрій В.Я. Профорієнтаційна робота в моделях забезпечення якості вищої освіти (С. 363-383)

4. Паздрій В. Використання бізнес-симуляторів при формуванні компетентності підприємливості в рамках «Розвиток бізнес-освіти в Україні як елемент державної політики сприяння розвитку підприємництва» // Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя: [збірник матеріалів Першого Міжнародного науково-практичного WEB-форуму (Київ-Харків), 26-28 березня 2019 р.); упор-укл. М.Л.Ростока; за заг.ред.: М.Л.Ростока, Т.С.Бондаренко, О.В.Баніт, І.М.Савченко]. Кропивницький: Вид-во Льотної академії Національного авіаційного університету. Вип. 1. 2019, 300 с.-- с.105-107

5. Паздрій В. Я. Використання аналітичних бізнес-інструментів у закладі освіти (українською) // Стратегія економічного розвитку України / Збірник наукових праць.— №44.—

Стратегія економічного розвитку України/ Збірник наукових праць.— №44.— 2019.— с.153-166.

6. Паздрій В. Я. Використання SWOT-аналізу у закладах освіти як елемент формування підприємницького середовища
[//https://www.ibe.co.ua/forum/sekcija-1/pazdriy-v-vikoristannya-swot-analizu-u-zakladah-osviti-yak-element-formuvannya-pidpriemnickogo-seredovishcha](https://www.ibe.co.ua/forum/sekcija-1/pazdriy-v-vikoristannya-swot-analizu-u-zakladah-osviti-yak-element-formuvannya-pidpriemnickogo-seredovishcha)

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗП(ПТ)О

Карпенко Л. А., заступник директора з виховної роботи ПТУ № 26,
м. Кременчука, Полтавська обл.

Розбудова системи освіти відбувається у складних соціокультурних умовах та в ситуації загострення негативних явищ в освітньому середовищі. Зокрема, майже в кожному освітньому середовищі існує проблема булінгу.

Булінг — це регулярне та цілеспрямоване нанесення фізичної й душевної шкоди особистості. Це довготривале “відторгнення” суб’єкта освітнього процесу більшістю членів групи. Як показують дослідження, актуальним в учнівських колективах стало поняття «мобінг» (від англ. — натовп, глум й означає психологічний терор, який здійснює група по відношенню до особистості).

Сучасні суб’єкти освітнього процесу про людську жорстокість знають більше, ніж їхні ровесники 20-30 років тому. Причиною цього є демонстрація сцен насильства у ЗМІ. Спостерігається пережите насильство не лише в кіно, а й на власному досвіді, а саме в сім’ях, сценах приниження в групі (бійки, вимагання грошей, психологічний тиск, словесні образи). Причиною булінгу може бути не тільки агресія або страх, а також нудьга і монотонність, бажання розвіятись чи виділитись серед інших. Наслідки таких “розваг” відображаються на особистості і супроводжуються психосоматичними порушеннями.

Як не прикро, але однією з причин “булінгу” є й нестабільність сучасної сім’ї (багато суб’єктів освітнього процесу живе з одним із батьків, значна частина підлітків проживає з родичами або опікунами у зв’язку з виїздом батьків за кордон, існує багато функціонально неспроможних, деструктивних сімей). У зв’язку з цим у суб’єктів освітнього процесу в таких сім’ях з’являються емоційні розлади, депресивні стани, агресивність, що значною мірою впливає на взаємовідносини в освітньому колективі.[1, с. 65-66]

Випадки насильства серед підлітків завжди були частиною освітніх закладів, однак зараз вони стають дедалі помітнішими. Цькування завжди

починає одна людина для того, аби затвердити свій авторитет, розважитися або отримати якусь вигоду. Решта підлітків, спостерігаючи за діями булера, або їх ігнорують, або обурюються та намагаються втрутитися. Але бачачи, що жертва не чинить опір, а педагог їхню ініціативу не підтримує, вони відчують безпорадність, і їхній настрій може змінитися – від співчуття жертві до роздратування і байдужості. [4, с. 106].

Основні ознаки булінга і мобінга це:

- ✓ Нерівність сил агресора і жертви;
- ✓ Повторюваність насильства;
- ✓ Гостра емоційна реакція жертви.

Найчастіше цькування відбувається в навчальних закладах, де підлітки апатичні і розчаровані, а їхня потреба у визнанні та розумінні не задоволена. Там же, де образа честі людини вважається порушенням більшим, ніж прогул або вандалізм, булінг виникає дуже рідко і скоріше є винятком з правил. Основні види булінгу в освітніх закладах:

1. Вербальний (словесний) булінг - це словесне знуцання або залякування за допомогою образливих слів, яке включає в себе постійні образи, погрози й неповажні коментарі про кого-небудь (про зовнішній вигляд, релігію, етнічну приналежність, інвалідність, особливості стилю одягу і т. п.).

2. Фізичний булінг - фізичне залякування, багаторазово повторювані удари, стусани, підніжки, блокування, поштовхи і дотики небажаним і неналежним чином. Якщо ви підозрюєте, що підлітка піддають фізичному насильству, почніть випадкову розмову – спитайте, як справи у ЗП(ПТ)О, що відбувалось під час обіду чи на перерві, по дорозі додому. На основі відповідей з'ясуйте, чи вів хто-небудь себе образливо у ставленні до нього. Документуйте дати й час інцидентів, пов'язаних зі знуцаннями, відповідну реакцію залучених осіб та їх дії. Не звертайтеся до батьків розбишак, щоб розв'язати проблему самостійно. Існують закони про боротьбу із залякуванням і домаганнями, які передбачають оперативні коригувальні дії.

3. Соціальний булінг - соціальне залякування або булінг із застосуванням тактики ізоляції припускає, що когось навмисно не допускають до участі в роботі групи, трапеза це за обіднім столом, гра, заняття спортом чи громадська діяльність. Використовуйте час, щоби дізнатись у учнів про те, як пройшов їх день. Допомагайте їм у всьому шукати позитивні моменти, звертайте увагу на позитивні якості і переконайтеся, що вони знають, що є люди, які їх люблять і завжди готові подбати про них. Зосередьтесь на розвитку їхніх талантів та інтересів до музики, мистецтва, спорту.

4. Кіберзалякування, кібербулінг полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину. [3, с. 11-13]

Будьте обізнаними щодо популярних і потенційно образливих сайтів, додатків і цифрових пристроїв, перш ніж ваш підліток почне використовувати їх. Дайте знати, що ви маєте намір відстежувати діяльність в Інтернеті. Скажіть про те, що коли вона піддається кіберзалякуванню, то не повинна втягуватись, реагувати або провокувати кривдника. Замість цього їй необхідно повідомити про все вам, щоб ви змогли роздрукувати провокаційні повідомлення, включаючи дати й час їх отримання. Якщо кіберзалякування загострюється й містить погрози та повідомлення явного сексуального характеру, зв'яжіться з місцевими правоохоронними органами.

Як запобігти булінгу у ЗП(ПТ)О і з чого все починається? Найбільш жорстокі прояви булінгу зазвичай відбуваються в підлітковому віці. Тож вибір на жертву булінгу падає зазвичай не миттєво. Булер і його прибічники можуть почати над кимось насміхатися. Якщо реакція та, що треба (підліток лякається, плаче, нервово відповідає агресорам), то буде спроба повторити ці принизливі жарти знов і знов. Чи можна запобігти конфлікту? Не в усіх педагогів є базові навички роботи в конфліктних ситуаціях, але більшою мірою врегулювання

конфліктів — завдання психолога, який має проводити профілактичні бесіди з суб'єктами освітнього процесу .

На жаль, за останні роки градус агресії серед молоді зріс у кілька разів. Сіб'єкти освітнього процесу навіть підсвідомо можуть прагнути влаштувати бійки і сутички. Педагогам варто займатися запобіганням конфліктам. Вони повинні добре знати, чи є підлітки, з якими однолітки не хочуть спілкуватися, ігнорують. Чи є в колективі прояви булінгу щодо когось. Пропонуємо один дієвий метод. Перед початком занять попросіть кожного на аркуші паперу написати прізвища чотирьох однолітків, з якими він хоче сидіти поруч за партою. А також прізвище того, кого він вважає своїм найкращим другом. Коли педагог проаналізує результати, то легко помітить, кого «забули», не згадали зовсім. Цей метод має назву «розстановка сил». Завдяки йому можна дослідити комунікацію в колективі й дізнатися, хто в групі жертва, хто агресор, хто є неформальним лідером, а від кого відвернулися однолітки.

З метою профілактики булінгу в закладах ЗП(ПТ)О проводяться профілактичні заходи. Так, педагогічному колективу рекомендовано:

1. Стежити за ситуацією взаємин, що склалися у освітній колективах, своєчасно на них реагувати та звертати на такі поведінкові ознаки: когось з підлітків затискають у кутку, коли підходять педагоги вони розходяться, можуть його обняти (все добре), вся група сміється з одного підлітка, використовують образливі прізвиська, після занять чекають когось та інш.

2. Використовувати різноманітні методи роботи по профілактиці булінгу у закладах професійної професійно-технічної освіти: робота з художніми творами у яких піднімається проблема булінгу, перегляд кіноінформації відповідної спрямованості та проведення спільного обговорення переглянутого.

3. Налаштування підлітків на створення довірливих відносин між педагогами, психологами та іншими працівниками освітнього закладу.

4. Створення спеціальних курсів для педагогів на яких будуть надавати повней спектр інформації щодо попередження булінгу.

5. Проводити виховні заходи, тренінги по проблемі подолання булінгу у освітньому середовищі.

6. Розробки профілактичних програм, які сприятимуть покращенню комунікативних навичок, профілактиці асоціальної поведінки з основами правових знань.

7. Проведення групових занять з підлітками, педагогами, батьками. [6, с. 29]

8. Привернути увагу батьків до проблеми цькування у освітньому закладі та спияти їхній психолого-педагогічній грамотності, обізнаності у питаннях виховання: забезпечити підтримку батькі, які мають роблему особистісного, соціального, виховного плану.

9. Активізувати виховну функцію сімї шляхом залучення батьків до оволодіння знаннями, уміннями та навичками необхідними для розуміння своєї ролі у вихованні підлітків; встановлювати і розвивати стосунки на основі взаєморозуміння, взаємоповаги, взаємодопомоги між старшими та молодшими членами сім'ї.

Література

1. Абсалямова К., Луценко О. Особливості соціального статусу соціальних ролей та альтруїзму у підлітків, що використовують булінг у відносинах (шкільне цькування) // Соціальна психологія. 2013. № 1. – С. 65–76.

2. Алексеєнко Т. Ф. Явища мобінгу та булінгу в стосунках групи і особистості // Шлях освіти. 2012. № 2. С. 12–17.

3. Беляєва О. Булінг у шкільному середовищі. Теорія і практика // Психолог. 2017. № 17–18(вер.). Вкладка. С. 1–16.

4. Бовть О. Б. Проблеми шкільної віктимізації та її запобігання // Педагогіка і психологія. 2009. №4. С.105–116.

6. Булінг, або шкільне цькування: виклики та протидія // Безпека життєдіяльності. 2018. № 11. – С. 29.

ТЕЗИ ДО УРОКУ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ З ТЕМИ «ТЕХНОЛОГІЯ ПРИГОТУВАННЯ СТРАВ З КРУП, БОБОВИХ, МАКАРОНИХ ВИРОБІВ. ПРАВИЛА ПОДАЧІ»

Кли́сь Н. Г., викладач предмета «Технологія приготування їжі з основами товарознавства», ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства»

Сучасний зміст навчання спрямований на формування в учнях необхідних професійних компетентностей, підготовку вмотивованих здобувачів освітніх кваліфікацій, які прагнуть неперервного професійного розвитку відповідно до інтересів, здібностей, потреб економіки та суспільства. Якісна підготовка кваліфікованих кухарів потребує творчого підходу викладачів до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових виробничих технологій.

Використання інноваційних технологій, зокрема на лабораторних заняттях, значно підсилює в учнів інтерес до навчання, підвищує якість засвоєння навчального матеріалу, активізує розумову й пізнавальну діяльність, зорову й логічну пам'ять і, в цілому, дозволяє одержати фахівців, здатних до розв'язання професійних завдань із використанням професійних знань, умінь, навичок у стандартних і нестандартних ситуаціях. Таким чином, робоча навчальна програма з професії «кухар» 3 розряду зорієнтована на впровадження сучасних виробничих технологій та тенденцій регіонального виробництва наступними шляхами:

- використання нової сировини;
- створення нових рецептів страв;
- застосування сучасного обладнання, інструментів, посуду;
- опрацювання інноваційних способів декорування та подачі страв.

Тому головною метою уроку передбачено попереднє опрацювання учнями додаткових джерел, набуття професійних компетентностей при приготуванні страв теми уроку з використання сучасної сировини, нових

способів теплової обробки та подачі страв, попередження недоліків під час приготування страв з круп, бобових, макаронних виробів, проведення бракеражу, відповідність страв вимогам до якості.

Тип уроку: Перевірка та оцінювання досягнення компетентностей.

Методи та прийоми навчання: лабораторно-практична робота, дослідження, самостійна робота учнів, вправа, аналіз проблемних ситуацій, бліц-інтерв'ю, взаємоопитування, взаємооцінювання.

Форми організації навчальної діяльності: малі групи, парна, індивідуальна.

На вступному інструктажі кожна мала група, за вправою «Повідомлення», презентують результати дослідницької роботи, зокрема асортименту страв з круп, бобових, макаронних виробів на підприємствах ресторанного господарства м. Херсона. Пропонують технологічні картки фірмових страв.

Мала група «Чіа»: ресторан «Настальжі»: пасти з різноманітними соусами, різото, полента. Ресторан «Мускат»: паста, різото, гранола.

Мала група «Ля паста»: ресторан «Ла Віва»: паста, полента, використання кус-кус для гарнірів та теплих салатів. Ресторан «Мангал»: страви з рису та бобових. Піца-бар «Бакаросса»: в асортименті паста з різноманітними соусами, також тонка локшина «Соба» з гречаного борошна.

Мала група «Рататуй»: ресторан «Моцарт»: паста, вершковий рис, кус-кус, булгур, як гарнір та для приготування теплих салатів. Ресторан «Мішель»: паста власного виробництва з борошна твердих сортів пшениці семуа, різото, рис з овочами, кіноа для теплих салатів.

Учні, які навчаються на високому рівні, презентують учнівські міні-проекти з приготування фірмових страв: Бригада «Полента» - страва Гранола; Бригада «Ла Паста» – страва Лобіо; Бригада «Рататуй» - страва Кошарі.

До висновків залучаються спікери малих груп, які з'ясовують, що заклади ресторанного господарства все частіше пропонують страви з круп, бобових та макаронних виробів використовуючи нетрадиційні види сировини та сучасні

технології. Тому вивчення даної теми є актуальною. Якщо кухар смачно готує страву, застосовує творчі здібності до оригінальної її подачі з використанням інноваційних напрямів, він завжди буде затребуваним на сучасних підприємствах ресторанного господарства.

Перевірка опорних знань та умінь учнів, необхідних для виконання лабораторно-практичної роботи проводиться з використання прийому «*Блиц-інтерв'ю*». Малі групи поділяються на «експертів» та «журналістів». «Журналісти» по черзі ставлять питання, а «Експерти» коротко дають відповіді. Під час опитування учні доповнюють, виправляють та коментують відповіді. Оцінюється якість та оригінальність питань і правильність відповідей.

Вправа «Розпізнай та охарактеризуй». Кожній малій групі пропонується лист-завдання по визначенню виду сировини та їх відповідності вимог до якості: 1. Вибрати на презентаційному столі крупи: дати товарознавчу характеристику та визначити їх доброякісність. 2. Вибрати на презентаційному столі бобові: визначити вид бобових та їх відповідність до вимог якості. 3. Вибрати на презентаційному столі макаронні вироби: визначити їх вид та відповідність до вимог якості.

Підведення підсумків опитування здійснюється із залученням спікерів малих груп, визначається творча група, яка більш професійно виконала завдання, акцентується увага на більш активних учнях.

Подальшим етапом уроку є демонстрація та характеристика викладачем сучасних видів сировини, а саме: кус-кус, булгур, чіа біла, або Шавлія іспанська, кіноа (кінва, quinoa) - рисова лібіда, скляна локшина фунчозу (крохмальна локшина), паста Неро, гречана локшина соба - національна японська локшина, яку готують тільки з води і гречаного борошна. Під час пояснення учні залучаються в *пошукову роботу* з опорними конспектами кулінарного використання сучасної сировини.

Учні, розподіляються парами та кожна пара отримує завдання, в якому їм пропонується приготувати одну страву за традиційною технологією і одну

страву з використанням сучасної сировини та нетрадиційних способів приготування і подачі.

На поточному інструктажі, під час самостійної роботи, учні організовують робочі місця та відпрацьовують поставлене завдання:

1 пара - каша боярська, паста «Неро» з овочами та сиром;

2 пара - каша манна з яблуками, плов солодкий з фруктами;

3 пара - каша в'язка пшоняна з гарбузом, спагеті з гороховим мусом з базіліком та креветками;

4 пара - банош, полента з грибами та твердим сиром;

5 пара - квасоля відварна з томатом та цибулею, кус-кус з куркою та овочами;

6 пара - каша гречана розсипчаста з яйцем, гречото з яйцем «Орсіні»;

7 пара – макаронні вироби відварні з твердим сиром, різото з синього рису та куриної печінки з карамелізованим яблуком;

8 індивідуальне завдання - фалафель з сирно – часниковим соусом, хумус з картоплею та овочами.

Запропонована методика проведення уроку сприяла поштовху учнів до творчого опрацювання теми та винайдення нових виробничих технологій, а саме:

✓ незвичне поєднання пасти та горохового мусу з базиліку;

✓ приготування поленти на основі вершків;

✓ приготування різотто на основі синього чаю «Анчан»;

✓ страва гречото на основі бурякового соку з яйцем «Орсіні»;

✓ подавання каші манної рідкої з кулькою морозива крем-брюле, оформлення м'ятою, карамелізованими яблуками, гілочкою кориці та зірочками бад'яну;

✓ використання, для декору страв фігурних хруст-чіпсів з рідкого тіста, сиру, овочів, фруктів (фріпси);

✓ використання методу розділу страви на сегменти під час подавання страв;

- ✓ застосування мікрогрину та дресінгів різної консистенції;
- ✓ приготування соусів у вигляді піни, з використанням кулінарного сифону та у замороженому стані;
- ✓ використання копченої сметани та вершків, поп-корну з круп та свинячої шкіри, їстівної землі з оливок;
- ✓ застосування техніки смакових ін'єкцій.

Подавання страв у нетрадиційному посуді набуває все більшої популярності у відвідувачів ресторанів, тому учні обрали для подавання горщики, баранчики, мілку столову тарілку чорного та білого кольору круглої та прямокутної форми, глибоку столову тарілку у вигляді шляпи, незвичну для подавання каші манної бульйону чашку з блюдцем та спеціальну банку, пашотниці для поленти, дерев'яні та кам'яні дощечки для подавання фалафеля, використання національного хліба пітті для подавання фалафеля.

Сьогоднішньому учню недостатньо лише поглинання «готової» інформації. Необхідно навчити його самостійно шукати способи розв'язання проблем, пов'язаних з реальними професійними ситуаціями. Аналіз і вирішення конкретних виробничих ситуацій є одним із методів, який застосовується на кожному занятті і ефективно їх використання дає можливість розвивати в учнів здатність аналізувати свою роботу, знаходити причини помилок та способи їх усунення, заохочувати вихованців до творчого, раціоналізаторського підходу у виконанні завдань.

Таким чином, безумовно, інноваційні освітні та виробничі технології навчання – шлях до підвищення якості професійної освіти, зацікавленості учнів у темі уроку. Як правило, краще засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі активної діяльності учнів за умови, коли в нього вносяться елементи новизни. Різноманітність нових виробничих технологій сприяв створенню процесу навчання дійсно творчим, збуджував професійний інтерес учнів, поліпшував розуміння, засвоєння і відпрацювання теми уроку. Диференціація та індивідуалізація стимулювала підтримання у учнів високого рівня пізнавального інтересу до предмету та професії, сприяла його ефективному засвоєнню та формуванню професійних компетентностей майбутніх

кваліфікованих

робітників.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Кобцева Н. В., *викладач професійно-теоретичної підготовки професійно – технічного училища № 26 м. Кременчука (м. Кременчук Полтавська область)*

В сучасних умовах одним із пріоритетних напрямів розвитку професійної школи є формування стійкої взаємодії освіти і виробництва, спрямованої на значне наближення підготовки фахівців до вимог галузей економіки та конкретних підприємств, забезпечення зв'язку процесу навчання учнів з підприємствами, на яких їм доведеться працювати. Система дуальної освіти, що поєднує в навчальному процесі теоретичну і практичну підготовку, є на сьогоднішній день однією з ефективних форм підготовки кадрів в світі, яка широко поширена в промислово розвинених країнах.

Ідею дуальної освіти було запропоновано в Німеччині, яка з давніх часів належала до традицій промислової цивілізації. Ідею найбільш активно підхопили країни Півночі Європи, а також індустріальна Японія.

Дуальна форма навчання – практико-орієнтоване навчання, побудоване на підґрунті соціального партнерства, спрямоване на формування нової моделі професійної підготовки кваліфікованих робітників із обов'язковими періодами виробничого навчання й виробничої практики, що проваджується на базі підприємств, установ, організацій, та передбачає зміцнення зв'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки робітничих кадрів.

Для підвищення рівня готовності випускників закладів професійно-технічної освіти до самостійної професійної діяльності на перших робочих місцях, що відповідають здобутій освіті, уряд затвердив Концепцію підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти та План заходів з реалізації Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти.

Як зазначено в Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, вона спрямована на адаптацію здобувачів освіти до першого робочого місця, що відповідає їхній освітній кваліфікації. Основними проблемами, що постали сьогодні перед системою ПТО, є: неготовність випускників працювати за фахом; незадоволеність ринку праці якістю освіти, що призводить до потреби у додатковому навчанні на робочому місці, розширення системи навчання на суб'єктах господарювання; відсутність необхідного досвіду самостійної професійної діяльності (стажу роботи) у випускників, які влаштовуються на роботу вперше. Тому не викликає сумніву актуальність і затребуваність упровадження елементів дуальної форми здобуття освіти в професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників.

Упровадження елементів дуальної форми навчання у навчально-виробничий процес, яке активно розпочалося в системі професійно-технічної освіти України, запроваджується з метою забезпечення відповідності змісту професійної освіти, визначеного державними стандартами професійно-технічної освіти, вимогам сучасного виробництва, інноваційним технологічним процесам та технічному забезпеченню.

Освітній процес з елементами дуальної форми навчання включає три основні етапи.

Перший етап – опанування базових знань, умінь та навичок, що здобуваються в ПТО на початку освітнього процесу, включає теоретичну підготовку та виробниче навчання у навчально-виробничих майстернях ПТО.

Другий етап – теоретична підготовка, яка здійснюється на базі ПТО на початку здобуття кожного кваліфікаційного рівня або вивчення навчального модуля з метою набуття нових компетентностей.

Третій етап – практична підготовка, що здійснюється в умовах виробництва та включає виробниче навчання й виробничу практику і забезпечує набуття здобувачами освіти професійних компетентностей.

Професійна підготовка майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою має свої особливості.

1. Посилення практичної складової професійного навчання.

Провідним принципом, на якому ґрунтується дуальна форма навчання, є взаємний зв'язок теорії з практикою. Це дає можливість учням не лише знайомитися з виробництвом, але й засвоювати прийоми та навички роботи на робочих місцях підприємств промисловості та сфери побуту. За таких умов навчання учнів відбувається через здобуття власного досвіду. Для цього навчальний час розподіляють таким чином: 30 % теоретичного у ПТО та 70 % практичного навчання (на виробництві). Така орієнтація освітнього процесу на виробництво ґрунтується на соціальному партнерстві.

2. Інтелектуалізація професійного навчання.

Забезпечується через оновлення змісту освіти, методів професійного навчання та формування педагогічного персоналу нової генерації та пов'язана з розширенням доступу до вищої спеціальної освіти для педагогічних працівників ПТО, впровадженням у зміст освіти досягнень нових технологій, використання засобів ІТ. У цілому ці заходи забезпечують перехід до нової моделі підготовки фахівців, які спроможні відповідати за випуск наукоємної продукції з високим рівнем технічної складності. Відповідно до цього здійснюється модернізація виробництва, що сприяє подальшому розвитку якісно нової моделі професійного навчання, орієнтованої на розвиток інтелектуального потенціалу нації.

3. Індивідуалізація професійного навчання.

З цією метою програми практичної підготовки мають ураховувати організацію виробничого навчання та виробничої практики, планування занять і самостійну роботу учнів, зокрема за індивідуальним планом здобуття відповідних компетентностей. Необхідно заздалегідь передбачити оцінювання результатів навчання учнів під час їхньої професійно-практичної підготовки та розроблення критеріїв їхнього оцінювання, визначити методи оцінювання. Воно має бути комплексним і враховувати, окрім результатів перевірок, контролю, тестування тощо, також оцінювання змісту щоденника, звітів практики, інтерв'ю роботодавців.

4. Професійне навчання в умовах реального виробництва.

Під час професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників в умовах реального виробництва необхідно створити оптимальні моделі взаємодії між ПТО та підприємствами, що реалізують взаємовигідну співпрацю: для роботодавців – замовників робітничих кадрів – зниження витрат, розвиток та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; для ПТО – підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, посилення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг та підняття престижності робітничих професій; для учнів – забезпечення гідної заробітної плати, прискорення адаптації на робочому місці, професійний розвиток особистості, набуття професійного досвіду та підтвердження кваліфікації.

5. Розвиток соціального партнерства.

Соціальне партнерство доцільно розглядати як соціальний діалог, встановлення відносин, адекватних ринковій дійсності, між сферою освіти й роботодавцями – споживачами підготовлених цією сферою кадрами.

6. Відповідність регіональній інфраструктурі.

Регіональний підхід до формування кадрового потенціалу забезпечить відповідність освітніх пропозицій реальним потребам економіки, мобілізує інтелектуальні та матеріальні ресурси регіону, стимулює діагностику стану і перспектив розвитку економіки з урахуванням можливостей освітнього потенціалу регіону.

7. Запровадження системи наставників - працівників підприємств, які передають набутий досвід та знання здобувачам освіти під час практичної підготовки та сприяють їхній адаптації до робочого місця.

8. Створення інноваційного освітньо-виробничого середовища закладу професійно-технічної освіти.

Інноваційне освітньо-виробниче середовище – це сукупність педагогічних, організаційно-управлінських, програмно-методичних, матеріально-технічних, інформаційних умов і відповідних до них ресурсів ПТО і підприємств, які забезпечують високу якість підготовки

конкурентоспроможних кваліфікованих робітників для інноваційного розвитку економіки країни.

9. Безоплатний доступ педагогічних працівників і учнів до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, педагогічної діяльності в межах освітньої програми; безпека для життя та здоров'я учнів і педагогів; задоволеність освітніх потреб та інтересів учнів; наявність чітких і зрозумілих політик та процедур вирішення конфліктних ситуацій.

Таким чином, реалізація дуальної форми навчання при підготовці кваліфікованих робітників: усуває розрив між теорією і практикою в процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; відкриває додаткові можливості підвищення ефективності підготовки робітничих кадрів; дозволяє враховувати вимоги роботодавців щодо формування професійних компетенцій та показників оцінювання майбутніх кваліфікованих робітників; стимулює роботодавців інвестувати в освіту, оскільки в результаті вони отримують якісно підготовленого робітника; сприяє більш різнобічному професійному розвитку учнів, формує нову психологію молодого фахівця; підвищує мотивацію для отримання знань і набуття професійних навичок учнів, забезпечує високу ступінь соціалізації, адаптації у виробничих умовах наближених до реальності; сприяє розробленню стандартів нових сучасних професій та організації нових робочих місць, соціалізації молоді.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кононенко А. Ю., *методист НМЦ ПТО у Полтавській області*

Як зазначають фахівці, у галузі професійно-технічної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства спостерігається певний дисбаланс між вимогами роботодавців до якості робочої сили і можливостями задоволення таких вимог з боку закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Але ні в кого не має виникати сумнівів, що професійна (професійно-технічна) освіта є потужною системою підготовки кадрів. Інше питання, що вона не в змозі забезпечити кількісно-якісні вимоги роботодавців щодо підготовки робітничих кадрів.

Передумовою успішного працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О є якісна професійна підготовка, до складових якої відносяться:

- рівень відповідності вимогам стандартів професійної (професійно-технічної) освіти;
- рівень компетентності та діяльності педагогічного колективу;
- організація освітнього процесу;
- матеріально-технічна база;
- використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі;
- організація та зміст виховного процесу;
- організація самостійної роботи, контролю знань, умінь та навичок учнів;
- рівень зв'язку з роботодавцями;
- оцінка рівня підготовки випускників роботодавцями.

Кожний з перелічених чинників є невід'ємною частиною підготовки конкурентоспроможного робітника на ринку праці. Але професійно-технічний навчальний заклад самостійно визначає пріоритетність кожного з них,

враховуючи такі чинники, як: регіональний компонент, галузеве спрямування закладу, фінансування тощо [1].

Враховуючи складові якісної підготовки учнів у сучасних ЗП(ПТ)О, можна виділити пріоритетні напрями роботи по підвищенню рівня конкурентоспроможності майбутніх випускників.

1. Підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників

Сучасні вимоги до якості трудових ресурсів потребують переважно інноваційних підходів до їх підготовки, високого професіоналізму як інженерно-педагогічних працівників системи професійної (професійно-технічної) освіти, так і керівників відповідних закладів освіти.

Сьогодні професійна освіта може тільки тоді виконувати своє призначення, коли сутністю її розвитку, центром усіх інновацій і стратегій є фахівець, для підготовки якого вона призначена. Відповідь на зазначений виклик диктує необхідність формування у педагогічних працівників сучасних підходів до визначення професійних компетенцій фахівців у контексті визначення та формулювання навчальних результатів.

Роботодавець справедливо вимагає, щоб професійно-технічні навчальні заклади давали такий рівень знань, умінь і навичок, який відповідає його вимогам, і тому, окрім сучасного матеріально-технічного забезпечення, важливу роль мають педагогічні кадри, які здійснюють підготовку кваліфікованих фахівців. Відповідний рівень кваліфікації, можливість оперативно реагувати на швидкі зміни технології виробництва, високі педагогічні та моральні якості – це основні ознаки, яким мають відповідати майстри в/н та викладачі [2].

За відсутності кваліфікованих педагогічних працівників система забезпечення якості професійно-технічної освіти працювати не буде.

2. Удосконалення програм професійної підготовки

З огляду на глобальні тенденції змін у світі, що пов'язані з розвитком технологій і глобалізації, програми професійної підготовки майбутніх

кваліфікованих робітників мають стати надзвичайно гнучкими й більшою мірою орієнтованими на здобуття навичок, таких як аналітичне мислення, здатність швидко навчатися, креативність, комунікаційні навички тощо.

Оновлення змісту професійної освіти здійснюється шляхом розробки, апробації та впровадження стандартів професійної (професійно-технічної) освіти, заснованих на компетентнісному підході. При розробці СП(ПТ)О зміст загально-професійних та професійних компетентностей за професією визначається у тісній співпраці із замовником кадрів, що дає змогу суттєво наблизити зміст стандартів до вимог виробництва. Роботодавці допомагають визначити перелік додаткових компетентностей, якими повинен володіти випускник системи професійного навчання. У тісній співпраці з роботодавцями формуються освітні програми підготовки, погоджуються робочі навчальні програми виробничого навчання та виробничої практики.

3. Запровадження дуальної форми навчання передбачає збільшення до 70% обсягів навчального часу на виробниче навчання та виробничу практику в умовах виробництва, підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів завдяки опануванню інноваційними технологіями безпосередньо на виробництві та забезпечення об'єктивності оцінювання здобутих професійних кваліфікацій. Така організація навчання передбачає формування освітніх програм та графіку освітнього процесу спільно з роботодавцями, модернізацію змісту навчальних програм, упровадження сучасних виробничих технологій.

4. Партнерство бізнесу і професійно-технічної освіти з підприємствами-замовниками робітничих кадрів сприяє: розробці професійних і освітніх стандартів; створенню умов для організації виробничого навчання і практики учнів, стажуванню викладачів та майстрів виробничого навчання з метою оволодіння сучасними виробничими технологіями, прийомами обслуговування технологічно складного обладнання; створенню механізму зовнішнього оцінювання якості підготовки випускників, вдосконаленню матеріально-технічної бази тощо. За цих умов ефективність соціального партнерства підтверджується реалізованими угодами про підготовку

кваліфікованих робітників, їх затребуваністю на ринку праці, працевлаштуванням випускників за професією і тривалістю їх закріплення на робочому місці.

5. *Застосування інноваційних виробничих технологій в освітньому процесі* збільшує продуктивність основних факторів виробництва та є вирішальним моментом для збереження і підвищення конкурентоспроможності виробництва. Робітник, здатний до використання інноваційних технологій у професійній діяльності, є конкурентоспроможним на ринку праці, а підготовка учнів професійно-технічних навчальних закладів до використання інноваційних технологій є головною умовою формування конкурентоспроможного кваліфікованого робітника. Реалізація цього принципу полягає в постійному оновленні змісту професійного навчання, його наповненні знаннями про нові досягнення в науці, техніці, технологіях виробництва, про передові методи праці тощо.

6. *Впровадження інноваційних освітніх технологій у професійну підготовку фахівця* сприяє формуванню у майбутніх фахівців, перш за все, інноваційного творчого мислення. Реалізація системи підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності можлива за умови послідовного та постійного впровадження інноваційних технологій у процес їх професійної підготовки і використання розвивального потенціалу цих технологій при викладанні навчальних дисциплін різних циклів. У діловій грі, на тренінгу або при аналізі ситуацій готові знання не даються, а учнів спонукають до такої діяльності, яка вимагає самостійного пошуку інформації різноманітними ігротехнічними та креативними засобами. Тим самим створюються умови для їх ініціативи та творчого пошуку ефективних рішень конкретних завдань і ситуацій.

7. *Впровадження STEM-освіти в освітній процес* посилює інтелектуальний розвиток учнівської молоді та підвищує якість навчання природничим та інженерно-технічним дисциплінам. Працюючи в ЗП(ПТ)О, викладач повинен чітко усвідомлювати, що STEM-освіта об'єднує в собі

міжпредметні та проектний підходи, основа якого є інтеграція природничих наук в технології, інженерну майстерність та математику. За такої моделі навчання здобувачі освіти вчаться ухвалювати власні рішення та відповідати за них, а викладач є лише консультантом. В учнів розвивається вміння не лише відтворювати теоретичні знання, а й практично застосувати їх у виробничій сфері.

Впровадження STEM-технологій на уроках дозволяє розвивати в учнів саме ті життєві компетенції, які в майбутньому дозволять їм стати конкурентоспроможними, висококваліфікованими спеціалістами.

8. Інтегроване навчання

Випускники закладів професійної освіти, що володіють суміжними та додатковими професіями, мають конкурентні переваги на ринку праці. Тому наявність додаткової професійної освіти надає фахівцю багатоплановості, мобільності, поширює коло можливостей прикладання праці. Обрана професія повинна давати широкі можливості для професійного розвитку та змін. Між деякими робітничими професіями, яким навчають в професійно-технічних навчальних закладах області, існує сумісність у межах професійного напрямку, без витрати великої кількості часу на перекваліфікацію. Інтеграція професій підвищує конкурентоспроможність на ринку праці, можливості професійного росту та швидкої перекваліфікації на споріднені професії.

9. Інформатизація професійно-технічної освіти, розроблення педагогічних програмних засобів, забезпечення доступу до світових інформаційних ресурсів є важливою умовою її модернізації і як наслідок - підвищення конкурентоспроможності. Саме тому, принцип інформатизації спрямовується на широке використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників та управлінні системою ПТО.

Основні завдання та функції інформатизації навчальних закладів професійної освіти взаємопов'язані та спрямовані на формування інформаційно-цифрової компетентності як обов'язкової складової професійної

підготовки фахівця, яка розглядається в якості однієї з ключових компетенцій людини інформаційного суспільства.

10. Участь учнів у заходах змагальницького характеру, а особливо у конкурсах фахової майстерності з робітничих професій сприяє просуванню особистості на шляху до її професійного зростання. Конкурси фахової та професійної майстерності є однією з ефективних форм стимулювання потреби в оновленні професійних знань, творчому пошуку, удосконаленні навичок професійної діяльності

Такі заходи дозволяють учням системи професійної освіти проявити себе, презентувати свою майстерність, показати свою конкурентоспроможність на ринку праці. Професіоналізм забезпечує високу професійну мобільність, здатність оперативно освоювати нововведення і швидко адаптуватися до мінливих умов виробництва, здатність самостійно обирати сферу діяльності, приймати відповідальні рішення і забезпечувати саморегуляцію поведінки.

Вирішення проблеми якості професійно-технічної освіти та формування конкурентоздатності особистості випускника профільної школи залежить і від того, наскільки своєчасно й адекватно реагуватимуть освітні заклади на зміни зовнішнього середовища, на потреби суспільства, соціальне замовлення, наскільки ефективні й педагогічно виправдані методи та технології будуть вибрані, наскільки об'єктивним, незалежним і систематичним буде вивчення діяльності навчальних закладів, що пропонують профільну освіту. Адже сучасна система оцінки якості освіти – це ще один крок на шляху до входження України в загальноєвропейський та загальносвітовий освітні

Література

1. Баштаненко С. С. Якісна професійна підготовка кваліфікованого робітника – передумова працевлаштування випускника ПТНЗ. // Теоретико-методичні основи підготовки конкурентоздатних фахівців у контексті сучасного ринку праці: зб. матеріалів наук.-практ. конф., Кривий Ріг, 6 квітня 2017 р./ за ред. Л.М. Сергєєвої. – Кривий Ріг: КПГТЛ, 2017. 368-369 с.

2. Пащенко О.В. Створення сприятливих умов для підготовки конкурентоздатних кваліфікованих робітничих кадрів у професійно-технічних закладах / О.В. Пащенко // Теоретико-методичні основи підготовки конкурентоздатних фахівців у контексті сучасного ринку праці: зб. матеріалів наук.-практ. конф., Кривий Ріг, 6 квітня 2017 р./ за заг. ред. Л.М. Сергєєвої. – Кривий Ріг: КПГТЛ, 2017. – С. 448. http://dpl-dnr.at.ua/_ld/0/93____.pdf

**УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ СИСТЕМИ У
НАВЧАЛЬНУ, ДОСЛІДНИЦЬКУ ТА ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ
ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО УЧИЛИЩА №7 М. КРЕМЕНЧУКА
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Костенко О. В., *викладач Вищого професійного училища №7
м. Кременчука Полтавської області*

Ресурси інформаційно-комунікаційних технологій швидко змінюються, і розуміння їх ролі в сучасній освіті надає можливість вивести процес навчання на новий, продуктивний рівень. Актуальним в освіті є поєднання технологій соціальних сервісів Інтернету, соціальних мереж, мобільного доступу, хмарних сервісів і програмного забезпечення в єдиний продукт.

Саме таким продуктом є сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ», що створено науково-практичною лабораторією Вищого професійного училища №7 м. Кременчука.

Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» Вищого професійного училища №7 - це каталог інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання, що призначений для представлення інтересів ВПУ №7 в цілому у глобальній мережі Інтернет і висвітлення інформації щодо діяльності навчального закладу; створення цілісної системи інформаційного забезпечення навчальної, навчально-методичної, наукової та інноваційної діяльності, в тому числі в галузі інноваційної педагогіки, інноваційних технологій та змісту освіти; забезпечення функціональної повноти, організаційної розвиненості та охоплення усіх ланок інноваційного процесу; вдосконалення системи інформатизації навчального процесу та надання доступної та об'єктивної інформації щодо професійної орієнтації молоді, привернення уваги роботодавців.

Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» призначено для зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Зовнішні користувачі – це батьки учнів, колеги з інших навчальних закладів, стратегічні та діючі партнери, потенційні інвестори. Внутрішні користувачі – учні, викладачі та адміністрація ВПУ №7. Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» реалізує презентаційні цілі та інформаційне обслуговування зовнішніх користувачів і забезпечує адресне поширення необхідної інформації серед всіх учасників навчального процесу (внутрішніх користувачів).

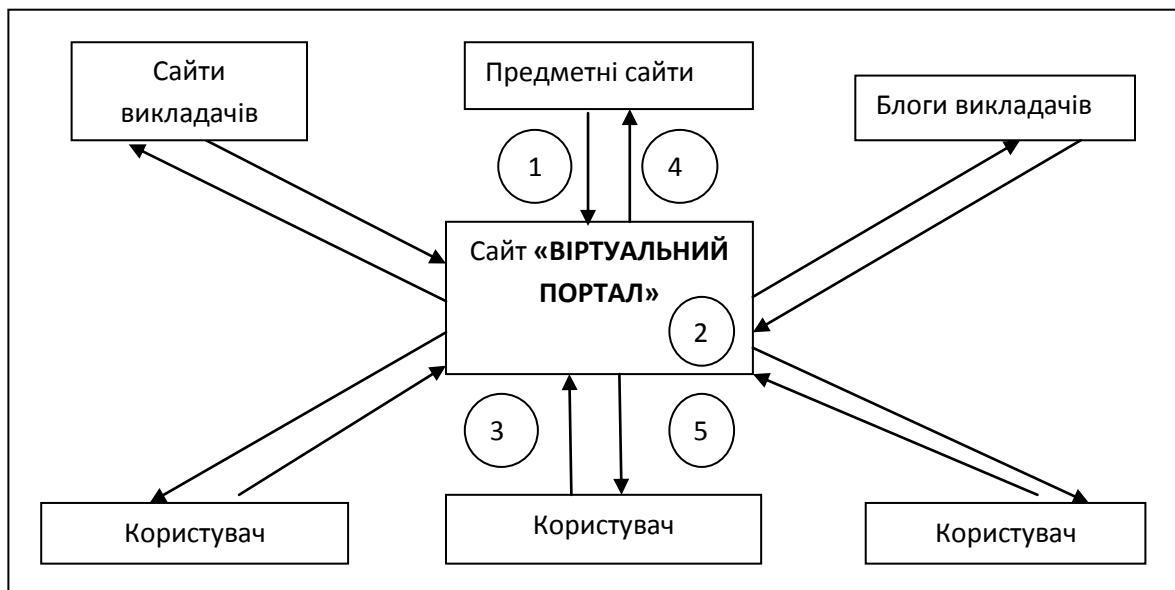
Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» сприяє вирішенню таких завдань:

- створення цілісного позитивного образу ВПУ №7;
- всебічне розкриття складу та змісту каталогу інформаційно-цифрових матеріалів;
- забезпечення багатоаспектного оперативного пошуку інформаційно-цифрових матеріалів у каталозі;
- надання доступу до інформаційно-цифрових ресурсів викладачів та майстрів виробничого навчання ВПУ №7;
- підвищення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості ВПУ №7;
- створення інформаційного комфорту для користувача;
- підвищення рівня інформатизації училища на основі нових інформаційних технологій.

Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» виконує функції:

- каталогізує інформаційно-цифрові матеріали згідно зі структурою сайту;
- забезпечує користувачам швидкий доступ до інформаційних матеріалів конкретного викладача, майстра виробничого навчання, предмета чи дисципліни;
- веде облік матеріалів, до яких надає доступ;
- надає швидкий доступ до соціальних мереж, у яких відображається інформація про ВПУ №7.

СХЕМА ФУНКЦІОНУВАННЯ САЙТУ «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ»

Алгоритм функціонування електронної системи сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ»:

1 – викладачі та майстри в/н надають доступ адміністратору сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» до своїх електронних ресурсів (сайту, блогу, навчального сайту);

2 – адміністратор сайту вивчає ресурси та систематизує посилання на надані педагогами електронно-цифрові матеріали відповідно до структури сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ»;

3 – користувачі на сайті «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» шукають необхідний інформаційно-цифровий ресурс;

4 – Користувач обирає потрібний ресурс і функціонал сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» переправляє запит користувача на сайт або блог викладача/ майстра в/н;

5 – користувач отримує необхідну інформацію.

Сайт «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» – це система електронних доступів до інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання Вищого професійного училища №7.

Структуру сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ» наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Структура сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ»

Назва сторінки сайту	Зміст	Перейти
1	2	3
<i>ГОЛОВНА</i>	Містить: емблему ВПУ №7; умови публікації на сайті; відео інструкцію; адресу ВПУ№7 з можливістю пошуку на Google Maps; контактну інформацію; форму відправлення електронного повідомлення на електронну пошту навчального закладу	
<i>ЗМІСТ</i>	Містить категорії, за якими структуровано інформаційно-цифрові матеріали: Е-ресурси; Напрями підготовки; Предмети; Педагоги; Наука; Бібліотека	
<i>Е-РЕСУРСИ</i>	Сторінка «Е-РЕСУРСИ» містить категорії, за якими здійснено систематизацію інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання.	
<i>НАПРЯМИ</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>ЕКОНОМІЧНИЙ</i> ✓ <i>ІТ-ТЕХНОЛОГІЇ</i> ✓ <i>МАШИНОБУДІВНИЙ</i> ✓ <i>БУДІВЕЛЬНИЙ</i> 	
<i>ПРЕДМЕТИ</i>	Кожен предмет містить перелік інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання за категоріями, що відповідають структурним компонентам сторінки «Е-РЕСУРСИ».	
<i>ПЕДАГОГИ</i>	Містить перелік викладачів та майстрів виробничого навчання, що мають авторські сайти, предметні сайти та блоги.	
<i>НАУКА</i>	Сторінка «НАУКА» містить наступні структурні компоненти: <ol style="list-style-type: none"> 1. Навчально-практична робота Вищого професійного училища №7 2. Участь педагогів у наукових конференціях та публікації у фахових виданнях 3. Результати творчої діяльності педагогів 4. Результати творчо-дослідницької роботи учнів 	

Продовження таблиці 1 – Структура сайту «ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ»

1	2	3
<i>БІБЛІОТЕКА</i>	Сторінка « <i>БІБЛІОТЕКА</i> » містить посилання на літературні джерела фахових видань, які використовують у навчальному процесі викладачі та майстри виробничого навчання. Сторінка має структурні компоненти, які відповідають структурним компонентам сторінок « <i>НАПРЯМИ</i> » і « <i>ПРЕДМЕТИ</i> ».	
<i>ПРО НАС</i>	Містить посилання на соціальні мережі та сайти, де висвітлюється інформація про Вище професійне училище №7 м. Кременчука.	
<i>ЛІЧІЛЬНИК</i>	Призначення для обліку інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання Вищого професійного училища №7 за категоріями, що відповідають структурним компонентам сторінки « <i>Е-РЕСУРСИ</i> ».	

Сайт «*ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ*» має адаптовану під мобільні пристрої (телефони, планшети) версію, що значно полегшую роботу з ним.

Користувачем сайту «*ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ*» може бути будь-яка особа, що має технічні можливості для виходу в Internet.

Адреса доступу до сайту «*ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ*» - <http://www.catalog-vpu7.co.ua>.

Сайт «*ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ*» – це система електронних доступів до інформаційно-цифрових матеріалів викладачів та майстрів виробничого навчання Вищого професійного училища №7.

Сайт «*ВІРТУАЛЬНИЙ ПОРТАЛ*» динамічна електронна система, яка постійно доповнюється та вдосконалюється.

Отже, впровадження інформаційно-цифрової системи дозволяє не тільки систематизувати та узагальнити електронні ресурси педагогів, а й організувати ефективну навчальну, дослідницьку та інноваційну діяльність закладів професійної (професійно-технічної).

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОЦІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩОМУ ПРОФЕСІЙНОМУ ГІРНИЧО-БУДІВЕЛЬНОМУ УЧИЛИЩІ

Кривенко О. І., *викладач вищої категорії професійно-теоретичної підготовки Вищого професійного гірничо-будівельного училища (м. Горішні Плавні Полтавська обл.)*

Сьогодні змінюється мета та зміст освіти, з'являються нові технології, методи, форми та засоби навчання, але основною формою професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки в ПТНЗ залишається урок.

Урок - це динамічна фронтально-групова організаційна форма навчального процесу, обмежена визначеним відрізком часу, яка проводиться педагогом із групою учнів постійного складу і включає мету, зміст, форми, методи і засоби навчання для рішення задач навчання, розвитку і виховання.

Концепція сучасного уроку базується на особистісно-орієнтованих цінностях освіти, коли учень є центральною фігурою навчального процесу. При цьому педагог у більшій мірі виступає в ролі організатора самостійної, активної, пізнавальної діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не лише на контроль знань і умінь, але на проектування, діагностику і корегування дій учнів, щоб вчасно допомогти своїми кваліфікованими діями усунути утруднення в одержанні й застосуванні учнями необхідної інформації.

Основними елементами сучасного уроку професійної підготовки є практична діяльність, аналіз практики, дослідження і пошук. Сучасний і майбутній роботодавець зацікавлений в працівникові, який має наступні якості:

- *уміння логічно мислити;*
- *уміння вирішувати проблеми;*
- *уміння приймати рішення;*
- *уміння одержувати і використовувати інформацію;*

- *уміння планувати свою діяльність;*
- *уміння вчитися;*
- *комунікативні (уміння слухати і правильно інтерпретувати інформацію);*
- *уміння співпрацювати (робота в колективі і взаємонавчання).*

Розвиток цих особистісних якостей сучасного працівника можливий, насамперед, шляхом удосконалення навчально-виробничого процесу за рахунок впровадження інноваційних технологій навчання.

Метою вивчення спеціальних дисциплін є придбання учнями знань про систему машин, механізмів, апаратів, приладів, про технологію й організацію виробництва, організацію праці. У процесі вивчення спеціальних предметів в учнів формуються здібності орієнтуватися в сучасному виробництві, вміння вирішувати конкретні виробничі завдання, пов'язані з виконанням робіт, типових для даної професії. Важливим є ознайомлення учнів зі знаннями про способи діяльності: аналіз і проектування технологічних процесів, розбирання і складання схем, виконання розрахунків, розв'язання технічних задач, робота з технічною літературою. Специфіка спеціальних предметів полягає в тому, що отримані знання носять прикладний характер і повинні бути використані в практичній діяльності для формування професійних умінь і навичок.

Із свого досвіду роботи зупинюсь на проведенні уроку засвоєння нових знань, який проводиться на початку вивчення нової теми, розділу, коли знання учнів обмежені. На даному уроці з усіх ланок процесу навчання реалізуються психологічні процеси сприйняття, розуміння і осмислення. Перш ніж перейти до викладу нового матеріалу, створюю своєрідний психологічний настрій-мотивацію: підкреслюю теоретичну і практичну значущість навчального матеріалу для майбутньої професійної діяльності; ставлю перед учнями навчальні проблеми, які вони зможуть розв'язувати в міру опанування знаннями за даною темою. З метою підготовки учнів до сприйняття нового матеріалу демонструю фрагменти відеофільму, ознайомлюю з науково-технічною інформацією.

Актуалізацію знань учнів проводжу у формі фронтального групового опитування, індивідуальної роботи з комп'ютерними контролюючими програмами, взаємоопитуванням учнів, тестового контролю, технічних диктантів та інше.

Так, наприклад, при вивченні теми: «Користування зовнішніми світловими приладами » на початку уроку я демонструю відеоролик «Керування ТЗ в нічний час»

У моєму кабінеті знаходиться 16 комп'ютерів. Я розробив та використовую електронну програму тестового контролю знань з предмету «Будова та експлуатація автомобіля». Програма складається з 2-х розділів: будова автомобіля (вміщує 72 теми), та експлуатація автомобіля (вміщує 38 тем). Ця програма дозволяє перевірити знання і оцінити їх одразу у 16-ти учнів на 16-ти комп'ютерах. Тестування можна проводити на початку уроку, перевіряючи знання з раніше вивчених тем, а також в кінці уроку – для перевірки і закріплення знань з вивченої теми. Комп'ютер сам обирає питання заданої теми та оцінює учня. На кожне питання виділяється 1 хв. Результати перевірки виводяться на екран комп'ютера викладача, який переносить оцінки до журналу. Така програма дозволяє швидко оцінювати знання та ліквідувати упереджене ставлення викладача до учня, адже оцінки виставляє комп'ютер, а не викладач.

Дана електронна програма має тести з усіх тем, які вивчаються з предметів «Будова та експлуатація легкових автомобілів» та «Будова та експлуатація вантажних автомобілів». Не випадково тести є обов'язковою складовою стандарту освіти.

Для того, щоб учні краще оволодівали новою технікою за професією «водій великовантажних автомобілів» ПрАТ «Полтавський ГЗК» придбав для навчального закладу симулятор-автотренажер Caterpillar, який копіює кабіну цього автомобіля. На ньому встановлені кермо, педалі, важіль перемикання КПП, важіль вмикання стоянкового гальма і підйомного механізму.

Автотренажер, який встановлено у тренажерній залі кабінету будови автомобілів, дозволяє учням відчувати автомобіль, ознайомлювати їх з умовами і заборонами руху в кар'єрі. А основне, аналізувати допущені учнями помилки. Адже ці помилки, зроблені на справжньому автомобілі, можуть призвести до матеріальних збитків, травматизму та смерті водія. Що стосується помилок, то після виконання однієї поїздки (ходки) - комп'ютер видає таблицю результатів, де виводяться усі дані руху автомобіля: швидкість руху, час руху, режим розносу двигуна, температура масла в КПП та гальмівній системі.

Функція тренажера:

- 1) моделює частково будову та функції автомобіля;
- 2) сприяє орієнтуванню учнів при переході від вивчення теорії до практики;
- 3) створює можливість наблизити учнів до реальної виробничої обстановки;
- 4) дозволяє учням відпрацювати необхідні режими роботи автомобіля, імітувати складні умови руху, аварійні ситуації та шляхи їх вирішення;
- 5) допомагає формувати прийоми самоконтролю;
- 6) зменшує витрату паливно-мастильних матеріалів на період навчання учня.

Науковці вважають, що тренажери-імітатори є тією ланкою, якої бракувало в традиційній схемі підготовки кваліфікованих робітників. Використання симулятора-тренажера у процесі професійної підготовки майбутніх водіїв сприяє урізноманітненню подання навчального матеріалу, що дозволяє підвищити інтерес учнів до вивчення навчальних дисциплін «Будова та експлуатація легкових автомобілів», «Будова та експлуатація вантажних автомобілів», «Будова та ремонт великовантажних автомобілів БілАЗ», інтенсифікувати процес вивчення будови обладнання, принципів роботи вузлів автомобіля.

У минулому році мною розроблено навчальний сайт з будови автомобіля.

Для себе я виділив основні причин створення та розвитку навчального сайту:

1. Сайт об'єктивно може замінити застарілі підручники або компенсувати їх відсутність, якщо систематично викладати необхідну інформацію в мережу.

2. Незамінним стане сайт під час проведення лабораторних та практичних робіт. У викладача відпадає необхідність тиражувати інструкції до виконання роботи, що є матеріалозатратним процесом. Єдина проблема – забезпечення проведення роботи у комп'ютерному кабінеті, але учні, здебільшого, володіють сучасними гаджетами (телефонами, електронними книгами, планшетами), що можна використати у навчальних цілях.

3. Сайт – якісна платформа для підготовки учнів до ДКА.

4. Впроваджуючи вебнавчання, не треба залишати учнів після занять, витрачати свій особистий час, щоб відпрацьовувати пропущені уроки. Учні з легкістю законспектують пропущений урок, виконають самостійну роботу, переглянуть відеоматеріал тощо.

Головна сторінка сайту містить інформаційний матеріал про характеристику професії, кваліфікаційні вимоги. Сторінка «Навчальних матеріалів» містить теоретичний матеріал із усіх тем, опорні схеми, мультимедійні презентації, відеоматеріали, відзняті учнями та викладачами а також відео з інших посилань. На сторінці «Практикум» розміщено розроблені викладачами контрольні, самостійні роботи, тестові завдання, друківані варіанти в прикріпленому файлі, щоб учні мали можливість роздрукувати необхідну інформацію. На сторінці «Словник автомобіліста» розміщено упорядкований в [алфавітному](#) порядку [список](#) заголовних слів технічної термінології, що стосуються водія.

Отже, предметний або навчальний сайт – це сучасний формат навчання учнів методом комп'ютерної візуалізації навчального матеріалу. Він не тільки дає швидкий доступ учнів до інформації, а й підтримує процес неперервного підвищення рівня знань.

Висновок

Уроки з використанням сучасних комп'ютерних засобів таких як тренажери, відеоматеріали, мультимедійні презентації, комп'ютерний контроль знань, навчальний сайт більше подобаються учням, ніж буденні навчальні заняття тому, що вони не сковують навчальний процес, пожвавлюють атмосферу, активізують діяльність учнів, наближаючи навчання до життєвих та виробничих ситуацій. У них незвичайні задум, організація, методика проведення. А головне – це поєднання теорії з так необхідною практикою.

ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ ЯК ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Крохмаль С. Г., *майстер виробничого навчання Міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м.Хорол Полтавської обл.*

Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 року за номером №2145-УІІ, згідно статті 9, визначені 3 форми здобуття освіти: інституційна, індивідуальна та дуальна.

В цьому Законі дається визначення, що дуальна форма здобуття освіти – це спосіб, що передбачає поєднання навчання осіб у закладах освіти (в інших об’єктів освітньої діяльності) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації, як правило, на основі договору.

Отже, дуальна форма навчання за своїм змістом означає паралельне навчання у освітньому закладі і на виробництві.

Для роботодавців - це можливість підготовки кадрів під своє виробництво, виробничі технології та обладнання, економії часу та коштів на пошук робітників, їх перенавчання та адаптацію до умов конкретного підприємства.

Для держави це зменшення витрат на утримання навчального закладу (економія на обладнанні та енергоносіях).

Для учнів - набуття професійних прийомів на виробництві, безболісна адаптація до умов виробництва, гарантоване працевлаштування.

Департаментом освіти і науки було підготовлено наказ «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» за № 319 від 10.08.2017.

А на виконання наказів МОН України та Департаменту освіти і науки Полтавської ОДА у Міжрегіональному центрі були видані: наказ «Про впровадження в Центрі дуальної форми навчання» від 07.07.2017 за № 204 та

наказ «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників з професії «Кухар» від 19.08.2017 за № 213.

Давно в Центрі діють елементи цього навчання. Справа в тім, що як тільки учні навчальної групи пройшли першу виробничу практику, так до директора звертаються керівники підприємств з проханням залишити працювати трудолюбивих, добросовісних учнів, які проявили себе.

На виконання цих наказів у навчальному закладі проведена така робота:

1. Скомплектовано експериментальну навчальну групу з професії «Кухар» у кількості 13 учнів, на базі повної загальної середньої освіти. Термін навчання 1 рік 10 місяців та у 2018 році скомплектовано таку ж групу у кількості 17 учнів.

2. Розроблено робочий навчальний план (ступеневої підготовки з упровадженням елементів дуальної форми навчання): з підготовки кваліфікованих робітників на II ступені навчання з числа осіб, які мають повну загальну середню освіту з професії «Кухар» (кваліфікація 3, 4 розряди); з підготовки кваліфікованих робітників високого рівня кваліфікації на III ступені навчання з професії «Кухар» (кваліфікація 5 розряд).

На виробниче навчання у навчальному закладі відведено 72 години упродовж 6-ти тижнів для здобуття практичних навичок із нескладних виробничих операцій, на виробниче навчання на виробництві упродовж двох років навчання - 23 тижні, 690 годин.

Виробнича практика на робочих місцях на виробництві 31,4 тижнів, 1099 годин.

Загалом на професійно-практичну підготовку відведено 69% навчального часу.

Робочий навчальний план розроблявся у тісній співпраці із роботодавцями: кафе «У сестер» та «Наталка Полтавка», погоджений навчально-методичним центром професійно-технічної освіти у Полтавській

області, Департаментом освіти і науки Полтавської ОДА, Інститутом модернізації змісту освіти та затверджений МОН України.

Потреби роботодавців враховані також під час розробки робочих навчальних програм та графіку навчально-виробничого процесу.

За учнями, які відпрацьовують виробниче навчання на виробництві, закріплені відповідальні працівники кафе, а також 2 майстри в/н від навчального закладу, які пройшли стажування в даному закладі ресторанного господарства, ознайомлені з обладнанням та технологічним процесом приготування фірмових страв підприємства.

Особистісно-орієнтований підхід передбачає співпрацю та співтворчість учня та майстра передбачає особистісно-орієнтований підхід. Головною дійовою особою навчального процесу є учень. Задача майстра – простежити динаміку його розвитку, визначити особисті переваги у роботі, тобто пізнати учня як особистість, розкрити та розвинути його індивідуальні здібності під час виробничого процесу.

Для реалізації вище наведеної схеми в практиці намагаюся:

- Сприяти зацікавленості кожного учня в роботі за допомогою чітко, зрозуміло та доступно сформульованої мотиваційної установки;
- Використовую різноманітні форми та методи організації навчальної діяльності, орієнтовані на конкретного учня;
- створюю на робочому місці такі педагогічні ситуації, які дають можливість кожному учневі проявити ініціативу, самостійність, підтримувати прагнення учня знаходити власний спосіб роботи, аналізувати та оцінювати роботу інших;
- використовую різноманітні види пізнавальної діяльності, а також мотиваційний, змістовно-операційний та вольовий компоненти пізнавальної самостійності.

При цьому учні отримують більше самостійності, краще осмислюють мету та результати своєї праці, усвідомлюючи, що вони є не об'єктом, а суб'єктом виробничої діяльності; я ж намагаюся бути доброзичливим

помічником, що зацікавлений у долі кожного учня, майбутнього працівника. Таким чином, відбувається переорієнтація учнів від навчання («нехай мене навчать») до учіння («прагну все знати»).

На мій погляд, моніторинг результатів роботи з використанням особистісно-орієнтовного підходу в навчанні полягає не тільки в кількості та якості оцінок, отриманих учнями, а передовсім в характеристиці їх інтелектуальних знань, умінь, навичок, творчих здібностей.

У своїй роботі надаю перевагу різним видам самостійної діяльності, використовуючи індивідуальні програми, що моделюють дослідницьке мислення, застосовую активні форми навчання, які сприяють розвитку самостійної творчої діяльності учнів у процесі оволодіння професією, також Інтерактивні методи, які спрямовані на організацію навчання в режимі діалогу, у процесі якого відбувається взаємодія учнів між собою з метою спільного вирішення проблем, взаєморозуміння, розвитку особистісних якостей. Інтерактивні методи спрямовані на подолання труднощів у міжособистісних комунікаціях учнів. Вони також сприяють розвитку професійно-значущих якостей майбутніх кваліфікованих робітників.

Головною метою дуальної форми навчання є запровадження ефективної організації виробничого навчання та практики учнів з метою покращення їх підготовки, підвищення професіоналізму, майстерності в кращих традиціях національної культури та вимог сучасного ринку праці. Наші випускники вдало використовують свої знання на практиці, маючи змогу після закінчення Міжрегіонального центру вступити до ПУЕТ.

В наш час мати диплом кваліфікованого робітника замало. Треба вміти підтвердити його наявність ґрунтовно сформованими компетенціями, включаючи практичні вміння, навички і здатність їх реалізувати. Отже, вдале застосування майстром виробничого навчання нестандартних форм організації уроків сприяє активізації навчально – пізнавальної діяльності учнів їх творчої самореалізації в професії.

СУЧАСНИЙ ЕФЕКТИВНИЙ УРОК. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Кругліковська Н. А., методист НМЦ ПТО у Полтавській області

У Національній доктрині розвитку освіти „Україна ХХІ століття” зазначено, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, її доступність та ефективність, підготовку молодого покоління до життя та професійної діяльності суспільстві.

Дане питання актуальне, бо тільки завдяки правильним поєднанням методів навчання можна досягнути позитивного результату в освітньому процесі.

На даний час процес інформатизації охопив усі аспекти життя сучасного суспільства. Він має кілька пріоритетних напрямків, до яких, безумовно, слід віднести інформатизацію освіти, що є першоджерелом інтелектуальної діяльності людини за рахунок використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Сучасний та цікавий урок, якісна освіта — усі ці питання постійно перебувають у полі уваги не тільки викладачів та майстрів виробничого навчання: вони хвилюють випускників, їх обговорюють батьки, висуває держава як одну з головних проблем забезпечення якісної освіти. Майстер виробничого навчання має усвідомити: щоб освіта була якісною, педагогічну діяльність слід спрямовувати не тільки на засвоєння учнями знань, предметних умінь і навичок, а й на засвоєння ними способів, методів і прийомів, на розвиток здібностей у пізнанні нового, незнайомого, на створення умов для розвитку самостійності та набуття досвіду вирішення проблеми, реалізації своїх намагань як в освітній діяльності, так і загалом у суспільстві.

Інформаційні технології не тільки полегшують доступ до фактів і відкривають можливості варіативності навчальної діяльності, але й дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання, побудувати освітню

систему, в якій учень був би активним і рівноправним учасником освітньої діяльності.

Пошук нових форм і методів навчання в наш час – явище не тільки закономірне, але й необхідне. І це зрозуміло: в сучасних закладах професійної (професійно-технічної) освіти кожен повинен працювати так, щоб використовувати всі можливості особистості. Особливе місце повинно відводитися таким формам занять, що забезпечують участь кожного учня у проведенні уроку, підвищують авторитет знань та індивідуальну відповідальність за результати навчальної діяльності. Такі завдання можна успішно розв'язувати завдяки інформаційним технологіям та сучасним інтернет-платформам та програмам.

Головними перевагами використання ІКТ є те, що вони дозволяють інформатизувати освітній процес, більш відповідають вимогам сучасного навчання в порівнянні з класно-урочною моделлю. Цілі такої освіти спираються на потенційні можливості комп'ютера як засобу пізнавально-дослідницької діяльності, забезпечують особистісно-орієнтований підхід до навчання, що сприяє розвитку індивідуальних здібностей учнів. Сукупність текстового, графічного, анімаційного, аудіо- та відеоподання інформації різко підвищує її якість. Сьогодні в традиційній схемі „викладач – учень – підручник” активно застосовується невід'ємна ланка – комп'ютер.

Застосування ІКТ на будь-якому уроці допомагає створити високий рівень особистої зацікавленості учнів за допомогою інформації, виведеної на екран. Така структура уроку є багатоваріативною, однак має не лише формувати знання, а й сприяти розвитку учнів.

Активна робота з використанням ІКТ формує в учнів більш високий рівень самоосвітніх навичок і вмінь, аналізу та структурування отриманої інформації. При цьому нові засоби навчання дозволяють органічно поєднувати інформаційно-комунікативні, особистісно-орієнтовані технології з методами творчої та пошукової діяльності. Сьогодні впровадження комп'ютерних технологій в освітній процес є невід'ємною частиною сучасного навчання. Крім

того, застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій направлене на інтенсифікацію процесу вчення, реалізацію ідей розвиваючого навчання, вдосконалення форм і методів організації освітнього процесу, що забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння ними уміннями самостійно набувати нових знань.

Слід відмітити, що в якомусь значенні всі педагогічні технології є інформаційними, оскільки, по-перше, освітній процес не можливий без обміну інформацією між педагогом і учнем, по-друге, основу технологічного процесу навчання складає отримання та перетворення інформації. Проте в сучасному розумінні інформаційна технологія навчання – це така педагогічна технологія, що застосовує спеціальні способи, програмні та технічні засоби для роботи з інформацією. І тому значення інформатизації освіти полягає у створенні сприятливих умов для вільного доступу до культурної, освітньої та наукової інформації, а комп'ютер повинен при цьому стати одним з важливих джерел інформації.

Процес організації навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє:

- зробити цей процес цікавим, з одного боку, за рахунок новизни та незвичності такої форми роботи для учнів, а з іншого, зробити його захоплюючим і яскравим, різноманітним за формою за рахунок використання мультимедійних можливостей сучасних комп'ютерів;

- ефективно вирішувати проблему наочності навчання, розширити можливості візуалізації навчального матеріалу, роблячи його більш зрозумілим і доступним для учнів, вільно здійснювати пошук необхідного навчального матеріалу у віддалених базах даних завдяки використанню засобів телекомунікації, що надалі буде сприяти формуванню в учнів потреби в пошукових діях;

- індивідуалізувати процес науки за рахунок наявності різнорівневих завдань, самостійно працювати з матеріалом, використовуючи зручні способи сприйняття інформації, що викликає в учнів позитивні емоції та формує

позитивні навчальні мотиви;

- самостійно аналізувати й виправляти допущені помилки, коригувати свою діяльність завдяки наявності зворотного зв'язку, в результаті чого удосконалюються навички самоконтролю;

- здійснювати самостійну навчально-дослідну діяльність (моделювання, метод проектів, розробка презентацій, публікацій тощо), розвиваючи тим самим у здобувачів освіти творчу активність.

Швидкість зміни інформації в сучасному світі настільки висока, що гостро постає питання формування у дитини оптимальних комплексів знань і способів діяльності, формування інформаційної компетентності, що забезпечить універсальність її освіти. Підвищення якості освіти визначається використанням нових методів і засобів навчання. Активне навчання потребує активного залучення учнів в освітній процес.

У розв'язанні цих проблем важливе місце відводиться комп'ютерному програмному забезпеченню освітнього процесу в цілому, а отже і мультимедійним технологіям, що окреслюють порядок розробки, функціонування та застосування засобів обробки інформації.

Досить широке застосування мультимедійних проекторів дозволяє значно збільшити наочність за рахунок використання викладачем у ході уроку презентацій. Досвід організації освітнього процесу по описаних моделях активного використання інформаційно-комунікаційних технологій в ЗП(ПТ)О говорить про високу міру ефективності поєднання сучасних інформаційних технологій і посібників, що передбачають пізнання через діяльність.

Застосування мультимедійних технологій різко підвищує ефективність активних методів навчання для всіх форм організації освітнього процесу: на уроках під час самостійних, практичних та контрольних робіт, на всіх етапах проведення уроку, у ході проведення виховних та позаурочних заходів.

Звісно, комп'ютер не замінює викладача, а є лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником. І при цьому якість і ступінь засвоєння навчального матеріалу, а також вплив на активізацію пізнавальної

діяльності істотно зростає.

Викладач, застосовуючи комп'ютер та проектор, отримує потужний інструмент для подання інформації в різноманітній формі. В якості джерела інформування можна використовувати педагогічна програмні засоби та власноруч створені презентаційні та проєктні програми.

Мультимедіа є виключно корисною та плідною навчальною технологією, завдяки притаманній їй інтерактивності, гнучкості й інтеграції різноманітних типів мультимедійної навчальної інформації, а також завдяки можливості врахування індивідуальних особливостей учнів та сприяння підвищенню їх мотивації. Мультимедійні засоби навчання є перспективним і високоефективним інструментом, що дозволяє надавати інформацію у більшому обсязі, ніж традиційні джерела, та у тій послідовності, що відповідає логіці пізнання. Завдяки цій технології можна підняти процес навчання на якісно новий рівень.

Ефективний урок - це соціальне замовлення суспільства в системі освіти, яке обумовлене соціально-психологічними потребами, рівнем його розвитку, етичними та моральними цінностями цього товариства. Тому педагоги повинні націлювати учнів на отримання теоретичних знань, які б мали місце практичного застосування в їх майбутньому житті.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках справа непросте, оскільки вимагає певних зусиль на підготовку. Крім того, викладач чи майстер виробничого навчання повинен володіти навиками роботи з різними програмними продуктами, щоб підготувати якісний комп'ютерний супровід заняття.

Тому сьогодні ще залишається відкритим питання: „Як же найбільш ефективно використовувати потенційні можливості сучасних інформаційних та комунікаційних технологій при навчанні кваліфікованих робітників?”

І так як сучасне інформаційне суспільство ставить перед нами завдання підготовки випускників, здатних гнучко адаптуватися у різних життєвих ситуаціях; критично мислити; грамотно працювати з інформацією; бути

комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня, тому кожен сучасний педагог повинен намагатися урізноманітнити форми роботи так, щоб учень відчув необхідність своєї присутності на занятті (чи то заняття в кабінеті, чи на віртуальній платформі), виховувати любов до майбутньої професії, бажання вчитися та самовиховуватися. А результат залежить від особистості педагога, рівня його майстерності.

І тільки тоді урок, на якому будуть створені реальні умови для інтелектуального, соціального, морального становлення особистості учня, які дозволять досягти високих результатів у навчанні, стане сучасним, таким, як вимагає сьогодення.

Література

1. Антипова О., Паламарчук В. У пошуках нестандартного уроку // Рад. школа. – 1991. - № 1. –С. 65-69.
2. Селевко Г. К. Сучасні педагогічні технології: Навчальний посібник. М.: Народна освіта, 1998. 256 с..
3. tatyananesterchuk.blogspot.com/2016/02/v-behaviorurldefaultvmlo_44.html
4. https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30549/

СОЦІАЛЬНІ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ ЯК ОДИН ІЗ МОЖЛИВИХ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Лукашенко Т. В., *майстер виробничого навчання ДНЗ «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості»*

В останні десятиліття відбулися значні зміни в галузі інформаційних комунікаційних систем. Особливого значення набуває мережа Інтернет і все, що з нею пов'язано. Сьогодні вже неможливо уявити людину, яка б не користувалася Інтернет мережею хоча б один раз на день, доступ до якої можна отримати в будь-якій точці планети та в будь-який час доби. Молодь годинами проводить за комп'ютерами, планшетами, телефонами у пошуках інформації різного характеру: освітнього, наукового, розважального тощо.

З розвитком Інтернету, з'явилася можливість використовувати всі його можливості. Найпотужнішим інструментом не тільки для спілкування, а й для співпраці, обміну ідеями та комунікації між людьми по всьому світу стали соціальні мережі. Люди користуються соціальними серверами за допомогою будь-якого пристрою (смартфону, персонального комп'ютера, ноутбука, нетбука, планшета), що спрощує та удосконалює процес онлайн спілкування.

Електронна соціальна мережа є автоматизованим соціальним середовищем, що дозволяє спілкуватися групі користувачів, об'єднаних спільними інтересами, швидко обмінюватися новим освітнім інструментарієм та даними.

На початку появи соціальних мереж, їх використовували лише для спілкування та розваг, але зараз ситуація змінилася. Все частіше і частіше вони стають повноцінним інструментом активізації для різних сфер діяльності людини: бізнесу, освіти, розвитку особистих якостей. Причина цього полягає в наявності цільової аудиторії, зацікавленої в досягненні вузької конкретної мети (бізнесу, навчання, розваг тощо) та можливістю безпосереднього спілкування із

реальними людьми. Загалом робота у звичному середовищі, яке найчастіше використовувалося та використовується для розваг і спілкування із друзями, стає психологічно комфортним і для реалізації цілей дистанційного навчання.

У чому ж полягають переваги використання медіа простору та соціальних мереж для організації та проведення освітньої діяльності? Перш за все, вони надають можливість вільного, дешевого, спрощеного та безпосереднього контакту із навчальною аудиторією; допомагають вступати в дискусії, досліджувати нові теми, набувати та закріплювати нові знання та навички, оцінювати свою роботу та роботу своїх колег. Також, безперечним плюсом соціальних мереж для їх використання в освітній діяльності є те, що для більшості користувачів - це знайомі технології які не потребують спеціального навчання. Крім того, здобувачі освіти можуть популяризувати свою навчальну чи наукову діяльність, реалізуючи себе як професіонала чи фахівця. При онлайн спілкуванні з викладачем слухач, учень, студент, не відчуваючи тиску одногрупників, може поставити будь-яке запитання викладачу, не боячись бути осміяним; має можливість працювати безпосередньо з конкретних незрозумілих питань навчального курсу. А викладач, щоб залишатися актуальним, сучасним та привабливим джерелом якісних освітніх знань, обов'язково повинен використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології у освітньому процесі.

На початок 2020 року найпопулярнішими соціальними мережами в Україні є Facebook (58% від усіх респондентів), YouTube (41%), Instagram (28%) і Telegram (14%). Про це свідчать дані опитування компанії Research & Branding Group.

Якщо розглянути кожну з них з точки зору освітнього процесу, то можна сказати, що, Facebook протягом останніх кількох років приділяє багато уваги освіті. Чимало організацій і навчальних закладів використовують Facebook для публікації новин, спілкування, залучення абітурієнтів тощо. Крім того, здобувачі освіти, викладачі й адміністратори використовують безліч додатків Facebook у наукових цілях.

YouTube — це зручний збір та швидкий доступ до тематичних відеоматеріалів з усього світу. YouTube дає можливість зробити урок цікавішим, а також записувати уроки та зберігати їх для подальшого перегляду.

За допомогою Instagram можна висвітлювати наукові події та заходи, робити віртуальні виставки навчальних робіт з метою обговорення, використовувати коментарі для консультацій та дискусій.

Telegram має багато освітніх каналів, що дозволяє викладачу ділитися цікавими посиланнями з групою слухачів, а також дає можливість передавати файли будь-якого формату та підтримувати контакт з групою на відстані.

Крім того, навчальні заклади можуть використовувати соціальні мережі, як складові заходів, спрямованих на підвищення їх конкурентоспроможності, налагодження діалогу з потенційними споживачами освітніх послуг, залучення слухачів до навчальної та наукової діяльності.

Педагоги державного навчального закладу «Полтавський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості» використовують сучасні методи навчання та застосовують інформаційні технології в освітньому процесі, здійснюючи професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації дорослого безробітного населення. Але слід враховувати те, що навчання дорослих буде ефективним за виконання певних умов:

- зорієнтоване на вирішення конкретних виробничих проблем;
- базується на життєвому досвіді слухачів, з максимальним його використанням;
- спрямоване не на формальну передачу знань, а на розвиток активності учасників у їх здобуванні;
- здійснюється в неформальній, неавторитарній атмосфері взаємодії, взаєморозуміння та взаємоповаги, тобто до кожного зі слухачів педагогічний працівник ставиться як до колеги.

Використовуючи сучасні інформаційно-комунікативні технології, спрямовані на стимулювання слухачів до засвоєння професійних знань та вмінь, педагогам необхідно враховувати ряд факторів:

- рівень комп'ютерної грамотності слухачів, здатність їх працювати та орієнтуватися у соціальних мережах;
- рівень технічного забезпечення слухачів за місцем проживання;
- налагодження зворотнього зв'язку.

Використання засобів ІКТ при підготовці кваліфікованих робітників за професією «Офісний службовець (бухгалтерія)» у нашому навчальному закладі спрямоване на формування ключових професійних компетенцій фахівців шляхом упровадження технологій дистанційного навчання, використання спеціалізованих бухгалтерських програм у т. ч. «Універсал SBE FREE» та «М.Е.Дос» та ін. Уроки як теоретичного, так і виробничого навчання тісно пов'язані з інформаційними технологіями. Так, наприклад, при проведенні занять використовуються канали YouTube для перегляду відеоматеріалів по темі уроку (бухгалтерський канал 7eminar.com, програмні комплекси wgsoftpro та М.Е.Дос та ін.,) та спільноти у Facebook (сторінки Державної податкової служби України, журналу «Головбух», група «Дебет-Кредит», журналу «Вісник» та ін.). А в позаурочний час відбувається спілкування та опитування слухачів за допомогою груп у Viber та Telegram, що є дуже зручним для навчальної діяльності. Адже, такі групи дають можливість:

- ✓ обмінюватися думками та задавати питання під час виконання домашніх завдань;
- ✓ обговорювати зміни в законопроектах;
- ✓ скидати посилання на зовнішні ресурси;
- ✓ перевіряти самостійну роботу слухачів без допомоги викладача;
- ✓ обмінюватися файлами та програмами
- ✓ спільного пошуку та класифікації інформації;
- ✓ публікації різних відео та фото згідно теми уроку;
- ✓ виконувати безліч інших завдань.

Крім того, такі групи забезпечують оперативність та швидкість оповіщення одразу всіх учасників освітнього процесу, починаючи від організаційних питань і закінчуючи просвітницькими, а відсутність часових

обмежень дозволяє спілкуватися у вільний і зручний для кожного учасника освітнього процесу час від самого рання до пізньої ночі. Тобто, за допомогою соціальних мереж педагоги та адміністрація стають більш доступними для здобувачів освіти.

У позаурочній діяльності закладу, профорієнтаційній роботі соціальні мережі також мають суттєве просвітницьке та рекламне значення. Так профорієнтаційний тренінг на тему: «Рекламно-інформаційна діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти у соціальних мережах. Анатомія Instagram» - це своєрідна можливість формування та розвитку цифрової компетентності як педагогічних працівників так і слухачів закладу, користувачів соціальних мереж тощо.

Найчастіше соціальні мережі – це знайомі технології, які прості у використанні та інтуїтивно зрозумілі для слухачів, адже ДНЗ «Полтавський центр ПТО ДСЗ» навчає доросле населення. Тому основним недоліком такого навчання є те, що не всі слухачі знають та мають можливість використовувати соціальні мережі. У таких випадках застосовується традиційне навчання.

Отже, можна зробити висновки, що віртуальний світ сайтів, форумів, чатів – світ соціальних мереж і інформаційних ресурсів стає одним з провідних джерел інформації людини, засобом і особливим простором для комунікації, областю різних видів діяльності. Використання засобів мультимедіа в освітньому процесі сприяє:

- підвищенню мотивації здобувачів освіти до навчання;
- реалізації соціальної мети, а саме – інформатизації суспільства;
- інтенсифікації процесу навчання;
- розвитку особистості слухача;
- розвитку навичок самостійної роботи з навчальним матеріалом;
- підвищенню ефективності навчання за рахунок його індивідуалізації.

Використання позитивних сторін соціальних мереж (зручність, велика інформативність, вседоступність, неформальність, психологічний комфорт) дозволяють сформувати ефективне середовище для здійснення успішної

комунікації між викладачами, майстрами та слухачами у поза аудиторний час, долають будь-які бар'єри в обмеженості доступу до навчання, роблять його нестандартним і цікавим, створюють сприятливий психологічний клімат для оволодіння знаннями.

Література

1. В. Ю. Биков та ін. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетенцій в системі освіти України: метод. Рекомендації. Київ, Україна: Атіка, 2010.

2. Г.О. Козлакова Теоретичні і методичні основи застосування інформаційних технологій у вищій технічній освіті: Монографія. – К. : ІЗМН, ВПОЛ, 1997. – 180 с.

3. ISSN Online: 2076-8184. Інформаційні технології і засоби навчання, 2015, Том 45, №1. © О. Е. Коневщинська, 2015. Розвиток поняття інформаційно - освітнього середовища навчання старшокласників в аспекті використання соціальних електронних мереж.

4. Є. С. Процько УДК 378:004.77 Соціальні мережі як невід'ємний та необхідний засіб навчання сучасного вчителя в освітньому процесі вищих навчальних закладів.

5. <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukrainsy-nazvali-samye-populyarnye-sotsialnye-1582734412.html>

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Мазур Т. Б., *викладач професійно-теоретичної підготовки м. Кременчук
Професійно – технічне училище №26(м. Кременчук,
Полтавська область)*

«Майбутнє України, наші успіхи залежать від освіти та здоров'я людей, від їх прагнення до самовдосконалення і використання своїх навичок і талантів. Розвиток освіти стає ключовим елементом глобальної конкуренції і однією з найбільш важливих життєвих цінностей. Тому освітня система має увібрати в себе найсучасніші знання і технології».

Потреба сучасної економіки та виробництва у фахівцях середньої ланки, здатних широко використовувати знання, отримані в стінах навчального закладу, обумовлює модернізацію всієї системи професійної освіти. Завданням професійного закладу стає підготовка конкурентоспроможних фахівців, що володіють професійною мобільністю, навичками швидкої адаптації до умов безперервного оновлення виробництва, методами контролю, взаємозамінності, удосконалення організації праці, а також методами, що підвищують якість кінцевого продукту виробництва. У зв'язку з цим основний акцент робиться на якість освіти - характеристику, якої визначається сукупність властивостей, що сприяють задоволенню освітніх потреб людини у відповідності з інтересами суспільства, виробництва і держави. Результати процесу навчання проявляються в знаннях, уміннях, навичках учнів (студентів) (вони описані в державних стандартах і освітніх програмах). Перед сучасною освітою стоїть ряд завдань, одна з яких - формування ключових компетенцій, що визначають сучасний зміст освіти. Під ключовими компетенціями тут розуміється цілісна система універсальних знань, умінь, навичок, а також досвід самостійної діяльності та особистої відповідальності учнів. Такий підхід вимагає від педагога чіткого розуміння того, які універсальні (ключові) і спеціальні

(кваліфікаційні) якості особистості необхідні випускнику професійного закладу в його подальшій діяльності.

В даний час нові вимоги до професійної освіти вступають в протиріччя з традиційними системами навчання. У зв'язку з цим необхідна модернізація традиційного навчання і здійснення інноваційного підходу до навчання. Сутність сучасного освітнього процесу полягає в оновленні змісту навчання, створення освітнього середовища, що сприяє розвитку в учнів творчого і критичного мислення, досвіду навчально-дослідницької діяльності, формування умінь самостійно поповнювати знання, орієнтуватися в стрімкому потоці інформації. У зв'язку з цим ключове значення для діяльності установ професійної освіти є сучасні педагогічні технології формування загальних і професійних компетенцій. На сучасному етапі розвитку освіти підвищуються вимоги до теоретичного обґрунтування педагогічних технологій, що визначають ефективність процесу навчання, а також вимоги до працівників професійної освіти, які повинні вміти мислити і діяти творчо, розвивати ті ж якості в учнів. Здатність до інноваційної роботи стає важливою ознакою професійної компетентності, в нових умовах істотно змінюється роль викладача, він стає модератором освітнього процесу, при якому нові освітні завдання вирішуються за допомогою нових технологій на основі компетентнісного підходу.

Поняття «сучасні технологія навчання» на сьогоднішній день, на мою думку, є дуже актуальними, хоча б звернути увагу на останні події, які відбуваються в країні. Міністерство освіти і науки повідомило, що з 12 березня в Україні запроваджується тритижневий карантин для усіх закладів освіти: дошкільної, позашкільної, професійно-технічної, загальної середньої, фахової перед вищої, вищої та післядипломної освіти.

Перед педагогами і мене особисто постало чергове непросте завдання, як організувати продуктивний освітній процес дистанційно. Окрім офіційних рекомендацій від міністерства, є просте розуміння - є навчальні плани, яким потрібно слідувати, а до кінця навчального року лишилось не так багато часу. З

іншого боку виникає просто людське бажання продовжити навчати учнів важливим речам. І так, до сучасних педагогічних технологій відносять:

- Електронне навчання (Е-навчання);
- Оф-лайн-навчання;
- MOOC;
- Змішане навчання (blended learning);
- Перевернуте навчання;
- Дистанційне навчання та багато інших.

Особисто я, як викладач спецдисциплін обрала дистанційне навчання завдяки якому, всі учні мають повноцінний доступ до всіляких джерел навчальної та довідкової інформації, а також можуть спілкуватися один з одним і зі мною через телекомунікаційні мережі та засоби зв'язку, також кількість учнів (студентів) не становить критичним параметром. Дистанційне навчання в певній мірі знімає соціальне напруження, забезпечуючи рівну можливість отримання освіти, незалежно від місця і умов проживання і до певної міри, від матеріальних умов. Але при всьому різноманітті позитивних сторін у цих технологіях є і свої недоліки, основні з яких:

- недостатнє очне спілкування або відсутність такого між студентами і викладачем;
- необхідність постійного доступу до джерел інформації;
- учні не завжди можуть забезпечити себе достатнім технічним оснащенням, мати комп'ютер і стабільний вихід в Інтернет;
- як правило, учні відчують недолік практичних занять;
- відсутній постійний контроль над учнями. Потрібна наявність у студента сильної особистої мотивації, уміння вчитися самостійно;
- навчальні програми і курси можуть бути недостатньо добре розроблені через недостатню кваліфікацію фахівця;
- в дистанційній освіті основа навчання - письмова. Одним із суттєвих недоліків дистанційного навчання, на мій погляд, є «штучне спілкування».

Електронні ресурси не можуть замінити живого спілкування. Може, в майбутньому учням не доведеться прокидатися о 6 ранку і проводити в початковому закладі 7-10 годин, а навчальні завдання він буде виконувати з радістю, оскільки все залежить від нього самого?

Отже, трансформаційні процеси соціально-економічної ситуації в Україні посилює необхідність пошуку надійних, оригінальних і ефективних способів освітньої діяльності, запровадження таких освітніх технологій, які забезпечили б ефективну підготовку обдарованої та здібної учнівської молоді до входження в соціум, формування еліти суспільства, здатної вивести державу із кризового стану. Сучасному учневі не так треба подати тему, як навчити осмислювати її, а він вже потім шукатиме інформацію, яка допоможе реалізувати проблему. Отож, повернути учням інтерес до вивчення спеціальних предметів, зробити навчання цікавим, посилити бажання учитися спонукає до пошуків. Сприяти вирішенню поставлених перед освітою завдань мають тільки сучасні технології навчання.

Література

1. Кудріна Е. В. Сучасне суспільство і дистанційне навчання // Психолого-педагогічний журнал Гаудеамус Т.2 № 16, 2010. с. 57-58
2. Модульно-компетентнісний підхід і його реалізація в середню професійну освіту. \ Під. заг. ред. докт. педагогич. наук, професора А. А. Скамніцького. - М., 2006. - 276 с.
3. Парахонський А. П., Венгліньська Е. А. Позитивні і негативні прояви дистанційного навчання // Міжнародний журнал експериментальної освіти № 3, 2011. с.112-113

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАУРОЧНОГО ЗАХОДУ – ЗАСІДАННЯ ГУРТКА В СИСТЕМІ ЗП(ПТ)О.

Малига А. О., викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Херсонського вищого професійного училища ресторанного господарства» (м. Херсон, Україна).

*«Виховання є мистецтво, застосування якого повинне удосконалюватися багатьма поколіннями»
(І. Кант)*

Світ не стоїть на місці, усе рухається і розвивається: технології, виробництва і, звичайно, освіта та методики навчання та виховання. Це – закон життя. Сучасний етап розвитку системи навчальних заходів ЗП(ПТ)О України характеризується її реформуванням, пошуком шляхів приведення змісту до відповідності світовим стандартам та особистісним запитам учнів. Важливу роль у становленні підлітків як особистості, як творця і проектувальника життя і професії відіграє позаурочна робота у навчальному заході. Позаурочна робота у ЗП(ПТ)О - складова частина навчально-виховної роботи, розвитку самостійності індивідуальних здібностей і схильностей учнів, а також задоволення їхніх інтересів і забезпечення розумового інтелекту з професійним напрямком. У педагогічній діяльності потрібно приділяти велику увагу саме позаурочній роботі, оскільки вона може нарівні з навчальним процесом запропонувати учням такі види діяльності, серед яких кожний знайде стежку, якою піде першим.

Пропоную тези зі сценарію засідання гуртка: «Кулінарна абетка» за тематикою: «Подорож млинців навколо світу».

Мета засідання гуртка:

1. Розширити пізнавальні здібності учнів про звичаї країн світу.
2. Розкрити особливості приготування млинців кухонь світу.
3. Прищеплювати повагу до страв етнічної кухні та обраної професії.

План роботи:

1. Подорож навколо світу млинцевим кулінарним маршрутом.
2. Цікавинки про млинці-ласунці.
3. Млинці в країнах світу.

ЗАВДАННЯ

- об'єднатися у «творчі групи» для роботи на черговому засіданні гуртка;
- обрати країну світу;
- вивчити історію млинцевого кулінарного маршруту цієї країни;
- надати «скриньку-цікавинку» про млинці-ласунці;
- презентувати свою дослідницьку роботу аудиторії (важлива вимога до учнівських презентацій — наявність невідомого іншим учням матеріалу, елементів власного дослідження);

- приготувати борошняний смаколик запропонованої кухні світу.

ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ: презентації за «круглим столом».

Засідання розпочинається ЗВПРАВИ: *«Позитивне самооцінювання»*.

Мета: створити сприятливу психологічну атмосферу засідання гуртка.

Керівник гуртка пропонує учасникам засідання презентувати свої кращі риси.

Кожен учасник називає своє ім'я та позитивну рису, назва якої починається з першої літери його імені.

Інформаційний матеріал.

Епіграф:

«Млинці, млинці, як колеса у весни»

Млинці - ласунці – улюблена всенародна страва, це відомо майже всім!

Але в жодного народу немає підстав вважати предків своєї країни пробачком млинців! Яку країну не візьми, знайдеться свій млинець! Вчені вважають, що не має одного єдиного винахідника такої страви. Не треба забувати про археологічні знахідки, що стосуються ранніх кулінарних технологій. Серед них є і первісні «сковорідки» - плоске каміння, яке змащували жиром. Історія млинців налічує століття. Передбачається, що ця

страва була відома ще з Античності, а можливо, і раніше. Ще б пак! Млинець для наших пращурів - не просто улюблена страва, це повноправний учасник безлічі обрядів і ритуалів. Сама форма млинців ясно вказує на їх символічний зв'язок із Сонцем. Млинець - символ сонця, червоних днів, гарних врожаїв, ладних шлюбів і здорових дітей. Фахівців важають, що млинці були першою стравою, яку люди почали готувати після того, як навчилися робити борошно. Про це говорить навіть сама назва продукту – «млин». Млинці роблять на дріжджах, лимонному соку, молочній сироватці, мінеральній воді, пиві, кислому молоці, кисляку або кефірі. Кожна нація пече млинці по-своєму.

Учні об'єдналися у чотири «творчі групи», які запросили присутніх даного засідання у подорож до всесвітньої історії млинців з дегустацією борошняних смаколиків 4 кухонь світу. Кредо «творчих груп»: «Прийти разом – це початок, триматися разом – це прогрес, працювати разом – це успіх!» (Генрі Форд).

Презентація дослідницької роботи «творчими групами».

☞ *Перша* «творча група» учнів запросила присутніх засідання до Польщі з повідомленням про «Варшавський пончик». За рахунками одного з ННІ Польщі, 5 пончиків дарують людині запас енергії під час ходи в швидкому темпі на 10 км. З вищезазначеного можна зробити наступний висновок: для пішої людини для подолання відстані від кордону України до кордону Польщі знадобиться 520 пончиків. Цікава наука про пончик: 1 пончик дорівнює 100 грамам свинної відбивної або 100 грамам жирного сиру. Для того, щоб «спалити» калорії від одного пончику, потрібно: швидко бігти понад 15 хвилин; їхати на велосипеді протягом 21 хвилини; мити вікна - 57 хвилин; сидіти і нічого не робити перед телевизором протягом 10 годин.

«Скринька-цікавинка» про млинці-ласунці:

Найдорожчі млинці у світі були приготовлені кілька років тому назад у Великобританії, вартість страви становила \$ 198. Млинці були рясно приправлені ароматними натуральними стручками ванілі, досить дорогою спецією, і политі тонким шаром їстівного двадцятичотирьохкратного сухозлітного

золота. Розкіш страві надавала полуниця, вирощена на екологічно чистому ґрунті, і желе ізшампанського "Дон Периньон".

☞ Друга «творча група» учнівзапросила присутніх засідання до Італії - «Креспелле» (пьядину). Це тонкі італійські крепи, для нас звичні млинці. Італійці фарширують їх несолодкими начинками (овочі, м'ясо, сир), складають у формі носової хустинки. Подають креспелле по принципу пасти, в якості основної страви. Несолодкими доповненнями можуть бути щепаштети, морепродукти, а солодкими – це маскарпоне з ягідними сиропами.

«Скринька-цікавинка» про млинці-ласунці:

1092 млинця на годину - саме такий рекорд зі швидкісного випікання млинців встановив 13 серпня 2013 року американець, власник ресторану Рос Маккерді. До Росса цей незвичайний рекорд належав Стіву Хемілтону, зробившому за годину 956 млинців.

☞ Третя «творча група» учнівзапросила присутніх засідання до Греції – млинці «Крепес». Щороку в лютому в Греції проходить тритижневий карнавал.- Апокріес! Свою назву — «апокріес» бере від назви сезону, в який у селян закінчувалося м'ясо: «апокреас» — «без м'яса». На такі свята греки печуть млинці «Крепес»: з'єднують сіль, цукор, перемішують. До утвореної маси всипають просіяне крізь сито борошно та ретельно перемішують суміш. Вливають тоненькою цівкою решту молката перемішують масу так, щоб не утворилися грудочки. Вливають до утвореної суміші олію оливкову та перемішують тісто. Випікають на пательні з обох боків до утворення на поверхні рум'яної скоринки. Млинці складають шаром один на одній, змащують їх вершковим маслом. Половинку млинця змащують апельсиновим джемом та накривають другою половиною. Знову змащують і складають навпіл.

«Скринька-цікавинка» про млинці-ласунці:

Висота найвищої стопки млинців - склала 82см. Її спорудили співробітники телеканалу FoodNetwork UK. Сам процес приготування зайняв

13 годин. Було витрачено 253 яйця, 5 кілограмів борошна і 15 літрів молока. Стопка складалася з 725 млинців. Рекорд зафіксований 9 березня 2013 року.

☞ Четверта «творча група» учнів запросила присутніх засідання до Франції - макові французькі крепи. У Франції так само, як і на Україні, полюбують пекти млинці. Влаштовують веселий карнавал і спалюють солом'яне опудало. Це свято французи називають "Жирним вівторком". Бретань – батьківщина крепів, солодких млинців з різною начинкою. Назва Crêpes походить від лат. *crispus* — горбистий, хвилястий. У бретанській кухні тонкі млинці круглої форми, їх готують з пшеничного борошна, молока, цукру та яєць. Французи, відповідно до старої прикмети, однією рукою перевертаючи млинці при випіканні, в іншій тримають заповітну монетку-талісман і загадують бажання. Якщо таке дійство вдасться, і млинець не порветься, бажання неодмінно здійсниться.

«Скринька-цікавинка» про млинці-ласунці:

Найбільший у світі млинець був спечений 13 серпня 1994 року в Великобританії. Діаметр цього гігантського млинця був 15 метрів, 2.5 сантиметри завтовшки. Він важив 3 тони. Млинець вийшов вельми поживним, і його енергетична цінність склала аж 2000000 кілокалорій.

Результатом роботи засідання гуртка стала дегустація страв презентованих країн «творчими групами» як результат подорожі навколо світу млинцевим кулінарним маршрутом.

Даний сценарій позаурочного заходу- засідання гуртка: «Кулінарна абетка» за тематикою: «Подорож млинців навколо світу», проведена у формі презентації за «круглим столом», може бути використана викладачами предметів: «Технологія приготування їжі з основами товарознавства» та «Етнічні кухні», а також майстрами виробничого навчання з професій «Кухар» та «Кондитер» як додатковий матеріал для розширення кругозору учнів, які освоюють професії «Кухар» та «Кондитер». Методична мета проведення даного засідання гуртка передбачала задоволення інтересів і запитів учнів, розвиток їх творчого потенціалу, нахилів і здібностей у різних сферах діяльності та

спілкування. Таким чином, даний сценарій може використати педагогічний

ВИКОРИСТАННЯ КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Медвідь В. А., *майстер виробничого навчання. ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства»*

Як мотивувати учнів? Як їх зацікавити? Як урізноманітнити уроки? Це ті питання, з якими час від часу стикається кожен педагог. Чого ж не вистачає нашим учням? Може, живого спілкування, партнерства та підтримки однокласників, живих емоцій та рефлексії? І на допомогу приходять квест, за якого навчання стає пригодою, а результати діяльності - в руках учнів та їх команд. Така методика вчить учнів знаходити необхідну інформацію, піддавати її аналізу, систематизувати та вирішувати поставлені виробничі задачі. Метою квесту є рух до поставленої мети. Її досягнення стає можливим тільки в результаті подолання різних перешкод шляхом вирішення завдань, пошуку й застосування знань, міжпредметних зв'язків, взаємодії з іншими учасниками.

Приклади використання квесту на уроці виробничого навчання з професії кухар 3 розряду в темі уроку «Приготування страв і гарнірів зі смаженої картоплі». Квест за типом «Змагання», за терміном – короткостроковий, де поглиблення знань, умінь та навичок, їх інтеграція розраховано на один урок.

Групу об'єднано у три малі підгрупи, в кожній по 4 учня. Кожен учень в малій групі має роль: технолог, завідуючий виробництвом та два кухаря 3 розряду. Під час гри команди вирішують логічні завдання шляхом підказок і пошуку рішень в нестандартних ситуаціях. Після завершення чергового завдання (квесту) команди переходять до виконання наступного випробування. Передумовою переходу є обов'язкове виконання попереднього завдання. За умови неправильної відповіді команді надається можливість на перездачу завдання, але вони отримують штрафні бали. За кожне успішне вирішення квесту команда отримує «символічний ключ» до скарбниці. Всього уроком передбачено вісім завдань (квестів). Останній ключ отримує та команда, що

виконала завдання швидше та оригінальніше за інших та отримала найбільшу кількість балів.

Квест уроку «Пошук оригінальних технологій приготування, креативних способів оформлення та подачі страв зі смаженої картоплі».

Зміст завдання: За умовами цього квесту учні потрапляють на реальне виробництво (їдальня училища, або технологічна лабораторія), а щоб вирішити виробничі завдання, треба зібрати необхідні продукти, посуд та інвентарь для приготування страв з теми уроку. І щоб отримати це, треба розв'язати всі запропоновані завдання.

Кожна команда (мала група) отримує інструкцію, маршрутний та оцінювальні листи (один - для кожної команди, другим передбачено оцінювання кожного учня). Оцінювання команд здійснюється за відповідними критеріями та заповнюється технологіями після виконання квест-завдання.

Перше квест-завдання. Перш ніж вирушити на реальне виробництво кожній малій групі пропонується спробувати випробування. Приклад завдання: Ваше завдання знаходиться під пристроєм за допомогою якого ви можете визначити масу брутто та нетто, кількість відходів після очищення овочів. (ваги)

Учні знаходять завдання-вправу «Асоціативне гроно». Цей метод засновано на пошуку асоціації, які виникають під час перегляду малюнків. Для кожної малої групи, в залежності від номеру завдання, на екрані ноутбуку висвітлюються картинки, за якими учні складають асоціативну відповідь яку заносять у відповідне вікно. Команди отримують «символічний ключ» та обробні дошки для кожного робочого місця, та розміщують їх на робочому місці.

Завдання для переходу до наступного квесту «Дешифрувальник»: ЙИВЕЧОВО (овочевий); ЯЛПОТРАК (картопля); 3)АНСИЧОЕЛПОТРАК (картоплеочисна).

Друге квест-завдання – «Загадкова скринька». Кожна команда отримує скриньку, за складом якої, учням потрібно запропонувати страву яку можна приготувати із наданих в скриньці продуктів, інвентарю і посуду та оцінити

якість продуктів. Кухарі оцінюють відповідність якості сировини. Технологи з'ясовують використання запропонованого посуду та інвентарю до технологічного процесу та пропонують страву. Завідуючи виробництвом визначають відповідність ваги продуктів до рецептурної закладки. Це квест завдання міжпредметно пов'язане з організацією виробництва та технологією приготування. За виконане завдання команди отримують «символічний ключ» та ножі кухарської трійки і розміщують їх на робочих місцях.

Завдання для переходу до наступного квесту: Вправа «Продовжу думку». Приклад: Температура основного способу смаження складає... (140-150*С);

Третє квест-завдання – «Таємничі клітини». Кожна мала група отримує структурно-логічну схему приготування страви, в якій є клітини незаповнені. Учням потрібно в пусті клітини внести інформацію, відповідно до послідовності технологічного процесу. Технологи звітують про виконану роботу. Кожна команда отримує «символічний ключ» та лотки для сирих овочів і готової продукції, які розміщують на робочих місцях.

Завдання для переходу до наступного квесту: Вправа «Впізай», учням надаються картинки, за якими вони визначають форму нарізання картоплі для смаження та їх кулінарне використання. Учні визначають, що це соломка, кружальця, скибочки.

Четверте квест-завдання – Метод «Фішбоун». Учням пропонується завдання заповнити рибний скелет. Голова – проблемне запитання «Під час смаження картопля не зберігає форму нарізування, злипається та розпадається на часточки». У верхній частині скелету «Причини», учні вказують можливі причини такої проблеми. У нижній частині «Факти» - способи усунення або попередження такого недоліку. Після чого роблять висновок (хвіст). Виграє та команда, яка за досить малий час більш повно назве причини недоліку та запропонує варіанти вирішення. За виконане завдання кожна команда отримує «символічний ключ» та кухарські лопатки, які розміщують на робочих місцях.

Завдання для переходу до наступного квесту: Тест підстановка. Учням пропонується заповнити пропуски в правилах техніки безпеки під час

експлуатації устаткування: Приклад: Не дозволяється усувати неполадки на - - - - (ходу) машини та самовільно виконувати - - - - (ремонт) окремих вузлів машини.

П'яте веб-квест-завдання - «Технологічне розслідування».Кожна мала група презентує міні-проект з використанням програми PowerPoint. Головна мета завдання запропонувати різноманітні способи технологічного процесу для поліпшення смакових якостей страви, її загального виду та різноманітних сучасних варіантів подачі. За презентацію сучасних технологій кожна команда отримує «символічний ключ» та ваги, які розміщують на робочих місцях.

Завдання для переходу до наступного квесту:Завідуючим виробництвом перевірити правильність організації робочих місць.Технологам підрахувати загальну кількість балів кожного учня команди взагалі (етапу актуалізації). Кухарям провести первинну обробку картоплі.

Таким чином, учні виконуючи квест-завдання, у ігровій формі: організували робоче місце; отримали необхідні продукти для приготування страв; закріпили знання з технології приготування страв та техніки безпеки під час експлуатації устаткування; провели первинну обробку картоплі; запропонували сучасні технології приготування та подачі страв зі смаженої картоплі. Така методика проведення перевірки знань учнів є доброю мотивацією навчальної діяльності для розвитку в них зацікавленості до вивчення нової теми та практичного її опрацювання.

Шосте квест-завдання «Практичний».Обов'язковою умовою входження в цей квест є виконання умов підказки, яка зазначена у маршрутному листі у вигляді малюнку. Ця умова передбачена санітарними нормами, учні повинні помити руки.

Майстер виробничого навчання демонструє нові операції і прийоми трудової діяльності, які учням ще невідомі. Надає інформацію про типові помилки та способи їх попередження, ознайомлює з інструкційно-технологічною документацією, звертає увагу на дотримання норми виходу страви та часу виконання завдання, залучає учнів до пробного виконання ними

нових прийомів роботи з метою перевірки засвоєння матеріалу вступного інструктажу. Кожна команда отримує «символічний ключ» та право переходу до наступного квесту.

На поточному інструктажі учні розміщуються на робочих місцях, отримують інструкційно-технологічні картки та сьоме квест-завдання «Кулінарна майстерність». В кожній команді, відповідно ролі, учні отримують завдання з приготування страв, які передбачені темою уроку. Результатом виконання такого квесту стало впровадження нетрадиційних технологій, що сприяло значному покращенню якості страви: замочення нарізаної картоплі до 15 хв. у холодній воді, потім картоплю обливають окропом; притрушення сирі нарізної картоплі борошном; ароматизація жиру гілочкою розмарину чи часточкою часнику, що надає картоплі кращого смаку; притрушення смаженої картоплі насінням льону та соняшника, маком та кунжутом; техніка аплікації гілочкою свіжої зелені петрушки на зрізану частину картоплі перед смаженням.

Умовою для переходу до наступного квесту є особиста презентація страв. Кожна команда отримує «символічний ключ» та право переходу до наступного квесту.

Закріплення вивченого — дуже важлива складова навчання, яка забезпечує його ґрунтовність. Доцільним тут є квест-завдання на порівняння, де учні самостійно порівнюють виконані роботи (готові страви), оцінюють їх відповідність вимогам до якості та оригінальність їх подачі. На цьому етапі оцінюється також творчість учнів під час оформлення страви. Команда, яка першою виконала останній квест-завдання, та набрала найбільшу кількість балів, вважається переможцем квесту, і отримує восьмий «символічний ключ» яким відкривають браму скарбниці нових оригінальних технологій приготування страв із картоплі. В скарбниці зібрано технологічні картки авторських страв майстрів виробничого навчання училища. Інші дві команди також отримують приз – це кухарські рукавиці.

Отже, використання квест-технології в навчально-виробничому процесі приносить позитивні результати. Розвиток логічного мислення, пам'яті, уваги, уваги, спостережливості, інформатичних вмінь підвищує загальний рівень професійної обізнаності учнів. До того ж він дає можливість учням відчувати себе безпосередніми учасниками навчально-виробничого процесу. Радість натхнення - це найголовніший результат творчої співпраці учасників уроку виробничого навчання на шляху формування сучасного висококваліфікованого робітника. Учні вживаються у професію, стають обізнаними в сучасних технологіях приготування, спроможні приймати на себе відповідальні рішення та працювати самостійно і інноваційно, чим самим забезпечити собі надійне професійне майбутнє.

ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАУРОЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАХОДІВ – ФОРМУВАННЯ ПОВАГИ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ

Микитін А. В., *майстер виробничого навчання, викладач професійно-теоретичної підготовки Вищого професійного гірничо-будівельного училища (м. Горішні Плавні Полтавська обл.)*

Позаурочна робота - складова частина навчально-виховного процесу в ПТНЗ, одна із форм організації вільного часу учнів, яка орієнтована на особистість учня. Учні мають можливість самостійно обирати форми позаурочної роботи з урахуванням професійної специфіки та захоплень.

Створення системи позакласної роботи за професією, що має на меті підвищення рівня знань, умінь і навичок учнів, розвивають інтерес до навчання та самостійної творчої роботи.

Педагогічна практика показує, що позакласна робота повинна стати продовженням теорії і формою періодичного підведення підсумків професійної підготовки учнів. Тому перед педагогічним колективом стоїть дуже важливе завдання – виховати в учнів не тільки повагу та інтерес до обраної професії, але й усвідомлення особистої значущості та індивідуальності у колективі і суспільстві в цілому. Дати зрозуміти їм, що їхні особисті та професійні якості заслуговують поваги – значить вирішити ще одне важливе завдання - допомогти у професійному ставленні та самоствердженні.

Крім уроку - провідної організаційної форми навчання позаурочними є такі форми: семінари, практикуми, факультативи, екскурсії, предметні гуртки, консультації.

У ЗП(ПТ)О перевага віддається професійним напрямкам: робота професійно-спрямованих гуртків, організація і проведення професійних тижнів, конкурсів професійної майстерності тощо.

Завдання позаурочної роботи - закріплення, збагачення та поглиблення знань, набутих у процесі навчання, застосування їх на практиці; розширення

загальноосвітнього кругозору учнів; вироблення вмінь і навичок самоосвіти; формування інтересів до різних галузей науки, техніки, мистецтва, спорту, виявлення і розвиток індивідуальних творчих здібностей та нахилів.

Позаурочний захід потрібно так організувати, щоб він став не тільки логічним продовженням теоретичного і практичного навчання, але й розширив знання і навички учнів, розвивав інтерес і любов до обраної професії, творчий потенціал: дух змагання, кмітливість, почуття суперництва. Розвиток творчих здібностей учнів в позаурочний час дає змогу побачити наскільки талановиті наші учні, зрозуміти наскільки велике їхнє бажання розвивати свої здібності, наскільки безмежні їхні можливості.

Для ЗП(ПТ)О важливе значення мають такі позаурочні заходи:

Практикуми — це лабораторні і практичні заняття в лабораторіях, майстернях, навчальних кабінетах, у навчально-виробничих комбінатах, бригадах. Під час практикумів учні проявляють більше самостійності, творчості, завдання дається всім однаково або для груп учнів. Кожен учень виконує всі роботи. Структура практикуму: повідомлення теми, мети і завдання; актуалізація опорних знань, навичок, умінь учнів; мотивування навчальної діяльності учнів; ознайомлення учнів з інструкцією; підбір необхідного обладнання та матеріалів для виконання роботи під керівництвом викладача чи майстра виробничого навчання.

Факультативні заняття проводяться на добровільних засадах, за вибором учнів, це місток між навчальним предметом і наукою. Існують факультативи: з поглибленого вивчення навчальних предметів; з вивчення додаткових дисциплін для певної професії; міжпредметні факультативи. Факультативи поділяються на теоретичні, практичні і комбіновані залежно від дидактичної мети. Факультативні заняття проводяться за спеціальними програмами, у зв'язку з уроками, поєднуються лекції і практичні заняття; учні багато працюють самостійно з додатковою літературою.

Навчальні екскурсії — це така форма навчання, при якій учні сприймають і засвоюють знання шляхом виходу до місця розміщення об'єктів,

які вивчаються(природи, заводів, історичних пам'яток), і безпосереднього ознайомлення з ними. Екскурсії виконують низку важливих функцій: реалізують принцип наочності, підносять науковість навчання, зв'язок із життям, сприяють профорієнтації учнів на робітничі професії. У навчальних програмах можна спланувати перелік екскурсій та їх зміст. Для учнів нашого навчального закладу постійно організовуються екскурсії на підприємство «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат». Методика проведення екскурсії включає в себе підготовку екскурсії, вихід (виїзд) учнів на об'єкти, обробку (опис) матеріалів екскурсії, підбиття підсумків.

Конкурси професійної майстерності, олімпіади, виставки проводяться з метою підвищення якості професійної майстерності, посилення інтересу до поглибленого вивчення предметів професійно-теоретичної підготовки і оволодіння навичками трудових прийомів.

Основними завданнями конкурсів є:

- стимулювання творчого самовдосконалення учнівської молоді;
- розвиток творчих здібностей обдарованих дітей;
- моніторинг рівня професійної підготовки учнів;
- підвищення рівня викладання спеціальних дисциплін, фахової підготовки учнів;
- формування команд для участі в міських, обласних та Всеукраїнських конкурсах.

У Вищому професійному гірничо-будівельному училищі щорічно проводяться конкурси професійної майстерності серед учнів, які включають теоретичну та практичну частину. Теоретична частина проводиться у формі комп'ютерного тестування із спеціальних предметів. Практична частина з виготовлення певного виробу проводиться безпосередньо у навчальних майстернях.

Цікаво проводяться в училищі тижні з професій. Відповідно складається план тижня з професії. Під час проведення тижня проводиться як конкурс

професійної майстерності, так і інші позаурочні заходи. А саме: брейн-ринги, інтелектуальні ігри, змагання, КВК та інше.

Наведу приклад інтелектуальної гри «Моя професія – зварник».

Хід гри

Викладач:

Не так давно кожен з вас стояв перед вибором: Куди йти далі? Який шлях обрати? Яку професію освоїти? Де навчатися? Переконаний, що не кожен свідомо обрав свій шлях! Всі знали про існування професії «зварник», та про її специфіку, історію появи та розвиток, а також перспективи, усвідомлювали далеко не всі. Важко переоцінити професію зварника, адже сфери її застосування дуже широкі, вона вимагає творчого підходу, нестандартного мислення.

Сьогодні ми проведемо інтелектуальну гру, яка, сподіваюсь, допоможе вам

усвідомити важливість обраної вами професії.

Демонстрація відеоролика «Моє місто Горішні Плавні»

Викладач:

Зверніть увагу на екран. Перед вами крупні будівельні об'єкти нашого міста, створені з активною участю випускників нашого училища.

- ✓ Будівництво моста в районі паркового озера.
- ✓ Будівництво багатоповерхівок.
- ✓ Всім відомий в місті Свято-Миколаївський собор. Каркаси куполів зроблені теж руками зварників.

Зараз проведемо інтелектуальну конкурсну гру «Моя професія – зварник».

У конкурсі беруть участь дві команди по 5 учнів:

«ПАТОНІВЦІ», тобто послідовники академіка Е.Б. Патона, який вважав, що без

зварювання життя неможливе.

«ЕЛЕКТРОГЕФЕСТ», на честь видатного винаходу XIX століття – дугового зварювання вугільним електродом, яке започаткував російський винахідник Бенардос і назвав на честь Бога-коваля Електрогефестом.

Гра складається із 6 конкурсів. Результати оцінює журі.

I. Конкурс «Презентація професії»

Максимальна оцінка конкурсу – 5 балів. Команди завчасно отримали завдання.

Представникам команди «Електрогефест» розповісти про Бога вогню.

Представникам команди «ПАТОНІВЦІ» розповісти про сучасні галузі зварювального виробництва.

Викладач:

Технічний прогрес поширив застосування зварювання, і може здатися, що зварювання - процес, який виник не дуже давно, але давньогрецький поет Гомер, який жив у XII – VIII столітті до н.е., у поемі «Іліада» писав:

От наковальни великан закоптельый поднялся,
Снял с горна мехи и снаряды, какими работал,
Собрал все и вложил в красивый ларец среброкованный;
Губкою влажною вытер лицо и могучие руки.....

Виступ представників команди «ЕЛЕКТРОГЕФЕСТ»:

Гефест, син Зевса і Гери, народився на світлому Олімпі слабкою і кульгавою дитиною. Сильно розгнівалась могутня Гера, коли показали їй некрасивого сина. Вона схопила і кинула його з Олімпу вниз на далеку землю. Морські богині підняли нещасне дитя і понесли його з собою глибоко під води сивого океану. У лазурному гроті виховали Гефеста.

Виріс він негарним, кульгавим, але міцним, з могутніми руками, широкими грудьми. Живучи серед Богів, Гефест не забував своєї улюбленої справи. Збудував собі чудову кузню в печері гори на острові Лемнос.

Ніхто з Богів не міг зрівнятися з Гефестом у любові до праці. Довго приховував він у серці гнів на свою матір Геру. Викував золоте крісло

незвичайної краси і надіслав їй. У захват прийшла дружина Зевса від чудового подарунка.

Але – який жах! Тільки-но Гера сіла у крісло, як її обкрутили якісь сили і прикували до нього. Не допомогли пильні прохання Бога Гермеса. А коли на допомогу прийшов Бог вина Діоніс, Гефест змушений був визволити свою матір і відтоді залишився жити на Олімпі.

Зранку до вечора, чорний від пилу, працював він у кузні. Які чудові речі робив він: кубки, прикраси з золота та срібла, триножники, які самі розвозили богам, напої та страви на колесах. Зевсу зробив щит, Діонісу - тирс-жезл, Геліосу- золоту колісницю, Ахіллу – зброю.

Виступ представників команди «ПАТОНІВЦІ»:

Немає жодної галузі машинобудування, приладобудування і будівництва, в якій не застосовувалось би зварювання і різання металів. Зварювання є одним із провідних технологічних процесів.

В 1802 році російський вчений Петров відкрив явище електричної дуги і показав можливість її використання для розплавлення металів. Великий внесок у науку зробив Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона Національної академії наук України. Сьогодні це гордість країни, потужний науково-технічний комплекс зі своїм дослідницьким конструкторсько-технологічним бюро, експериментальним виробництвом, трьома дослідницькими заводами і цілим рядом інженерних центрів. З розвитком прогресу сфери застосування зварювання поширилися.

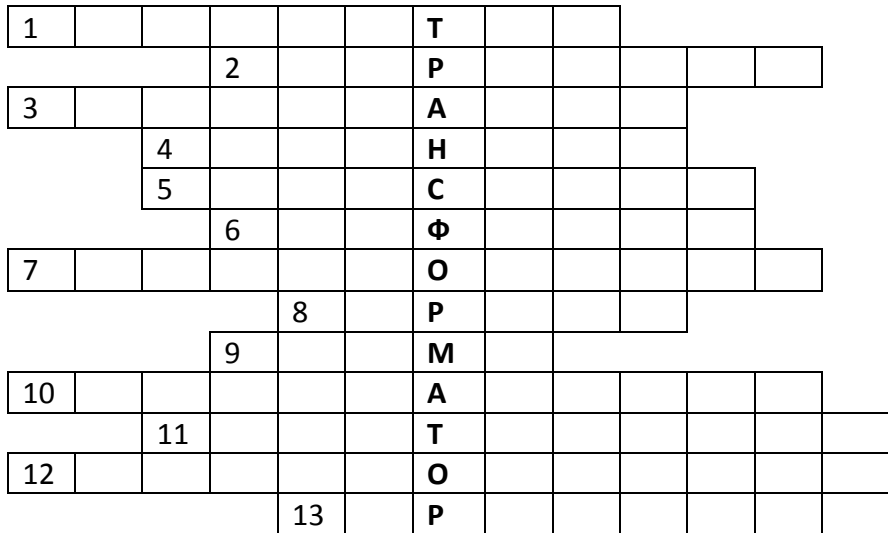
Так з'явилась необхідність застосування зварювання в медицині, під водою та в космосі.

Повсюди можна побачити працю зварника, і нехай його одяг незугарний і маска закриває обличчя, але дуга, яка горить як зірка, щораз несе у наше життя щось нове і прогресивне. В нашому місті професія зварника завжди затребувана.

II. Конкурс «Хто швидше розв'яже кросворд?»

Кожна команда отримує кросворд. Оцінка конкурсу – 1 бал за кожную правильну відповідь у кросворді.

- 1. Є складовою частиною зварювального перетворювачів і зварювальних агрегатів.*
- 2. Призначений для перетворення змінного струму в постійний і живлення ним зварювальної дуги?*
- 3. Нероз'ємне зварювання двох або більше деталей?*
- 4. Дуга, яка горить між електродом і стиснена газом (її ще називають плазма)?*
- 5. Зварювальні пости можуть бути: стаціонарні і ...?*
- 6. Дуга, яка горить між двома плавкими електродами і основним металом?*
- 7. Машина, що призначена для перетворення змінного струму в постійний?*
- 8. Тріщини поділяють на холодні і ...?*
- 9. Як називають полярність коли «-» іде на держак, а «+» на виріб?*
- 10. Здатність металів утворювати зварні з'єднання.*

11. Якою дугою називають тривалий розряд електричного струму між двома електродами?

12. Є складовою частиною трансформатора (складається з тонких пластин 0,5мм) з електротехнічної сталі?

13. Вони перетворюють механічну енергію привідного двигуна в електричну енергію.

III. Конкурс «Зварник-профі»

Команди по-черзі отримують запитання від викладача. Оцінка конкурсу – 1 бал за кожну правильну відповідь.

1. Апарат, що перетворює змінний струм в постійний за допомогою напівпровідникових вентилів.

2. Що застосовують для затиску електрода при ручному дуговому зварюванні?

3. Що є джерелом змінного струму для зварювання?

4. Як називається циліндричний сталевий стержень з нанесеною на нього обмазкою?

5. При якому струмі дуга горить найбільш стабільно, процес зварювання вести легше, особливо на малих струмах?

6. Метал, що являється основним компонентом сталі(Залізо).

7. Неметал, не бажаний компонент сталі(Сірка).

8. Що є основним показником зварюваності вуглеводних сталей?(% вміст вуглецю?)

9. Для чого призначений осцилятор?

10. Від чого утворюються подрізи на швах?

11. Для чого призначений зварювальний пальник?

12. Для чого призначені манометри?

13. Чому не можна випускати повністю кисень з балона?

14. Для чого призначений редуктор?

15. Що таке зазор?

16. Що таке шар?

IV. Конкурс «Спритний зварник»

Змагання на спритність: хто швидше і правильно одягне спецодяг.

Оцінка конкурсу – 2 бали.

V. Конкурс «Пантоміма»

Кожна команда отримує завдання зобразити будь-які дві професії засобами пантоміми.

VI. Конкурс «З'єднай прислів'я про працю»

Хаотично розміщені прислів'я необхідно з'єднати вірно. Враховується час.

Оцінка конкурсу –1 бал за правильну відповідь. Поки журі підводить підсумки конкурсу, глядачі переглядають відеоролик «Зварювання під водою».

1.	Губами говори,	А	годує довіку.
2.	Маленька праця краща	Б	— без голки не кравець.
3.	Трудова копійка	В	тим і хліб заробляє.
4.	Без сокири не тесляр	Г	а руками роби!
5.	Хто що знає,	Д	так і маєш.
6.	Як дбаєш,	Е	за велике безділля.

Відповідь: 1Г, 2Е, 3А, 4Б, 5В, 6Д.

Викладач:

Наш захід підійшов до кінця. Сподіваюсь, що ви переконалися у важливості обраної професії. Слово для підведення підсумків надамо журі.

Консультації, заліки, екзамени - це теж позаурочні форми навчання, крім того, вони ще виконують контролюючі функції.

Висновок

Використання різних форм позаурочних занять при вивченні різних тем предмету повинні мати логічне поєднання матеріалу з іншими предметами, тільки в цьому випадку можна досягти більш високих результатів роботи по підготовці висококваліфікованих робітників.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Нестерова І. В., *методист територіально-відокремленого відділення
Професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука
Полтавської області.*

Як відомо, ефективність освітнього процесу випускників залежить від теоретичної та практичної підготовки. Під натиском освітніх потреб регіонального ринку праці ПТНЗ вимушені міняти структуру прийому учнів на різні професії із максимальним збереженням уже існуючого педагогічного кадрового складу.

Для більш ефективної реалізації освітнього процесу, підвищення пізнавальної активності учнів, рівня професійної майстерності, кожен педагог розробляє такі методи та засоби навчання, які б допомагали та спонукали учнів підвищувати свої знання, уміння та навички.

Методи навчання - це способи взаємозалежної та взаємообумовленої діяльності педагога і учнів, за допомогою яких досягаються оволодіння учнями знань, умінь і навичок, які формують і розвивають здібності до самостійного та творчого застосування.

На вибір методів навчання впливають:

- особливості професійно-теоретичної підготовки, вимоги роботодавців, специфіка обраної професії;
- специфіка організації праці на виробництві;
- системи професійно-теоретичної та практичної підготовки обраної професії.

Для того, щоб здійснити педагогічно-обґрунтований вибір методів, необхідно знати, які задачі і при яких умовах вони вирішуються, а також слід враховувати специфічні особливості процесу навчання професії.

Будь-який метод є системою цілеспрямованих дій викладача, які забезпечують організацію пізнавальної і практичної діяльності учня.

Загальною ознакою методів є джерело знань. Таких джерел відомо три: практика, наочність, слово. З розвитком культурного прогресу до них приєдналося ще одне - книга, а в останні десятиліття все більше заявляє про себе непаперове джерело інформації – відео у поєднанні з найновішими комп'ютерними технологіями.

Одними із найбільш розповсюджених є методи, що класифікують за характером навчально-пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемний виклад (метод);
- частинно-пошуковий, або евристичний метод;
- дослідницький.

Сутність *пояснювально-ілюстративного методу* полягає в тому, що педагог повідомляє готову інформацію різними засобами, а учні сприймають, усвідомлюють і фіксують у пам'яті цю інформацію. Повідомлення інформації викладач здійснює за допомогою усного слова (розповідь, лекція, пояснення), друкованого слова (підручник, посібник), наочних засобів (картини, схеми, кінофільми, натуральні об'єкти в аудиторії і під час екскурсій практичного показу способів діяльності (показ досвіду роботи за комп'ютером, зразків інструкцій з охорони праці, способів складання схем, способів складання планів, анотації і т.д.).

У репродуктивному методі навчання виділяють такі ознаки:

- знання учням пропонують у готовому вигляді;
- педагог повідомляє та пояснює матеріал;
- учні усвідомлено засвоюють знання, розуміють їх і запам'ятовують.

Критерієм засвоєння є правильне відтворення (репродукція) знань; необхідна міцність засвоєння забезпечується шляхом багаторазового повторення.

Суть *проблемного викладу (методу)* полягає в тому, що викладач висуває, формулює проблему, показуючи шлях розв'язання в її справжніх, але доступних

для розуміння учнів суперечностях, розкриває хід думки в процесі розв'язання проблеми.

Застосування *проблемних методів навчання* в процесі оволодіння професійними вміннями і навичками сприяє розвитку таких якостей сучасного працівника, як професійна компетентність, вміння самостійно визначати проблеми, критично їх оцінювати та приймати рішення з розв'язанням.

Проблемна ситуація – це положення, при якому виникає протиріччя між наявними знаннями, вміннями учнів і неможливістю з їх допомогою пояснити нові факти, явища і обрати правильний спосіб практичної діяльності.

Для формування проблемних запитань можна рекомендувати наступні ключові слова: «Що відбудеться у випадку...?», « Чи можна замінити...?», «Які умови необхідні для здійснення...?», «Як необхідно змінити послідовність операцій, щоб...?», «Чому потрібно зробити саме так, а не інакше...?».

Сутність *частинно-пошукового (евристичного) методу* навчання виражається в наступних його характерних ознаках:

- знання учням необхідно здобувати самостійно;
- викладач організовує не повідомлення чи виклад знань, а пошук нових знань за допомогою різноманітних засобів;
- учні під керівництвом педагога самостійно розмірковують, розв'язують пізнавальні завдання, створюють і розв'язують проблемні ситуації, аналізують, порівнюють, роблять висновки тощо.

Дослідницький метод навчання передбачає творче засвоєння знань, виконує досить важливі функції. Він покликаний, по-перше, забезпечити теоретичне та практичне використання знань; по-друге, оволодіння методами наукового пізнання в процесі пошуку цих методів і використання їх; по-третє, сприяє формуванню рис творчої діяльності; по-четверте, є умовою формування інтересу, потреби в такій діяльності.

Крім того існують *наочні методи* – де виділяють дві групи: методи ілюстрацій і методи демонстрацій. Метод ілюстрації передбачає показ учням ілюстрованих посібників: плакатів, карт, малюнків на дошці, картин, портретів

учених. Метод демонстрацій передбачає демонстрацію приладів, дослідів, технічних установок, різноманітних препаратів, показ фільмів.

Практичні методи – письмові вправи, коментування вправ, виконання практичних завдань у комп'ютерному класі, навчально-виробничих майстернях.

1 варіант: викладач спочатку повідомляє факти, демонструє наочні посібники, організує виконання вправ, поступово підводить учнів до узагальнень, визначення понять, формулювання положень. Учні: засвоюють спочатку одиничні факти, потім роблять висновки і узагальнення навчального характеру.

2 варіант: викладач ставить перед учнями проблемні завдання, які вимагають самостійних суджень від частинних положень до більш загальних висновків. Учні: самостійно розмірковують над фактами, роблять висновки і узагальнення.

Методи самостійної роботи передбачають самостійну роботу учнів при виконанні найрізноманітніших видів навчальної діяльності.

Найпопулярнішим видом є робота з книгою, довідковою літературою.

Різновидом самостійної роботи можна вважати *метод проектів*, який розглянуто нижче.

В основі *методу проектів* лежить розвиток пізнавальних навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвиток критичного мислення. Метод проектів завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову.

Робота над проектом дозволяє педагогу формувати та розвивати в учнів специфічні уміння та навички проектної діяльності, а саме:

- *проблематизації* – формулювати проблему на основі аналізу запропонованої педагогом ситуації, а також визначати й оцінювати причини та можливі наслідки існування проблеми;

- *цілей* – ставити мету та формулювати завдання проекту, давати характеристику продукту своєї діяльності;

- *планування змісту діяльності* – визначати, які дії і в якій послідовності слід зробити для вирішення завдань проекту, а також знаходити оптимальні та ефективні способи, методи, засоби для досягнення мети, наперед прогножуючи результати діяльності;

- *самоаналізу* – аналізувати результати своєї діяльності, визначати її оптимальність і ефективність, а також оцінювати себе та своїх партнерів у процесі проектної діяльності;

- *пошуку та обробки інформації* – знаходити необхідну інформацію, використовуючи різноманітні джерела; класифікувати та систематизувати її з використанням сучасних технологій прийому, зберігання, передачі інформації; аналізувати та інтерпретувати отриману інформацію в контексті теми проекту; використовувати інформацію для уточнення або зміни плану діяльності;

- *презентації* – подавати результати своєї діяльності та хід роботи як в документальному, так і в усному вигляді.

Метод аналізу конкретних ситуацій можна реалізувати таким чином: перед учнями ставиться виробнича ситуація, в якій охарактеризовані її умови (можливо, і дії учасників у даній ситуації). Пропонується оцінити ситуацію (правильність дій учасників), зробити її аналіз і аргументований вибір практичних дій з її розв'язання. Цей метод можна ефективно застосовувати при актуалізації опорних знань і умінь учнів, при закріпленні нового навчального матеріалу, під час обговорення результатів роботи на уроці.

Для того щоб навчити випускників ПТНЗ виконувати якісно, на сучасному рівні, функціональні обов'язки своєї професії, потрібно сформувати інший зміст професійного навчання, з використанням прийомів винахідницького мислення, Інтернет-середовища, оптимального підбору матеріально-технічного забезпечення, інтерактивних форм і методів навчання.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ніколайчук Т. М., *майстер виробничого навчання Кременчуцького професійно-технічного училища (м. Кременчук Полтавська обл.)*

Сучасна освітня парадигма характеризується новими положеннями в порівнянні з традиційними в питаннях організації професійно-теоретичної підготовки професійно компетентних робітників.

Особлива увага при цьому приділяється формуванню навичок самоосвіти, економізації, інтеграції знань, які формуються, впровадженню диференціації навчання; пріоритетним напрямком є комп'ютеризація.

Розвиток професійно-важливих якостей сучасного працівника можливий, насамперед, шляхом удосконалення професійної підготовки за рахунок впровадження інноваційних технологій навчання, які передбачають диференційований підхід до навчання з урахуванням інтелектуального розвитку здобувача освіти, його підготовленості до навчання і навченості, індивідуальних здібностей.

Сучасна модель навчання пов'язана з технологізацією освіти.

Завдяки становленню цієї моделі змінилися форми і методи навчання професії, культура проектування уроку, система оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти тощо.

Урок є основною формою організації професійно-практичної підготовки, тому що відображає цілісний процес навчання в органічному поєднанні з іншими формами організації навчальної діяльності: позаурочна діяльність учнів, виробнича практика і стажування, проведення конкурсів, дослідницької діяльності тощо.

Концепція сучасного уроку базується на особистісно-орієнтованих цінностях освіти, коли учень є центральною фігурою навчального процесу. При цьому педагог у більшій мірі виступає в ролі організатора самостійної,

активної, пізнавальної діяльності учнів, компетентного консультанта і помічника. Його професійні вміння повинні бути спрямовані не лише на контроль знань і умінь, але на проектування, діагностику і корегування дій учнів,

Основними елементами сучасного уроку є практична діяльність, аналіз практики, дослідження і пошук.

Сучасний зміст освіти та закономірності процесу навчання визначають ряд неодмінних *вимог до сучасного уроку*:

- урок повинен бути логічною одиницею теми, розділу, курсу, відрізнятися цілісністю, внутрішнім взаємозв'язком частин, єдиною логікою розгортання діяльності педагога і учнів;

- урок повинен передбачати не тільки виклад нової навчальної інформації, а й завдання для її практичного застосування,

- виклад навчального матеріалу на уроці може і повинен бути варіативним за своєю структурою; використання навчального матеріалу та завдань для самостійної роботи учнів різного рівня складності;

- на уроці повинен здійснюватися розвиток навчальних компетентностей учнів за допомогою відтворення ними академічних знань, вправ у вміннях і навичках, шляхом виконання завдань на застосування академічних компетентностей у нестандартних ситуаціях;

- на уроці повинно проводитися систематичне, планомірне та системне оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів.

Багатоплановість сучасного уроку дозволяє сформулювати декілька груп вимог до нього.

Дидактичні вимоги до уроку теоретичного навчання:

- реалізація основних принципів дидактики;

- чітке визначення цілей уроку в цілому, місця і ролі конкретного уроку в загальній системі навчальних занять;

- визначення змісту уроку відповідно до вимог програми навчальної дисципліни і цілей уроку;

-висока педагогічна майстерність педагога, творче застосування ним різних методів і прийомів навчання, вмiле володіння сучасною дидактичною технікою;

- забезпечення високої пізнавальної активності учнів на уроці, оптимальна сполука викладання педагогом навчального матеріалу із самостійною пошуковою роботою учнів, рішенням проблемних задач і виконанням завдань творчого характеру;

- взаємозв'язок форм організації навчальної діяльності учнів;

- диференційований підхід до учнів відповідно їх рівню підготовленості до засвоєння навчального матеріалу, широке використання дидактичного матеріалу різного ступеню складності;

- раціональне використання різних видів діяльності учнів;

- наступність у навчанні (зв'язок визначеного уроку з попередніми і наступними заняттями, реалізація між предметних зв'язків);

- застосування раціональних та ефективних методів контролю, об'єктивність й вмотивованість оцінювання знань та умінь учнів.

Виховні вимоги:

- реалізація виховних можливостей, закладених у змісті, цілях і методах навчання;

- вплив на мотиваційну сферу особистості учнів, стимулювання і формування позитивного відношення до навчання, розвиток самостійності і творчих здібностей;

- висока вимогливість педагога, що сполучається з повагою до особистості учнів; дотримання педагогічної культури й такту.

Організаційні вимоги:

- чітка структура уроку, яка відповідає його меті, змісту, методам навчання;

- раціональне використання навчального часу впродовж проведення всіх структурних елементів уроку.

Можна окремо виділити групи *нетрадиційних* уроків:

- у вигляді змагань та ігор (конкурси, турніри, вікторини, брейн-ринги тощо);
- публічного спілкування (прес-конференції, диспути, взаємне навчання тощо);
- спираючись на фантазію учнів (урок-казка, урок-легенда, урок-матриця ідей, урок-винахід тощо);
  - уроки, які комбіновані з іншими організаційними формами навчання (урок-консультація, урок-семінар, урок-залік тощо);
- оснований на нетрадиційній діяльності учнів (уроки-взаємонавчання, уроки-суди, уроки-співпраці, уроки-самоуправління тощо);
- інтегровані, бінарні.

Методика проведення уроків різних типів характеризується рядом особливостей.

Урок засвоєння нових знань проводиться на початку вивчення нової теми, розділу, коли знання учнів обмежені. На даному уроці з усіх ланок процесу навчання реалізуються психологічні процеси сприйняття, розуміння і осмислення.

У мотивації навчання особливу значущість має *інтерес* учнів до самого процесу навчально-пізнавальної діяльності: бажання і прагнення самостійно знайти відповідь на поставлене запитання чи навчальну проблему, самостійно виконати доручену роботу, отримати задоволення від її виконання і досягнутої мети.

Пояснення нового матеріалу рекомендується розпочинати з повідомлення плану уроку та актуалізації опорних знань, необхідних для розуміння учнями теми, що вивчається.

Активну актуалізацію можна проводити у формі фронтального групового опитування, індивідуальної роботи з картками-завданнями різних видів, комп'ютерними контролюючими програмами, взаємоопитуванням учнів, ущільненого опитування, тестового контролю, технічних диктантів,

дидактичних ігор («Лото», «Мозаїка», «Підбери пару»), розв'язування кросвордів тощо.

Основний етап уроку даного типу – це *повідомлення нового навчального матеріалу*.

Усне викладання рекомендується будувати в логічній послідовності у вигляді окремих частин, засвоєння яких потрібно періодично перевіряти. Зміст загально технічних і спеціальних навчальних предметів характеризується специфічними особливостями: складністю і різноманітністю об'єктів, що вивчаються неоднозначністю можливих технічних рішень, значним обсягом фактичного та нормативного матеріалу. Тому пояснення необхідно поєднувати з демонстрацією наочних приладів, експериментів, складанням схем, побудовою графіків, таблиць, демонстрацією кіно - і відеофільмів, роботою за опорними конспектами, електронними мультимедійними засобами тощо.

При сприйнятті учнями нового матеріалу велику роль відіграє постановка питань по ходу уроку. Це спонукає учнів стежити за логікою викладання, відокремлювати головне, висловлювати свої думки, робити висновки, уважно працювати на уроці.

Література

1. Азбука уроку: планування, методика, технологія проведення аналізу. – Харків: Вид. група «Основа», 2006. – 144 с.

2. Коваленко О.Е., Брюханова Н.О., Корольова Н.В., Шматков Є.В. Методика професійного навчання: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей. – Харків: ВПП «Контраст», 2008. – 488 с.

3. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / За ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192с.

4. Методика професійного навчання: Методичний посібник/ І.Є.Сілаєва, С.С.Шевчук,С.І.Заславська.-Донецьк : ІПО ІПП УМО.-2013.-292с.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ У ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНУ ПІДГОТОВКУ

Онiпко В. О., *майстер виробничого навчання Міжрегіональний центр професійної перепідготовки звільнених у запас військовослужбовців м.Хорол Полтавської обл.*

Сьогодні перед майстром виробничого навчання стоїть багато складних завдань щодо пошуку нових форм і методів для якісного навчання учнів. Адже саме від нього чималою мірою залежить ефективність усього навчального процесу ПТНЗ. Оскільки процес виробничого навчання має характерні особливості, які стосуються навчальних принципів, організаційних форм, методів і засобів навчання, то для досягнення основної мети навчання професії потрібно правильно організувати під час занять взаємодію майстра та учнів. Досягти потрібної взаємодії дозволяють відповідні технології навчання. Кожна з технологій має не тільки певну логіку, структуру, змістову цілісність, але й відповідає віковим та особистісним особливостям учнів. Завдання майстра – вибрати найефективніші технології та методи для навчання професії.

З-поміж запропонованої сьогодні великої кількості інноваційних технологій багато викладачів та майстрів в/н визнають переваги роботи в режимі інтерактиву, який найбільш повно забезпечує комфортні, безконфліктні, безпечні умови розвитку учня, всебічно реалізуючи його природний потенціал.

Важливим аспектом інтерактивного навчання є почуття групової належності, що дає слабким, невпевненим у собі учням змогу почуватися безпечно, вселяє впевненість у можливості подолання труднощів. Навчання разом дає учням відчуття суттєвої емоційної й інтелектуальної підтримки. Це відчуття допомагає високо піднятися за рамки їхнього нинішнього рівня знань і вмінь.

На сучасному етапі модернізація навчально-виховного процесу покликана сприяти формуванню та розвитку творчої особистості, яка спроможна

повноцінно реалізуватися в житті. Адже особистістю людина стає поступово і на її формування впливає багато чинників. Провідне місце при цьому належить майстру виробничого навчання, адже саме він найглибше доносить до свідомості та підсвідомості учня інформацію про широкі можливості майбутньої професії, про способи вдосконалення професійної майстерності та втілення на практиці творчих задумів.

Сьогодні зрозуміло, що бути гарним педагогом-професіоналом означає знаходитися в постійному пошуку, зростанні, розвитку. Життя доводить, що в складних умовах найкраще працює й орієнтується людина творча, гнучка, креативна, здатна до нових ідей, задумів, нових підходів та рішень.

Проте успішне засвоєння учнями знань багато в чому залежить не тільки від креативної особистості самого педагога, а й від його умілого використання форм, методів та прийомів навчання, які забезпечують пізнавальну активність учнів.

Індивідуальна форма навчання передбачає взаємодію майстра з одним учнем. У групових формах навчання учні працюють в групах, створюваних на різних засадах. Фронтальна форма навчання передбачає роботу майстра відразу з усіма учнями в єдиному темпі і з загальними завданнями. Колективна форма навчання відрізняється від фронтальної тим, що учні розглядаються як цілісний колектив зі своїми особливостями взаємодії. При парному навчанні основна взаємодія відбувається між двома учнями. Такі форми навчання як аудиторні та поза аудиторні пов'язані з місцем проведення занять.

Методи навчання в ПТНЗ ставлять перед кожним майстром в/н завдання виховувати людей професійно грамотних, які б мали широку освіту й свідомо використовували свої знання і здібності на користь держави та суспільства. Особливої уваги заслуговують методи, що потребують від учнів свідомого підходу, активності, самостійності й творчості у навчально-пізнавальній діяльності.

У практичній діяльності майстра виробничого навчання словесні, наочні та практичні методи навчання тісно взаємопов'язані.

Вибір методу залежить, по перше, від вікових особливостей учнів. Обираючи метод навчання, майстер в/н має враховувати необхідність зміни видів діяльності учнів під час заняття, щоб підтримувати їх увагу, зацікавленість. Адже одноманітність набридає, учням стає нецікаво, вони починають нудьгувати, що знижує ефективність процесу навчання.

Методи навчання залежать і від часу, відведеного на проведення уроку. Слід добирати методи, які дають змогу досягти навчальної мети якомога меншими затратами часу. А також на вибір методу навчання впливає й особистість педагога. Одні майстри добре розповідають, другі – вдало організовують дискусію, треті – здатні перетворити заняття на гру.

Готуючись до уроку виробничого навчання важко визначити чіткі межі між різними формами та методами навчання: вони переплітаються, доповнюють одна одну, складаються в комплексну систему прийомів, за допомогою яких майстер виробничого навчання і учні реалізують поставлені цілі. Кожна форма і кожен метод навчання має певні переваги і недоліки.

У дидактиці визначено і реалізовано чимало форм та методів активного навчання, але із їх розмаїть можна виділити: *інтерактивні методи навчання*.

Форми інтерактивного навчання	
<i>Групова (фронтальна)</i>	<i>Коллективна (кооперативна)</i>
Методи:	Методи:
<i>«Мікрофон», «Мозковий штурм», «Ажурна пилка», «Незакінчене речення», «Дерево розв'язань», «Навчаючи – вчуся».</i>	<i>«Акваріум», «Карусель», «Коло ідей», «Асоціативний куц», «Робота в парах», «Робота в малих групах», «Спільний проект».</i>

Організація інтерактивного навчання сприяє ефективному набуттю знань, формуванню навичок і вмінь, виробленню нових цінностей, створенню атмосфери співробітництва, дає змогу майстру виробничого навчання стати справжнім лідером учнівської групи, унеможлиблює домінування одного учасника навчального процесу над іншими та передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем.

Ця методика сприяє формуванню цінностей, навичок і вмій, створенню атмосфери співпраці, взаємодії.

Застосування інтерактивних вправ на різних етапах виробничого навчання

Етапи уроку виробничого навчання	Інтерактивні методи, які застосовуються на різних етапах		
	<i>індивідуальні</i>	<i>кооперативні</i>	<i>фронтальні</i>
Вступний інструктаж		«Два-чотири-всі разом», «Синтез думок»	«Мікрофон», «Мозковий штурм»
Поточний інструктаж	Дослідження, «Мій проект»	«Спільний проект», «Синтез думок»	«Навчаючи-вчуся»
Заключний інструктаж	Захист проекту	Захист проекту	«Обери позицію», «Мозковий штурм»

Під час інтерактивного навчання учні вчаться спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення, бути демократичними.

Уроки виробничого навчання з використанням інтерактивних методів навчання надають учням можливість засвоювати одночасно теорію і практику, а це надає учням змогу проявити інтелектуальну ініціативу, характер, розвивати світогляд, логічне мислення. При цьому навчально-виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; приймають альтернативні рішення, мають змогу зробити «відкриття», формують власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів.

Практика показує, що при використанні інтерактивних методів навчання учні запам'ятовують 75 % того, що висловлювали самі; 85 % того що, робили самі. Тож поліпшується не тільки запам'ятовування матеріалу, а також і його ідентифікація – використання у повсякденному житті.

Головне завдання майстра виробничого навчання у системі ПТО – прищепити учням інтерес, любов до робітничої професії. Дати змогу зрозуміти, що обрана спеціальність сучасна та конкурентоспроможна на ринку праці. Здійснити цю задачу можна тільки за умов використання на уроках сучасних методів навчання. А саме – інтерактивних методів, які направлені на підтримку

особистості учня, можливості його самореалізації на уроках, активності і розвитку творчих здібностей.

Впровадження у педагогічну практику ПТНЗ ігрових технологій покликані активізувати учбову діяльність учнів. Не випадково, вивчення ігрових методів навчання є актуальною проблемою в наш час.

Працюючи з учнями ПТНЗ, можна зробити простий висновок – молода сформована особистість, сідаючи за парту, чекає від педагога не простого уроку, а чогось цікавого і незвичайного. Адже ця сучасна людина щира і відкрита, з великим бажанням творити, вона креативна і харизматична, тому під час занять варто використовувати методи, що стимулюють учнів до творчої, продуктивної праці, викликають прагнення до активних дій, спілкування і висловлювання власних думок. Саме такими є інтерактивні методи навчання.

ПОРТФОЛІО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ

Павлушенко К. В., викладач професійно-технічного училища № 26
м. Кременчука, (м. Кременчук, Полтавська область)

Актуальність теми обумовлена тим, що дана тема є важливою для діяльності викладача у контексті підвищення результативності освітнього процесу. Сучасному педагогу необхідно бути не лише професійно компетентним і творчо активним, але і конкурентоспроможним, здатним гідно позиціонувати себе серед колег. У цьому може допомогти відбірка матеріалів, структурованих в портфоліо. Професійний розвиток педагогічного працівника – тривалий процес, метою якого є розвиток людини як особистості, як фахівця і майстра. Без збору матеріалів, що ілюструють практику, без осмислення власних дій, аналізу їх результативності відносно дітей та їх успіхів, готовності до самокритики та самовдосконалення працівник не може стати справжнім фахівцем. Творча активність педагога – це прагнення до перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі, до нестандартних рішень, які сприяють розвитку особистості.

Творчий педагог здатний самостійно опанувати нові знання, способи, прийоми; переосмислити власну діяльність у світлі нових пізнань; розробити нові методи, прийоми, форми, засоби або модифікувати їх; він в змозі ефективно використовувати передовий досвід, знаходити оригінальні рішення нестандартних проблем, змінювати стратегію і тактику залежно від конкретної ситуації, аналізувати і оцінювати поточні і кінцеві результати процесу, а також створювати нові програми і технології навчання, виховання і розвитку дітей [8].

Сучасна система освіти стрімко змінюється. Змінюються підходи до викладання, змінюється сама система освіти, змінюється обличчя сучасного педагога. Все більше розмов ведеться про необхідність бачити в викладачеві не просто людину, що веде урок, а людину творчу, здатну захопити студента, пробудити в ньому потяг до знань [2].

Викладач як суб'єкт педагогічного процесу є головною дійовою особою будь-яких перетворень, здатний концептуально осмислювати власну освітню діяльність. Лише з таким викладачем можна говорити про якісну освіту.

Сьогодні існує багато підходів до формування навичок рефлексії (самооцінки) у викладача. Одним, з них має бути «досьє успіхів», в якому відбивається «усе радісне, цікаве і гідне з того, що відбувається в житті викладача» [1].

Портфоліо – візитна картка, тобто сукупність відомостей про людину, організацію; досьє, тобто збірка документів, зразків робіт, фотографій, що дають уявлення про реальні можливості, послуги фірми або фахівця (новітній словник іноземних слів і виразів).

Портфоліо викладача – індивідуальний портфель, в якому зафіксовані його особисті професійні досягнення в освітній діяльності, результати навчання, виховання і розвитку його студентів/учнів, внесок педагога у розвиток системи освіти [3].

Основна мета портфоліо – проаналізувати і представити значущі професійні результати, забезпечити моніторинг професійного росту викладача. Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті викладачем в різноманітних видах діяльності – навчальній, виховній, творчій, самоосвітній. Портфоліо забезпечує накопичення інформації, необхідної для: 1) підвищення або підтвердження кваліфікаційної категорії викладача, а також оголошення йому заохочень і представлення до нагород і грошових премій за підсумками навчального року; 2) своєчасної фіксації реальних змін і росту професійної майстерності педагога.

Одна з цілей створення портфоліо – представити звіт про роботу викладача по темі самоосвіти, про характер його діяльності, простежити творчий і професійний ріст викладача, сприяти формуванню навичок рефлексії.[4].

Підходи до побудови портфоліо можуть бути різноманітними, залежно від індивідуальних особливостей викладача. Важливо, щоб викладач

проаналізував свою роботу, власні успіхи, об'єктивно оцінив свої можливості і побачив способи подолання труднощів і досягнення вищих результатів.

Методичний портфель може бути представлений файловою папкою. Презентація або публічний захист портфеля проводиться під час творчого звіту або атестації педагога. Матеріали методичного портфоліо стають основою для аналізу діяльності викладача [1]. Таким чином, в педагогічне портфоліо може бути включено усе, що служить свідомством зусиль, досягнень і прогресу в професійній діяльності цього педагога (це відкритий перелік, з якого викладач може вибирати ті або інші пункти для визначення складу свого особистого портфоліо).

Функції портфоліо викладача:

- накопичувальна (збір дидактичних і методичних робіт викладача);
- модельна (є засобом формування моделі індивідуального педагогічного досвіду, оскільки дозволяє кожному викладачеві виробляти свою індивідуальну стратегію навчання, свою педагогічну систему) [5].

Орієнтовна структура портфоліо [6]:

1. Титульна сторінка.

2. Коментар до «Портфоліо». Коментар до «Портфоліо» має бути вдумливий, що відбиває власні думки викладача відносно його діяльності, такий, що дає повну картину творчого росту педагога. Він може бути представлений у вигляді окремого листа або виступу, або короткого параграфу з вираженням своїх думок, есе, пояснювальної записки і т. д.

3. Зміст «Портфоліо».

4. Загальні відомості про викладача (фотографія, П.І.Б., рік народження (за бажанням); освіта; загальний трудовий і педагогічний стаж; педагогічний стаж роботи в коледжі; посада; відомості про атестацію; кваліфікація; розряд; інформація про дисципліни та предмети, що викладає педагог; контактна інформація (телефони, E-mail, сайти); підвищення кваліфікації; інформація про нагороди, грамоти; документи вчених і почесних звань (інші документи на розсуд викладача); педагогічне кредо).

5. Науково-методична діяльність (у даному розділі розміщують методичні матеріали, що свідчать про професіоналізм педагога, зокрема: освітні програми і описи комплектів навчально-методичної літератури, описи використовуваних освітніх технологій, інформація про участь в професійних і творчих педагогічних конкурсах, і тому подібне).

6. Результати педагогічної діяльності (порівняльний аналіз діяльності педагога на підставі контрольних зрізів знань, участь студентів в міських, обласних олімпіадах, конкурсах, наукових конференціях; результати проміжної і підсумкової атестації студентів).

7. Творче досє. Творче досє є збіркою різних творчих, проектних, дослідницьких робіт викладача, а також описом його авторських методик, розробок, програм; основні напрями його творчої активності: участь в наукових конференціях, конкурсах, педагогічних читаннях, робота над індивідуальною методичною чи педагогічною проблемою, участь в роботі циклових комісій, методичних об'єднаннях, Днях науки; організація і проведення семінарів, круглих столів, майстер-класів і т.д.; проведення творчо-пошукових та науково-дослідних робіт; розробка авторських програм, науково-методичних матеріалів; публікації викладача та ін.

Зразковий зміст розділу:

- тема самоосвіти й етапи її дослідження;
- дослідницькі роботи і реферати;
- проектні роботи;
- творчі роботи
- авторські програми, методики;
- публікації.

8. Позаурочна діяльність з дисципліни/предмету

9. Робота класного керівника

10. Діагностика успішності викладача. Цей розділ складається з різноманітних дидактичних матеріалів по аналізу, оцінці і самооцінці педагога.

11. Відгуки. Цей розділ включає характеристики ставлення педагога до різних видів діяльності, представлені адміністрацією коледжу, колегами, батьками, а так само самоаналіз діяльності педагога:

- відгук про творчу роботу, виступи на методологічних семінарах, об'єднаннях класних керівників, педраді та ін.

- рецензія на статтю;

- інформація про проведені відкриті заняття;

- рецензії на виконані роботи (творчі, дослідницькі);

- резюме, підготовлене педагогом, з оцінкою власних професійних досягнень.

До ведення портфоліо немає єдиних вимог. Зміст і структура залежить від мети та завдань.

Підходи до побудови портфоліо можуть бути різними і залежати від індивідуальних особливостей викладача. Важливо, щоб викладач проаналізував свою роботу, власні успіхи, узагальнив і систематизував педагогічні досягнення, об'єктивно оцінив свої можливості, побачив способи подолання труднощів і досягнення вищих результатів.

Література

1. Вимоги до оформлення портфоліо. Побаження до змісту. Різноманітні прийоми та стратегії. [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://www.acis.vis.ru/9/1_6/birukova.htm.

2. Вимоги щодо презентації портфоліо. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://portfolio.1september.ru/index.php>.

3. Оцінка участі педагога в інноваційних процесах на основі портфоліо. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.direktor.ru/products/praktika/articles/2006-8/zahartshenko.rtf>.

4. Приклади портфоліо педагогів. [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://rkodm.chita.ru/file/konkurs/pologenie_nazional_ticher2.htm.

5. Призначення портфоліо. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.centro.ro.ru/opt/bak_06.html.

6. Призначення портфоліо. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://buryatia.fio.ru/work/29/PolyanskyaTV/main.htm>.

7. Приклади складання портфоліо. Актуальні питання. Методичні рекомендації. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://bookoliki.gmsib.ru/library/index.php>.

8. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації /С.С.Шевчук. – Біла Церква: БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ. - 2017.- 106 с.

РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗП(ПТ)О

Павлушенко Л. М., викладач професійно-теоретичної підготовки професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука (м. Кременчук, Полтавська область)

Сучасна освіта потребує соціально і професійно активного викладача, який є високо компетентним, професійно мобільним, самостійним, прагне постійно удосконалюватися і творчо реалізуватися у професійній діяльності, що веде до розвитку педагогічної майстерності. Саме за допомогою самовиховання, самопізнання, саморозвитку будь-яка людина, що обрала професію викладача, може успішно само реалізуватись у педагогічній діяльності, прагне виробити індивідуальний стиль, без якого не можна вести мову про педагогічну майстерність.

Самовиховання викладача є одним з головних чинників розвитку педагогічної майстерності, тим «золотим ключем», який відкриває чарівні двері краси педагогічної дії — свободи, творчості, педагогічної майстерності. У науково-педагогічній літературі самовиховання розглядається як свідомо діяльність, спрямована на найбільш повну реалізацію людиною себе як особистості завдяки саморегуляції, критичного мислення, здатності і готовності до самовизначення, самовираження, саморозкриття, самовдосконалення, самовиховання[4, с. 329]; як формування людиною власної особистості відповідно до свідомо поставленої мети [1], це завжди спрямована діяльність, яка мотивується внутрішнім бажанням людини вдосконалювати себе, яке у свою чергу народжується у результаті суперечностей між бажаннями і можливостями [5, с. 37]. І. Д. Бех підкреслює, що самовиховання ґрунтується передусім на повазі особистості до себе [2, с. 129].

Самовиховання спрямоване на самовдосконалення викладача через самостереження, самопізнання, самоаналіз і вироблення адекватної самооцінки; створення програми і плану самовиховання, потребує активного

усвідомлення власного «я», конструювання стосунків з навколишнім світом з урахуванням життєвого досвіду особистості. Цей процес має на меті сформувати у викладачів культуру професійного самовиховання, збагатити їхній особистісний і професійний досвід, мотивувати постійне особистісне і професійне самовдосконалення. Передусім самовиховання потребує від педагога знання себе, вміння оцінювати власні позитивні й негативні риси.

Важливим кроком професійного самовиховання є формулювання мети, яка сприятиме розвитку власної індивідуальності. Це дуже відповідальний крок у процесі самовиховання, адже від вибору мети залежить ефективність педагогічної діяльності, яка потребує тривалих вольових зусиль, уміння керувати собою, досягати поставленої мети, не занепадати духом від невдач.

Самовиховання викладача ЗП(ПТ)О є важливою передумовою успіху в справі навчання учнів виховувати самих себе, який сам по собі є також, неабияким показником педагогічної майстерності. Для досягнення цієї мети викладач має вирішити низку завдань, серед яких: пізнання свого внутрішнього світу, самоспостереження, дослідження й аналіз власних особистісних рис і професійних якостей; формування ідеалу особистості викладача; визначення змісту, основних цілей самовиховання відповідно до суспільних і власних критеріїв; розроблення програми і визначення конкретних завдань самовиховання; вибір методів і засобів досягнення бажаних результатів; здійснення самоконтролю за процесом самовиховання, внесення необхідних коректив.

Самовиховання особистості вимагає осмислення самого себе у навколишній природній і соціальній реальності, пошук відповідей на чисельні хвилюючі життєві і професійні запитання, а також оцінку значущості педагогічних ситуацій, явищ та процесів, що виникають у навколишній навчальній дійсності, співвідношення їх з власною системою оцінок, що є відбиттям своєрідності його особистісної сфери. Передумовами плідного самовиховання людини, є її життєві цілі і плани, її здатність до об'єктивної самооцінки, звичка до вольового саморегулювання, творче мислення, почуття

власної гідності, а також знання теорії самовиховання і наявність певного досвіду роботи над собою [3, с. 136].

Самовиховання починається із самовизначення, самодослідження, усвідомлення своїх успіхів і невдач, з незадоволення собою, що виникає у процесі порівняння власних результатів роботи з досягненнями інших людей, оцінки власних вчинків, аналізу своїх психічних станів, переживань. Цьому сприяють сформовані рефлексивні уміння, які дозволяють розумно аналізувати свою діяльність у цілому.

З підвищенням ступеня усвідомленості самовиховання стає все більш значною у саморозвитку особистості. Самовиховання ґрунтується на адекватній самооцінці, що відповідає реальним здібностям людини, на критичному аналізі власних індивідуальних особливостей і потенційних можливостей. Це досягається за допомогою методів самопостереження, самоаналізу, само тестування, порівняння себе з іншими людьми; само стимулювання; само програмування (складання плану чи програми самовдосконалення, самозобов'язання, само інструктаж); методи і прийоми само впливу (само наказ, самоконтроль, само заохочення, само покарання, само заборона, само зауваження, самокритика, само переконання, само підбадьорювання, самонавіювання, аутотренінг, самозвіт, ведення щоденника самовиховання тощо).

Результатом самовиховання викладача ЗП(ПТ)О є вдосконалена особистість, якій властива робота над собою (як необхідна передумова набуття і збереження професіоналізму), яка прагне самостійно обирати мету самовдосконалення, постійно аналізує здобутки професійного зростання, займається самоосвітою, і досягає певного рівня педагогічної майстерності.

Література

1. Арет А. Я. Очерки по теории самовоспитания / А. Я. Арет. — Фрунзе : Киргиз. гос. Ун-т, 1961. — 124 с.
2. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. / І. Д. Бех. — Ін-т змісту і методів навчання. — К., 1998. — 204 с.

3. Кобенко О. А. Самовиховання — шлях до педагогічної культури / О. А. Кобенко // Педагогічна культура. За ред. проф. Л. С. Нечипоренко. — Х. : Харківський державний університет. — С. 133–144.

4. Краткий психологический словарь / ред.-сост. Л. А. Карпенко ; под общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. — 2-е изд., расш., испр. и доп. — Ростов н / Д. : Феникс, 1999. — 512 с.

5. Синельников В. М. Самовиховання як діяльність і його психологічні особливості / В. М. Синельников // Педагогіка і психологія. — 2005. — № 3 (48). — С. 34–41.

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Пазич І. О., *методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Полтавській області.*

Методичний супровід - це цілісна системна взаємодія методиста і педагогічних працівників, спрямована на надання допомоги у виборі найбільш оптимального шляху вирішення професійної проблеми з опорою на свій професійний і життєвий досвід в умовах конкретного навчального закладу. Переваги супроводу перед іншими формами методичної роботи полягають у тому, що він: більш індивідуалізований і гнучкий; більшою мірою враховує динаміку професійного розвитку як самого педагога, так і закладу професійної (професійно-технічної) освіти, в якому він працює; більш диференційований в плані врахування специфіки зовнішніх і внутрішніх факторів професійного розвитку педагога; багатоаспектний; має постійний характер, тобто триває протягом усієї професійної кар'єри педагога.

Основним із принципів методичного супроводу проєктної діяльності у професійній освіті є стимулювання творчого зростання педагогів на основі розробленої системи моральних і матеріальних стимулів. Це вимагає створення умов для формування мотивації професійного самовдосконалення під час проєктної діяльності педагога. Серед мотивів можна виділити наступні: мотиви успіху, подолання професійних труднощів, спрямовані на поліпшення матеріального благополуччя, професійного визнання, кар'єрні мотиви та ін.

Реалізація даного принципу передбачає:

- визначення системи засобів, що спонукають кожного до пошуку і творчості, з урахуванням особливостей педагогів, їх можливостей;
- надання допомоги педагогу, педагогічному колективу у визначенні тих сфер діяльності, де можна досягти успіху, проявити свої сильні сторони, показати зразок вирішення проблеми для інших своїх колег;

- систематичне відстеження результатів діяльності, об'єктивну оцінку професійного зростання педагогів та педагогічного колективу в цілому.

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Полтавській області ставить за мету упровадження багатогранної проєктної діяльності в освітній процес із поступовим залучанням до її реалізації все більшої кількості педагогічних працівників і здобувачів освіти ЗПТО.

Проєктні технології, до впровадження яких так активно закликають сучасних педагогів, спрямовані на стимулювання інтересу здобувачів освіти до нових знань, на їхній розвиток через вирішення проблем і використання цих знань у конкретній практичній діяльності.

Особливо актуальним є застосування методу проєктів сьогодні, коли сучасна освіта переорієнтовується на профільне навчання.

Також проєктна діяльність усіх учасників освітнього процесу є дієвим інструментом розвитку професійних і соціальних компетентностей, реалізації співпраці педагога і учня, використання різноманітних сучасних дидактичних методів: випереджувального навчання, міжпредметної інтеграції, пошуково-дослідницького та ін.

Метод проєктів має на меті всебічне та систематичне дослідження проблеми й розробку конкретного кінцевого продукту; передбачає отримання практичного результату, а не тільки пошук певної інформації. Проєкт передусім є результатом колективних зусиль виконавців, тому на завершальному етапі діяльності передбачає рефлексію спільної роботи, аналіз її повноти, глибини, інформаційного забезпечення, творчого внеску кожного учасника.

У сучасній педагогіці проєкти класифікуються відповідно до певної типологічної ознаки. Відповідно до домінуючого методу чи виду діяльності їх розрізняють на:

– прикладні проєкти, які відрізняються чітко визначеним результатом діяльності його учасників (наприклад, проєкт документа, словник, аргументоване пояснення будь-якого явища тощо). Такі проєкти передбачають ґрунтовне осмислення структури, розподіл функцій між учасниками,

оформлення результатів діяльності, їх подальшу презентацію та зовнішнє рецензування;

– дослідницькі проекти, що мають на меті організацію діяльності учасників освітнього процесу, спрямовану на розв'язання творчих завдань із заздалегідь невідомим результатом, і передбачають наявність певних етапів роботи (обґрунтування актуальності теми дослідження, предмета та об'єкта, визначення цілей та завдань, виявлення методів пошуку та джерел інформації, висунення гіпотези, визначення шляхів розв'язання проблеми, збір даних, їх аналіз і синтез, обговорення та оформлення отриманих результатів, виступ із повідомленням чи доповіддю, визначення нових проблем для подальшого аналізу);

– інформаційні проекти, які скеровані на вивчення характеристик будь-яких процесів, явищ, об'єктів і передбачають їх аналіз та узагальнення виявлених фактів. Структура такого проекту схожа на структуру дослідницького, що часто є основою для їх інтеграції;

– рольово-ігрові проекти, в яких учасники виконують певні ролі, зумовлені характером і змістом проекту, імітують соціальні чи ділові відносини, ускладнені гіпотетичними ігровими ситуаціями. Структура таких проектів тільки окреслюється й залишається відкритою до завершення роботи.

У реальній практиці здебільшого застосовуються змішані типи проектів, де поєднуються ознаки кількох типів проектів і які є практично-орієнтованими. Такі проекти не лише дозволяють отримати нову інформацію, а й сприяють отриманню певного соціального досвіду, тобто є соціальними [2].

Відповідно до предметно-змістової спрямованості виділяються монопроекти та міжпредметні проекти. Перші, як правило, виконуються на уроках одного предмета, хоча й передбачають використання знань інших дисциплін. Міжпредметні, або інтегративні, проекти найчастіше виконуються в позаурочний час, передбачають інтеграцію знань із кількох предметів і потребують кваліфікованої допомоги педагогічних працівників.

За географією контактів проекти можуть бути реалізовані на рівні освітнього закладу, можуть бути обласними або регіональними, міжрегіональними, всеукраїнськими та міжнародними.

Педагогічна діяльність в рамках проектної діяльності включає в себе низку умовних етапів:

- пошуковий (визначення теми проекту, пошук і аналіз проблеми, постановка мети проекту);

- аналітичний (збір і вивчення інформації, аналіз наявної інформації, пошук оптимального способу досягнення мети проекту, побудова алгоритму діяльності, складання плану реалізації проекту: покрокове планування робіт, аналіз ресурсів);

- практичний (виконання запланованих технологічних операцій, поточний контроль якості, внесення змін у роботу);

- презентаційний (підготовка презентаційних матеріалів, презентація проекту, вивчення можливостей використання результатів проекту);

- контрольний (аналіз результатів виконання проекту, оцінка якості виконання проекту).

Розвиваючий ефект проектної діяльності відчувається в активній допитливості, пізнавальному інтересі учасників проекту; формуванні свідомого і творчого вибору оптимальних засобів перетворювальної діяльності; вмінні мислити системно і комплексно, самостійно виявляти потреби в інформаційному забезпеченні діяльності, безупинно опановувати нові знання й застосовувати їх як засіб перетворювальної діяльності.

Результатом впровадження проектної технології в заклади професійної (професійно-технічної) освіти є інноваційно-розвивальне середовище, яке передбачає: мотивацію навчальної діяльності учасників проекту; проблемно-креативну спрямованість; формування нового досвіду та розвиток необхідних психологічних якостей; орієнтацію на особистісний та колективний успіх.

Натомість «проектна діяльність» трактується як набір необхідних операцій для реалізації педагогічного проекту. Таким проектом може бути

створення будь-якої концепції, системи, технології, методу тощо. Під педагогічним проектуванням розуміють комплексне завдання, вирішення якого здійснюється з урахуванням соціокультурного контексту проблеми, яка розглядається і в якій взаємодіють і взаємодоповнюють один одного соціально-культурні, психолого-педагогічні, техніко-технологічні та організаційно-управлінські аспекти. Педагогічні проекти розглядаються як соціальні. Формами педагогічного проектування можуть виступати концепція, план, технологія тощо.

Таким чином, розглядаючи таке поняття, як «проектна діяльність» у контексті управлінської діяльності його слід розуміти як процес створення освітніх педагогічних проектів, а також як процес їхнього послідовного досягнення, впровадження, шляхи реалізації задуму. Передумовами застосування проектної діяльності в педагогіці є саме її комплексний характер, тобто можливість охоплення такою формою роботи широкого спектру різноманітних завдань, дій тощо, а також включення різних фахівців, створення тимчасових колективів для виконання поставлених завдань та реалізації визначених цілей, що потребують злагодженості й психологічного комфорту [4].

Педагогічна проектна діяльність - це інноваційна форма організації освітнього середовища, в основі якої лежить комплексний характер діяльності педагогічного колективу освітнього закладу в умовах активної взаємодії з оточуючим середовищем. Проектна діяльність спрямована на виконання конкретно обґрунтованої мети та визначеного кінцевого результату (змін), плану конкретних дій, обмежених конкретним проміжком часу та матеріально-фінансовими ресурсами [5]. Участь у проектній діяльності педагогічних працівників сприяє розвитку їх професійної компетентності, вчить не тільки планувати, а й підводити підсумки, оцінювати виконання того чи іншого завдання, виховує активну, гнучку, творчу особистість, готову до співробітництва, а також може стати засобом соціального й інтелектуально-творчого саморозвитку всіх суб'єктів освіти.

Література

1. Батенко Л.П., Загородніх О.А., Ліщанська В.В. Управління проектами: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2004. – 231 с.
2. Василевська Л. С. Проектна діяльність методиста як засіб удосконалення професійної майстерності педагогів [Електронний ресурс] / Л. С. Василевська. // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки . – 2012. – № 6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nzspp_2012_6_32.pdf.
3. Габітько М. Педагогічне проектування в процесі особистісно орієнтованої професійної підготовки // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7. - № 2. – С. 121-126.
4. Купенко О. В. К92 Педагогічні проекти: навчальний посібник / О. В. Купенко. – Суми : Сумський державний університет, 2015. – 133 с.
5. Мойсеюк Н.Є. Проектна технологія / Н.Є. Мойсеюк Педагогіка. Навчальний посібник. – 5-е вид., доп. і переробл. – К., 2009. – 656с. – С. 293 – 295 с.
6. Сисоєва С.О. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології : метод проектів // Неперервна професійна освіта : теорія і методика : Наук. – метод. журнал. – К., 2002. – Вип. 1 (5). – 230 с.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Петренко Н. А., *майстер виробничого навчання ДНЗ
«Електрорадіотехнічного ліцею м. Полтави»
(м. Полтава, Полтавська обл.)*

У сучасних умовах реформування освітнього простору України актуалізуються питання морально-етичних засад взаємодії педагога з іншими учасниками навчально-виховного процесу. З огляду на це, для науково-педагогічної спільноти набуває дедалі більшої актуальності питання розробки теоретично-педагогічних засад ділового спілкування, а також їх практичної реалізації через забезпечення плідної співпраці вчителів, батьків і дітей на засадах взаємної довіри і поваги, досягнення балансу прав, обов'язків і відповідальності в трикутнику «дитина – педагоги – батьки». У цьому контексті варто також враховувати інші варіанти взаємодії: педагог – педагог, педагог – керівник, педагог – середовище, що так само вимагають від викладача та майстра постійної етичної верифікації своїх дій та вчинків.

Підвалини наукових досліджень етичних аспектів педагогічних комунікацій закладені у працях О. Леонтєва, Є. Ільїна, А. Мудрика, В. Кан-Калика, А. Добровича, В. Грехньова. Сучасні дослідження у сфері етики педагогічної взаємодії представлені доробками О. Варецької, Л. Хоружої, А. Назарової та інших науковців. Метою даної статті є висвітлення морально-етичних засад взаємодії педагога з основними учасниками навчально-виховного процесу та зовнішнім середовищем.

Сучасний етап розвитку суспільства суттєво підвищує вимоги до рівня професіоналізму та етичних норм майстрів. Процес навчання потребує педагога, здатного до нестандартних дій, до використання нестандартних технологій, до принципової переорієнтації на гуманізацію та демократизацію відносин між учасниками педагогічного процесу. Велике значення для успішності процесу навчання має спілкування педагога зі студентами, їх

батьками, а також спілкування педагогів зі своїми колегами у колективі. Етика професійного спілкування - це прояв педагогічної техніки (методики) у взаєминах. Вона, насамперед, залежить від особистих якостей людини, загальної культури, професійної компетенції, педагогічної інтуїції.

Сфера педагогічної праці відноситься до такого виду професійної діяльності, в якому провідну роль відіграє спілкування. Спілкування є основним засобом, через який здійснюється реалізація завдань навчання і виховання. У цьому контексті педагогічне спілкування заключає в собі могутній резерв підвищення професійної майстерності педагога, удосконалення організації педагогічної діяльності і навчально-виховного процесу.

Педагогічне спілкування – професійне спілкування вчителя з учнем, яке має ряд функцій і спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату в системі “учитель – учень” і “учень – учень”.

Підкреслюючи значимість навчально-виховних функцій педагогічного спілкування, О. О. Леонтьєв відзначає, що “оптимальне педагогічне спілкування — таке спілкування вчителя (і ширше — педагогічного колективу) із своїми підлеглими в процесі навчання, яке створює найкращі умови для розвитку мотивації учнів і творчого характеру навчальної діяльності, для формування особистості школяра, забезпечує сприятливий емоційний клімат навчання (зокрема, перешкоджає виникненню психологічного бар’єру) ”.

Педагогічне спілкування передбачає виконання системи важливих функцій:

- обмін інформацією між педагогом та учнями,
- міжособистісне пізнання,
- організація та регуляція взаєностосунків і спільної діяльності,
- здійснення виховного впливу,
- педагогічно доцільна самопрезентація педагога.

Етика професійного спілкування - це прояв педагогічної техніки (методики) у взаєминах. Вона, насамперед, залежить від особистих якостей людини, загальної культури, професійної компетенції, педагогічної інтуїції.

Для того, щоб навчитися гарно, змістовно говорити, необхідно збагачувати свої знання й досвід, удосконалювати професійну освіту, усебічно розвиватися. Якщо ділова людина хоче переконати слухача (читача) в правдивості запропонованої теми, їй варто подбати, щоб слово її було зрозумілим, тема була переконливо обґрунтована. Слід навчитися контролювати свої емоції та інтонації, які диктують міміку і жести. Справедливо відзначив І. Лафатер: "Хочеш бути розумним — навчись розумно питати, уважно слухати, спокійно відповідати й переставати говорити, коли нема чого більше сказати."

Готового рецепту проведення ділового спілкування учасників освітнього процесу і досягнення успіху немає, тому що це багато в чому залежить від ситуативних факторів.

Але існують загальні правила, яких бажано дотримуватися:

- сформулювати конкретну мету спілкування, скласти план його проведення;
- створити атмосферу довіри і взаєморозуміння. Привернути увагу партнера, говорити про спільні проблеми;
- уміти переконливо висловлювати свої думки, уважно слухати і задавати запитання;
- не відволікатися від поставленої мети. Уміти правильно сприймати партнера і володіти своїми емоціями;
- робити нотатки, фіксуючи одержану інформацію;
- закінчувати обговорення після досягнення мети.

Ділове спілкування нерідко порівнюють з грою в шахи, де неможливо "закреслити" непродуманий хід. Якщо цей крок вже зроблено, ситуація змінюється, і наступні ходи необхідно вже робити за нових умов. Досвід свідчить, що в практиці ділового спілкування педагога особливе значення має вміння говорити, слухати, ставити запитання, сприймати партнера, стримувати емоції.

Під педагогічним діловим спілкуванням розуміємо таке спілкування вчителя з учнями, яке має певні педагогічні функції та етичні норми й спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату, що дає можливість забезпечувати реалізацію завдань навчально-виховного процесу та формування особистості, тобто створення оптимальних, соціально-психологічних умов для обопільної діяльності.

Отже, воно дає змогу педагогові забезпечувати взаємодію з учнями як цілісний процес.

Уміння говорити завжди розвивається одночасно з розширенням культурного та професійного світогляду. Сутність красномовства полягає в умінні та здібностях правильно і вміло говорити за змістом і майстерно за формою.

Про що б не йшла мова, треба вміти говорити, зробити все належне, щоб інша сторона вас зрозуміла. Змінюйте голос - він повинен то знижуватися, то підвищуватися. Раптове підвищення чи зниження тону голосу виділяє слово чи речення на загальному фоні.

Змінюйте темп мовлення — це надає йому виразності. Робіть паузу до і після важливих слів. Техніка ділового мовлення в першу чергу залежить від дикції.

Дикція—чітка вимова звуків, складів слів, відповідно до фонетичних норм мови. Гарна дикція виявляється в тому, щоб кожне слово було чути, щоб воно чисто і чітко звучало. Не можна "ковтати" окремі слова чи звуки, закінчення фраз - це заважає зрозуміти зміст висловленого. Велике значення має інтонаційне багатство мови: тональне забарвлення, відтінки емоцій. Проголошення промови зумовлюється також і темпом.

Отже, потрібно працювати над звуковим оформленням тексту. "Робота над інтонацією, - писав К. Станіславський, - полягає не в тому, щоб щось вигадувати і витискувати з себе. Вона відбувається сама собою, якщо існує те, що вона має виявити, тобто думка про внутрішню сутність".

Отже, педагогічні засади ефективного ділового спілкування є необхідною умовою продуктивної співпраці учасників освітнього процесу. Аби сформувати її дотримуйтесь таких порад:

- аналізуйте власний досвід і досвід колег;
- позитивно сприймайте нововведення,
- чітко ставте завдання підлеглим — що робити, коли та як ;
- виконуйте справи вчасно, встановлюючи часові норми, та вимагайте цього від інших;
- аналізуйте досягнення й труднощі своєї діяльності, керуйтеся висновками, аби поліпшити її
- розвивайте вміння ефективно працювати в інтересах спільної мети;
- орієнтуйтеся на індивідуальні особливості кожного учня;
- виховуйте впевненість у собі та вміння приймати рішення;
- налагоджуйте зворотний зв'язок і взаємодію із членами колективу;
- заохочуйте колег поліпшувати ефективність освітнього процесу, висловлювати власні думки, стимулювати внутрішню мотивацію до педагогічної діяльності;
- ставтеся вимогливо до себе та до інших, критикуйте конструктивно
- цінують свій час і час підлеглих;
- умійте мовчати, говорити та слухати;
- будьте привітним і тактовним;
- вірте в свою справу, будьте лідером;
- допомагайте кожному розкрити свій творчий потенціал.

Якщо керівник не є лідером, то підлеглі реалізують себе лише на 60-65%. Нині освітянський менеджмент потребує орієнтації на особистість працівника, на його потреби, внутрішню мотивацію до роботи.

Література

1. Варецька О. В. Етика педагогічної взаємодії / О.В. Варецька // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах – 2016. – № 51 (104). – С. 80–88.
2. Етика ділового спілкування. Навчальний посібник / Грищенко Т.Б, Грищенко С.П., Іщенко Т.Д.,Т.Ф.Мельничук. - Київ,2012.
3. Назарова А.А. Етичні вимоги до педагогічних працівників // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Право. – 2011. – № 16. – С. 68–75.
4. Новак В.О. Організаційна поведінка / Новак В.О. // Кондор-видавництво, 2013.

УРОК ЯК ЗАСІБ ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗА ПРОФЕСІЄЮ «ЕЛЕКТРОЗВАРНИК РУЧНОГО ЗВАРЮВАННЯ»

Петрова О. О., *методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у м. Києві*

Розвиток широкими темпами сучасної техніки, впровадження інноваційних технологій у виробництві вимагають не просто високого, а якісно нового рівня підготовки робітничих кадрів. Тому головним завданням закладів професійної (професійно-технічної) освіти є забезпечення професійної компетенції сучасних робітничих кадрів, їх «універсальність» і конкурентоспроможність на ринку праці, які відповідали б високим запитам роботодавців. Сучасний робітник повинен не тільки добре володіти теоретичним матеріалом, але й вміти виконувати роботи з використанням нових високоефективних матеріалів, інструментів, обладнання та пристроїв.

Вирішення цих завдань потребує від педагога закладу професійної освіти творчого підходу до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень нових педагогічних і виробничих технологій.

Всі зазначені компоненти освітнього процесу відображаються в уроках теоретичного навчання за професією «Електрозварник ручного зварювання», які мають бути орієнтованими не тільки на передачу готових знань за професією, а й відображати ідеї розуміння та визнання чужої точки зору, повагу до особистості, організації співпраці та самовираження в діяльності, в творчості, тобто на формування комплексу особистісних якостей здобувачів освіти.

З досвіду викладання навчального предмету «Спецтехнологія», лівова частка матеріалу вивчається за допомогою активних методів навчання, що забезпечує краще засвоєння нового матеріалу, залучає учнів до участі у

здобутті пізнавальної інформації та пробуджує особисту відповідальність за те, що вони роблять.

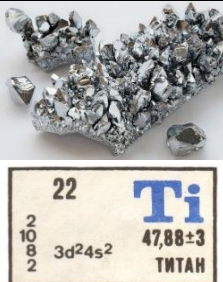
Прикладом застосування активних методів може бути проблемна лекція, коли викладач лише визначає проблеми та ставить питання, а учні під час дискусій самі знаходять рішення проблеми.

Так при закріпленні знань з теми «Валив параметрів режимів зварювання» викладачем презентується зразки виконання зварних швів та пропонується учням за зовнішнім оглядом визначити: чому шви мають саме таку форму, що вплинуло на її утворення, які помилки здійснив зварник під час виконання роботи.

До прикладів активного методу навчання можна віднести евристичні бесіди, дискусії, кейс-технології, дидактичні ігри, лабораторно-практичні роботи з елементами дослідництва тощо.

Для ефективності опанування теоретичних знань при проведенні занять у вигляді активних форм необхідно використовувати засоби запам'ятовування і зберігання інформації. Це може бути: смислове групування матеріалу, виділення головної думки, складання плану, опорного конспекту чи конспекту, логічних схем, виділення в них основних зв'язків і відношень.

Наприклад застосування елементів засобів активних форм навчання при вивченні теми «Особливості зварювання титану» пропонується учням визначити самостійно та занести у таблицю властивості титану, які обумовлюють його використання у різних галузях промисловості.

<p><i>Найпоширеніший елементу земній корі, його вміст становить 0,6%. Титан входить до складу більш ніж 70 мінералів.</i></p> <p><i>Серед конструкційних металів по використанню титан займає 4 місце, поступаючись лише алюмінію, залізу та магнію</i></p>		
<p>Властивості Титану</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>		<p>Галузь використання</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>

Або інший приклад завдання при закріпленні або контролі знань учнів з теми «Режими ручного дугового зварювання покритими електродами»:

Завдання: «Ви працюєте електрозварником ручного зварювання 2 розряду. Вам необхідно підібрати основні та додаткові режими зварювання для виконання з'єднання даного типу наведеного в таблиці:

Марка основного металу	Товщина деталей, мм	Тип з'єднання	Положення шва у просторі	Джерело живлення дуги
Ст 3	3	С	нижнє	інвертор

Під час проведення уроків доцільно використовувати різноманітні форми опитування, рішення кросвордів та ребусів, технічні диктанти тощо, які також забезпечують міжпредметний зв'язок з іншими навчальними предметами, що дозволяє створювати логічні зв'язки при вирішенні проблемних завдань.

Але щоб якісно підготуватися до такого уроку викладачеві необхідна велика кількість часу для створення дидактичного забезпечення уроку: розроблення завдань, створення карток, тестів, зразків, підбору технологічних та нормативних матеріалів. Тому доречно до підготовки уроків залучати учнів, пропанувати їм створювати презентації, кросворди, ребуси під час самостійної вивчення матеріалу.

Особливу увагу хочеться приділити і інтерактивним методам навчання, які використовуються в практиці сучасного педагога. До них можна віднести ділові ігри, уроки з використанням мультимедійних засобів, акваріум, BarCamp, мозговий штурм, майстер-класи, тощо. Ці методи надають можливість учням опанувати навички самостійного пошуку та аналізу інформації, знаходження правильних рішень виробничих ситуацій, працювати у команді, поважати чужу точку зору, але мати свою, проявляти толерантність для інших.

При опануванні теоретичних знань із технології зварювання доцільно використовувати метод створення проекту. Для цього викладачу необхідно на початку вивчення теорії запропонувати учням теми проекту скласти план його створення, а викладання тем програми побудувати так, що вивчення нового

матеріалу буде надавати змогу відтворювати поступово етапи створення проекту.

Наприклад, можна запропонувати учням створити виріб за допомогою зварювання. Для цього учням необхідно створити ескіз виробу, його креслення, підібрати матеріали для його створення, визначитися з технологічними операціями, розрахувати режими зварювання, вивчити можливості виникнення дефектів під час зварювання, розробити заходи щодо недопущення їх виникання під час створення виробу.

Процес теоретичної розробки проекту можна поєднати з заняттями виробничого навчання, де учні опановували навички зварювання зможуть втілити свій проект у життя. Результат такої діяльності, наприклад, може бути зарахований, як завдання до державної поетапної або кваліфікаційної атестації.

Незважаючи на те, яку мету ставить викладач при плануванні уроку, які методи форми та засоби використовує позитивна результативність буде досягнена, якщо учні будуть мати стабільну мотивацію. Для цього необхідно систематично зацікавлювати учнів, пробуджувати в них інтерес до вивчення кожної теми, переконувати в теоретичній, практичній і соціальній значущості матеріалу, який вивчається під час уроків із спецтехнології.

Інноватика діяльності викладача полягає у постійному пошуку і впровадженні нових максимально ефективних технологій навчання і виховання під час проведення уроків теоретичного навчання. Але результатом має бути формування високо адаптованої до умов, активної, творчої особистості, яка вміє аналізувати, долати будь-які труднощі. Тому проведення кожного уроку повинно відбуватися не для учнів, а разом з ними та спрямувати діяльність педагога не на групу в цілому, а на особистість кожного учня; забезпечувати повне засвоєння навчального матеріалу на уроці.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Печорських О. А., *викладач професійно-теоретичної підготовки професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука (м. Кременчук Полтавська область)*

У статті розглядається дуальна підготовка як складова системи професійної освіти молоді, розкривається її суть і значення, показується взаємозв'язок підприємств та професійних училищ як партнерів у системі дуальної підготовки

Ключові слова: дуальна освіта; професійна освіта; професійна підготовка; професійне училище; підприємство; професійна соціалізація.

Якісна підготовка кваліфікованих робітників потребує творчого підходу викладачів до вибору змісту, форм, методів та засобів навчання, максимального використання досягнень сучасної педагогічної науки, нових педагогічних і виробничих технологій.

Розвиток сучасної техніки та виробництва неможливий без висококваліфікованих робітничих кадрів, яких готує професійно-технічна освіта.

В Україні формується нова система освіти, яка орієнтована на входження у світовий освітній простір, супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Це зумовлює появу освітніх інновацій, які покликані суттєво змінити освітній процес. Викладач, навіть найталановитіший, уже не може бути єдиним джерелом інформації. Традиційне навчання з його авторитаризмом, орієнтацією на середнього учня, перевагою репродуктивної діяльності над пошуковою не відповідає вимогам часу [1]

Тому використання інноваційних технологій – ось та перспектива, яка дасть змогу виявити здібності кожного, навчити учнів реалізовувати себе в професійному середовищі.

Проблема сьогодення – підготовка конкурентоспроможних фахівців, забезпечення їх високого професійного рівня та мобільності, створення умов для максимального розкриття талантів і творчого потенціалу молодих робітників.

З усіх освітніх галузей професійно-технічна освіта є максимально інтегрованою у виробництво. Існуючі технології підготовки, матеріально-технічна база, кадровий потенціал ПТНЗ не повною мірою задовольняють вимоги роботодавця через відсутність адаптації до вимог конкретного виробництва. Вирішити завдання максимальної інтеграції здобувачів освіти у виробничий процес вже під час навчання можливо за допомогою системи дуальної освіти, яка теж є інноваційним педагогічним методом.

Основне завдання впровадження елементів дуальної форми навчання – подолати розрив між теорією і практикою, освітою й виробництвом і підвищити якість підготовки кваліфікованих кадрів, ураховуючи вимоги роботодавців у межах нових організаційно-відмінних форм навчання [2].

Дуальна форма навчання ефективна для галузевих навчальних закладів, що дозволяє використовувати сучасну матеріально-технічну базу роботодавців.

Термін «дуальна система» (від лат. dualis – подвійний) використовується в педагогічній термінології з середини 60-х років минулого століття у ФРН як нова, більш гнучка форма організації професійного навчання, що поєднує теоретичне навчання в навчальному закладі з паралельним здобуттям практичних умінь і навичок на підприємстві. [3]

Безумовно, навчання учнів у виробничих майстернях є важливим елементом професійної освіти, але як було сказано вище, майстерні не дають учню всієї картини виробничого процесу з можливістю повного занурення майбутнього працівника в професійне середовище. Дуальна освіта поєднує інтереси навчального закладу з інтересами роботодавця. Федерація

роботодавців України заявляє про суттєву потребу висококваліфікованих кадрів і просить МОН України прискорити впровадження дуальної освіти в Україні, що змінить частково проблеми з безробіттям і працевлаштуванням здобувачів освіти.

Розглянемо особливості впровадження в систему ПТНЗ концепції дуальної освіти.

Дуальне навчання – це така форма організації навчального процесу, яка передбачає системне й органічне поєднання на умовах партнерства двох основних його складових: теоретичної (навчальної) складової, яку забезпечує навчальний заклад, та прикладної (практичної), яка забезпечується підприємством (потенційним роботодавцем) [4, с. 139].

Зрозуміло, що така співпраця має бути врегульована нормативно шляхом підписання договору (контракту) між суб'єктами даної освітньої системи. Обов'язковими елементами таких контрактів є зміст та мета навчання, термін навчання, тривалість робочого дня, розмір та порядок виплати стипендії, кількість відпускних днів із посиленням на колективний договір та законодавчі акти, умови розірвання договору тощо. Таким чином, дуальне навчання дійсно активує й підвищує ефективність взаємодії учня з викладачами та наставниками, а також і з виробничим середовищем. Безперечними перевагами такого виду навчання є отримання практичних знань та досвіду роботи із перших місяців навчання, а також можливості працевлаштування в закладі, де проходило практичне навчання.

Впровадження дуальної форми освіти вимагає від усіх учасників процесу тісної співпраці:

1. Від навчального закладу скласти навчально-плануючу документацію, а саме навчальні плани, узгоджені з роботодавцем. Та враховуючи побажання роботодавця, робочі плани та програми повинні відповідати державним стандартам та забезпечувати компетентнісний підхід до навчання.

2. Висуваються вимоги до професійних якостей педагогічних працівників ПТНЗ. Для інноваційного процесу навчання майбутніх робітників необхідні висококваліфіковані викладачі та майстри виробничого навчання, що володіють фундаментальними професійними знаннями та інформаційно-комунікативними технологіями, педагогічними технологіями та методикою навчання, вмінням застосовувати професійний досвід у процесі навчання, оптимальним поєднанням майстерності та компетентності, організації взаємодії в процесі навчання, стратегічним та творчим мисленням, вмінням аналізувати та оцінювати навчальні ситуації, вмінням бачити перспективу та бути готовими до змін і адекватно на них реагувати.

3. Вимоги до наставників підприємства. Для проходження психологічної адаптації учнів має відбуватись постійна підтримка з боку наставників - висококваліфікованих робітників підприємства, контроль, надання допомоги учням щодо опанування знаннями, організації та активного впровадження новітніх виробничих технологій та власного професійного досвіду під час навчально-виробничої діяльності у навчально-виробничому процесі.

Незважаючи на особливості та труднощі впровадження дуальної освіти, така форма навчального процесу відкриває нові можливості та переваги.

Для підприємств – це можливість підготовки робочих кадрів безпосередньо під своє виробництво, виробничі технології та обладнання, максимальна відповідність корпоративним інтересам, економія часу та коштів на пошук, підбір робітників, їх перенавчання та адаптація до умов конкретного підприємства. До того ж, у підприємства з'являється можливість перспективного планування заміни робочих ресурсів та відбору кращих учнів, оскільки за час навчання можна виявити їхні сильні та слабкі сторони. Добре навчені робітники швидко пристосовуються до робочого ритму виробництва, витрачаючи мінімально часу для адаптації, що позитивно відображається на іміджі підприємства та навчального закладу.

Для держави – це можливість реалізувати зміст професійно-технічного навчання відповідно до діючого законодавства і державних стандартів професій та, водночас, зменшити витрати на укомплектування навчальних закладів сучасним технологічним обладнанням й утримання навчального закладу.

Навчальний заклад забезпечує учнів теоретичними знаннями, достатньою професійною орієнтацією та наступним працевлаштуванням. Учні за дуальною системою рано набувають міцні знання й стійкі професійні прийоми та навички роботи, самостійність і безболісну адаптацію до дорослого життя, у них з'являється впевненість у завтрашньому дні.

Тож можливо зробити висновки, що незважаючи на певні складності впровадження дуальної освіти, саме в системі професійної освіти така інновація має велику перспективу, тому дуальна освіта в сучасних умовах може стати засобом професійної соціалізації молоді, оскільки надає їй найкращі можливості для отримання кваліфікації. Вона може стати основним джерелом формування молоді генерції кваліфікованих робітників і завдяки тісному зв'язку зі сферою праці забезпечує оптимальний старт трудового життя.

Література

1 Палига О. В., Притула І. А. Інноваційні технології навчання при підготовці кваліфікованих робітників в системі професійно-технічної освіти.

2. Бойчевська І. Дуальна система Німеччини. Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Сумській області: сайт. 04.2017. URL: [http://nmcpto.sumy.ua/wpcontent/uploads/2017/04/Дуальна-система Німеччини.pdf](http://nmcpto.sumy.ua/wpcontent/uploads/2017/04/Дуальна-система%20Німеччини.pdf)

3 . Жихорська, О. В. Реалізація моделі формування професійної компетентності навчально-допоміжного персоналу вищого навчального закладу в умовах інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти / О. В. Жихорська // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2015. - № 10. - С. 85-95. – Бібліогр.: 9 назв.

4. Дернова М. Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: Європейський досвід. [Електронний ресурс] / М. Г. Дернова // Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи. Випуск 2 (9) 2014.

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ
ТЕОРЕТИЧНОГО НАВЧАННЯ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ**

Рикова З. О., *викладач вищої категорії, старший викладач професійно-теоретичної підготовки Лубенського професійного ліцею (м. Лубни Полтавської обл.)*

Посередній учитель викладає.

Хороший вчитель пояснює.

Видатний вчитель показує.

Великий учитель надихає.

Вільям Уорд

*Повноцінними є тільки ті знання, які
дитина здобула власною активністю.*

Йоганн Песталоцці

Модернізація навчально-виховного процесу на сучасному етапі сприяє формуванню та розвитку творчої особистості, спроможної повноцінно реалізуватись в житті.

Перебудова професійної освіти вимагає значного підвищення особистісної відповідальності викладачів і майстрів закладів професійно-технічної освіти у виборі форм і методів навчання і виховання, організації суспільно корисної і продуктивної праці учнів. Суттєвого значення набуває формування типу робітника, здатного до самовдосконалення, саморозвитку та творчого вирішення проблем в професійній діяльності. Тому актуальним стає питання впровадження в навчально-виробничий процес закладів освіти сучасних методів навчання, які дозволяють не просто передавати учням знання, професійні навички та уміння, але й сприяють всебічному розвитку особистості майбутнього фахівця.

Одним із кроків підвищення ефективності уроку є впровадження разом із традиційними методами навчання інтерактивних технологій навчання.

Інтеракція підходить для будь-якого змісту, оскільки жоден предмет не можна викладати, залишаючи дитину в пасивній позиції у процесі навчання.

Сучасний урок – це жива клітина навчально-виховного процесу, це урок спрямований на те, щоб кожна дитина збагнула себе як самодостатня особистість, це твір мистецтва, де педагог уміло використовує всі можливості для розвитку особистості учня, його активного розумового зростання, глибокого й осмисленого засвоєння знань, формування його моральних основ.

Урочна форма характеризується тісним взаємозв'язком усіх компонентів: комплексна мета уроку досягається за рахунок єдності й узгодження мети і задач уроку, змісту навчального матеріалу, методів і засобів навчання, форм організації навчальної діяльності учнів.

Педагогічна наука показала, що вона не стоїть осторонь від суспільно-політичних процесів, які відбуваються в державі. Саме тоді з'явилися такі поняття як «особистісний підхід», «компетентнісний підхід», «інтерактивні (або інноваційні) технології навчання».

Компетентнісний підхід передбачає не засвоєння учнями окремих один від одного знань і вмінь, а оволодіння ними в комплексі. У зв'язку з цим по-іншому визначається система методів навчання.

Кожен творчий викладач застосовує свої оригінальні підходи до побудови структури й організації уроку, спрямовані на застосування адаптованих до себе й до особливостей навчальної групи методів навчання і прийомів: стимулювання довірливої уваги і формування мотивації; організації й здійснення навчальної діяльності; контролю й самоконтролю.

Знайти шлях до кожного учня, змусити його мислити, робити висновки, «навчити вчитися» – ось таку мету я обираю для себе, готуючись до кожного уроку.

Особисто від себе хотілося б зазначити, що найкраще учні засвоюють навчальний матеріал шляхом використання на уроці комплексу різних форм, методів, прийомів та засобів навчання. А це дає можливість підвищувати

рівень сприйняття навчального матеріалу, розвивати творче мислення та сприяти стійкому формуванню знань учнів з предмета.

В процесі роботи я не тільки пояснюю навчальний матеріал, а й організую пізнавальну діяльність учнів. Перш ніж перейти до викладу нового матеріалу створюю своєрідний психологічний настрій-мотивацію: підкреслюю теоретичну і практичну значущість навчального матеріалу для майбутньої професійної діяльності; ставлю перед здобувачами освіти навчальні проблеми, які вони зможуть розв'язувати в міру опанування знаннями за темою. Для цього я наводжу цікаві факти, підбираю пізнавальні завдання, ситуаційні задачі, відеоролики тощо, які будуть розглядатися на уроці.

У своїй роботі для активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти я використовую такі методи та прийоми навчання:

Метод розв'язання ситуаційних задач, кейс-метод:

Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, які називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень учнями з певного розділу навчання предмету. Цінність методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Цей метод застосовую тоді, коли є необхідність розвитку в учнів самостійного і творчого мислення, формування у них переконання, що немає готових шляхів ухвалення стандартних рішень. І, навпаки, що кожне рішення потребує всебічного аналізу ситуації та врахування різноманітних чинників, які на неї впливають.

Опис ситуації не повинен включати жодних коментарів викладача, він може висвітлювати лише побічні та проміжні вказівки, які підштовхнуть учнів до пошуку правильного рішення.

Застосування мною кейс-методу з одного боку стимулює індивідуальну активність учнів, формує позитивну мотивацію до навчання, зменшує кількість «пасивних» і невпевнених у собі учнів, забезпечує високу ефективність навчання і розвитку майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості і компетенції, а з іншого дає можливість самому вчителю: самовдосконалюватись, по-іншому мислити й діяти та оновлювати власний творчий потенціал.

Різнорівневі тестування. Тест дає змогу визначити не лише рівень знань кожного з учнів, а й структуру, тобто систематичність його знань. Без аналізу структури знань педагог працює наосліп. Застосування мною на уроці комп'ютерних тестів і діагностичних комплексів дозволяє мені за короткий час отримувати об'єктивну картину рівня засвоєння матеріалу, що вивчається у всіх учнів і своєчасно його скоректувати. При цьому є можливість вибору рівня складності завдання для конкретного учня. Тестування дозволяє контролювати навчальний процес на кожному занятті, індивідуалізувати підхід до кожного учня, не витрачати часу на рутинну працю з підрахунку балів. При цьому дуже здібні учні не губляться у масі «середнячків».

Для учня важливо те, що відразу після виконання тесту (коли ця інформація ще не втратила свою актуальність) він отримує об'єктивний результат із зазначенням помилок, що неможливо, наприклад, при усному опитуванні.

Інтелектуальна гра. Створення та застосування мною інтелектуальних комп'ютерних ігор націлена на підвищення пізнавального інтересу учнів та об'єктивного оцінювання їх навчальних досягнень.

Впровадження у педагогічну практику ігрових технологій покликані активізувати учбову діяльність учнів. Не випадково, вивчення ігрових методів навчання є актуальною проблемою в наш час.

Залежно від конкретної педагогічної мети уроку, його змісту, з індивідуальних психологічних особистостей учнів та рівня їхнього розвитку, гру можна проводити з одним учнем, бригадами або всією групою.

У процесі застосування ігрових методів навчання у багатьох учнів підвищується інтерес до навчального процесу. Ці ігри повніше реалізують підготовку учнів до практичної діяльності, виробляють у них життєву позицію, привчають до колективних форм роботи. Саме в іграх розпочинається невимушене взаєморозуміння між викладачем і учнем. У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, працювати вдумливо, самостійно, розвивається увага, пам'ять, жадоба до знань. Задовольняючи свою природну потребу в діяльності, в процесі гри підліток “добудовує” в уяві все, що недоступне їй у навколишній дійсності, в захопленні не помічає, що вчиться - пізнає нове, запам'ятовує, орієнтується в різних ситуаціях, поглиблює набуті раніше досвід, порівнює запас уявлень, понять, розвиває фантазію.

Електронний посібник. Застосування мультимедійних засобів на заняттях дозволяє підвищити не тільки інтерес до майбутньої спеціальності, але і успішність по даній дисципліні. Навчальні комп'ютерні програми і електронні посібники дають можливість кожному здобувачу освіти незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у навчальному процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль. Бути не пасивним спостерігачем, а активно одержувати знання і оцінювати свої можливості.

Метод проектів. Це освітня технологія, спрямована на здобуття учнями знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування в них специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку. це метод в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок здобувачів освіти, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Мета використання методу проектів полягає у формуванні навичок ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій при навчанні учнів різного віку за допомогою інноваційних педагогічних технологій, якими передбачається самостійна (індивідуальна чи групова) дослідницько-пошукова їх діяльність.

Метод проблемних ситуацій. Вміння розв'язувати проблеми необхідні людині в будь-якій сфері його діяльності та повсякденному житті. Якщо учні володіють вмінням вирішувати проблеми, їх цінність для організацій, установ, де вони будуть працювати, багаторазово зростає, крім того, вони отримують навички, які знадобляться їм протягом всього життя. Більшість сучасних підприємств зацікавлені в робітничих кадрах, які спроможні приймати на себе відповідальність і працювати самостійно. Щоб зробити це, учням необхідно вміти виявляти проблеми та пропонувати рішення, тобто те саме, що є основою ключового вміння вирішувати проблеми. Під час розв'язання проблеми учні поглиблюють свої знання по конкретному питанню; розвивають вміння вирішувати проблеми; розвивають соціальні і комунікативні навички. Проблемна ситуація відрізняється від звичайної тим, що традиційна має відоме учням рішення (або варіанти рішень). При вирішенні проблемної ситуації необхідно висунути ряд гіпотез її вирішення і шляхом аналізу кожної обрати оптимальний варіант вирішення стосовно конкретної ситуації. В процесі реалізації технології проблемного навчання найчастіше використовують наступні проблемно-розвиваючі методи: частково-пошукові методи, методи навчального дослідження, евристичні методи, проблемна дискусія.

Висновок

Компетентність майбутнього робітника має бути кінцевим результатом навчання, і це зумовлює необхідність цілеспрямованої діяльності усього педагогічного колективу закладу освіти щодо її формування.

Упровадження в навчання різноманітних форм і методів дозволить майбутнім кваліфікованим робітникам отримати необхідні для цього теоретичні знання стосовно норм і правил успішної комунікативної діяльності, набути обов'язкові уміння та навички продуктивного спілкування, орієнтуватися в ситуаціях, прогнозувати результати свого та чужого спілкування.

Таким чином, основна мета роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності учнів полягає в розвитку їх творчих здібностей. З психології відомо, що здібності людини, в тому числі і учнів, розвиваються в процесі діяльності.

Засобом розвитку пізнавальних здібностей учнів є вмiле застосування таких методiв i прийомiв, якi забезпечують високу активнiсть учнiв у навчальному пiзнаннi. Методи i прийоми активiзацiї, що їх застосовує викладач, повиннi враховувати рiвень пiзнавальних здiбностей учнiв, бо непосильнi завдання можуть пiдiрвати вiру учнiв у свої сили i не дадуть позитивного ефекту. Тому система роботи викладача повинна будуватись iз врахуванням поступового i цiле спрямованого розвитку творчих пiзнавальних здiбностей учнiв, розвитку їх мислення. У процесi навчання учень здiйснює рiзнi дiї, в яких виступають основнi психiчні процеси: вiдчуття, сприймання, уява, мислення, пам'ять та iн. Оскiльки з усiх пiзнавальних психiчних процесiв провiдним є мислення, то можна сказати, що активiзувати дiяльнiсть учнiв - це активiзувати їх мислення.

Слiд зазначити, що без бажання учня вчитися всi старання викладача не дадуть очiкуваних результатiв.

А щоб учнi мали бажання вчитися, викладачевi необхідно на кожен урок пiдбирати рiзноманiтнi методи i прийоми навчання, щоб утримувати стiйкий iнтерес учнiв до свого предмета.

**ТЕЗИ ДО УРОКУ ЛАБОРАТОРНО-ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ
З ТЕМИ «ТЕХНОЛОГІЯ ПРИГОТУВАННЯ БУТЕРБРОДІВ,
САЛАТІВ ІЗ СИРИХ ТА ВАРЕНИХ ОВОЧІВ»**

Селіванова С. В., *викладач предмета «Технологія приготування їжі з основами товарознавства», ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства»*

Конкуренція на сучасному ринку праці, вимагає відмайбутнього кухаря не лише глибоких теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, а й швидкої модернізації, креативності, постійного оновлення власного досвіду у виробничій сфері. Необхідність підвищення рівня професійної підготовки випускників, посилення їх конкурентно-спроможності в умовах сучасного ринку праці є головним завданням навчального закладу. У професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників для підприємств ресторанного господарства, зазначені вимоги, досягаються шляхом застосування сучасних педагогічних та виробничих технологій, серед яких є проведення лабораторно-практичних робіт з предмету «Технологія приготування їжі з основами товарознавства».

Лабораторно-практична робота – це важливий засіб зв'язку теорії з практикою, який дає змогу закріпити теоретичні знання з питань технології приготування страв та організації виробництва, сприяє формуванню професійних компетентностей учнів, самостійності під час практичного опрацювання навчальної програми. Ефективно формує пізнавальні інтереси, озброює різноманітними способами діяльності та носять дослідницький характер.

Обраний тип уроку, розвиток компетентностей, базується на вже отриманих знаннях з теми навчальної програми предмета «Технологія приготування їжі з основами товарознавства». Тому перебіг уроку надано з допомогою активних та інтерактивних методів та прийомів навчання:

✓ «Відкритий мікрофон» - надає можливість кожному учню сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

✓ Вправа «Загадковий конверт» (*індивідуальна форма роботи*). Кожен учень отримує конверт, в якому пропонується набір інгредієнтів, за складом яких треба запропонувати, який салат та бутерброд можна з них приготувати. При утрудненні учні отримують, на допомогу, технологічну карту, що і стане завданням для практичного відпрацювання на поточному інструктажі.

✓ «Втрачена ланка» (*парна форма роботи*). Учням пропонуються технологічні схеми послідовності приготування салатів, де є клітини незаповнені. Внесення відповідної інформації сприяє складанню послідовності технологічного процесу.

✓ Елементи кейс-методу (*робота малими групами*), де учні презентують застосування нових виробничих технологій у приготуванні салатів та бутербродів, надають матеріали на паперових носіях.

Під час таких методів відбувається взаємодія учасників навчального процесу з метою взаєморозуміння, спільного вирішення навчальних завдань, розвитку особистих якостей здобувачів професійної освіти. Основним мотивом виконання таких завдань є усвідомлення здобувачами освіти практичної значимості знань, навиків і умінь, якими вони повинні оволодіти назанятті. Тому викладач загострює увагу учнів на ролі холодних страв та закусок, в справі розширення асортименту продукції, поліпшення їх якості.

Після закінчення опитування викладач підводить короткий підсумок, вказує на глибину засвоєння знань, відмічає активних учнів, оцінює їх підготовку до самостійного виконання практичних робіт. Особлива увага звертається на дотримання правил техніки безпеки, правил санітарії і гігієни. Учні отримують завдання по приготуванню страв, знайомляться з інструкційно-технологічними картками, визначають послідовність своєї роботи.

Салат чи холодна закуска - це та страва, що дає простір для кулінара в застосуванні сучасних методів та прийомів, використанні декількох технологій

як у приготуванні так і у подачі таких страв. Тому важливим акцентом, перед практичною роботою, є загострення уваги учнів на використанні сучасних виробничих технологій та нетрадиційних варіантів їх подачі. Доцільним також можна запропонувати готові зразки еталонів професійної діяльності. (натуральні зразки оформлення бутербродів та салатів, зразки ажурних чіпсів та чіпсів із житнього хлібу).

Конкретність поставлених перед учнями задач виключає у них розгубленість, стимулює чіткі, організаційні уміння і навички при виконанні роботи, викликає самостійність в роботі та творчий підхід до виконання завдань і індивідуальність в оздобленні страв.

Важливою ланкою, в практичній роботі, є створення та занурення учнів у виробничу ситуацію, спрямування їх дій до прийняття професійних рішень. Прикладами можна навести: 1. Зерниста ікра має часткове підсихання, що впливає на якість бутербродів. Чи можна таку ситуацію виправити або попередити? 2. Для приготування салатів ви отримали цибулю яка має гіркуватий смак, що небажано вплине на якість страви. Які ваші дії? Відпрацювання практичних умінь та навичок у поєднанні з рішенням виробничих ситуацій формують у учнів такі компетентності:

- Здатність системно мислити;
- Вміти чітко висловлювати власну думку та приймати рішення;
- Аналізувати і синтезувати інформацію та трудові прийоми;
- Творчо і ініціативно виконувати практичні завдання.

Виконання практичних завдань, передбачених планом, забезпечує оволодіння професійними навичками і уміннями, сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Самостійне опрацювання учнями додаткових джерел створило атмосферу творчості під час приготування та подачі салатів і бутербродів. Це використання сучасних прийомів та способів технологічного оброблення продукції ресторанного господарства: «соте», «аль денте», «деглясування». Застосування модної концепції сучасності – молекулярної кулінарії, для оформлення салатів: пелюстки манго, хрусткий чіпс з водорості,

кольорова або прозора молекулярна обгортка. З метою підвищення харчової цінності страви, в салатах використано редьку маргеланську, замість огірка свіжого, додавання м'яти та шафрану, використання в'ялених томатів, посипання салатів пластівцями мигдалю та сім'ям льону.

Для надання салатам додаткових смакових якостей (пікантності, соковитості, солодкості, «кислинки») та поєднання інгредієнтів салату між собою учні запропонували нетрадиційні технології приготування салатних заправок та соусів (дресінги): лимонна сальса для салату зі свіжих овочів; йогуртова салатна заправка яка розкриває смак овочів; заправки з соєвим соусом в азіатському стилі для підкреслення смаку салатів з курячим філе; оригінальний дресінг здіжонською гірчицею, соєвим соусом та медом для грецького салату; приголомшливо смачна медово-гірчична заправка як варіація для листових салатів; заправки з додаванням спецій сумах та сушених трав - орегано, базилік.

Презентація салатів та бутербродів залежала від смаку і інтуїції кожного учня. Вона характеризувалася простотою і елегантністю, вертикальним розташуванням продуктів, уникненням зайвої симетричності, витонченістю та особистим підходом. Не залишилося без уваги учнів і підбір посуду. Для подачі таких страв використано фарфорові блюда овальної і круглої форми, кришталеві і фарфорові вази, розетки та креманки, сучасний посуд тарілки (дивайн, тріанон). Для декору тарілок використано нововведення арт-візаж з пюре із авокадо, соусу із червоноголової капусти, соус-гель із крес-салату, цибулевий соус.

При проведенні бракеражу готових страв запропорновано рольову групу. До бракеражної комісії включено учні, які виконують роль директора закладу громадського харчування, техника-технолога, шеф-кухаря або завідуючого виробництвом. Перед проведенням бракеражу комісія має ознайомитися з технологічними картками на страви, потім проводить дегустування готових страв. Спочатку пробують салати, щонають ніжний смак і запах, а потім –

більш гострі. Результати бракеражу комісія записує у бракеражний журнал, де страви оцінюють за 10-ти бальною шкалою.

Поєднання інтерактивних та нових виробничих технологій на уроці лабораторно – практичної роботи посилив інтерес учнів до даної теми, націлив їх на додаткове вивчення навчального матеріалу, викликав пізнавальний інтерес у учнів та спрямував їхню розумову діяльність, дозволив самостійно продемонструвати практичні навички в приготуванні бутербродів та салатів з застосуванням сучасних варіантів оздоблення та подачі, використанням нетрадиційного посуду.

Вирішення та аналіз виробничих і проблемних ситуацій, винайдення причин та способів по усуненню недоліків дало можливість практично кожному учню упевнитись в своїх знаннях, вміннях та навичках, швидко приймати нестандартні рішення.

Само та взаємо оцінювання виконаних трудових прийомів націлило здобувачів освіти розуміти критерії не тільки свого успіху а й застосовувати ці критерії при оцінюванні роботи товаришів. Що збільшує відповідальність учнів за власне навчання, допомагає підвищити мотивацію, створити комфортне практичне навчання кожній особистості, позитивно впливає на успішність кожного учня та формує професійні компетентності майбутніх конкурентоспроможних спеціалістів кулінарного мистецтва.

Після таких занять учні виходять з лабораторії сповнені зацікавленості, готові робити власні професійні відкриття, навчатися самостійно нести відповідальність за свою освіту.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ДО ЗАНЯТЬ

Скапа Т. О., *майстер виробничого навчання Кременчуцького вищого професійного училища № 7*

Успіх уроку виробничого навчання значною мірою залежить від підготовки до нього майстра. У статті проаналізуємо методику підготовки до занять та її алгоритм. Підготовка до уроку виробничого навчання складається з двох етапів - попереднього та безпосереднього.

Попередня підготовка майстра виробничого навчання до уроку передбачає такі етапи:

- вивчення навчальних програм з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовок. Адже завдяки реалізації у навчальному процесі міжпредметних зв'язків розширюється загальнопрофесійний кругозір учнів, розвивається логічне мислення, активізується їхня увага, зростає зацікавленість до предметів, що вивчаються;

- ознайомлення майстра виробничого навчання зі спеціальною, педагогічною і методичною літературою;

- вивчення досвіду роботи інших майстрів виробничого навчання;

- тематичне планування, що забезпечує логіку вивчення змісту матеріалу, формування умінь і навичок учнів;

- ретельне обмірковування того, які знання, уміння, навички необхідно сформулювати під час вивчення теми; до яких раніше вивчених питань варто повернутися для поглибленого їх вивчення з використанням нового матеріалу; як унаслідок вивчення теми досягти засвоєння учнями передбачених програмою знань, а також набути відповідних умінь і навичок.

Така загальна підготовленість майстра виробничого навчання надає йому можливість продуктивніше готуватися безпосередньо до конкретного уроку. Розглянемо алгоритм такої підготовки:

- аналіз результатів попереднього заняття, завдяки якому уточнюється зміст, тема і мета наступного уроку. Тема визначає загальну назву тієї частини навчального матеріалу, що вивчатиметься на уроці («що вивчається»), а мета – «для чого вивчається», «чого необхідно досягти»;

- визначення структури уроку та приблизного часу для проведення кожного його елемента. І структура, і розподіл часу напряду залежать від періоду навчання, від місця уроку в темі програми. Так, під час вивчення «операційних» тем зазвичай складовою структурною частиною уроків є спеціальні тренувальні вправи з опрацювання та закріплення трудових прийомів і операцій. Для проведення уроків, які ґрунтуються на виконанні комплексних навчально-виробничих робіт, цей структурний елемент зазвичай не застосовують;

- ознайомлення з навчально-методичною літературою, педагогічним досвідом, інноваціями сучасного виробництва за темою уроку;

- підготовка до показу нових методів і способів професійної діяльності за темою уроку;

- визначення конкретних навчально-виробничих робіт за темою уроку з урахуванням індивідуальних особливостей, рівня підготовленості учнів. Підготовка заготовок, матеріалів, інструментів, пристосувань, перевірка справності обладнання, якості матеріалів і заготовок;

- розробка критеріїв оцінювання робіт, виконуваних учнів за темою уроку;

- розробка таблиць типових помилок, яких припускаються учні, виконуючи самостійну роботу, і способів їх попередження та усунення;

- вибір форм, методів і способів проведення структурних елементів уроку; трудових прийомів, послідовності їх подання, можливостей використання наочних і технічних засобів; різновидів організації самостійної роботи учнів; актуальних питань під час поточного інструктування; методів контролю якості учнівської роботи тощо;

- визначення завдань для домашньої роботи учнів, їх диференціація за рівнем складності.

Результатом такої підготовки є написання плану уроку виробничого навчання.

Слід зазначити, що, відповідно до «Положення про організацію навчально-виробничого процесу у ПТНЗ», план уроку – це обов'язковий документ планування педагога, що має довільну форму. Стандарту або затвердженій формі планів уроків виробничого навчання не існує, оскільки план уроку, як і його зміст, глибина розкриття, процедура проведення змінюються, залежно від його дидактичних цілей, змісту уроку, періоду навчання, особливостей навчально-виробничих завдань, організації самостійної роботи тощо.

Отже, майстер виробничого навчання визначає зміст і організацію уроку, формує первісну орієнтовну основу дій учнів, керує ними під час виконання вправ і самостійної роботи, приймає й оцінює виконання навчально-виробничих завдань. Майстер є організатором і керівником навчальної діяльності учнів. Тож якість підготовки кваліфікованих робітників значною мірою залежить від дотримання майстром методики підготовки до занять.

Література

1. Сілаєва І.Є., Шевчук С.С., Заславська С.О. Методика професійного навчання : методичний посібник, Донецьк, 2013 р. 290 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник, Київ, 2002 р. 528 с.
3. Хайчіна Ю. М. Методично рекомендований алгоритм написання тез доповідей : методичні рекомендації. Кременчук, 2014. 31 с.

ТЕЗИ ДО УРОКУ З ТЕМИ «ФРИТЮРНИЦІ ДЛЯ СМАЖЕННЯ ПРОДУКТІВ»

Старинська Л. А., викладач предмета «Устаткування підприємств громадського харчування», ДНЗ «Херсонське вище професійне училище ресторанного господарства»

Особливість нестандартних уроків полягає в такому структуруванні змісту і форми, яке викликало б інтерес в учнів, сприяло їх оптимальному розвитку і вихованню. Урок-розслідування належить до нестандартних уроків де основним компонентом є взаємини між учнями, засновані на змісті програмного матеріалу. Учніське розслідування – це важлива форма навчання, яка сприяє формуванню знань, умінь і навичок учнів, їх закріпленню та вдосконаленню, поглибленню й систематизації. Це комплексна форма узагальнення результатів самостійної пізнавальної діяльності учнів під керівництвом викладача, що здійснюється завдяки спільним зусиллям викладача й учнів. Головною метою проведення нестандартного уроку-розслідування поставлено вирішення актуальних проблем зсамостійного дослідження учнями навчального матеріалу та доведення ефективності використання сучасних фритюрниць для приготування корисної їжі.

Мета уроку:

Навчальна: формувати компетентності учнів звивчення загальної характеристики, будови, принципу дії, регулювання температурного режиму фритюрниць для смаження продуктів. Сформувати вміння пояснювати факти на підставі причинно-наслідкових зв'язків, готовність до оволодіння сучасними виробничими технологіями. Розвивальна: сприяти розвитку умінь пошукової діяльності, логічного мислення, творчих здібностей учнів у процесі вивчення нового матеріалу. Спонукає учнів до формування стійких професійних знань, розвитку інформаційних компетентностей. Виховна: виховувати почуття відповідальності при експлуатації та використанні сучасного обладнання, повагу до праці та обраної професії.

Тип уроку: формування компетентностей.

Форми організації навчальної діяльності учнів: робота творчими групами, індивідуально-групова.

Методи та прийоми навчання: урок-розслідування з елементами КЕЙС методу, самостійна робота, захист творчих робіт, рішення проблемних ситуацій, взаємооцінювання, інтерактивна дискусія.

Дидактичне забезпечення: опорні конспекти, схеми обладнання, навчальні комп'ютерні презентації, навчальні фільми, технічні характеристики.

Матеріально-технічне забезпечення: фритюрниця «КІЙ-В», фритюрниця-фондю, комп'ютер, мультимедійний проектор, телевізор.

Міжпредметні зв'язки: Технологія приготування їжі з основами товарознавства. Організація виробництва. Гігієна та санітарія. Охорона праці.

Перебіг уроку

1. Організаційний момент

1.Перевірка наявності учнів.

2.Перевірка готовності учнів до уроку.

2.Мотивація та цільова установка уроку

Вступне слово викладача: Харчування – необхідна умова нашого життя. Без їжі людина не може жити. Їжа забезпечує наш організм енергією, яка міститься в продуктах харчування. На сьогоднішній день концепція здорового харчування дуже поширена. Поряд з цим страви смажені у фритюрі не втрачають своєї популярності. З'являються нові альтернативи фритюрниць, які дозволяють дотримуватись здорового харчування. Тема нашого уроку «Фритюрниця для смаження продуктів. Їх призначення, будова. Принцип дії, регулювання температурного режиму». І головною метою нашого уроку є розслідування проблеми здорового харчування, та роль фритюрниці при приготуванні корисної їжі.

Інтерактивний прийом («За» і «Проти»)

Викладач: Як на ваш погляд, страви приготовлені у фритюрі шкідливі для організму людини, підніміть руки хто так вважає? Хто вважає що ні? Отже у

нас дві думки: «За», «Проти». Незважаючи на те, що тренд здорового харчування продовжує активно впливати на вибір, смажена їжа залишається одним із топ-пунктів меню. І перед вами, як майбутніми кухарями, стоїть задача довести чи є необхідним застосування фритюрниць на підприємствах ресторанного господарства для приготування корисної їжі.

Для цього, попередньо, група була об'єднана в три творчі групи. Кожна творча група обрала собі завдання для розслідування. В кожній команді обрано спікера, який контролює перебіг розслідування та оцінює роботу учасників своєї команди. Найголовнішим завданням кожної команди є вивчення та доведення різних технічних можливостей фритюрниць для приготування корисних страв.

3. Актуалізація опорних знань

Перше випробування, у розслідуванні, розв'язання тесту на співвідношення: (кожна творча група отримує тестове завдання, з терміном часу до 2 хвилин для його виконання). Спікери творчих груп звітують про виконання. Аналіз відповіді здійснюється із залученням всіх членів зазначеної творчої групи.

Приклад тестового завдання

Корисна їжа	А. Овочі, фрукти, кисломолочні продукти, каші.
Шкідлива їжа	Б. 160-180*С
Температура фритюру	В. 1:4
Традиційне співвідношення продукту і фритюру	Г. Фаст-фуд, алкогольні напої
Еталон відповіді: 1 – А; 2 – Г; 3 – Б; 4 – В.	

Викладач: Перш ніж розпочати презентацію вашого розслідування, давайте згадаємо історію виникнення фритюру. Приготування у фритюрі - спосіб обробки їжі, яким користувалися в Древньому Римі, в Китаї і в Японії. У кожній країні є свій рецепт приготування у фритюрі, з властивими особливостями. Поки не винайшли фритюрницю, продукти смажили

в звичайному глибокому посуді. Поступово, шляхом довгих доопрацювань, техніка була такого вигляду та технічних можливостей, які вона має сьогодні.

Вивчення нової теми. План:

Фритюрниці для смаження продуктів AIRHOTF 4+4 призначення, будова.

Принцип дії, регулювання температурного режиму.

Загальні характеристики фритюрниць. Корисні поради при виборі обладнання. (презентація роботи учнями 1 творчої групи).

Промислові фритюрниці, класифікація, будова. (презентація роботи учнями 2 творчої групи).

Особливості будови, принцип дії та застосування інноваційних фритюрниць. Аерофритюрниці. (презентація роботи учнями 3 творчої групи).

Учням пропонується переглянути навчальний фільм з будови та технічної характеристики фритюрниці марки AIRHOTF 4+4.

Вправа «Коло міркувань» в якій учні залучаються у інтерактивну дискусію, після перегляду фільму, з обговоренням питань: Які сигнальні лампи має фритюрниця? Пояснити їх призначення. Як спрацьовує блокування при перегріванні? Яку додаткову функцію має фритюрниця? Яка назва пристрою куди заливають жир? Якими електронагрівниками здійснюється нагрівання жиру, пояснити їх використання, навести їх переваги та недоліки? Яка кількість жиру заливається до робочої ванни, від чого це залежить?

Завдання для частково-пошукової роботи: Користуючись опорно-довідковими конспектами, учням пропонується знайти відповіді на питання: Яку форму, та якою метою, має жарова ванна? Яке призначення «холодної зони»? Яким пристроєм та коли здійснюється зливання жиру з ванни?

Вправа «Презентація матеріалів розслідування». Кожна творча група презентує результати розслідування та робить висновки. Після виступів однієї з груп, іншим групам надано право задавати питання, коментувати та доповнювати виступи. За результатами самостійної роботи з додатковими джерелами учнями складено навчальні презентації та кейс-папки з розкриттям отриманих завдань.

5. Закріплення знань учнів:

Вправа: «Коло ідей»: Учніам пропонується вирішити проблемні ситуації. Для всієї групи оголошується одна загальна проблема, учасники кожної творчої групи обговорюють проблему, та пропонують свій (тільки один) варіант вирішення, та шляхи попередження проблеми. Кожен запропонований варіант рішення проблеми від творчої групи підлягає обговоренню, коригуванню та доповненню іншими командами.

6. Підведення підсумків:

Слово викладача. Головним завданням нашого уроку було дослідити корисність та ефективність використання сучасних фритюрниць. Як ви вважаєте, чи вдалось нам це? Запропоновано вправу «Займи позицію. ЗА і ПРОТИ».

Творчі групи учнів довели, що технічні можливості інноваційних фритюрниць забезпечують приготування корисної їжі.

Підсумки розслідування підводяться колективно, капітани оголошують оцінки кожному учню. Викладач коригує та коментує оцінки.

Рефлексія: Як ви думаєте чи досягнута мета уроку? Чи сподобався вам урок? Що більше сподобалося вам на уроці?

7. Домашнє завдання:

На вибір: 1. Скласти конспект до теми уроку з використанням електронного лекційного матеріалу. 2. Скласти опорно-довідковий конспект. Для всіх учнів: Скласти схему будови фритюрниці, позначити та описати основні частини та небезпечні зони.

Висновок: Отже нетрадиційні уроки дозволяють урізноманітнювати форми й методи роботи, створюють умови для розкриття пізнавальних здібностей учнів, що створює передумови для взаємодії суб'єктів навчання (викладач-учень) на принципах партнерства, забезпечує навчання за якого кожен учень включається у самостійну діяльність, усвідомлює навчальне завдання та відшукує шляхи його розв'язання.

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Тимощук М. К., *заступник директора з виховної роботи ДПТНЗ
«Полтавський професійний ліцей транспорту»*

Головним завданням освітнього процесу є всебічний розвиток людини шляхом підвищення якості навчання і виховання. Для досягнення цього слід постійно вдосконалювати зміст освіти, методи, прийоми, форми і засоби навчання. Такими нововведеннями в освіті стають інформаційні технології (ІТ).

На даний момент велика увага приділяється інформатизації освіти, яка повинна дати певний економічний ефект, але при умові, що сучасні інформаційні технології будуть інтегруватися в ній. Тому надання можливостей для пізнавальної і творчої самореалізації учня завдяки сучасному інформаційному і технічному забезпеченню навчання, як на індивідуальному, так і на колективному рівнях, є найважливішим завданням викладання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Трансформується роль учителя у навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція учителя як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника роботи учня. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, які б виконували у навчальному процесі такі функції: інформуючу, формуючу, систематизуючу, контролюючу та мотивуючу. Таким вимогам можуть відповідати новітні комп'ютерні засоби навчання, до яких належать презентації, електронні посібники, мультимедійні курси, тренінгові програми та ін.

Досягнутий за останні роки прогрес у впровадженні новітніх комп'ютерних засобів у процес навчання у ліцеї потребує глибокого наукового обґрунтування дидактичних і методичних основ їх використання, визначення концептуальних засад створення презентацій, електронних посібників. Розробка і впровадження презентацій, електронних посібників у навчальний процес потребує комплексного вирішення таких дидактичних проблем, як

розробка теорії, методики навчання та ін. Для ефективної навчальної роботи необхідне якісне дидактичне забезпечення — комплекс взаємопов'язаних за дидактичними завданнями освіти та виховання різних видів змістовної навчальної інформації на різних носіях (у паперовому та електронному вигляді), розроблених з урахуванням вимог педагогіки, психології та інших наук.

Відсутність спільного підходу до розробки методики використання комп'ютерних засобів навчання можна розглядати як основну методичну проблему. Невирішеність цієї проблеми, яка помітно гальмує процес упровадження комп'ютерних засобів навчання до практики освіти, можна пояснити як її відносною новизною, так і її складністю. Це зумовлено тим, що суть проблеми знаходиться у точці перетину двох предметних галузей. Перша - новітні інформаційні технології, друга - власне методика навчання.

Розглянуті вище дидактичні проблеми розробки і впровадження комп'ютерних засобів навчання у навчальний процес є значущі. Головна складність – це відсутність дидактичних матеріалів, які були б пристосовані для ТЗН і відповідали вимогам навчального процесу.

Успішне вирішення багатоаспектних проблем інформатизації навчального процесу можливе лише за дотриманням психолого-педагогічних умов, які визначають результуючу ефективність навчально-пізнавальної діяльності. Актуальність психолого-педагогічної проблематики обумовлена передусім тим, що вона охоплює практично всі питання, пов'язані з використанням комп'ютерної техніки у навчальному процесі, починаючи з психолого-педагогічного обґрунтування використання комп'ютерної техніки безпосередньо як засобу навчання, з'ясування психологічних особливостей використання комп'ютера учнями різних вікових груп, розробки комп'ютерно-орієнтованих методичних систем навчання різних навчальних предметів, і закінчуючи таким практично важливим питанням, як подолання психологічного бар'єру, що виникає у багатьох потенціальних користувачів (вчителів, керівників навчальних закладів, педагогів-дослідників) стосовно

самої ідеї інформатизації всього навчального процесу і пов'язаною з цим необхідністю докласти певні зусилля для оволодіння новими методами і засобами навчальної діяльності.

В основу використання засобів сучасних ІТ в навчальному процесі, як і будь-яких традиційних засобів навчання, повинні бути покладені загально визнані дидактичні принципи навчання. До них відносяться: принцип єдності навчання, виховання і розвитку; принцип науковості і систематичності; свідомості і творчої активності учнів у навчанні; принцип наочності, принцип міцності засвоєння знань, формування умінь і навичок; принцип диференційованого підходу до навчання кожного учня за умов колективної роботи класу; принцип розвиваючого навчання.

Конкретизуючи вимоги до навчального процесу, організованого з використанням ІТ, можна виділити як основні наступні принципи.

Принцип науковості.

Визначає не тільки способи та критерії добору змісту навчального матеріалу, але й способи його подання відповідно до сучасного рівня наукових знань. У зв'язку з цим передбачається формування в учнів вмінь та навичок наукового пошуку, ознайомлення їх з сучасними методами пізнання. До педагогічної моделі знань повинні бути включені як відомості про основні наукові факти, закони певної предметної галузі, так і про способи, якими ці факти встановлено. Отже і відтворення навчального матеріалу, в тому числі з використанням засобів ІТ, повинне відбуватись на основі моделей, які повинні бути адекватними науковому знанню і одночасно доступними для розуміння учнями. Способи подання навчального матеріалу повинні відповідати сучасним науковим методам пізнання. Такими є методи моделювання (фізичне, натурне, математичне, інформаційне), методи системного аналізу, які сприяють найбільш глибокому пізнанню об'єктів і явищ реального світу.

Принцип наочності.

Навчальна діяльність учнів повинна відбуватись за максимально можливої модальності навчальних впливів. Таке розуміння принципу наочності

потребує точного визначення тих дій, які необхідно виконати з предметами і засобами діяльності, щоб, з одного боку, виявити зміст майбутнього поняття, а з іншого – подати цей зміст у вигляді знакових (або інших) моделей.

Найважливіша перевага комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання ґрунтується на сучасному розумінні принципу наочності і полягає у тому, що за умов використання педагогічних програмних засобів типу діяльнісних середовищ учні не тільки споглядають явища, моделі явищ, які є об'єктами вивчення, а й здійснюють перетворюючу діяльність з цими об'єктами, вони не є пасивними спостерігачами досліджувальних процесів і явищ, оскільки активно впливають на їх перебіг, при цьому навчально-пізнавальна діяльність набуває дослідницького творчого характеру.

Принцип систематичності й послідовності.

Що в об'єктах або явищах, моделі яких відтворюються за допомогою програмних засобів, повинні бути виділені основні структурні елементи і суттєві зв'язки між ними, що дозволить уявити ці об'єкти чи явища як цілісні утворення. Діяльність учнів стосовно засвоєння матеріалу повинна відображати логіку системного аналізу об'єктів вивчення.

Принцип активного залучення всіх учнів до навчального процесу.

Принцип активного залучення всіх учнів до навчального процесу вимагає від вчителя не тільки залучення учнів до активної діяльності на уроці. Важливим є усвідомлення учнем необхідності власної діяльності, надання йому можливості обрання таких її видів, які найкраще відповідають його здібностям. Формування вчителем критеріїв добору найбільш раціональних видів діяльності створює відповідну орієнтовану основу. Одним із таких критеріїв є відповідність змісту діяльності учнів засвоєним знанням, причому активність виступає як вимога відтворення учнями не тільки предметних дій, а й навчальних дій, в ході яких відбувається засвоєння предметних вмінь. Звідси випливає, що зміст діяльності, яка організована з використанням програмних засобів, повинен відповідати засвоєним знанням.

Принцип індивідуалізації, індивідуального підходу у навчанні.

Під час створення і добору комп'ютерно-орієнтованих дидактичних матеріалів навчання, із застосуванням яких реалізується принцип індивідуалізації навчання, повинні враховувати напрямки та рівні індивідуалізації. Зокрема, під час добору методики подання та перевірки засвоєння предметних знань і вмінь учнів необхідно враховувати мотиваційні аспекти, індивідуально-особистісні, психофізіологічні особливості кожного учня. Важливим є також забезпечення визначення і наступного врахування індивідуального початкового рівня, тобто визначення обсягу та глибини засвоєння опорних знань, сформованості відповідних умінь, стійкості навичок.

Під час використання правильно спроектованих програмних засобів навчального призначення, які мають ознаки комп'ютерно-орієнтованих освітніх середовищ або електронних підручників, на відміну від традиційних форм навчання, вказані вимоги реалізуються значно ефективніше.

Принцип доступності.

Доступністю визначається можливість досягнення мети навчання як загалом, так і на певному його етапі. Умовою її реалізації є наявність до початку навчання всіх її внутрішніх і зовнішніх передумов.

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ПІДГОТОВКИ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Ткаченко А. І., *заступник директора з навчально-виробничої роботи
Вищого професійного гірничо-будівельного училища
(м.Горішні Плавні Полтавська обл.)*

Сьогодні потребує підготовки робітничих кадрів нового формату, здатних опанувати складні професійні компетентності, різні форми інтеграції професій з оновленим змістом навчання, мобільних на ринку праці.

Сучасний ринок праці диктує свої умови: якість професійно-практичної підготовки кваліфікованого робітника повинна відповідати не тільки вимогам освітніх стандартів, але й потребам суспільства і замовників робітничих кадрів. Необхідно адаптуватися не лише до вимог часу та інноваційних технологій, але й до стратегічних напрямків розвитку регіону.

Зміцнення зв'язків із роботодавцями-замовниками робітничих кадрів відкриває додаткові можливості: забезпечується врахування вимог роботодавців, з'являються умови для організації короткострокового стажування педагогічних працівників з метою ознайомлення з новими виробничими технологіями й устаткуванням. А також забезпечення учнів робочими місцями під час проходження виробничого навчання й виробничої практики, які відповідають вимогам кваліфікаційних характеристик та спільне формування замовлень на підготовку робітничих кадрів.

Вище професійне гірничо-будівельне училище має постійного партнера та замовника робітничих кадрів Приватне акціонерне товариство «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат». Це гігантське підприємство, на якому працює близько 8 тисяч працівників. Комбінат - головний в Україні експортер залізорудної сировини. Більш ніж 85% своєї продукції «Полтавський ГЗК» експортує до країн Європи, Близького Сходу, Японії, Південної Кореї та Китаю. Головним постачальником робітничих кадрів для підприємства уже 47 років є Вище професійне гірничо-будівельне училище.

Навчальний заклад враховує потреби роботодавців в підготовці кваліфікованих робітників, але разом з тим потребує допомоги в оновленні матеріально-технічної бази, державних стандартів, змін і порядку проходження виробничої практики учнів, як з боку держави, так і з боку роботодавців. Інноваційні технології є перспективним напрямом розвитку виробництва. Тому важливою стратегічною метою педагогічного колективу училища є освоєння сучасних технологій на виробництві, спільна розробка навчальних планів і програм із спеціальних предметів та професій.

Ефективність соціального партнерства в системі «професійний (професійно-технічний) заклад – підприємство, замовник робітничих кадрів» визначається рівнем договірних обов'язків з підготовки кваліфікованих робітників.

В основу соціального партнерства, договору на підготовку кваліфікованих робітників повинні бути покладені принципи:

- ✓ рівноправність сторін;
- ✓ взаємоповаги та врахування інтересів сторін;
- ✓ зацікавленості сторін у договірних відносинах;
- ✓ сприяння органів місцевої влади зміцненню та розвитку соціального партнерства;
- ✓ добровільності та реальності зобов'язань, прийнятих сторонами;
- ✓ обов'язковості виконання, контролю за виконанням укладених договорів.

Співпраця між Вищим професійним гірничо-будівельним училищем та ПрАТ «Полтавський ГЗК» реалізується у різних напрямках, а саме:

- Укладання договору про співпрацю, який передбачає співпрацю протягом 3 років з внесенням щорічних змін за необхідності шляхом укладання додаткових угод. Договір про співпрацю обумовлює всі сфери взаємовідносин і діяльності схеми «навчальний заклад – підприємство», щорічно проводиться аналіз його виконання, вносяться за необхідності корективи.

- Участь роботодавця у формуванні робочих навчальних планів та програм на підставі ДС ПТО, їх письмове узгодження після детального розгляду.

- Складання щорічної заявки на підготовку кваліфікованих робітників та перспективної заявки на 3 роки, що дає навчальному закладу провести необхідну роботу з підготовки навчально-матеріальної бази, підбору професійних педагогів.

- Забезпечення учнів (100%) за 9-и інтегрованими професіями робочими оплачуваними місцями під час проходження виробничої практики та виробничого навчання, а також працевлаштування всіх бажаючих випускників.

- Участь представників роботодавця (голів комісій) у роботі державної кваліфікаційної комісії.

- Ознайомлення з підприємством шляхом проведення екскурсій, навчання та стажування педагогічних працівників в умовах підприємства на безоплатній основі (щорічно проходять навчання з метою отримання додаткової професії, підвищення рівня кваліфікації та стажування 20-30 працівників училища).

- Співпраця у сфері соціальних питань: працівники училища є членами профспілки і мають всі пільги та переваги на рівні працівників підприємства, в т.ч. отримують путівки на санаторно-курортне лікування та оздоровлення дітей працівників у спортивно-оздоровчому таборі «Горизонт». Члени профспілки закладу отримують матеріальну допомогу у випадку захворювання.

- Спортивні команди училища приймають участь у щорічній робітничій спартакіаді ПрАТ «Полтавський ГЗК» із 15 видів спорту. Профком надає спортивну форму командам училища. На безоплатній основі передав училищу 3 спортивних тренажери.

- Для вирішення оперативних питань щоп'ятниці директор училища приймає участь у роботі наради при Голові Правління ПрАТ «Полтавський ГЗК» разом з керівниками цехів комбінату.

- ПрАТ «Полтавський ГЗК» приймає активну участь у модернізації навчально-матеріальної бази училища. Так на створення навчально-

практичного центру було виділено близько 1 000 000 гривень. Училищу передано на безоплатній основі: великовантажний автомобіль БілАЗ-7540, БілАЗ-7540А; екскаватор – ЕКГ-8І; тренажер-симулятор великовантажного кар'єрного автомобіля САТ-777D та інше.

- Безоплатно надається пальне на виконання навчальних вправ водінню за професіями «Водій автотранспортних засобів (категорія «В»)), «Водій автотранспортних засобів (категорія «С»)) та навчальне стажування учнів, які отримують додаткову кваліфікацію «Водій великовантажних автомобілів БелАЗ». Безоплатно учням училища надається сучасний спецодяг для проведення уроків виробничого навчання в майстернях закладу.

- Училище має велику фінансову підтримку з боку підприємства-замовника робітничих кадрів: щорічно через Благодійний фонд комбінату училище отримує 500-600 тис. грн. на проведення капітального та косметичних ремонтів навчально-матеріальної бази закладу; перерахування в період виробничої практики складають 600-700 тис. грн./рік.

- За рахунок Благодійного фонду комбінату виконано капітальний ремонт кабінету «Охорона праці» та надано безоплатно його програмне забезпечення.

Вище професійне гірничо-будівельне училище проводить роботу з адаптації учнів до трудових колективів ПрАТ «Полтавський ГЗК» та інших підприємств-замовників робітничих кадрів. Так учні - учасники художньої самодіяльності закладу, приймають участь у щорічних привітаннях колективів цехів комбінату з нагоди професійних свят. Учні навчальних груп долучаються до проведення тижнів з «Охорони праці», днів «Довкілля», різноманітних конкурсів. Керівники та кращі представники трудових колективів ПрАТ «Полтавський ГЗК» запрошуються на загально-училищні заходи.

Покращення кадрового забезпечення навчального закладу кваліфікованими професійними педагогами (викладачами спеціальних предметів та майстрами виробничого навчання) відбувається за рахунок залучення працівників підприємства-замовника та стажування працівників училища в умовах підприємства. Педагогічні працівники вчать досконало

розумітися на потребах підприємства-роботодавця, знати обладнання виробничих дільниць, цехів, знати основи корпоративної політики підприємства.

Вище професійне гірничо-будівельне училище має не просто потужну матеріально-технічну і фінансову підтримку з боку ПрАТ «Полтавський ГЗК», а й надійного соціального партнера, а учні – «батьківське» плече трудових колективів комбінату. Наші партнери впевнені, що навчальний заклад підготує потрібних їм кваліфікованих робітників, які обізнані у сучасних виробничих технологіях.

А це можливо лише при ефективній співпраці з підприємством-замовником кваліфікованих робітників, налагодженні тісних взаємозв'язків.

Соціальне партнерство показало, що підприємства-роботодавці зацікавлені в пошуку робітничих кадрів. Професійна освіта не має майбутнього без участі в її житті замовників кадрів, тому хотілось би, щоб і підприємства розуміли, що вони без професійно-технічної освіти також не можуть ефективно працювати і розвиватись. Тобто, соціальне партнерство є одним із найбільш ефективних шляхів вирішення проблеми якісної підготовки робітників.

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ З ПРОФЕСІЇ «ТРАКТОРИСТ- МАШИНІСТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА»

Ткаченко С. С., майстер виробничого навчання Професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука Полтавської області.

Впровадження новітніх технологій і використання найновішої сільськогосподарської техніки – є запорукою успіху підприємств аграрної галузі в умовах жорсткої конкуренції сучасного глобального ринку.

Курс на оновлення машино-тракторного парку, який взяли провідні підприємства Полтавської області, вимагає серйозних зрушень в системі підготовки кваліфікованих робітників з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Аграрний сектор економіки вимагає таких фахівців-умільців, які володіють технікою, технологією, можуть налагодити або відрегулювати сільськогосподарську машину, знають, що впливає на економічну ефективність сільськогосподарської техніки та вирощування сільськогосподарських культур.

В сучасному вимогливому та швидкозмінному економічному середовищі рівень професійно-технічної освіти значною мірою залежить від результативності впровадження сучасних технологій навчання. Останнім часом досить широко застосовуються терміни "нестандартні форми організації уроків" або «інноваційні технології».

До поняття інноваційних (сучасних) технологій відноситься :

- індивідуальне (групове) навчання;
- контроль і оцінка навчальних досягнень учнів (через тести, завдання тощо);
- проблемне навчання;
- критичне мислення;
- економізація і екологізація освіти;

- застосування досягнень техніки (через "інтернет - системи", мультимедійні технології, екскурсії до сільськогосподарських підприємств та на сільськогосподарську виставку).

Сучасна система професійно-технічної освіти повинна не тільки розвивати інтелект учнів, їхню професійну майстерність, а й орієнтувати процес навчання на розвиток самостійності, творчості, інноваційного стилю мислення та діяльності. З цією метою в училищі облаштовано два навчальні класи, що розраховані на 15 і 30 місць. Дані класи обладнані необхідними меблями, є Інтернет, обладнання для проведення презентацій та ін. Важливу роль у підготовці майбутніх трактористів відіграє добре обладнаний полігон для відпрацювання та закріплення необхідних вмінь та навичок з практичного водіння.

Методика використання комп'ютерних технологій під час вивчення предмету «Трактори» передбачає підготовку матеріалу в форматі Power Point у вигляді презентації, де матеріали подаються в наступній послідовності: тема уроку, план, список літератури з вказаними сторінками, ілюстративний матеріал у вигляді схем та фотографій сучасних тракторів і автомобілів, рисунків, графіків, а також мультимедійних фрагментів роботи складових частин тракторів і автомобілів з викладення матеріалу кожного питання плану уроку. Візуальне подання навчального матеріалу направлене на організацію навчання в режимі діалогу, у процесі якого відбувається взаємодія учнів між собою з метою спільного вирішення проблем, взаєморозуміння, розвитку особистісних якостей. Тобто, окрім рішення освітніх функцій, інтерактивні методи спрямовані на подолання труднощів у міжособистісних комунікаціях учнів. Вони також сприяють розвитку професійно значущих якостей майбутніх кваліфікованих робітників:

- критичного, аналітичного та технічного мислення,
- професійної самостійності,
- умінь творчого застосування знань у процесі виконання професійних обов'язків,

- уміння бачити проблеми й знаходити правильні технічні рішення в нестандартних ситуаціях тощо.

Для підвищення ефективності професійної спрямованості учнів щорічно зі своїми колегами організовую експерсії на підприємства міста. Це підвищує інтерес учнів до професії в цілому. У них складається конкретне уявлення про техніку, яка вивчається, навчальний матеріал стає доступнішим і легшим для розуміння.

Інноваційні методи порівняно з традиційними формують не тільки базові знання та вміння з професії, а й забезпечують для майбутнього кваліфікованого робітника фундамент, з якого починається освоєння нового освітнього простору.

Застосування інноваційних форм організації практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сільського господарства не втрачає своєї актуальності тому, що сучасне сільське виробництво не тільки не знижує, а, навпаки, підвищує вимоги до рівня професійної компетентності випускників.

Нині мати диплом кваліфікованого робітника замало, треба вміти підтвердити його наявність ґрунтовно сформованими компетенціями, включаючи практичні вміння, навички і здатність їх реалізувати.

Наші випускники вдало використовують свої знання на практиці, після закінчення училища забезпечується першим робочим місцем, адже потреба в цих робітниках постійна, особливо у сільській місцевості.

І хоча нас попереду чекає нелегкий шлях вдосконалення освітнього процесу, матеріалів і приладдя, ми переконані, що робимо правильні кроки для забезпечення високої ефективності роботи, конкурентоспроможності і стійкого розвитку училища.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ВИРОБНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Федина Т. Г., *майстер виробничого навчання II категорії
з професії «Кухар», «Кондитер», «Офіціант».
Міжрегіонального центру професійної перепідготовки звільнених у
запас військовослужбовців
(м. Хорол Полтавської області)*

Характерною ознакою ХХІ століття є істотне збільшення інтенсивності людської праці у всіх сферах життя. Це вимагає від людини універсальності в усьому: володіти декількома професіями, багатьма мовами, уміти працювати зі складною технікою. Життєву активність за цих умов може зберегти тільки та людина, яка здатна до самоосвіти та самовдосконалення, не боїться брати на себе відповідальність, вміє організовувати свою роботу і водночас допомагає в організації роботи колег.

Проблема сьогодення – підготовка конкурентоспроможних фахівців, забезпечення їх високого професійного рівня та мобільності, створення умов для максимального розкриття талантів і творчого потенціалу молодих робітників.

З усіх освітніх галузях професійно-технічна освіта є максимально інтегрованою у виробництво. Без тісної, всебічної взаємодії з широким колом соціальних партнерів її подальший розвиток неможливий. Існуючі технології підготовки, матеріально-технічна база, кадровий потенціал ЗП(ПТ)О не повною мірою задовольняють вимоги роботодавця через відсутність адаптації до вимог конкретного виробництва.

Темпи технологічного переоснащення сучасного виробництва такі, що значна кількість знань втрачає актуальність уже через 3-5 років, тому однією з важливих вимог до сучасних робітників є професійна мобільність, тобто здатність швидко оволодівати новинками галузі, спорідненими професіями, розуміти зміни, які відбуваються, своєчасно на них реагувати.

Сьогодні висуває нові вимоги до оновлення змісту ПТО, запровадження інноваційних педагогічних та виробничих технологій, пошуку нових форм і методів організації навчального процесу. Це ще раз підтверджує необхідність випереджувальної освіти, орієнтованої на здобуття нових фундаментальних знань, вивчення процесів та новітніх технологій.

У забезпеченні якісних результатів професійної підготовки кваліфікованих робітників особлива роль належить майстру виробничого навчання, його професійних компетентностей, які поєднують професійні уміння робітника високої кваліфікації в певній галузі, технологічні знання з відповідного виробництва і майстерність педагогічної діяльності.

У сфері професійної (професійно-технічної) освіти одним із шляхів реалізації поставлених вимог є створення відповідних організаційно-педагогічних умов, які включають новітні технології та інструменти для ефективного забезпечення сучасної освіти, взаємопов'язаності із стандартами освітніх програм, доступу до навчальних матеріалів, візуалізації, розширення можливостей для комунікації в освітньому процесі та мають реалізовуватися з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Нові виклики інформаційного суспільства вимагають активного впровадження ІТ технологій в освіту.

Стрімке впровадження новітніх технологій визначає розвиток системи професійної (професійно-технічної) освіти у майбутньому. Технологічність освіти стає все більш затребуваною, оскільки накопичення знань і фактичного матеріалу не є першочерговим завданням сучасного освітнього процесу. Результатом освіти є не просто накопичення певної маси знань, а формування у здобувачів освіти нових якостей, головною серед яких – здатність до усвідомлених дій, спрямованих на отримання нових знань.

Перехід до ринкової економіки вніс певні зміни в систему ресторанного господарства. На зміну державним підприємствам даної галузі з'явилися приватні, орендні, спільні підприємства з високим рівнем обслуговування, із

застосуванням новітніх технологій, сировини, найсучаснішого обладнання. Інтенсивне зростання мережі підприємств ресторанного господарства різних форм власності, впровадження страв європейських кухонь і нових технологій виробництва вимагає підготовки висококваліфікованого робітника зовсім іншого рівня.

На жаль, професійні навички випускників не завжди адаптуються до нових технологій, які уже впроваджені на виробництві, темпи технологічних змін випереджають зміст навчальних програм, а роботодавець бажає бачити робітника, готового відразу приступити до роботи без будь-якого переучування. Саме тому методична комісія громадського харчування і обслуговування нашого Центру вважає головним у своїй діяльності здійснювати підготовку фахівців, які зможуть працювати на сучасних виробництвах та виконувати завдання з використанням нової техніки, сировини, інноваційних способів обробки, приготування та подачі страв.

Сьогодні вимагає від майстрів виробничого навчання йти в ногу з розвитком новітніх технологій, використанням сучасного обладнання, яке все більше і більше надходить на підприємства різних галузей виробництва. На жаль, матеріально-технічна база нашого навчального закладу не дає можливості практично знайомити учнів з новими видами сучасного обладнання, проте було придбано два комбайни «Kenwood» з насадками для виготовлення пасти різних розмірів, блендери, мікрохвильові печі, мультиварка, сучасний посуд для подавання страв. Учні нашого навчального закладу мають можливість проходити виробниче навчання (дуальна форма навчання) та виробничу практику в закладах ресторанного господарства нашого регіону, де вони знайомляться з сучасним обладнанням, працюють на ньому, отримуватимуть додаткові знання, щоб застосовувати їх на практиці. Не маючи практичних навичок з даної професії, не знаючи її азів, важко бути професіоналом у своїй справі.

Ми є активними відвідувачами виставок, що організовуються у виставковому центрі «КиївЕкспоПлаза». Обов'язково привозимо звідти цікаву

літературу з використання новітніх технологій, фотоматеріали які оформляємо і використовуємо на уроках. Таким чином, готуємо учнів до швидкої адаптації на виробництві.

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки і практики, коли формується нове розуміння освіченості, моральності, професійної майстерності, особливого значення набуває проблема організації навчальної діяльності учнів. Підготовка молоді до нових умов життя вимагає впровадження нових технологій навчання.

Практика показує, що найефективнішим навчання стає тоді, коли учень виявляє максимальну активність, а майстер виконує роль консультанта - допомагає їм самостійно робити висновки та узагальнення, спираючись на їхній життєвий досвід і ніколи не « замикає» навчання на собі.

На життя сучасного учня впливають нові інформаційні технології. Комп'ютерна грамотність та комунікативна освіченість учнів є компетенціями, що формуються тільки в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій і забезпечують успішний результат у широкому спектрі освітньої діяльності.

Спільна діяльність учнів в процесі пізнання, оволодіння знаннями, вміннями і навичками означає, що кожен вносить в цей процес свій особистий індивідуальний внесок, йде обмін знаннями, ідеями, засобами діяльності.

Відбувається це в атмосфері доброзичливості та взаємопідтримки, що дозволяє не тільки отримати нові знання, але й розвиває саму пізнавальну діяльність, переводить її на більш високі форми співпраці.

Уроки виробничого навчання з використанням інтерактивних методів навчання надають учням можливість для формування основних пізнавальних і громадських умінь, навичок і зразків поведінки в суспільстві та дають змогу засвоювати одночасно теорію і практику, а це надає змогу учням проявити інтелектуальну ініціативу, характер, розвивати світогляд, логічне мислення;

виявляти і реалізувати індивідуальні можливості. При цьому навчально-виховний процес організовується так, що учні шукають зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; приймають альтернативні рішення, мають змогу зробити «відкриття», формують власні ідеї та думки за допомогою різноманітних засобів, навчаються співробітництву.

Майстер виробничого навчання постійно повинен підвищувати свій фаховий рівень, володіти практичним досвідом, мислити над постійним самовдосконаленням і удосконаленням якості навчання, умінням встановлювати правильні взаєностосунки з учнями, організувати і спрямовувати їхню діяльність, уміння переконувати.

Використання новітніх технологій в навчанні дозволяє йти в одну ногу з часом, підвищувати зацікавленість учнів до навчання. Саме тому, актуальним питанням залишається на сьогодні розвиток сучасних освітніх технологій. Також важливим та актуальним залишається наукове вивчення використання сучасних технологій навчання.

Література

1. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні // Освіта України. –2004. – № 56-57. –С. 3, 5.

2. Набока Л. Поширення педагогічних ідей у практику.- К.- 20028. Щербак О.І. Підготовка педагогічних кадрів нової генерації – важлива умова модернізації професійної освіти // Професійно-технічна освіта. - 2001.-№4-С.33-34.

3. Самойленко Н. Ю. Розвиток методичної компетентності майстрів виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів: методичні рекомендації / Н. Ю. Самойленко. – Суми: Видавництво: ПП Вінниченко М.Д., ФОП Литовченко Є.Б., 2012. – С. 4.

4. Шевчук С.С. Діяльність педагога професійної школи у контексті інноватики: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації /С.С.Шевчук. – Біла Церква: БІНПО ДВНЗ «УМО» НАПНУ, 2017. – 106 с. <http://lib.iitta.gov.ua>

5. http://proflicey020.ucoz.ua/news/zastosuvannja_suchasnikh_virobnichikh_tekhnologij_u_profesijnij_pidgotovci_jak_shljakh_pidvishhennja_jakosti_pidgotovki_robitchikh_kadriv/2013-03-29-128.

ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Цугуй О. С., методист Регіонального центру професійно-технічної освіти №1 м. Кременчука (м. Керемечук, Полтавська обл.)

Кожне покоління – це щось нове, не схоже ні з попереднім, ні з наступним. Всі учасники сучасного освітнього процесу – це перш за все особистості, які прагнуть не лише до здобуття знань, або є їх носіями, оволодіння професією, а і до індивідуального самовираження. Сьогодні ставить перед педагогом досить складну задачу – допомогти оволодіти знаннями та професійними навичками в умовах дистанційного навчання. Задача перед освітянами постала досить складна і ми маємо результативно її вирішити.

Впровадження сучасних освітніх технологій у практику дистанційного навчання має свою специфіку, професійну спрямованість, технічні можливості та готовність викладача і учнів до форм такої взаємодії. Більш детально розглянемо кожну форму, яка використовується в умовах дистанційного навчання:

– Електронне навчання (система навчання за допомогою інформаційних та електронних технологій) – при проведенні дистанційного навчання надзвичайно і результативно, технічно можливо і досить просто для кожного учасника освітнього процесу. Фактично, організація дистанційного навчання технічно буде ускладнено без використання електронного навчання;

– Оффлайн – навчання (це методи отримання нових знань в аудиторії під час безпосереднього спілкування викладача і учнів). Даний метод систематично використовується у дистанційному навчанні при проведенні відео- конференцій. Результативно представлена можливістю викладача більш

детально пояснювати не лише теоретичний матеріал, а і продемонструвати елементи виробничого процесу;

– Он-лайн навчання (це метод отримання нових знань за допомогою Інтернету в режимі реального часу. Комунікація між учасниками процесу відбувається за допомогою комп'ютера) – дає можливість організувати групову навчання та проводити командну роботу.

– MOOC (масові відкриті онлайн-курси, які через відео лекторії транслюють знання величезній кількості людей) – надзвичайно актуальні при дистанційному навчанні так як дають змогу оволодіти знаннями великій кількості людей та за необхідності переглянути необхідну кількість раз для досконалого запам'ятовування. Значна перевага є у нелімітованості в кількості переглядів.

– Адаптивне навчання (навчальна модель, яка використовує техніку і нові технології для потреб учнів в якості «інтерактивних навчальних пристроїв») – надзвичайно актуальне, через можливість використання електронних гаджетів не лише для розваг, а і для оволодіння навчальним матеріалом. Значна перевага – зацікавленість учнів і значні технічні можливості;

– Диференційоване навчання (організація навчально-виховного процесу з урахуванням типових індивідуальних особливостей учнів). У ході дистанційної освіти такому навчанню приділяється значна увага, бо кожен здобувач освіти - це особистість з різним рівнем розвитку і без диференціації завдань у сильних учнів знизиться рівень, а у слабших зникне вмотивованість через незрозуміло-складні завдання.

– Гейміфікація навчання (використання ігрових практик та механізмів для створення такого освітнього середовища, учасники якого спостерігають за власним прогресом, змагаються один з одним, допомагають один одному і мотивують один одного) – розвиває почуття колективізму та взаємокомунікації, що необхідно у дистанційному навчанні. Залучення до спільних навчальних ігор при віддаленості один від одного формує здорову конкуренцію та вчить учнів допомагати один одному у різних ситуаціях;

– Веб-квест (проект з використанням інтернет-ресурсів) – можливо проводити не лише з кожного навчального предмета, а і навіть для кожного учня окремо. Головне пам'ятати, що необхідне постійне вдосконалення;

– Бріколаж в освіті (використання для навчання всього, що завгодно, крім спеціально творених інструментів) – демонструє творчу креативність не лише учнів, а і викладача. Досить актуальний метод при проведенні уроків виробничого навчання коли теоретичну часту пояснює педагог на оффлайн навчанні, а виконання практичної здійснюється з використанням бріколажу.

Проведення уроків дистанційного навчання – не виклик для всіх. Раціональне використання інноваційних технологій допоможе досягнути поставленої мети. Для здійснення якісного освітнього процесу в умовах дистанційного навчання надзвичайно важливо якісно і раціонально використовувати інноваційних технологій, які безумовно сприяють оптимізації і ефективності навчання, створенню комфортних умов отримання освіти та формуванню в індивідів самостійності й розвитку в них громадянських, професійних та лідерських якостей.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ З ПРОФЕСІЇ «СЕКРЕТАР КЕРІВНИКА (ПІДПРИЄМСТВА, ОРГАНІЗАЦІЇ, УСТАНОВИ)»

Шелепко Р. О., *викладач професійно-теоретичної підготовки
Професійно-технічного училища № 26 м. Кременчука
Полтавської області.*

*Освіта, яка не вчить жити успішно в суспільному світі, не
має ніякої цінності. Кожен із нас приходить у життя з
природженою здатністю жити щасливо і успішно. А ми повинні
збагатити цю здатність знаннями і навичками, які б допомогли
нам реалізувати її якомога ефективніше.*

Р. Кіосакі

В умовах стрімких технологічних і соціальних змін освіта ХХІ століття – це освіта для людини, її стрижень – розвивальна, культуро творча домінанта, виховання відповідальної особистості, яка здатна до самоосвіти й саморозвитку, уміє критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання й уміння для творчого розв’язання проблем, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни [1].

Найважливіша риса сучасного навчання – його спрямованість на те, щоб навчити учнів не лише пристосовуватися, а й активно діяти в ситуаціях, які зазнали соціальних змін. Для сучасного світу характерні стрімкі зміни, бурхливий розвиток інформаційного простору, що ставить нові вимоги перед викладачем та учнем.

Сьогодні настала необхідність переходу від «передачі знань» до «навчання вчитися», «навчати жити». Сучасному учневі не так треба подати тему, як навчити осмислювати її, а він потім шукатиме інформацію, яка допоможе реалізувати проблему. Повернути учням інтерес до вивчення спеціальних предметів, зробити навчання цікавим, посилити бажання учитися спонукає до пошуків. Сприяти вирішенню поставлених перед освітою завдань

мають інноваційні технології навчання, як засіб формування ключових компетентностей учнів на уроках документознавства [3].

Стрімкий розвиток інформаційного суспільства в Україні актуалізує процеси модернізації професійної підготовки фахівців інтелектуальної сфери, до якої належить документознавство.

Серед головних завдань галузі – удосконалення документаційної інфраструктури, підвищення результативності управлінської діяльності.

Якісна реалізація цих завдань залежить від рівня підготовки фахівців у навчальному закладі, цілеспрямованого впровадження компетентісного підходу в освіту, який передбачає формування конкурентоспроможного спеціаліста, здатного до творчості й саморозвитку.

У зв'язку з впровадженням нових високоефективних технологій, постає важлива проблема оновлення змісту професійно-технічної освіти та пошуку ефективних шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців.

В Україні формується нова система освіти, яка орієнтована на входження у світовий освітній простір, супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці освітнього процесу.

З розвитком ІКТ документаційно-інформаційна діяльність значно ускладнилась, що призвело до необхідності формування компетенцій, які враховують особливості діяльності в галузі інформаційних комп'ютерних технологій. Формування компетентностей учнів обумовлене реалізацією оновленого змісту освіти, адекватних методів і технологій навчання. Основою формування компетентностей учнів у процесі навчання є визначення певної ієрархії компетентностей, стратегії та послідовності їх формування.

Компетентісний підхід професійної підготовки майбутніх фахівців сприяє формуванню професійної (фахової) компетенції як загальної здатності, що базується на набутих вже знаннях, досвіді, цінностях, здібностях.

Компетентісний підхід забезпечує формування ключових (навчально-пізнавальних, соціальних, комунікативних, і іншомовних) та професійних (документознавчих, інформаційно-аналітичних, інформаційно-технологічних

компетенцій, які уможливають ефективність виконання професійних завдань [4].

Компетенція є первинною статистичною категорією компетентісного підходу, яка визначає змістовну складову освіти, окреслює вимоги до результату навчальної діяльності.

Професійна компетентність документознавця визначається, як система особистісно-професійна характеристика фахівця, що інтегрує знання уміння, мотиви, цінності й професійно значущі якості, необхідні для ефективної професійної докуметно-інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб фізичних і юридичних осіб держави. ???Успішне подолання проблем і реалізація компетентісного підходу у навчальному процесі буде сприяти досягненню основної мети - це підготовка висококваліфікованих фахівців, готових до постійного професійного зростання, здатних до ефективної роботи зі спеціальності на рівні світових стандартів, конкурентно - спроможних на ринку праці [2].

Підготовку висококваліфікованого компетентного фахівця у професійній школі уможлиблює гнучка навчальна система, активні форми взаємодії викладача з учнями використання новітніх методів, інформаційних технологій та інноваційних засобів для досягнення освітніх результатів.

Таким чином, у майбутній професійній діяльності, працюючи у будь-якій установі, випускник зможе, на основі сформованих як ключових компетенцій, упорядковувати наявний комплекс документів, створити необхідні умови для ефективного функціонування управлінського апарату.

Майбутні вміння залежать від рівня компетентності, яка є передумовою обумовленої професійної діяльності.

Література

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [Під заг. ред. О.В. Овчарук]. - К.: К.І.С., 2004. -112 с.

2. Овчарук О. Ключові компетентності: європейське бачення / О. Овчарук

// Управління освітою. - 2003. - №15-16.

3. З.Ничкало Н.Г. Шляхи розв'язання проблем / Н.Г. Ничкало // Профтехосвіта України: ХХ століття: Енциклопедичне видання / Ред. Н.Г. Ничкало. - К.: Видавництво «Артек», - 2004. - С 138. 1

4. Олейникова О.Н. Разработка модульных программ, основанных на компетенциях: учебное пособие// Олейникова О.П., Муравьева А.А., Коновалова Ю.В., Сартакова Е.В. М. – М.: Альфа-М, 2005. - 160с.

5. Онопрієнко О.В. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті / О.В. Онопрієнко// Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 32-37.

6. Астахова О. В. Компетентнісний підхід – об'єктивна необхідність професійної освіти О. В. Астахова// Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення: матеріали VI Міжнародної наук.-прак. конф. (29–30 листопада 2012 р.). – К. : [б. в.], 2012.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВІДПОВІДНО ДО ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Ярина О. Ю., методист НМЦ ПТО у Полтавській області.

Безперервний професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачає набуття нових і вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої освіти й практичного досвіду.

Метою підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників є їх професійний розвиток відповідно до державної політики у галузі освіти та забезпечення якості освіти.

Безперервного професійного розвитку педагоги набувають за трьох форм освіти:

- формальної;
- неформальної;
- інформальної.

Накопичення визнаних результатів навчання у формальній, неформальній та/або інформальній освіті є підставою для присвоєння професійних (зокрема, часткових) та здобуття повних освітніх кваліфікацій.

Здобуті у формальній освіті кваліфікації зараховують як підвищення кваліфікації, тому їх не потрібно окремо визнавати чи підтверджувати.

Традиційний вид підвищення кваліфікації — це навчання в закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за

акредитованою освітньою програмою.

Таке навчання:

- передбачає набуття особою нових та/або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

- може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій;

- не потребує окремого визнання і підтвердження його результатів.

На виконання статті 59 Закону України „Про освіту”, що регламентує порядок професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року №800 затверджено Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (зі змінами, внесеними постановою КМУ від 27 грудня 2019 року).

Формами підвищення кваліфікації є інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева), дуальна, на робочому місці, на виробництві тощо. Форми підвищення кваліфікації можуть поєднуватись.

Основними видами підвищення кваліфікації є:

• навчання за програмою підвищення кваліфікації (традиційний вид), а також участь у:

- сертифікаційних програмах;

- тренінгах;

- семінарах;

- семінарах-практикумах;

- семінарах-нарадах;

- семінарах-тренінгах;

- вебінарах;

- майстер-класах тощо;

- стажування.

Хто обирає форми, види напрями та суб'єктів підвищення кваліфікації?

Педагогічні та науково-педагогічні працівники самостійно обирають конкретні форми, види, напрями та суб'єктів надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації.

Суб'єктом підвищення кваліфікації може бути заклад освіти (його структурний підрозділ), наукова установа, інша юридична чи фізична особа, у

тому числі фізична особа — підприємець, що провадить освітню діяльність у сфері підвищення кваліфікації педагогічних та/або науково-педагогічних працівників.

Програма підвищення кваліфікації затверджується суб'єктом підвищення кваліфікації та має містити інформацію про її розробника(ів), найменування, мету, напрям, зміст, обсяг (тривалість), що встановлюється в годинах та/або в кредитах ЄКТС (один кредит ЄКТС – 30 годин), форму (форми) підвищення кваліфікації, перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться (загальні, фахові тощо). Суб'єкти підвищення кваліфікації можуть розробляти програми підвищення кваліфікації на основі типових програм підвищення кваліфікації, що затверджуються МОН. Суб'єкти підвищення кваліфікації забезпечують відкритість і доступність інформації про кожну власну програму підвищення кваліфікації шляхом її оприлюднення на своїх вебсайтах.

За результатами підвищення кваліфікації педагогічним працівникам видається відповідний документ. Технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та обліку визначає суб'єкт.

Документ про підвищення кваліфікації має містити:

- повне найменування суб'єкта (для юридичних осіб) або ПІБ фізичної особи, яка надає освітні послуги з підвищення кваліфікації;
- тему (напрямок, найменування), обсяг (тривалість) у годинах та/або кредитах ЄКТС;
- ПІБ особи, яка підвищила кваліфікацію;
- опис досягнутих результатів навчання;
- дату видачі та обліковий запис документа;
- найменування посади, прізвище, ініціали особи, яка підписала документ від імені суб'єкта, її підпис.

Перелік виданих документів про підвищення кваліфікації оприлюднюється на вебсайті суб'єкта підвищення кваліфікації протягом 15 календарних днів після їх видачі.

Основними напрямками підвищення кваліфікації є: розвиток професійних компетентностей (знання навчального предмета, фахових методик, технологій); формування у здобувачів освіти спільних для ключових компетентностей вмінь, визначених частиною першою статті 12 Закону України „Про освіту”; мовленнєва, цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність.

Загальний обсяг підвищення кваліфікації педагога ЗП(ПТ)О не може бути менше ніж 150 годин на п'ять років.

Як здійснюється підвищення кваліфікації? Планування підвищення кваліфікації працівників закладу освіти відбувається у два етапи. На першому

етапі здійснюється перспективне планування у поточному році на наступний календарний рік шляхом затвердження педагогічною радою орієнтовного плану підвищення кваліфікації.

Орієнтовний план підвищення кваліфікації має містити інформацію про загальну кількість педагогічних працівників, які проходять підвищення кваліфікації, основні напрями та орієнтовний перелік суб'єктів підвищення кваліфікації. Орієнтовний план має формуватися з урахуванням пропозицій педагогічних працівників до 25 грудня поточного року.

Другий етап планування розпочинається після затвердження в установленому порядку кошторису закладу освіти на відповідний рік. Керівники закладів освіти (уповноважені ними особи) невідкладно оприлюднюють загальний обсяг коштів, передбачений на підвищення кваліфікації працівників закладу освіти (пункт 17 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників).

Джерела фінансування підвищення кваліфікації педагогів:

• кошти державного, місцевих бюджетів;

У разі невідповідності пропозиції вимогам, визначеним абзацом третім пункту 17 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, така пропозиція не розглядається.

- кошти фізичних та/або юридичних осіб;
- інші власні надходження закладу освіти та/або його засновника;
- інші джерела, не заборонені законодавством.

Як відбувається формування плану підвищення кваліфікації?

З метою формування плану підвищення кваліфікації закладу освіти на поточний рік пропозиції педагогічних працівників розглядаються педагогічною радою. За згодою педагога його пропозиція може бути уточнена або змінена, зокрема з урахуванням обсягу видатків, передбачених на підвищення кваліфікації. За результатами розгляду педагогічна рада закладу освіти затверджує план підвищення кваліфікації на відповідний рік у межах коштів, затверджених у кошторисі за всіма джерелами надходжень на підвищення кваліфікації на відповідний рік (за винятком коштів самостійного фінансування підвищення кваліфікації педагогічними та науково-педагогічними працівниками).

На підставі плану підвищення кваліфікації керівник закладу освіти (уповноважена ним особа) забезпечує укладення між закладом освіти та

Не пізніше 25 грудня працівник має поінформувати керівника закладу освіти або уповноважену ним особу про стан проходження ним підвищення кваліфікації у поточному році, з додаванням копій отриманих документів про підвищення кваліфікації. Відповідна інформація зберігається в особовій справі працівника відповідно до законодавства.

суб'єктом (суб'єктами) підвищення кваліфікації договору про надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації на відповідний рік.

Результати інформальної освіти

(самоосвіти) педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене, почесне чи педагогічне звання (крім звання „старший вчитель”), можуть бути визнані педагогічними радами відповідних закладів як підвищення кваліфікації педагогічних або науково-педагогічних працівників.

Яким є обсяг підвищення кваліфікації? Обсяг (тривалість) підвищення кваліфікації визначається відповідно до його фактичної тривалості в годинах або в кредитах ЄКТС, але не більше ніж 30 годин або 1 кредит на рік. Усього 150 годин для педагогів ЗП(ПТ)О.

МОН України рекомендує атестаційним комісіям встановлювати мінімальні вимоги щодо кількості годин підвищення кваліфікації, починаючи з 2020 року:

- 2020 – 30 годин,
- 2021 – 60 годин;
- 2022 – 90 годин;
- 2023 та наступні роки – 150 годин.

Особливості (пункт 15 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). У разі викладання декількох навчальних предметів (дисциплін) педагогічні працівники самостійно обирають послідовність підвищення кваліфікації за певними напрямками у міжатестаційний період в межах загального обсягу (тривалості) підвищення кваліфікації, визначеного законодавством.

Стажування (пункт 11 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників).

Стажування здійснюється за індивідуальною програмою, яка розробляється і затверджується суб'єктом.

Індивідуальна програма стажування повинна містити інформацію про обсяг та очікувані результати навчання, а також іншу інформацію, що стосується проходження стажування педагога.

Для проходження стажування суб'єкт підвищення кваліфікації та заклад освіти, працівник якого має пройти стажування, укладають договір.

Індивідуальна програма – невід'ємний додаток до договору.

Стажування може здійснюватися в:

- закладах освіти;
- установах;

- організаціях;
- на підприємствах.

Один день стажування оцінюється у 6 годин або 0,2 кредиту ЄКТС.

Детальніше про підвищення кваліфікації та інші можливості для педагогів можна дізнатися на сайті МОН України за посиланням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/mozhливosti-dlya-vchite>

Література

1. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (зі змінами внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. №1133).

2. Лист Міністерства освіти і науки України від 04.11.2019 №1/9-683 „Щодо підвищення кваліфікації та атестації педагогічних працівників”.

3. <https://www.pedrada.com.ua/article/2355-kontsept-pdvishchennya-kvalfkats-vchitely>

Наукове видання

**«Реалізація сучасних освітніх практик
при підготовці кваліфікованих робітників»**

Матеріали

Регіонального науково-практичного семінару

(16 квітня 2020 р., м. Горішні Плавні, Полтавська обл.)

Наукова редакція, упорядкування

Володимир Сергійович Кулішов

Інна Валеріївна Арестова